

T.C

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

TÜRKÇEYİ İLERİ DÜZEYDE ÖĞRENEENLERİN DİLBİLİMSEL
YETERLİKLERİ: DERLEM TABANLI BİR ARAŞTIRMA

ANNA GOLYNSKAIA

DANIŞMAN

PROF. DR. FATMA BÖLÜKBAŞ KAYA

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

İSTANBUL-2022

T.C
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

TÜRKÇEYİ İLERİ DÜZEYDE ÖĞRENENLERİN DİLBİLİMSEL
YETERLİKLERİ: DERLEM TABANLI BİR ARAŞTIRMA

ANNA GOLYNSKAIA

DANIŞMAN

PROF. DR. FATMA BÖLÜKBAŞ KAYA

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

İSTANBUL-2022

JÜRİ ONAY SAYFASI

4802180017 Öğrenci numaralı Anna GOLYNSKAIA tarafından hazırlanan bu çalışma 27/05/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi programında doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Prof. Dr. Fatma BÖLÜKBAŞ KAYA
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Prof. Dr. Şükran DİLİDÜZGÜN
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Prof. Dr. Latif BEYRELİ
Marmara Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Mehmet Yalçın YILMAZ
İstanbul Üniversitesi
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Prof. Dr. Ahmet AKKAYA
Adıyaman Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

ÖNSÖZ

Türkiye'nin gerek yakın gerekse uzak coğrafyalarda ticarî, kültürel, siyasî ve askerî faaliyetlerinin artmasına bağlı olarak küresel düzeyde Türkçeye ilgili de her geçen yıl daha fazla artmaktadır. Buna bağlı olarak Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin sayısında da ciddi bir artış görülmektedir. Bu durum, hem yurt içinde hem de yurt dışında Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten kurumların sayısının giderek artması sonucunu doğurmuştur. . Yabancı dil olarak Türkçe öğrenimine ilginin artması elbette çok olumlu bir gelişmedir ancak öğretim süreçlerinin, yöntemlerin, ders saatlerinin, ders içeriklerinin, yeterlik sınavlarının kurumlara göre farklılık göstermesi, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programında belirtilen standartlara uyum noktasında bir takım sorunlara yol açmaktadır.

Önce Türkçeyi yabancı dil olarak öğrendiğim ve sonrasında Türkçeyi yabancı dil olarak öğretmeye devam ettiğim için sadece teorik olarak değil aynı zamanda uygulamalı olarak da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin bahsi geçen sorunlarıyla akademik hayatımın her aşamasında karşılaşmam, araştırmalarımın odak noktasına Türkçe öğrenenlerive öğretenleri almama neden olmuştur. Yüksek lisans tezimde öğrenen sözlükleri üzerine çalışarak kazandığım meslekî tecrübem doktora tezimi oldukça önemli bir konu olan öğrenen derlemi üzerine hazırlamak için beni motive etmiştir. Uzun ve oldukça sabır gerektiren veri toplama dönemi sonrası hazırladığım bu doktora tezi, Türkiye'de öğrenen derlemleri üzerine yapılan ilk çalışma olması, geniş bir veri tabanına sahip olması, alana farklı bir bakış açısı kazandırması ve benzer çalışmalar yapacak akademisyenler için temel kaynak eser olması açısından son derece önemlidir.

Doktora başladığım ilk günden, tezimi teslim ettiğim son güne kadar geçen süreçte her konuda bana destek olan ve sonsuz güvenini sunan değerli hocam Prof. Dr. Fatma Bölükbaş Kaya'ya öncelikle sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Doktora sürecim boyunca tez izleme komitelerimde bulunan ve kıymetli zamanlarını ayırarak tez çalışmamı görüşleriyle destekleyen değerli hocalarım Prof. Dr. Şükran Dilidüzgün ve Prof. Dr. Latif Beyreli'ye; çalışmamın alan araştırması kısmında verilerini benimle paylaşan kurumların çok değerli yönetici ve çalışanlarına desteklerinden dolayı teşekkür ediyorum. Son olarak ilk öğretimden doktora sürecime kadar eğitim hayatımın her alanında yanımda olan, maddî manevî desteğini esirgemeyen ve hayatımı şekillendiren canım annem Maro Golynskaia'ya en kalbi duygularıyla teşekkür etmek istiyorum.

ANNA GOLYNSKAIA

ÖZET

TÜRKÇEYİ İLERİ DÜZEYDE ÖĞRENENLERİN DİLBİLİMSEL YETERLİLİKLERİ: DERLEM TABANLI BİR ARAŞTIRMA

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin sayısındaki artış, Türkiye’de bulunan neredeyse tüm devlet ve vakıf üniversitelerinde Türkçe Öğretim Merkezlerinin (TÖMER’lerin) açılmasına neden olmuştur. Bahsi geçen bu eğitim kurumlarında farklı ders kitapları, öğretim materyalleri ve yöntemler kullanılmaktadır. Ayrıca TÖMER’ler öğretmen ve öğrenci profilleri, teknolojik ve bilimsel altyapısı, müfredat programları, ders saati sayısı vb. etkenler açısından farklılık göstermektedir. Dolayısıyla çeşitli kurumlar tarafından düzenlenen C1 kur sonu sınavlarıyla Türkçe Yeterlik (TYS) sınavlarında başarılı olan öğrencilerin dil yeterliklerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı’ndaki (ADÖÇ) tanımlayıcılara aynı derecede uygun olup olmadığı sorusu ortaya çıkmaktadır.

Araştırmamızda Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen ve farklı ana dillerine sahip ileri düzey öğrencilerin yazılı anlatım örneklerinin toplanması suretiyle bir öğrenen derlemi oluşturularak bu öğrencilerin dilbilimsel yeterliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatım örneklerinin toplanmasında, YYS ve C1 kur bitirme sınavlarının yazılı anlatım bölümleri kullanılmıştır. 1245 öğrenciden gelen 1515 metnin bir araya getirilmesi sonucu bir ana derlem ve üzerinde hata etiketlemesi yapılmış bir çekirdek derlem meydana getirilmiştir. Çekirdek derlemden elde edilen verilerden yola çıkılarak Türkçeyi ileri seviyede öğrenenlerin dilbilimsel yeterliklerinin ADÖÇ’te; genel dil bilgisel yeterlik, dil bilgisel doğruluk, sözcük dağarcığı hakimiyeti ve yazım yeterliği parametrelerinin değerlendirilmesi için oluşturulan basamak kümelerine uygun olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmanın son bölümünde, elde edilen bulgular ve yapılan değerlendirmeden hareketle eğitimciler, ilgili kurumlara ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

ABSTRACT

LINGUISTIC COMPETENCE OF ADVANCED LEARNERS OF TURKISH: A CORPUS-BASED STUDY

The increase in the number of people learning Turkish as a foreign language has led to the opening of Turkish Teaching Centers (TOMERs) in almost all public and private universities in Turkey. These educational institutions use different textbooks, teaching materials and methods. In addition, TÖMERs differ in terms of such factors as educator and student profile, infrastructure, curriculum, number of hours etc. Therefore, the question arises whether the language proficiency of students who are successful in C1 and Turkish Proficiency exams organized by various institutions equally match the descriptors in the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR).

Our research is aimed to evaluate the linguistic competencies of advanced learners of Turkish having different mother tongues by means of a learner corpus consisting of the candidates' responses to the tasks in the writing section of C1 and TYS exams. As a result of bringing together 1515 texts from 1246 students, a main corpus and a smaller error-tagged core corpus were created. Based on the data obtained from the core corpus, it was concluded that the linguistic competence of advanced learners of Turkish doesn't correspond to the CEFR descriptors of general linguistic range, grammatical accuracy, vocabulary control, and orthographic control. In the last part of the study, suggestions were made for educators, relevant institutions and researchers based on the findings and the evaluation made.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAY SAYFASI	II
ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIV
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	7
1.2. AMAÇ.....	10
1.3. ÖNEM	11
1.4. SAYILTILAR	13
1.5. SINIRLILIKLAR	13
1.6. TANIMLAR.....	14
BÖLÜM II : KAVRAMSAL ÇERÇEVE	17
2.1. DERLEM DİLBİLİM	17
2.2. DERLEM	19
2.2.1. Örneklem.....	20
2.2.2. Temsil Gücü	21
2.2.3. Denge	22
2.2.4. Boyut.....	24
2.2.5. Derlem Tasarımı	25

2.2.6. Derlem Araçları.....	26
2.3. DERLEM TÜRLERİ	28
2.4. ÖĞRENEN DERLEMLERİ	31
2.5. ÖĞRENEN DERLEMİ ARAŞTIRMALARI.....	33
2.6. ÖĞRENEN DERLEMLERİNİN DİL ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI	36
2.7. TÜRKİYE’DE DERLEM ÇALIŞMALARI.....	40
BÖLÜM III: YÖNTEM.....	43
3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	43
3.2.EVREN VE ÖRNEKLEM.....	47
3.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	56
3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	57
BÖLÜM IV: BULGULAR	61
4.1. NOKTALAMA HATALARI.....	61
4.2. YAZIM HATALARI	75
4.2.1. Genel Yazım Hataları.....	76
4.2.2. Büyük/Küçük Harf Hataları	80
4.2.3. Kelimelerin Bitişik/Ayrı Yazımları ile İlgili Hatalar	85
4.2.4. Diyakritik Hataları	89
4.2.5. Ünlü Uyumu ile İlgili Hatalar	91
4.2.6. Ünsüz Yumuşaması ile İlgili Hatalar	93
4.2.7. Ünlü Düşmesi ile İlgili Hatalar	93
4.2.8. Ünsüz Benzeşmesi ile İlgili Hatalar	94

4.2.9. Ünlü Daralması ile İlgili Hatalar.....	94
4.2.10. Ünsüz Türemesi ile İlgili Hatalar.....	95
4.2.11. Kaynaştırma Harfleri ile İlgili Hatalar.....	95
4.2.12. Eklerin Yazımı ile İlgili Hatalar.....	96
4.2.13. Kısaltmaların Yazımı ile İlgili Hatalar.....	98
4.2.14. Satır Sonunda Kelimelerin Bölünmesi ile İlgili Hatalar.....	99
4.3. BİÇİMBİLİMSEL HATALAR.....	99
4.3.1. İsim Hataları.....	100
4.3.1.1. Hâl Eklerinin Kullanımıyla İlgili Hatalar.....	100
4.3.1.2. Tamlayan Ekinin Kullanımı ile İlgili Hatalar.....	109
4.3.1.3. İyelik Eklerinin Kullanımı ile İlgili Hatalar.....	111
4.3.1.4. Çoğul Ekinin Kullanımı ile İlgili Hatalar.....	114
4.3.2. Fiil Hataları.....	117
4.3.2.1. Zaman Eklerinin Kullanımı ile İlgili Hatalar.....	117
4.3.2.2. Fiil Çatılarının Kullanımı ile İlgili Hatalar.....	123
4.3.2.3. Kiplerin Kullanımı ile İlgili Hatalar.....	126
4.3.2.4. Çekimli ve Çekimsiz Fiillerin Kullanımı ile İlgili Hatalar.....	126
4.3.2.5. Yüklemin tekillik-çoğulluk durumuyla ilgili hatalar.....	128
4.3.2.6. Fiillerde Şahıs Eklerinin Kullanımı ile İlgili Hatalar.....	130
4.3.2.7. Olumsuzluk Ekinin Kullanımı ile İlgili Hatalar.....	131
4.3.2.8. Birleşik Fiillerin Kullanımı ile İlgili Hatalar.....	133

4.3.2.9. Ek-Fiilin Kullanımı ile İlgili Hatalar	134
4.3.3. Fiilimsi Hataları	136
4.3.3.2. Sıfat-Fiillerin Kullanımıyla İlgili Hatalar	143
4.3.3.3. Zarf-Fiillerin Kullanımıyla İlgili Hatalar	144
4.3.4. Zamirlerin Kullanımıyla İlgili Hatalar	147
4.3.5. İlgeçlerin Kullanımıyla İlgili Hatalar.....	154
4.4. SÖZCÜKSEL HATALAR.....	155
4.4.1. “Anlaşılmayan Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar	155
4.4.2. “Yanlış Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar.....	156
4.4.2.1. Kelimelerin Ses Benzerliği Nedeniyle Karıştırılması Sonucu Otaya Çıkan Hatalar.....	156
4.4.2.2. Eşdizim Hataları.....	157
4.4.2.3. Yakın Anamlı veya Aynı Semantik Alana Ait Kelimelerin Yanlış Kullanımıyla İlgili Hatalar.....	159
4.4.2.4. “Bu/Şu/O” ve “Böyle/Şöyle/Öyle” Kelimelerinin Yanlış Kullanımıyla İlgili Hatalar	160
4.4.2.5. Anlamları Birbirine Karıştırılan Kelimelerin Yanlış Kullanımıyla İlgili Hatalar	161
4.4.3. “Eksik Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar	163
4.4.3.1. Niteleme Sıfatları ile İsimlerin Arasında “Bir” Kelimesinin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	163
4.4.3.2. “En”, “Ne Kadar”, “Daha” Gibi Kelimelerden Sonra “Çok” Kelimesinin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	163
4.4.3.3. “dA” Bağlacının Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar.....	164

4.4.3.4. Doğrudan Anlatımlı Cümlelerde “Diye” Kelimesinin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	164
4.4.3.5. “İçin” Edatının Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	165
4.4.3.6. “İle” Edatının Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	165
4.4.3.7. “Olarak” Kelimesinin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	166
4.4.3.8. “Olmak” Kelimesinin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	166
4.4.3.9. “Ve” Bağlacının Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	167
4.4.3.10. Öznenin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	168
4.4.3.11. Nesnelerin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	168
4.4.3.12. Yüklemin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	169
4.4.3.13. Dolaylı Tümlenin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	170
4.4.3.14. Tamlayanın Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar	170
4.4.4. “Gereksiz Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar	171
4.4.4.1. Bağlaçların Gereksiz Kullanımından Kaynaklanan Hatalar	171
4.4.4.2. Kelime Tekrarından Kaynaklanan Hatalar	172
4.4.4.3. Zamirlerin Gereksiz Kullanımından Kaynaklanan Hatalar	172
4.4.4.4. “Bir” kelimesinin Gereksiz Kullanımından Kaynaklanan Hatalar	174
4.4.4.5. İlgeçlerin Gereksiz Kullanımından Kaynaklanan Hatalar	174
4.5. SÖZDİZİMSEL HATALAR	175
4.5.1. Kelime Sırası Hataları	176

4.5.1.1. Tamlananın Yanlış Yerde Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar.....	176
4.5.1.2. “Bir” Kelimesinin Yanlış Yerde Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar.....	176
4.5.1.3. Aynı Kelimeyi Niteleyen Sıfatlar veya Sıfat-Fillerin Yanlış Yerde Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar.....	177
4.5.1.4. Doğrudan Anlatımlı Cümlelerin Kelimelerin Yanlış Yerde Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar	178
4.5.1.5. Bilgi Yapısıyla İlgili Hatalar.....	178
4.5.1.6. Diğer Kelime Sırası Hataları.....	179
4.5.2. Şart Cümlelerinde Yapılan Hatalar	180
4.5.3. Dolaylı Anlatım Hataları.....	182
4.5.4. Cümlenin Önemli Bir Kısımının Eksik Bırakılmasından Kaynaklanan Hatalar.....	184
4.5.5. Nesne Hataları.....	185
4.6. ANLAMBİLİMSEL HATALAR.....	186
4.6.1. İfade Hataları.....	186
4.6.2. Anlam Belirsizliğinden Kaynaklanan Hatalar	191
4.6.3. Anlamca Çelişen Kelimelerin Birlikte Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar.....	195
4.7. METİN BİÇİMLENDİRME HATALARI	195
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	198
5.1. TARTIŞMA VE SONUÇ	198
5.2. ÖNERİLER.....	208

KAYNAKLAR	211
EKLER.....	226
Ek 1. Anket Formu	226
Ek 2. Başlık Hatası Örneği.....	230
Ek 3. Satır Hatası Örneği	232
Ek 4. Pedagojik Dil Bilgisi Etkinlik Örnekleri	233
Ek 5. Mevcut Ders Kitaplarındaki Yazma Etkinlikleri ve Alternatifleri .	236
Ek 6. Ses Benzerlikleri Nedeniyle Karıştırılan Kelimelerle İlgili Etkinlik Örnekleri	239
ÖZ GEÇMİŞ.....	242

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1-1: Türkçe Yeterlik Sınavı Puan Aralıkları.....	8
Tablo 2-1: İki dilli ve çok dilli derlemeler.....	30
Tablo 2-2: Öğrenen Derlemi Hazırlamada Kullanılacak Tasarım Ölçütleri.....	33
Tablo 3-1: Ana ve çekirdek derlemdeki birim ve sözcük sayısı.....	57
Tablo 3-2: Hata etiketleri.....	59
Tablo 4-1: Noktalama Hatalarının Görülme Sıklığı ve Yüzde Oranı.....	61
Tablo 4-2: Yazım Yanlışlarının Görülme Sıklığı ve Yüzde Oranı.....	75
Tablo 4-3: Biçimbilimsel Hataların Görülme Sıklığı ve Yüzde Oranı.....	99
Tablo 4-4: Sözcüksel Hataların Görülme Sıklığı ve Yüzde Oranı.....	155
Tablo 4-5: Sözdizimsel Hataların Görülme Sıklığı ve Yüzde Oranı.....	175
Tablo 4-6: Anlambilimsel Hataların Görülme Sıklığı ve Yüzde Oranı.....	186
Tablo 4-7: C1 Öğrencilerinin Yaptığı Hata Türlerinin Görülme Sıklığı ve Yüzde Oranı.....	196
Tablo 4-8: C1 Öğrencilerinin Yazdığı Metinlerdeki Ortalama Hata Sayısı.....	196
Tablo 5-1: ADÖÇ'teki Tanımlayıcılar ve Metinlerdeki Ortalama Hata Sayısı.....	203

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1-1: Rea-Dickins and Germaine'e (1998) göre ölçme ve değerlendirmenin nedenleri.....	5
Şekil 2-1: Karşılaştırmalı aradil analizi.....	35
Şekil 3-1: Çalışmamızın araştırma deseni.....	47
Şekil 3-2: Ana derlemdeki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı.....	48
Şekil 3-3: Ana derlemdeki öğrencilerin ülkelere göre dağılımı.....	49
Şekil 3-4: Ana derlemdeki öğrencilerin üniversitelere göre dağılımı.....	49
Şekil 3-5: Ana derlemdeki metinlerin yıllara göre dağılımı.....	50
Şekil 3-6: Ana derlemdeki yazıların metin türüne göre dağılımı.....	50
Şekil 3-7: Ana derlemdeki yazıların konulara göre dağılımı.....	51
Şekil 3-8: Çekirdek derlemdeki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı.....	53
Şekil 3-9: Çekirdek derlemdeki metinlerin ülkelere göre dağılımı.....	53
Şekil 3-10: Çekirdek derlemdeki metinlerin yıllara göre dağılımı.....	54
Şekil 3-11: Çekirdek Derlemdeki Yazıların Konulara Göre Dağılımı.....	55
Şekil 3-12: Çekirdek derlemdeki yazıların metin türüne göre dağılımı.....	55

BÖLÜM I: GİRİŞ

Dilbilimsel yeterlik, uygun ve anlamlı iletileri oluşturabilen ve ifade edebilen biçimsel araç bilgisi ve bu araçları kullanma yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Dilbilimsel yeterlik toplumdilbilimsel ve söylemsel yeterliklerin yanı sıra iletişimsel yeterliğin bileşenlerinden biridir (CEFR, 2018, s. 130).

Dilbilimsel yeterlik; genel dilbilimsel yeterlik (*general range*), sözcük dağarcığı alanı (*vocabulary range*), dil bilgisel doğruluk (*grammatical accuracy*), sözcük dağarcığı hakimiyeti (*vocabulary control*), telaffuz ve tonlama hakimiyeti (*phonological control*) ve yazım yeterliği (*orthographic control*) olmak üzere çeşitli değişkenler açısından değerlendirilebilmektedir. Genel dilbilimsel yeterlik, öğrencilerin dilsel araçların kullanımındaki genel başarılarını ifade etmektedir. Sözcük dağarcığı alanı, kullanılan kelime ve ifadelerin genişliği ve çeşitliliği ile ilgilidir. Dil bilgisel doğruluk, dil kullanıcılarının “hazır” ifadeleri doğru hatırlama ve düşüncelerini ifade ederken dil bilgisi biçimlerine odaklanma becerisidir. Sözcük dağarcığı hakimiyeti, dil öğrenenlerin kelime hazinesinden uygun ifadeleri seçme becerisidir. Telaffuz ve tonlama hakimiyeti parametresi dinleyicinin konuşmacının iletisini deşifre etmek için ne kadar çaba sarf etmesi gerektiğini ölçmektedir. Yazım yeterliği ise sözcük ve cümleleri kopyalama, sözcükleri doğru yazma, metni biçimlendirme ve noktalama işaretlerini kullanma becerisi olarak tanımlanmaktadır (CEFR, 2018, s. 130-137). Sözü geçen bu değişkenler dil öğrenenlerin kazanımlarını betimlemek için kullanılarak ölçme ve değerlendirme sürecinin bir parçasını oluşturmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme, öğrenme sürecinin verimliliğini belirlemede başvurulacak en önemli unsurdur. Ölçme ve değerlendirmenin planlama, biçimlendirme ve sürece yön verme, öğrenci ilgisini zinde tutma, sezdirme, çalışmaların yerindeliliğini belirleme/belirtme, düzeltme, bilinçlendirme, öğrenme sürecinin amaçlar doğrultusunda ilerleyip ilerlemediğini ortaya koyma ve sonuç çıkarma gibi birçok uygulama biçimiyle işlevselliği bulunmaktadır (Göçer, 2019, s. 111).

Ölçme, belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığını, sahipse oluş derecesinin gözlenip gözlem sonuçlarının sembollerle ve

özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir (Göçer, 2018, s. 17). Ölçme süreci; ölçülecek özelliğin belirlenmesi, ölçme aracının seçilmesi, ölçme işleminin gerçekleştirilmesi ve ölçme sonuçlarının ifade edilmesi olmak üzere dört basamaktan oluşmaktadır (Yaşar, 2010, s. 16).

Ölçme, ölçülen özelliğe göre farklı biçimlerde gerçekleştirilmektedir. Bir özellik araya başka değişkenler katılmadan değerlendirilebiliyorsa doğrudan ölçme (örn. öğrenci sayısı, boy uzunluğu, bir cismin ağırlığı), değerlendirilemiyorsa dolaylı ölçme (örn. başarı, tutum, yetenek, kişilik ölçülmesi) yapılmaktadır (Şahin, 2019, s. 6). Dolaylı ölçme kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Ölçülen değişkenin bir çeşit göstergesi olabilecek başka bir değişkenden yararlanıldığı ölçme türüne göstergeyle ölçme denmektedir. Bir özelliğin iki ya da daha fazla değişken ve bu değişkenler arası kurulan bir bağıntıya bağlı olarak ölçülmesine ise türetilmiş ölçme adı verilmektedir.

Eğitimdeki tüm bilişsel ve duyuşsal alanlara ait ölçmeler dolaylı ölçmedir (Bölükbaş Kaya ve Yusufoglu, 2020, s. 552). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında da dolaysız ölçmeye başvurulmaktadır. Çalışmamızın konusu olan Kur Bitirme Sınavları ile Türkçe Yeterlik Sınavlarında adayların okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerindeki yeterlikleri ölçülmektedir. Okuma ve dinleme bölümlerinde metinler ve bu metinlere ait sorular (boşluk doldurma, doğru yanlış, çoktan seçmeli ve eşleştirme) bulunmaktadır. Doğru cevaplanan soru sayısı, adayların okuma ve dinleme becerilerindeki başarı oranını göstermektedir. Yazma ve konuşma bölümlerindeki değerlendirme ise belli başlı ölçekler doğrultusunda yapılmaktadır. Sınavın tüm bölümlerinden alınan puanların toplamı, öğrencinin kuru atlayıp atlamadığını veya yeterli Türkçe bilgisine sahip olup olmadığını ortaya koymaktadır.

Türkçe eğitiminde ölçme araçlarının işlevsel kullanılması için aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekmektedir:

1. Ölçeğin kullanım amacına uygunluk niteliğini ifade eden geçerlik;
2. Ölçme sonuçlarının tesadüfi hatalardan arınık olma durumunu gösteren güvenilirlik;

3. Bir ölçme aracının geliştirilmesi, uygulanması ve puanlanmasının kolay olduğuna işaret eden kullanışlık;
4. Sınavdaki soruların herkes tarafından aynı şekilde anlaşılmasını, ölçme aracının kişiye göre değişmemesini ve değerlendiricinin düşüncülerinin puanlamayı etkilememesini sağlayan objektiflik;
5. Bilenle bilmeyeni, zayıf ile başarılıyı birbirinden ayırma imkânı tanıyan ayırt edicilik;
6. Sınav sorularının öğretilenlerin veya ölçülmek istenen alanın tamamını örneklendirecek nitelikte olması olarak tanımlanan örnekleyicilik;
7. Ölçme aracının biçimsel özelliklerinin uygun ve anlaşılır olduğu ve bu aracın gereksiz çaba sarf edilmeden kullanılabileceği anlamına gelen uygulanabilirlik,
8. Yanıt formunun öğrencinin kolayca anlayabileceği biçimde düzenlenmiş olduğunun ve puanlayıcının puanları kolay, doğru ve hızlı elde edebileceğinin göstergesi olan puanlanabilirlik (Göçer, 2018, ss. 20-28).

Kullanılan ölçme araçları ne kadar güvenilir olursa olsun sınavda elde edilen puanı ölçülmek istenen özelliğin dışındaki etkenler de etkileyebilmektedir. Bu etkenler, ölçme sırasında hataların meydana gelmesine neden olmaktadır. Bölükbaş Kaya ve Yusifoğlu (2020, ss.555-556), ölçmede hatanın kaynaklarını dört başlık altında değerlendirmektedir:

1. Ölçmeyi yapan kişiden kaynaklanan hatalar (örn. ölçme yapan kişinin yanlış davranması, derslerde başarılı olan veya devamsızlık yapmayan öğrencilerin puanını yükseltmesi vs.);
2. Ölçme yapılan kişiden kaynaklanan hatalar (örn. öğrencinin psikolojik durumu, önyargıları, sağlık durumu, dikkat düzeyi vs.);
3. Ölçme aracı ya da yönteminden kaynaklanan hatalar (örn. yazma becerisinin çoktan seçmeli sorularla ölçülmesi);

4. Ölçme ortamından kaynaklanan hatalar (örn. sınıfın karanlık, gürültülü, havasız, çok sıcak veya çok soğuk olması vs.).

Ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma sürecine değerlendirme denmektedir (Turgut, 1987, s. 3). Değerlendirme üç aşamada gerçekleşmektedir. Birinci aşamada ölçme veya gözlem verileri elde edilmektedir. İkinci aşamada elde edilen veriler belirlenen bir ölçütle karşılaştırılmaktadır. Üçüncü aşamada ise ölçme verilerinin ölçüt(ler)le karşılaştırılması sonucunda değerlendirilen birey veya nesne hakkında bir hükme varılmaktadır (Gümüş, 1976, s. 32).

Küçükahmet (2008), ölçme ve değerlendirme arasındaki farklılıkları şu şekilde özetlemektedir:

1. Ölçme özelliğin miktarını gösterir, değerlendirme ise bu miktarın yeterli olup olmadığını belirtir.
2. Ölçme, değerlendirmeden önce gelir.
3. Ölçme daha objektif, değerlendirme ise daha çok kişisel kanılara dayanır.
4. Ölçme daha çok gözlem, değerlendirme ise karşılaştırmadır.
5. Değerlendirme ölçmeyi de içine alan geniş bir kavramdır (s. 173).

Yukarıda yazılanlardan hareketle ölçme ve değerlendirmenin ayrılmaz bir şekilde bağlantılı olduğu söylenebilmektedir. Ölçme yapmadan değerlendirme yapılamayacağı gibi, değerlendirmesi yapılamayan bir ölçme de hiçbir amaca hizmet etmemektedir (Bölükbaş Kaya ve Yusufoglu, 2020, s. 557).

Değerlendirme yapılış amacına göre üç başlık altında incelenebilmektedir:

1. Programa girişte yapılan tanıma ve yerleştirmeye dönük değerlendirme (*diagnostic evaluation*), örn. düzey belirleme sınavları;
2. Program sürecinde yapılan biçimlendirici değerlendirme (*formative evaluation*), örn. izleme testleri ve ünite testleri;

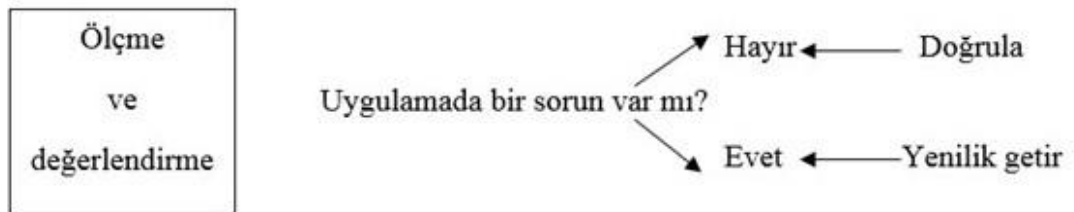
3. Uygulanan program sonunda yapılan düzey belirleyici değerlendirme (*summative evaluation*), örn. kur bitirme sınavları (Şahin, 2019, s. 11-12).

Öncü (1994, ss.23-24) ise değerlendirme konularını şu şekilde ele alır:

1. Eğitim programlarında yer alan kazanımların değerlendirilmesi;
2. Öğretim etkinliğinin değerlendirilmesi;
3. Öğrenci başarısının değerlendirilmesi;
4. Ölçme ve değerlendirilme sisteminin değerlendirilmesi;
5. Öğrencilerin niteliklerine uygun programlara yerleştirilmesine yönelik değerlendirilme;
6. Bir (eğitim) kurumunun değerlendirilmesi.

Değerlendirme; belirlenen aksaklıkların giderilmesini mümkün kılmakta, başarı düzeyini yükseltme fırsatı doğurmakta, eğitimde kalite kontrolü sağlamakta ve sınıf içinde uygulanan yöntemlerin ne derece etkili olduğunu göstermektedir (Başol, 2018, ss. 12-13).

Ölçme ve değerlendirme, eğitimde yenilikçiliğe öncülük eden anahtar kavramlardan biridir. Ne türden olursa olsun yenilikçilik ölçme ve değerlendirmeyi temel almalıdır (Rea-Dickins ve Germaine, 1998, s. 8). Rea-Dickins ve Germaine'e (1998) göre ölçme ve değerlendirmeyi yapmanın başlıca iki nedeni vardır (s. 10):

Şekil 1-1: Rea-Dickins and Germaine'e (1998) Göre Ölçme ve Değerlendirmenin Nedenleri

Bu şemaya göre, ölçme ve değerlendirmenin temel amacı, ya mevcut uygulamaların amaca uygun olduğunu doğrulamak ya da eğitim sürecinde değişikliklere ihtiyaç olup olmadığını göstermektir. Dolayısıyla ölçme ve

değerlendirme yapılmadan hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediğini, gerçekleşmiş ise ne ölçüde gerçekleştiğini saptamak, eğitim ortamının yeterliğine karar vermek mümkün değildir.

Dil yeterliğini ölçme ve değerlendirme; disiplinlerarası bir alan olup dilbilim, uygulamalı dilbilim, dil edinimi, dil öğretimi ile ölçme ve değerlendirmenin sağladığı kuram ve tanımlar üzerine kurulmuştur. Dil yeterliliğini ölçme ve değerlendirme, “dil kalitesinin ölçülüp değerlendirilmesi için uygun olan dilsel araçların araştırılması, kuramsallaştırılması ve geliştirilmesini” amaçlamaktadır. Dil yeterliğini ölçme ve değerlendirme, birbiriyle bağlantılı olan iki alt alandan oluşmaktadır: Bunlardan biri “neyin” değerlendirilmesi üzerine odaklanırken diğeri değerlendirmenin “nasıl” yapılacağını konu almaktadır (Shohamy, 2008, ss.xiii).

1960’lardan bu yana dil yeterliğini ölçme ve değerlendirmedeki gelişmelerin incelenmesi, bu alana ait kuram ve uygulamaların her zaman dil yeterliği tanımlarıyla yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrık nitelikli sınavların (*discrete-point testing*) kabul gördüğü dönemde dilin sözel ve yapısal öğelerden oluştuğu düşünülmüş, dolayısıyla o dönemin dil testleri birbirinden izole olan dilsel öğelerin ölçülüp değerlendirilmesini hedeflemiştir. İçerik ve dil uyumlu öğrenme (içerik temelli öğretim) döneminde dil sınavları dilin bütünleşik ve söylemsel boyutlarını öne çıkarmıştır. İletişimsel yaklaşım çağında dil yeterliğini ölçme ve değerlendirmede özgün sözlü ve yazılı metinler kullanılarak gerçek etkileşim biçimlerinden yola çıkılmıştır. Edimbilimin yaygınlık kazandığı dönemde dil sınavlarına tabi tutulandan “gerçek hayat” bağlamındaki görevleri yerine getirmeleri istenmiştir. Dilin tek bir uygulama kullanılarak değerlendirilemeyen karmaşık bir olgu olduğu anlaşıldıktan sonra ise alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri geliştirilmiştir (Shohamy, 2008, ss.xiii-xiv).

Alternatif ölçme değerlendirme, tek bir doğru cevabı olmayan, geleneksel değerlendirme dairesinin dışında kalan tüm değerlendirmeleri kapsayan ve öğrencilerinin öğrenmelerini farklı boyutlarda test etmelerine olanak sağlayan tekniklerdir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2007). Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri, süreç odaklı olup öğrencilerin bir dönemde hatta bir yıl boyunca gösterdikleri performanslarını dikkate almaktadır. En fazla kullanılan süreç değerlendirme araçları arasında öğrenci gözlem formları/öğrenci gözlem defteri,

kontrol listeleri, kavram haritaları, çalışma yaprakları, akran ve grup değerlendirme formları ile dereceli puanlama anahtarları gösterilebilmektedir (Göçer, 2018, s. 99).

Çalışmamızın merkezinde olan kur bitirme sınavları ile yeterlik sınavları doğası gereği sonuç odaklıdır. Sonuç değerlendirme, öğrencilerin ortaya koydukları ürünlerin ilgili dil becerileri ve dil bilgisi öğrenme alanına yönelik olarak önceden belirlenmiş kazanımlar doğrultusunda ne durumda olduğunun ya da kazanımları karşılama yeterliğinin ne düzeyde olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılmaktadır (Göçer, 2018, s. 75).

Ne var ki yapılan çalışmalar (Alyılmaz, 2010; Boylu, 2019; Durmuş, 2013; Gedik, 2017; Işıkoğlu, 2015; İnal, 2020) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ölçme ve değerlendirme ile ilgili ciddi sorunlar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Boylu'ya göre (2019, ss.53-58), bu durumun sebepleri olarak, Türkçe Öğretim Merkezlerinde Türkçe öğrenen öğrencilerin aldıkları sertifika dereceleri ile dili kullanabilme düzeylerinin örtüşmemesi, herhangi bir Türkçe Öğretim Merkezinden (TÖMER'den) C1 sertifikası alan bir öğrencinin başka bir TÖMER'de girdiği sınavda B1-B2 düzeyinde kalması, TÖMER'lerde keyfi uygulamalarla sertifika verilmesi, ders kitaplarında sağlıklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yapılamaması, ölçme ve değerlendirmenin sadece süreç sonundaki kur sınavları ile sonuç odaklı yapılması, alanda çalışan birçok öğretmenin herhangi bir ölçütü dikkate almadan soru hazırlaması, yazma ve konuşma becerilerinin öğretmenler tarafından ölçekler ile değil keyfi (tecrübeye dayanılarak) değerlendirilmesi, ilgili merkezlerde çalışan öğretmenlerin kendi sınıflarının sınavlarını kendilerinin hazırlaması ve bu sınavların çoğunlukla ölçme ve değerlendirme açısından bir uzman tarafından incelenmemesi vb. gösterilmemektedir.

Bu bağlamda ileri düzey Türkçe öğrencilerinin TYS ve kur bitirme sınavlarında yazdığı metinlerin dilbilimsel açıdan incelenmesinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin önemli bir ayağı olan ve bu alanın yenilikçilik boyutunu oluşturan ölçme ve değerlendirmeye katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı gibi kurumların faaliyetlerinin gelişmesi, Türkiye Bursları programının ilgi kazanması ve gerek devlet gerekse vakıf

üniversitelerinin yabancı öğrenci kontenjanlarını yükseltmesi sonucu, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin sayısı önemli ölçüde artış göstermiştir. Yabancı öğrenci sayısındaki bu artış, Türkiye’de bulunan neredeyse tüm devlet ve vakıf üniversitelerinde TÖMER’lerin açılmasına neden olmuştur. Bunun haricinde gerek Türkiye’de gerekse yurt dışında sertifika ve kurs bitirme belgesi veren çok sayıda Türk Dili/Türkiyat/Doğu Araştırmaları bölümü, özel kurs ve çevrimiçi dil okulu bulunmaktadır. Bu eğitim kurumlarının ders kitapları, ders saati süreleri, müfredatları, öğretim süreçleri ve yöntemleri farklılık göstermektedir. Ayrıca, yabancı uyruklu öğrencilerin Türk üniversitelerine kabul edilmesini veya Türkçe Yeterlik Belgesini almasını sağlayan, TOEFL, IELTS veya FCE gibi ulusal ve/veya uluslararası geçerliliği olan merkezî sınavların bulunmadığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla çeşitli kurumlar tarafından düzenlenen Türkçe Yeterlik Sınavlarıyla kur bitirme sınavlarında başarılı olan öğrencilerin dil seviyelerinin aynı olup olmadığı sorusu ortaya çıkmaktadır. Aşağıda çeşitli kurumların düzenlediği Türkçe Yeterlik Sınavlarındaki seviyelere göre puan dağılımının yer aldığı tablo bulunmaktadır.

Tablo 1-1: Türkçe Yeterlik Sınavı Puan Aralıkları

Sertifika Düzeyi	Puan Aralığı							
	Aydın TÖMER	Sakarya TÖMER	Çukurova TÖMER	YEE	Mersin TÖMER	SDÜ TÖMER	ŞEHİR TÖMER	ERZİNCAN TÖMER
A1	20-49	0-29	-	-	0-19	0-29	20 - 49	0-34
A2	50-59	30-49	50-59	-	20-39	30-54	50 - 59	35-49
B1	60-69	50-69	60-65	-	40-54	55-64	60 - 69	50-64
B2	70-79	70-84	66-70	55-70	55-69	65-70	70 - 79	65-79
C1	80-89	85-100	71-100	71-88	70-84	71-88	80 - 89	80-95
C2	90-100	-	-	89-100	85-100	89-100	90 - 100	95-100

Tablo 1-1 incelendiğinde, farklı kurumlar tarafından yapılan Türkçe yeterlik sınavları ölçme ve değerlendirme açısından ciddi farklılıklar göstermektedir. Bunun temelinde ise ölçmenin bir standarda oturtulmamış olması yatmaktadır ve bu nedenle değerlendirmenin de sağlıklı bir şekilde yapılamadığı görülmektedir (Boylu, 2019, s. 9).

Ölçme ve değerlendirmedeki tutarsızlık, TÖMER’lerde öğrenim gören öğrencilerin dil yetersizliği nedeniyle üniversitedeki eğitimini yarıda bırakmasına veya tekrar Türkçe öğrenmeye mecbur kalmasına yol açmaktadır (Boylu, 2019, s. 55). Işıkoğlu (2015, s.2) da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sınavların

yanlış hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinin sınava girecek adayların dil seviyesinin tespitine hata karışmasına sebep olduğunu, bu hataların da Türkçe seviyesi yetersiz öğrencilerin bölüm ya da programlarda eğitime başlamalarına ya da tam tersine Türkçe seviyesi yeterli ğrencilerin Türkçe hazırlık kursu görmelerine yol açtığını belirtmektedir.

Gerek Türkçe yeterlik sınavları gerekse kur bitirme sınavları Türkçeyi yabancı ya da ikinci dil olarak öğrenen bireylerin okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerini ölçmek üzere, Avrupa Dilleri ğretimi Ortak ereve Metni'nde (AD) belirlenen yeterlik tanımları doğrultusunda geliştirilmektedir. Resmî sitesinde belirtildiği gibi, AD'n ana hedeflerinden biri, sınavların Őeffaflıęını ve sertifikaların karşılaştırılabilirliğini artırmaktır. Ancak birçok araştırmacı, AD'te "yapabilirim" Şeklinde ifade edilen edinimlerin somut sözcüksel ve dil bilgisel kazanımları içermediğini dile getirmektedir. Hulstijn (2007) ve North'a (2007) göre, AD veya ADP kullanıcılarının (rn. Öğrenciler, ğretmenler, değerlendirme yapanlar, materyal geliştirenler vs.'nin) "yapabilirim" ifadelerini kullanması sorun teşkil etmekte çünkü söz konusu tanımlayıcılar öğrencilerin dille ilgili görevleri yerine getirirken dili ne kadar etkili kullanabildiklerini sadece ana hatlarıyla belirlemektedir (Akt. Dez-Bedmar, 2017, s. 200). İkinci dil edinimi/yabancı dil öğretimine yönelik belli bir amaç için belirli tasarım ölçütlerine göre bir araya getirilen ikinci dil/yabancı dile ait özgün metin verilerinin elektronik koleksiyonu olarak tanımlanan öğrenen derlemi ise geleneksel lme değerlendirme yöntemlerinin kısıtlamalarını kaldırarak nesnel ve ölçülebilir dilbilimsel tanımlayıcıları sunabilmektedir.

İlgili alanyazın taraması, Türkiye'de lme ve değerlendirme alanında derlem araştırmalarının bulunmadığını ortaya koymuştur. Araştırmacıların karşılaştırmalı veya korelasyonel olmak üzere daha geleneksel yöntemlere başvurdukları görülmüştür. Örneğin, Barın ve Başar (2016), TYS'nin sonuçlarını bu sınava katılanların cinsiyeti ve başarı düzeyleri gibi değişkenlere göre değerlendirmiştir. Tanrıku lu ve İşler (2019), PICTES projesi kapsamında düzenlenen iki Türkçe Yeterlik Sınavını karşılaştırmış ve elde edilen bulguları kullanarak hedef grubun performansını arttırmaya yönelik önerilerde bulunmuştur.

Yukarıda bahsettiğimiz geleneksel yöntemlerin yanı sıra Türkiye'nin dışında otuz yılı aşkın bir süredir dil ölçme ve değerlendirme sürecinde derlem dilbilim araştırmalarına başvurulmaktadır. Gerek ana dili konuşucusu derlemleri gerekse öğrenen derlemleri kullanıcı ihtiyaçlarını tespit edip sınavların yapılış amacını belirleme esnasında, ayrıca sınavların tasarım ve değerlendirme aşamalarında kullanılmaktadır (Barker vd., 2015).

Bu doğrultuda, çalışmamızın temel amacı Türkiye'de henüz yaygınlık kazanmamış olan öğrenen derlemi araştırmaları yöntemiyle Türkçeyi ileri düzeyde öğrenen yabancı öğrencilerin dilbilimsel yeterliklerini değerlendirerek ADÖÇ'te belirtilen dil yeterlik tanımlayıcılarına olan uygunluk derecelerini saptamaktır.

1.2. Amaç

Araştırmamızın amacı, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen ve farklı ana dillerine sahip ileri düzey öğrencilerin yazılı anlatım örneklerinin toplanması suretiyle bir öğrenen derlemi oluşturarak bu öğrencilerin dilbilimsel yeterliklerini değerlendirmektir. Öğrencilerin yazılı anlatım örneklerinin toplanmasında, TYS ve C1 kur bitirme sınavlarının yazılı anlatım bölümleri kullanılmıştır. Araştırmanın bu temel amacı doğrultusunda hedefleri şunlardır:

1. Türkçeyi ileri düzeyde öğrenen yabancı öğrencilerin yaptığı imla hatalarının incelenmesi.
2. Türkçeyi ileri düzeyde öğrenen yabancı öğrencilerin yaptığı biçimbilimsel hataların incelenmesi.
3. Türkçeyi ileri düzeyde öğrenen yabancı öğrencilerin yaptığı sözcüksel hataların incelenmesi.
4. Türkçeyi ileri düzeyde öğrenen yabancı öğrencilerin yaptığı sözdizimsel hataların incelenmesi.
5. Türkçeyi ileri düzeyde öğrenen yabancı öğrencilerin yaptığı anlambilimsel hataların incelenmesi.
6. Türkçeyi ileri düzeyde öğrenen yabancı öğrencilerin hatalarının ADÖÇ'te; genel dilbilimsel yeterlik, dil bilgisel doğruluk, sözcük dağarcığı hakimiyeti ve yazım yeterliği parametrelerinin değerlendirilmesi için oluşturulan basamak kümelerine uygun olup olmadıklarının ortaya konması.

1.3. Önem

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yabancı öğrencilerin dilbilimsel yeterlikleri üzerine çok sayıda çalışma (Ak Başoğul ve Can, 2014; Albayrak, 2010; Aytan ve Güney, 2015; Büyükkiz ve Hasırcı, 2013; Çerçi, Derman ve Bardakçı, 2016; Çetinkaya, 2015; Emiroğlu, 2014; Ersoy, 1997; Işloğlu, 2014; İnan, 2014; Kıvrak, 2019; Sarıca ve Od, 2015; Subaşı, 2010; Şahin, 2013; Yılmaz ve Bircan, 2015) yapılmış olmasına rağmen bu araştırmalar örneklemelerinin oldukça küçük olması nedeniyle sonuçları itibariyle genellenebilir nitelikte değildir.

Türkçeyi ileri düzeyde öğrenen yabancı öğrencilerin dilbilimsel yeterliklerinin derlem dilbilimi yöntemleri kullanılarak incelenmesi yapılan çalışmanın genellenebilirliğini ve nesnellliğini sağlayacaktır. Çünkü derlem kullanımı, büyük miktarda özgün dilsel verinin oldukça kısa sürede işlenebilmesini mümkün kılmakta ve elde edilen bulgulara nesnel bir nitelik kazandırmaktadır (McEnery ve Wilson, 2001).

Bu çalışmanın sonucunda ilk Türkçe öğrenen derlemi ortaya konmuş olacaktır. Günümüzde İngilizce, Arapça, Çince, Almanca, Hırvatça, Rusça, Çekçe, Flemenkçe, Portekizce, İtalyanca, İspanyolca, Estonca, İsveççe, Fransızca, Keltçe, Macarca, Korece, Letonca, Litvanca, Norveççe, Farsça, Slovence, Katalanca ve Romancanın yabancı ve/veya ikinci dil olarak kullanımını sergileyen 180 civarında öğrenen derlemi bulunmaktadır (Centre for English Corpus Linguistics, 2020). Dünyada en çok öğrenilen dillerden biri olan Türkçenin bu listede yer almaması, Türkiye’de öğrenen derlemi araştırmaları alanındaki çalışmaların hızlandırılması gerektiğini göstermektedir. Yukarıda anlatılanların ışığında yaptığımız çalışma bu alandaki açığı kapatması açısından önem arz etmektedir.

Oluşturduğumuz bu derlem; farklı yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, meslek ve ana dillerine sahip olan öğrencilerin aradil özelliklerine ışık tutmaktadır. Selinker (1972) tarafından öne sürülen aradil (*interlanguage*) terimi, “öğrencinin hedef dildeki düzgüyü üretme girişiminden kaynaklanan gözlemlenebilir çıktıya dayalı ayrı bir dil sistemi” olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte Bley-Vroman (1983) ikinci dil öğrenenlerin dil sistemlerini hedef dildeki düzgülüyle kıyaslamının sakıncalı olabileceğini savunarak bu tür çalışmalarda “karşılaştırma yanılısı” (*comparative*

fallacy) olgusunun gözlemlenebileceğini ileri sürmektedir. Aradil paradigmasındaki bu değişim alternatif bir terim olan “öğrenen dili”nin yaygınlık kazanmasına neden olmuştur. Öğrenen dili, “öğrenenler tarafından üretilen sözlü ve yazılı bir dil” olarak tanımlanmakta ve ikinci dil edinim çalışmalarının başlıca veri kaynağı olarak değerlendirilmektedir (Ellis ve Barkhuizen 2005: 4).

İkinci dil edinimi ve yabancı dil öğretimi çalışmaları açısından bakıldığında, öğrenen dili verilerinin toplanması ve çözümlenmesi iki açıdan önemlidir. İlk olarak aradil araştırmaları ikinci dil edinim sürecinin, onu etkileyen etmenlerin ve aradilin zihinsel simgelenmesinin daha iyi anlaşılabilmesine katkıda bulunmakta, ikinci olarak da yabancı dil sürecinde yaşanan zorlukların giderilmesi için öğretim ve öğrenim araçları tasarlayan araştırmacılara kaynak sağlamaktadır (Can, 2009, s. 18). Böylelikle araştırmamızın bir yan ürünü olarak ortaya çıkacak olan Türkçe öğrenen derlemi; ders kitabı yazarlarının, müfredat geliştiricilerin ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin, yabancı öğrencilerin aradil özelliklerini daha iyi tanımları ve çalışmalarını derlemeden elde edilecek bulgular doğrultusunda şekillendirmeleri için fırsat yaratacaktır. Örnek verecek olursak, sıklık listelerinin oluşturulması sonucunda bazı dil bilgisel yapılar veya kelimelerin yabancı öğrencilerce yeterince kullanılmadığı (*underuse*) tespit edilirse öğretmenler bu yapı ve kelimelerin öğretime daha fazla zaman ayırmaları gerektiğinin farkına varacaktır. Diğer yandan, bazı dilsel öğelerin gereğinden fazla kullanıldığı (*overuse*) ortaya konulursa öğretmenler öğrencilerinin kendilerini Türkçe ifade etmekte yetersiz olduklarını görececek, dolayısıyla da öğrencilerinin ifade biçimlerini nasıl zenginleştirebilecekleri üzerinde düşünme fırsatı bulacaklardır Ayrıca Türkçe öğrenen derlemi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği ders kitaplarında henüz yer alamayan ama yabancı öğrencilerin zorluk çektiği konuların mevcut olduğunu göstermesi bakımından da önemlidir.

Türkçe öğrenen derlemi dil eğitimcilerince sınıf ortamında pedagojik derlem şeklinde de kullanılabilir. Örneğin, belli bir hata tipine göre oluşturulan bağımlı dizinler öğrencilere gösterilerek hataları bulmaları istenebilecek, böylece öğrencilerde dil bilgisel, yazımsal, sözcüksel ve edimsel farkındalık geliştirilmesine katkı sağlanacaktır. Ayrıca Türkçe öğrenen derleminden elde edilen verilerin ışığında derlem tabanlı dil bilgisi veya kelime öğretimi kitapları, öğrenen sözlükleri,

bilgisayar destekli dil öğrenim uygulamaları (*intelligent computer-aided language learning – ICALL*) oluşturulabilir.

C1 kur bitirme sınavlarıyla Türkçe Yeterlik Sınavlarına giren yabancı öğrencilerin yazılı anlatım örneklerini içeren Türkçe öğrenen derlemi, Türkçeyi ileri düzeyde öğrenenlerin dilbilimsel yeterliklerini ortaya koymaktadır. Bu suretle ADÖÇ’te belirtilen kazanımların öğrencilerin gerçek dil düzeylerine tekabül edip etmediği tespit edilmiş, dolayısıyla çeşitli Türkçe öğretim merkezlerinde yapılan kur sonu ve Türkçe yeterlik sınavlarının tutarlılık oranı belirlenmiştir.

Sonuç olarak bu çalışma kapsamında oluşturduğumuz öğrenen derlemi Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, ikinci dil edinimi ve dilbilim alanlarında çalışan akademisyenlerin bilimsel araştırmalarında kullanabilecekleri zengin bir veritabanı sağlayacaktır.

1.4. Sayıtlar

Araştırmanın sayıtları aşağıda sunulmuştur:

1. Araştırmada alınan örneklem yabancı dil olarak Türkçe öğrenenleri temsil etmektedir.
2. Çevresel faktörler öğrencilerin sınavdaki performansını eşit düzeyde etkilemiştir.
3. Araştırmada ulaşılan örneklem sayısı geçerli ve güvenilir sonuçlar elde etme açısından yeterlidir.
4. Örnekleme dâhil edilen yazılı anlatım örnekleri arasında hiç hata içermeyen yazılarla aşırı hata içeren yazılar gibi uç durumla bulunmamaktadır; tüm yazılardaki hata oranı birbirine yakındır.
5. Elde edilen verilerin bilgisayar ortamına aktarılması sırasında hata yapılmamıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dilbilimsel yeterliklerinin değerlendirildiği bu çalışmanın amacı doğrultusunda yazılı bir Türkçe Öğrenen

Derlemi oluşturulmuştur. Çalışmanın katılımcıları Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerine bağlı Türkçe Öğretim Merkezlerinde Türkçe Yeterlik Sınavına ve C1 Kur Bitirme Sınavlarına giren yabancı uyruklu yetişkinlerden oluşmaktadır. A1, A2, B1 ve B2 sınıflarında okuyup Kur Bitirme Sınavına giren öğrenciler araştırmamızın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Oluşturduğumuz bu derlem, Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin C1 kur bitirme sınavları ile Türkçe Yeterlik Sınavlarında ortaya koydukları yazılı metinleri içermektedir. Öğrencilerin sözlü dil kullanım örnekleri mevcut çalışmamıza dâhil edilmeyip daha sonraki aşamalarda derleme eklenebilecektir.

Çalışmanın verileri Türkiye'nin İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Samsun, Edirne ve Ankara illerinde bulunan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 8 Türkçe Öğretim Merkezinden toplanmıştır. Türkçeyi yurt dışındaki merkezlerde ana dili/ikinci dil ortamında öğrenenler çalışmamızın kapsamı dışındadır.

Verilerin toplanması, elde edilen verilerin elektronik ortama aktarılması ve derlemin etiketlenmesi tek bir kişi tarafından yapıldığı için derlemin boyutu küçük tutulmuştur. Aston'a (1997) göre 20,000-200,000 arasında sözcük içerip küçük olarak değerlendiren derlemler daha kolay yapılandırılabilen ve daha kapsamlı olarak çözümlenebilmektedir. Üstelik bu tür derlemlerin örüntüleri daha belirgin olarak ortaya çıkmakta ve sınırları daha net olarak çizilebilmektedir.

ADÖÇ dilbilimsel yeterliği genel dil bilgisel yeterlik, sözcük dağarcığı alanı, dil bilgisel doğruluk, sözcük dağarcığı hâkimiyeti, telaffuz ve tonlama hâkimiyeti ve yazım yeterliği olmak üzere altı başlık altında değerlendirmektedir. Telaffuz ve tonlama hâkimiyeti değişkeni yazılı derlem aracılığıyla değerlendirilemediğinden çalışmamızda ele alınmamıştır. Ayrıca öğrenciler belli bir konu ile sınırlı olup belli sözcükleri kullanmak zorunda kaldıkları için sözcük dağarcığı alanı değişkeni de kapsam dışı bırakılmıştır. Böylece çalışmamız dil bilgisel doğruluk, sözcük dağarcığı hâkimiyeti ve yazım yeterliği üzerine odaklanmıştır.

1.6. Tanımlar

Aradil: Hedef dil ile ana dili arasındaki etkileşimin zihinde gerçekleşme sürecinin bir ürünüdür (Selinker, 1972).

Bağımlı dizinler: Derlemdeki her bir sözcük birim kullanımlarının toplamının, o sözcük birimin geçtiği paragraf ya da paragraflara yapılan göndermelerle birlikte alfabetik ya da başka bir şekilde sıralandığı dizinlerdir (Sterkenburg, 2003, s. 393).

Birliktelikler: Dil birimlerinin, dil bilgisi ve söz dizimi kurallarının yanı sıra mantıksal ve anlamsal seçme kurallarına göre sergiledikleri kabul edilebilir dizimsel birleşmelerdir (Doğan, 2015, s. 70).

Değerlendirme: Ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma sürecidir (Turgut, 1987, s. 3).

Derlem: Bir dili belirgin dilbilimsel ölçütlere göre örneklemek amacıyla dile ait yazılı ve sözlü metinlerden seçilerek belirli standartlara göre düzenlemiş metin parçalarının bütünüdür (McEnery vd., 2006, s. 4, Akt. Özkan, 2013, s. 153). Derlemlerin büyük metin arşivlerinden farkı; bu metinlerin sesbilimsel, sözdizimsel, dil bilgisel ve anlambilimsel olarak bir standart çerçevesinde işaretlenmiş olmasıdır (Onan, 2016, s. 17).

Derlem dilbilimi: Dillerin doğasını, yapısını ve kullanımını açıklamak üzere kullanılan sözlü ve yazılı metin koleksiyonlarının derlenmesini ve çözümlemesini kapsayan bilim dalı (Kennedy, 2001).

Dilbilimsel yeterlik: Uygun ve anlamlı iletileri oluşturabilen ve ifade edebilen biçimsel araç bilgisi ve bu araçları kullanma yeteneğidir (CEFR, 2001, s. 109).

Eşdizimlilikler: Bir kelimenin sıklıkla birlikte olduğu başka kelimelerle kurduğu yapılarıdır (Firth, 1957, s. 195, Akt. Çetinkaya, 2009, s. 198).

İletişimsel yeterlik: Etkileşim esnasında iletiye anlam katmak veya sosyal görevleri etkin ve hızlı bir şekilde yerine getirmek amacıyla kültürel olarak uygun bir şekilde iletişim kurma becerisidir (Tarvin, 2015, s. 2).

Öğrenen derlemi: İkinci dil edinimi/yabancı dil öğretimine yönelik belli bir amaç için belirli tasarım ölçütlerine göre bir araya getirilen ikinci dil/yabancı dile ait özgün metin verilerinin elektronik koleksiyonudur (Granger, 2002, s. 7).

Öğrenen derlemi araştırmaları: İkinci ve/veya yabancı dil kullanımını ortaya koyan derlemlerin üzerine yapılan araştırmalardır (McEnery vd., 2019, s. 76).

Ölçme: Belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının, sahipse oluş derecesinin gözlenip gözlem sonuçlarının sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir (Göçer, 2018, s. 17).

Sıklık listesi: Derlemdeki bütün karakter dizgilerinin karşılaşma sıklıklarına göre sıralandığı listedir (Stefanowitsch, 2020, s. 51).

Söylemsel yeterlik: Bir konuşucunun içinde yaşadığı kültürün geleneklerine göre yapılanan veya bazı nedenlerden dolayı kültürler arası metin olarak sınıflandırılan tek taraflı veya karşılıklı metinleri üretebilmek ya da anlayabilmek için gereken stratejileri bulabilme, kullanabilme veya oluşturabilme yeteneğidir (Byram, 1997, Akt. Altundağ, 2017, s. 180).

Toplumdilbilimsel yeterlik: Ana dili konuşucusu olsun veya olmasın bir konuşucunun ürettiği dile kendisinin yüklediği veya karşılıklı uzlaşılan anlamı verebilme yeteneğidir (Byram, 1997, Akt. Altundağ, 2017, s. 179).

BÖLÜM II : KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. DERLEM DİLBİLİM

Derlem dilbilim, dil değişmeleri ile dil kullanımının deneysel incelemelerini kolaylaştıran ve diğer yöntemlere göre genellenebilirlik ve geçerliliği daha yüksek olan bulguları ortaya koyan bir araştırma yöntemidir. Derlem dilbilim kapsamında yapılan araştırmaların birtakım ortak hedefleri ile özellikleri bulunmaktadır:

1. Deneyseldirler, doğal metinlerdeki gerçek kullanım örüntülerini incelerler.
2. Doğal dil kullanımlarını örnekleyen metinlerin büyük bir koleksiyonu olarak tanımlanabilen derlemin çözümlemesine dayanırlar.
3. Çözümleme sürecinde geniş ölçüde bilgisayar teknolojilerinden yararlanırlar.
4. Hem nicel hem de nitel çözümleme tekniklerini kullanırlar. (Biber, Conrad ve Reppen, 1998, s. 4)

Büyük hacimli metinlerde çeşitli bağlamlarda kullanılan kelime ve kelime öbeklerinin ayrıntılı aramalarına dayanan bu yöntemin kökeni, din bilginlerinin İncil'i satır satır inceleyip içinde geçen kelimeleri fişlediği 13. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Dizinlemenin (*concordancing*) ise diğer İncil bilginleri için Kutsal Kitap'ta yer alan kelimeleri alfabetik sıraya göre sıralama ve bu kelimelerin alıntılarıyla birlikte hangi bölümlerde geçtiğini gösterme ihtiyacından doğduğu düşünölmektedir (McCarthy ve O'Keeffe, 2010, s. 3).

Günümüzdeki anlamıyla ilk yazılı derlem, 1960'larda Brown Üniversitesi'nde Nelson Francis ve Henry Kuçera tarafından tasarlanan Brown Derlemi'dir. Brown Derlemi, 1961 yılında Amerika'da yayınlanmış olan belgelerden alınan 1 milyon kelimedenden oluşturulmuştur. Ses kayıt cihazının icadından sonra ise 1963-1965 yılları arasında Edinburgh Üniversitesi'nde John Sinclair'in girişimiyle ilk sözlü derlem ortaya çıkmıştır. 166 bin kelime içeren bu derlem, gayri resmî ortamda yapılan konuşmaların kaydedilip yazıya dönüştürölmesi usulüyle meydana getirilmiştir (Tognini Bonelli, 2010, ss. 15-16).

Tognini Bonelli ve Sinclair (2006, s. 208) modern derlem dilbilimin tarihçesini aşağıdaki başlıklar altında ele almaktadır:

1. İlk yirmi yıl, 1960-1980: 1 milyon kelimeye varan bir derlemin oluşturulduğu, elektronik formattaki materyallerin olmaması sebebiyle tüm verilerin klavye yardımıyla girildiği dönem.
2. Takip eden yirmi yıl, 1980-2000: Bu dönem iki devre ayrılabilir:
 - a. 1980’li yıllar, ilkel tarayıcılarla 20 milyon kelimelik bir derlemin oluşturulmasını ulaşılabılır bir hedef kılan tarayıcı devri.
 - b. 1990’lı yıllar, metnin bilgisayar dizgisinin yan ürünü olarak kullanılabilir hâle geldiği ve derlem boyutunun daha da büyütüldüğü dönem.
3. Basılı kopya olarak mevcut olmayan sınırsız sayıda metne internet ortamında ulaşılabildiği yeni milenyum.

Derlem dilbilim teriminin ilk kez Aarts ve Meijs’in çalışmasında (1984) geçtiği kabul edilmektedir. Ancak Aarts bu terimi 1980 yılında da kullandığını, ayrıca bu adlandırmanın çok başarılı olmadığını dile getirmektedir. Aarts, derlem dilbilimden “başlıca araştırma aracı ile veri kaynağının adını taşıyan garip bir disiplin” olarak bahsetmektedir (Taylor, 2008, s. 179).

Alanyazında derlem dilbilim bir *araç, yöntem, metodoloji, metodolojik yaklaşım, disiplin, teori, teorik yaklaşım, (teorik veya metodolojik) paradigma* veya bunların karışımı olarak değerlendirilmektedir. Leech’ye (1992, s.106) göre “bilgisayar temelli derlem dilbilim, sadece dili incelemek için ortaya çıkan yeni bir yöntem değil, aynı zamanda yeni bir araştırma girişimi ve konuya ışık tutan yeni bir felsefi yaklaşımdır.”.

Stubbs (1993, ss.23-24) derlemi “sadece dilbilimsel bir çözümleme aracı değil, dilbilim kuramında önemli bir kavram” olarak tanımlar. Stubbs (2001, s.243), derlem dilbilimle fen bilimleri arasında bir paralel çizerek şunları dile getirir: “...jeologlar, uzun süre içinde gerçekleştikleri için doğrudan gözlemlenemeyen süreçlerle ilgilenirler [...] Derlem dilbilimciler, birçok farklı konuşmacı ve yazarın dil kullanımında örneklendiği için doğrudan gözlemlenemeyen süreçlerle ilgilenirler.”.

Teubert (2005, s.2) derlem dilbilimi “dil çalışmalarına teorik bir yaklaşım” olarak değerlendirir. Teubert’e (2005, s.4) göre, derlem dilbilim “kendi başına bir

yöntem değildir: Derlem verilerinin işlenmesi ve çözümlenmesinde birçok farklı yöntem kullanılmaktadır. Daha ziyade, [derlem dilbilim] belli ilkelere göre söylemden alınarak derlenen gerçek dilsel veriler ile çalışılması gerektiği üzerinde ısrar etmektedir.”

Thompson ve Hunston (2006, s.8) derlem dilbilimin “dile yönelik herhangi bir teorik yaklaşıma göre ayarlanabilen bir metodoloji” olduğu fikrini savunur. McEnery ve Wilson (2001, s.2) derlem dilbilimin, “dilbilimin belli bir alanı olmaktan ziyade neredeyse bütün dilbilimsel alanlarda kullanılabilir bir metodoloji” olduğu üzerinde durur. McEnery, Xiao ve Tono (2006, ss.7-8), derlem dilbilimi “derlemin dil çalışmalarına ve öğretim/öğrenime nasıl uygulanabileceğini gösteren yöntemler ve ilkeler sistemi” olarak tanımlayarak derlem dilbilimin “kesinlikle teorik bir statüye sahip” olduğunu altını çizer.

Derlem dilbilimi eleştiren ve “standart bilimsel yöntemlerden yararlanarak dil hakkında daha fazla şey öğrenebileceğimizi” iddia eden Chomsky (2004, s. 97) de derlem dilbilimi bir yöntem olarak değerlendirir. Teubert ve Krishnamurthy (2007) ise derlem dilbilimi Saussure ve Chomsky’nin dil (*langue*) dilbilimine karşı koyarak söz (*parole*) dilbilimi olarak betimler.¹

Daha önce de belirtildiği gibi, bizim çalışmamızda derlem dilbilim bir araştırma yöntemi olarak ele alınmaktadır. Aksan’a (2011, s.339) göre, derlem dilbilim, bir dili konuşanların ve yazarların kullandıkları dilin sözvarlığını ve dil bilgisi olanaklarını nasıl kullandıkları sorusuna cevap vermeyi amaçlamaktadır. Bu sorunun cevabı, dil kullanımını örnekleyen yazılı ve sözlü metinlerin toplamı olan derlemin oluşturulmasını gerektirmektedir .

2.2. DERLEM

Ruhi vd. (2014, s.264); Biber, Conrad ve Reppen (1998), Gries (2009) ve McEnery ve Hardie’nin (2012) yaptığı derlem tanımlarını şöyle özetler:

¹ Ferdinand de Saussure tarafından geliştirilen göstergebilimsel anlamda dilbilim, dile ait iki farklı kullanım alanına işaret eder. Bunlardan birincisi, dilin (o dilin) kullanıcıları açısından bütün malzemesi ve önceden belirlenmiş değişmez kurallarıyla aynı değer ve anlam alanına işaret eden “dil (*langue*)”dir. İkinci kullanım alanı ise dilin herkes için aynı anlamı öngören öğelerinin kişisel tercihler söz konusu olduğunda, münasebette buldukları diğer dil öğeleriyle meydana getirdikleri, farklı anlam katmanları yaratan ve bu noktada daha kişisel bir alan olarak karşımıza çıkan “söz (*parole*)”dür.

“Belli bir dili veya dil değişkesini temsil edebilme amacıyla, belli bir zaman aralığında yazılı ve/veya sözlü dil kullanım metinlerini/konuşmalarını, coğrafî bölge, yazar/konuşan özellikleri (cinsiyet, yaş, eğitim vb.) ve iletişim ortamlarının alan ve türlerine (domain, genre) göre dengeli ve katmanlı örnekleme yoluyla derleyip, ayrıntılı veri bilgisi (metadata) ve temel dilbilimsel çözümlenmelerle birlikte elektronik ortamlarda sunan kaynaklar.”

Bir derlemi oluştururken dikkat edilmesi gereken birtakım hususlar vardır. Bunlar; derlemin temsil gücü, denge, örnekleme, zaman içindeki değişim ve derlem metinlerini belirlemedir (Aksan vd., 2014, s. 724). Aşağıda, derlem oluştururken dikkat edilmesi gereken hususlar ayrıntılı olarak açıklanmaktadır:

2.2.1. Örnekleme

Derlem, dilin değişik yönlerini sergileyebilmesi için değişik türlerde örnekleme içermelidir. Derlem ister durağan ister sürekli geliştirilen bir yapıda olsun, aslında genişçe bir dil evreninden elde edilmiş, seçilmiş örneklerdir. Derlemin temsil gücünün yüksek olması için dil evreninin örnekleme birimini (*sampling unit*) ve sınırlarını iyice belirlemek gerekir. Örnekleme birimlerinin dizinine örnekleme çerçevesi (*sampling frame*) denir. Örneğin, Brown Derlemi'nin örnekleme birimleri 1961 yılında ABD'de yayımlanan İngilizce metinlerden, örnekleme çerçevesi ise Brown Üniversitesinde Kütüphanesinde yer alan kitap ve dergi koleksiyonlarından oluşur (McEnery vd., 2006, s. 19).

Derlem tasarımında evren dil üretimi (*production*), dil alımı (*reception*) veya dil çıktısına (*product*) göre belirlenir. Bahsedilen ilk iki tasarım modelinde, derlemi tanımlamak için dilsel veriyi üreten/alımlayan bireylerin demografik bilgilerine başvurulur. Son model ise metin kategorisi veya dilsel veri türüne dayanır (McEnery vd., 2006, s. 19).

Hedef evren ve örnekleme çerçevesi tanımlandıktan sonra, basit seçkisiz örnekleme veya tabakalı seçkisiz örnekleme yoluyla evreni temsil edebilecek bir örnekleme seçilir. Basit seçkisiz örnekleme yönteminde evrendeki tüm birimler, örnekleme seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahip olur. Tabakalı seçkisiz örnekleme yönteminde ise evren “tabaka” denen nispeten homojen gruplara ayrılır ve her tabakayı temsil edecek örnekler seçilir. Örneğin, Brown derlemindeki örnekleme, haber röportajları, akademik yazılar ve farklı kurgu türleri gibi 15 metin kategorisine

ayrıldıktan sonra her metin kategorisinden örnekler alınarak oluşturulmuştur (McEnery vd., 2006, s. 20).

Örnekleme sürecinde alınması gereken başka bir karar, örneklem büyüklüğü ile ilgilidir. Örneğin, yazılı derlemlerin tam metinlerden mi yoksa metin parçalarından mı oluşacağına, metin parçalarından oluşacaklarsa bu parçaların metnin başından, ortasından yoksa sonundan mı alınacağına karar verilmesi gerekir (McEnery vd., 2006, s. 20).

Özellikle tabakalı örneklemeyi ilgilendiren bir başka örnekleme sorunu, her bir metin kategorisi için seçilecek örneklerin oranı ve sayısı ile ilgilidir. Ortaya çıkan derlemin temsil gücünün yüksek olması için farklı metin kategorilerindeki örneklerin sayısı, hedef evrendeki sıklıkları ve/veya etki dereceleri ile orantılı olmalıdır (McEnery vd., 2006, s. 21).

2.2.2. Temsil Gücü

Derlemden elde edilen bulgular bir dil değişkesine genellenebiliyorsa derlemin söz konusu dil değişkesini temsil ettiği söylenebilir (Leech, 1992, s.27). . Derlemin temsil gücü, derlemi oluşturan örneklemin evrendeki dil değişkelerini ne ölçüde kapsadığını gösterir (Biber, 1993, s. 243). Çoğu derlemin temsil gücü, büyük ölçüde iki etken tarafından belirlenir: Derleme dahil edilen metin türlerinin çeşitliliği (yani denge) ve her türde metin parçalarının nasıl seçildiği, yani örnekleme. (McEnery vd., 2006, s. 13).

Derlemin temsil edeceği evren ile sonsuz bir evrenin bileşenlerinin oranını belirlemek neredeyse imkânsız olduğundan yaygın olarak kullanılan canlı bir dilin temsil gücüne sahip bir derlem oluşturmanın yolu yoktur (Atkins ve Rundell, 2008, s. 66). Bu yüzden ara çözüm olarak derlemin dengeli olması hedeflenmelidir.

Hunston'a (2002, s.30) göre, "temsil gücünün diğer bir cephesi, derlemin zaman içindeki değişimidir. Düzenli olarak güncellenmeyen herhangi bir derlem temsil gücünü yitirir". Bununla birlikte derlemin tasarımındaki kalıcılığın önemi, derlemi durağan mı yoksa dinamik bir dil modeli olarak mı ele aldığımıza bağlıdır. Dilin durağan görünümü örnekleme derlemlerinde (*sample corpus*), dinamik görünümü ise monitör derlemlerde (*monitor corpus*) yansıtılır. Örnekleme derlemleri

(örn. *LOB, Brown corpora*) bir dilin belli bir zaman dilimindeki görünümünü temsil ederken monitör derlemlerde (örn. *BoE, AVIATOR*) sürekli gelişen ve genişleyen bir yapı söz konusudur.

2.2.3. Denge

Denge, derlem tasarımının olmazsa olmazı olarak kabul edilse de herhangi bir derlemin dengeli olduğunu iddia etmek, gerçek bir durumdan ziyade istenilen durumu dile getirmek demektir. Bunun sebebi derlemin dengeli olup olmadığını değerlendirebilecek güvenilir bir ölçme aracının olmamasıdır (McEnery vd., 2006, s. 16).

Derlemin dengeli olması, içerdiği metin türlerine ve derlemin kullanım amacına bağlıdır. Atkins vd. (1991, ss.20-21), derleme dâhil edilebilecek metinleri aşağıdaki kategorilere göre sınıflandırmaktadır:

1. Sözlü metinler
 - a. Diyalog
 - i. Özel
 1. Yüz yüze konuşma
 - a. Yapılandırılmış
 - b. Yapılandırılmamış
 2. Uzun mesafeli iletişim
 3. Sınıf içi iletişim
 - ii. Kamuya yönelik konuşma
 1. Müzakere
 2. Kanuni kovuşturma
 - b. Monolog
 - i. Yorum yapma
 - ii. Önceden yazılmamış konuşmalar
 - iii. Mitingler
2. Yazılı metinler
 - a. Söylenecek olanlar
 - i. Ders anlatımları
 - ii. Yayınlar (haberler, belgeseller)

- iii. Senaryolar
- b. Yayımlanmış olanlar
 - i. Süreli yayınlar
 - 1. Dergiler
 - 2. Gazeteler
 - 3. Bültenler
 - 4. Gazete ekleri
 - ii. Kitaplar
 - 1. Kurgu
 - 2. Kurgusal olmayan eserler
 - a. Genel
 - b. Resmî raporlar
 - c. (Oto-)biyografi
 - d. Referans kitapları
 - e. Ders kitapları
 - iii. Muhtelif yayınlar
 - 1. Broşürler
 - 2. Kitapçıklar
 - 3. El kılavuzları
 - 4. Reklamlar
- c. Yayımlanmamış olanlar
 - i. Mektuplar
 - 1. Özel mektuplar
 - 2. İş mektupları
 - ii. Hatırlatıcı notlar
 - iii. Raporlar
 - iv. Toplantı tutanakları
 - v. Kompozisyonlar vs.

Atkins vd.'ye (1991, s.14) göre, derlemin dengesi ancak derlem tamamlandıktan sonra kontrol edilebilir, derlemin dengeli olup olmadığına verileri inceleyip derlemin güçlü ve zayıf taraflarını ortaya koyan kullanıcıların geri bildirimlerine bakılarak karar verilebilir. Ne var ki böyle bir yaklaşım derlem tasarımının temelini oluşturamadığı için derlem tasarımcıları çoğu zaman kendi

derlemlerini oluştururken dengeli olduğuna inandıkları başka bir derlem modelini benimser (McEnery vd., 2006, s. 17). Örneğin, *British National Corpus*'un (BNC) genellikle dengeli olduğu düşünülür. BNC modeli; Amerikan Ulusal Derlemi, Kore Ulusal Derlemi, Polonya Ulusal Derlemi, Rus Referans Derlemi, Türkçe Ulusal Derlemi gibi birtakım derlemlerin tasarımında kullanılmıştır.

2.2.4. Boyut

Alanyazında derlemin büyüklüğü konusunda bazı görüş ayrılıkları mevcuttur. Sinclair (1991) derlemin olabildiğince büyük olması gerektiğini savunurken Leech (1991) derlemin büyüklüğünün hiç önemli olmadığını ileri sürmektedir (Akt. Nelson, 2010, s. 55).

Derlemin boyutu, hangi amaçla oluşturulduğuna ve diğer birtakım pratik düşüncelere bağlıdır (McEnery vd., 2006, s. 71). Bir sözlüğü oluştururken olduğu gibi belirli bir kelime veya kelime grubunun tüm özelliklerini ortaya koymayı amaçlayan araştırmalarda kullanılacak derlemler onlarca veya yüz milyonlarca kelimeyi içerecek kadar büyük olmalıdır. Diğer araştırmalarda ise derlem büyüklüğü sorunu temsil gücü (araştırılan dil türünü doğru bir şekilde temsil etmek için yeterli sayıda metin veya kelimelerin toplanıp toplanmadığı) ve kullanışlılık (zaman kısıtlamaları) göz önünde bulundurularak çözülür (Reppen, 2010, s. 32). Bazı durumlarda, incelenen dili tamamıyla temsil etmek, örneğin belirli bir yazarın tüm eserlerini veya belirli bir televizyon dizisinde geçen tüm metinleri derlemek mümkün olur. Popüler bir durum komedyası olan *Friends*'in dokuz sezonundaki repliklerden oluşan 604.767 kelimelik bir derlem buna örnek olarak gösterilebilir (Quaglio, 2008). Ancak çoğu zaman bu kadar yüksek temsil gücüne sahip olan bir derlemi elde etmek imkânsız olur. Bu durumda olabildiğince çok dilsel veriye ulaşılmaya çalışılır. Örneğin, Vaughan (2008) iki kurumdaki İngilizce öğretmenliği bölüm toplantılarında geçen mizah içerikli konuşmaların rolünü incelemiştir. Gerek araştırma konusu gerekse bağlam çok özel olduğu için nispeten küçük bir derlemin (40.000 kelime) kullanılması yeterli olmuştur (Akt. Reppen, 2010, s. 32).

2.2.5. Derlem Tasarımı

Derlem “sadece bir metin koleksiyonu değildir” (Biber vd., 1998, s. 246). Dolayısıyla derlemin tasarım aşamasında net ve ayrıntılı bir planın oluşturulması gerekir.

İlk önce mevcut derlemler araştırılarak yeni bir derleme ihtiyaç olup olmadığına karar verilir. Ayrıca oluşturulacak derlemin araştırmacının çalışmalarına ve bilim camiasına katkıda bulunup bulunmayacağı üzerinde düşünülür (Nelson, 2010, s. 54). Ardından yukarıda özetlediğimiz boyut, örnekleme yöntemi, denge ve temsil gücü gibi parametreler göz önünde bulundurularak derlem tasarımına başlanır.

Bir sonraki aşamada verilerin toplanması gerçekleştirilir. Veri toplama aşamasında metinlerin nasıl elde edileceği, telif hakkı meselesinin nasıl çözüleceği ve başarılı olunması durumunda elde edilen metinlerin nasıl girileceği, saklanacağı, düzenleneceği ve kataloglanacağı değerlendirilir (Nelson, 2010, s. 60-61). Son olarak derlemin tamamı veya bir kısmı araştırmacıların amaçları doğrultusunda etiketlenir.

Sinclair (2005), derlemin tasarım aşamasında aşağıdaki ilkelere bağlı kalınması gerektiğini dile getirir:

1. Derleme dâhil edilecek metinler, içerdikleri dilsel ögelere göre değil, ortaya çıktıkları topluluklardaki iletişimsel işlevlerine göre seçilmelidir.

2. Derlem tasarımcıları derlemi, içinden çıktığı dili olabildiğince çok temsil eder hâle getirmeye çalışmalıdır.

3. Sadece birbirinden bağımsız olarak karşılaştırılmak üzere tasarlanan derlem bileşenleri karşılaştırılmalıdır.

4. Derlemin yapısını belirleme ölçütleri sayıca az olmalı, birbirinden açıkça ayırt edilebilmeli ve incelenen dili veya dil değişkesini temsil edecek bir derlemi tanımlarken kullanılabilmelidir.

5. İçindeki kelimelerin alfasayısal (harf ve sayıların birlikte kullanımı) dizesi ile noktalama işaretleri hariç metinle ilgili tüm bilgiler düz metinden ayrı olarak saklanmalı ve ihtiyaç duyulduğunda uygulamalar aracılığıyla bir araya getirilmelidir.

6. Derlemin içerdığı dil örnekleri belgelerin veya konuşma olaylarının transkripsiyonlarının tamamından ya da neredeyse tamamından oluşmalı. Bu, örneklerin boyut olarak önemli ölçüde farklılık göstereceği anlamına gelir.

7. Derlemin tasarımı ve yapısı, alınan kararların gerekçelendirilmesinde kullanılan içerik ve kanıtlarla ilgili bilgilerle birlikte eksiksiz bir şekilde belgelenmelidir.

8. Derlem tasarımcıları, temsil gücü ve dengeyi devamlı göz önünde bulundurmalıdır. Bunlar kesin olarak tanımlanabilir ve ulaşılabilir hedefler olmasa da bir derlemin tasarımını ve bileşenlerinin seçimini belirlemek için kullanılmalıdır.

9. Derlemi ilgilendiren kararları, içsel ölçütler değil dışsal ölçütler belirlemelidir.

10. Derlem oluşturulurken kapsamının yeterli olmasının dışında bileşenlerinin homojen olmasına dikkat etmeli ve rastgele metinlerden kaçınılmalıdır (Akt. Adolphs ve Knight, 2010, ss. 39-40).

2.2.6. Derlem Araçları

Ne kadar iyi tasarlanmış olursa olsun, “derlemler tek başına hiçbir şey ifade etmez ancak elektronik metin koleksiyonları oldukları için, derlem erişim yazılımı kullanılarak bilgisayar analizine tabi tutulabilirler.” (Evison, 2010, s. 122). Hunston’un (2002, s.3) ifade ettiği gibi, “derlem dille ilgili yeni bilgi içermez ama yazılım bildiklerimize yeni bir bakış açısı sunar” .

Derlem çözümleme sürecinde kullanılan başlıca araçlar, sıklık listeleri ve bağımlı dizinlerdir. Kelime sıklığı çıkarma yazılımları derlemdeki bütün sözcük birimlerin (*token*) en çok kullanılanıdan en az kullanılanına doğru sıralanmasını sağlar. Sıklık listeleri sözlükbilimciler ve dil müfredatıyla öğretim materyallerini geliştirenler için özellikle yararlı olabilir (Evison, 2010, s. 125). Aynı zamanda sıklıkla ilgili derlemden elde ettiğimiz bilgiler her zaman görecelidir. Bir kelimenin sık rastlandığını söylemek, derlemdeki diğer kelimelerle karşılaştırıldığında daha sık görüldüğünü söylemek demektir (Hunston, 2010, s. 164).

Bağımlı dizin, kendi metin ortamında yer alan her bir sözcük birimin kullanımının toplamıdır; en basit hâliyle bir indekstir. Her sözcük birim indekslenir ve metindeki kullanım yerine referans verilir. Bağımlı dizinler, sözcük birimlerin diğer sözcük birimlerle dizgelerde birlikte kullanımlarını (co-occurrence) ve eşdizimliliklerini (collocation) sergiler. Bağımlı dizin analizi, araştırmacının belirli bir sözcük birimi aramaya karar vermesiyle başlar. Bu arama, aranan sözcük birimin bağlam içindeki tüm kullanım örneklerinin ekrana getirilmesiyle sonuçlanır (Evison, 2010, s. 125). Bağımlı dizinlerin en yaygın biçimi, “bağlam içinde anahtar sözcük” anlamına gelen KWIC (Key Word in Context)’tir.

McEnery ve Hardie (2012) derlem çözümlemesinde kullanılan dört nesil yazılım araçlarından bahseder (Akt. Laurence, 2013, s. 151). 1960’lar ve 1970’lerde ortaya çıkan birinci nesil derlem araçları ana çatı bilgisayarlarda çalışıyordu. Bu araçlar yalnızca ASCII (Bilgi Değişimi İçin Amerikan Standart Kodlama Sistemi) karakterlerini, yani A-Z harflerini, İngilizce noktalama işaretlerini, sayıları ve matematiksel semboller gibi sınırlı sayıda sembolü işleyebiliyordu. Sonuç olarak, sadece İngilizce derlemlerini işlemekle sınırlıydılar. Araçların çoğu, bir metindeki sözcük sayısını saymak veya KWIC dizinlerini üretmek gibi tek bir işlev için tasarlanmıştır. Birinci nesil derlem araçlarına şunlar örnek olarak verilebilir: *Concordance Generator* (Smith, 1966), *Discon* (Clark, 1966), *Drexel Concordance Program* (Price, 1966), *Concordance* (Dearing, 1966) ve *CLOC* (Reed, 1978) (Akt. Laurence, 2013, s. 151).

İkinci nesil derlem araçları, 1980’liler ve 1990’larda ortaya çıkan araçları kapsar. Bunlar yine sadece ASCII karakterlerini işleyebiliyordu ve sınırlı işlevselliğe sahipti. Bununla birlikte, ikinci nesil derlem araçları kişisel bilgisayarlarda çalışabildiğinden araştırmacıların küçük ölçekli çalışmalar yapmalarına, ayrıca dil öğretmenlerinin derlemleri sınıf içi etkinliklerinde kullanmalarına izin veriyordu. *Oxford Concordance Program* (Hockey, 1988), *Longman MiniConcordancer* (Chandler 1989), *Kaye concordancer* (Kaye, 1990) ve *MicroConcord* (Scott ve Johns, 1993) ikinci nesil derlem araçlarına örnek olarak gösterilebilir (Akt. Laurence, 2013, s. 152).

Üçüncü nesil derlem araçları 1990’lı yılların sonunda geliştirilmeye başlayan araçlardır. Bu araçların önekilere göre başlıca avantajları, büyük bir işlevselliğe

sahip olmaları, en yaygın istatistik tekniklerini içermeleri, daha büyük derlemlerle çalışabilmeleri, ASCII karakter kümesinin dışındaki karakterleri işleyerek çok dilli destek vermeleri ve bilgisayar deneyimi az olan kullanıcılar için kullanıcı dostu arayüzler sunmalarıdır. Üçüncü nesil derlem araçları *WordSmith Tools* (Scott, 1996-2012), *MonoConc Pro* (Barlow, 2000) ve *AntConc* (Anthony, 2004-2012) gibi yazılımları içerir (Akt. Laurence, 2013, s. 152).

CQPweb (Hardie 2013), *corpus.byu.edu* (Davies, 2013), *SketchEngine* (Kilgariff, 2013) ve *Wmatrix* (Rayson, 2013) gibi dördüncü nesil derlem araçlarının ayırt edici özelliği, milyarlarca kelimelik derlemleri işleyebilmeleridir. Bu araçlar, derlemi bir Web sunucusu veritabanında saklayarak yüksek performans ve ölçeklenebilirlik sağlar, ayrıca verileri önceden endeksleyerek kullanıcıların hızlı arama yapmalarına izin verir. Bu araçlar kullanıcıların derlemin tamamını görmesini engelleyerek telif hakkı sorununa da bir çözüm getirir (Akt. Laurence, 2013, s. 152).

2.3. DERLEM TÜRLERİ

Derlemlerin çeşitli türleri bulunmaktadır. Günümüzde mevcut olan derlem türleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1. Örnekleme derlemi (*sample corpus*)

Örnekleme derlemi, belirli bir dilin belli bir zaman dilimindeki “anlılık görünümü”dür (örn. *Brown Derlemi*). Örnekleme derleminin başlıca amacı, bir dilin ve dil değişkesinin standart özelliklerini genel kullanımındaki benzer oranda yansıtmaktır.

Bir dilin tüm özelliklerini sergileyen örnekleme derlemi referans derlemi (*reference corpus*) olarak adlandırılır. Referans derlemi en az 100 milyon kelime içerir ve bir toplulukta kullanılan tüm metin türlerini (yazılı, sözlü, kamuya ait, özel, bilgilendirici, kurgu vs.) kapsar (Tognini Bonelli, 2010, s. 20).

2. Kıyaslanabilir derlemler (*comparable corpora*)

İki veya daha fazla derlem, aynı tasarım ölçütleri üzerine kurulduğunda veya benzer boyutta olduğunda kıyaslanabilir nitelikte olur (örn. 1961’de yayımlanan

belgelerden oluşan *Brown Derlemi* ile 1978’de tamamlanan *Lancaster–Oslo–Bergen (LOB) Derlemi* (Tognini Bonelli, 2010, s. 21).

3. Genel ve özel derlemler (*general language and specialised corpora*)

Genel derlemler, tek bir metin türü, konu alanı veya kesite ait olmayan metinlerden oluşur (örn. *British National Corpus*). Özel derlemler ise bir dili bir bütün olarak temsil etmeyi amaçlamayan, dilin sadece belli bir kesimini temsil eden derlemlerdir (örn. *MICASE – Michigan Sözlü Akademik İngilizce Derlemi*) (Lee, 2010, s. 114).

4. Yazılı ve sözlü derlemler (*written and spoken corpora*)

Yazılı derlemler belirli bir dilin yazılı metinlerinin bir araya getirilmesiyle oluşur (örn. *BEC – İş İngilizcesi Derlemi*). Yazılı derlem oluşturmanın sözlü derlem oluşturmaya göre daha kolay olduğuna dair yaygın bir inanç vardır. Bu, kısmen doğru olsa da yazılı derlem oluşturmanın hâlâ birçok zorluğu vardır; örneğin, metinleri seçme, ihtiyaç duyulan metinlere erişim sağlama ve metinleri bilgisayarca okunur hâle getirme gibi. (Nelson, 2010, s. 53).

Sözlü derlemler, bir dilin türlü kullanım alanlarında ses kayıtlarıyla elde edilmiş konuşmaların yazıya aktarılması ile oluşturulur (örn. *CANCODE – Cambridge ve Nottingham İngilizce Söylem Derlemi*) (Akın, 2015, s. 6). Sözlü derlemler, yazılı derlemlere kıyasla daha küçük olur ve bu nedenle bazı sözcük birim ve kelime öbeklerinin yazılı derlemlerdekiyle aynı oranda tekrarlanmasını sağlayamaz. Bunun dışında sözlü söylemin çözümlemesi tonlama, jest ve söylem yapısı gibi metin ötesi özelliklere dikkat etmeyi gerektirir, dolayısıyla da sırf yazılı derlemin analizinde başvurulan sıklığa dayalı tekniklerin aracılığıyla sözlü derlem analizi yapılamaz (Adolph ve Knight, 2010, s. 53).

5. Artzamanlı/tarihi ve monitör derlemler (*diachronic/historical and monitor corpora*)

Artzamanlı derlem, farklı dönemlere ait metinler içeren bir derlem olup dildeki gelişimi veya değişimi incelemek için kullanılır (örn. *Helsinki Derlemi*) (Lee, 2010, s. 113).

Monitör derlemede (*monitor corpus*) ise sürekli olarak yeni içerik eklenerek ve bu içerik durağan bir nitelik taşıyan referans derlemi ile karşılaştırılarak dil değişiminin takip edilmesi amaçlanır (Walter, 2010, s. 430).

6. İki dilli ve çok dilli derlemler (*bilingual and multilingual corpora*)

İki dilli ve çok dilli derlemler başlangıçta bilgisayar dilbiliminin asıl hedefi olan makine çevirisinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiştir. Biri diğerinin çevirisi olan iki tek dilli derlemden oluşan derleme paralel derlem (*parallel corpus*) denir. En çok bilinen paralel derlem, Kanada'nın resmi dilleri olan İngilizce ve Fransızca olarak yayınlanan Kanada Parlamentosu tartışmalarından oluşan *Kanada Hansard Derlemi*'dir (Tognini Bonelli, 2010, s. 23).

Aston (1999) iki dilli ve çok dilli derlemleri aşağıdaki başlıklar altında incelemektedir (Akt. Lee, 2010, s. 119):

Tablo 2-1: İki Dilli ve Çok Dilli Derlemler

	A Dili	B Dili
Kıyaslanabilir (çok dilli) derlemler	Özel derlem	Aynı tasarıma sahip özel derlem
Tek yönlü paralel derlem	Özel derlem	A dilindeki metinlerin çevirisi
İki yönlü paralel derlem	A1	B1
	Özel derlem	A1 ile aynı tasarımı olan özel derlem
	A2	B2
	B1 çevirileri	A1 çevirileri

7. Ayırıştırılmış/ağaç yapılı derlemler (*parsed corpora/treebanks*)

Ayırıştırılmış, biçimbirimsel ve sözdizimsel etiketlerle işaretlenen derlemlerdir. Böyle derlemler için bütün bir derlemin tamamen ve tutarlı bir şekilde etiketlendiğinin kontrol edilmesi zor olduğundan genellikle küçük boyutlu olmaları tercih edilir (Agan ve Diri, 2016, s. 1). Ağaç yapılı ilk derlemlerden biri, *LPC (Lancaster Ayırıştırılmış Derlemi)*'dir.

8. Çoklu ortam derlemleri (*multimedia corpora*)

Çoklu ortam derlemleri, orijinal ses veya video kayıtları ile senkronize edilmiş transkripsiyonlara sahip olan derlemlerdir (örn. *SBCSAE – Santa Barbara Amerikan İngilizcesi Derlemi*). Bu derlemler, derlem araştırmacılarının ve sıradan

kullanıcıların prozodi, jestler, bakışlar, aralık vb. gibi söylemin işitsel ve görsel öğelerine erişmelerine izin verir (Lee, 2010, s. 114-115).

9. Pedagojik derlemler (*pedagogic corpora*)

Pedagojik derlemler, öğrencilerin çeşitli kanallar aracılığıyla maruz kaldığı veya maruz kalması muhtemel olduğu sözlü ve yazılı dilin yeterince büyük ve temsil gücü yüksek olan örneğidir (örn. *ELISA*, *SACODEYL* ve *BACKBONE* derlemleri). Bu derlemler, öğrencilerin sınıf içinde veya kendi kendine çalışmaları esnasında karşılaşabileceği, ayrıca yurt dışında yaşarken veya teknoloji aracılı iletişim sırasında rast gelebileceği yazılı ve sözlü metinleri içerir (Chambers, 2015, ss. 447-448).

10. Gelişimsel dil derlemleri (*developmental language corpora*)

Gelişimsel dil derlemleri, çeşitli gelişim aşamalarında bulunan ve bir dilin ana dili konuşucusu olan çocukların ürettiği metinlerden oluşan derlemlere verilen isimdir. *CHILDES* veritabanı ve *Wales Politeknik Derlemi (POW)*, gelişimsel dil derlemlerinin örnekleridir (Lee, 2010, s. 116).

11. Öğrenen derlemleri (*learner corpora*)

Teknolojik gelişmelere paralel olarak gelişen bilgisayar destekli öğrenen derlemleri, “ikinci dil edinimi/yabancı dil öğretimine yönelik belli bir amaç için belirli tasarım ölçütlerine göre bir araya getirilen ikinci dil/yabancı dile ait özgün metin verilerinin elektronik koleksiyonları” olarak tanımlanmaktadır (Granger, 2002, s. 7).

2.4. ÖĞRENEN DERLEMLERİ

Günümüze kadar dil öğrenim ve öğretim süreçlerinin en çok ilgi gören boyutları; hedef dili tanımlama, eğitim öğretim (görev, izlence, müfredat) ve öğrenen özellikleri (motivasyon, öğrenme stilleri, tutum) ile ilgili konular olmuştur. Dil öğrenme/öğretme süreçlerinin en önemli veri kaynaklarından biri olan öğrenen dili ise gerek araştırmacılar gerekse eğitimciler tarafından hep göz ardı edilmiştir (Mark, 1998, ss.78-84).

Öğrenen dilinin derlem dilbiliminkine benzer yöntemlerle incelenebileceği fikri ilk öğrenen derlemi oluşturulmadan çok daha önce ortaya çıkmıştır. 1980’li yıllarda ilk olarak Yunoven (1989), Cornu ve Delahaye (1987) ve Huebner (1983, 1985) gibi araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda, yabancı dil öğrenenlerin yaptığı yanlışların çözümü ve sınıflandırması üzerinde durulmaya başlanmıştır. Sözü geçen bu araştırmalar küçük, kâğıt tabanlı öğrenen derlemleri temel alınarak gerçekleştirilmiştir (McEnery vd., 2019, s. 77).

Bilgisayar öncesi dönemde öğrenenlerden gelen veriye az başvurulmasının başlıca sebebi, bu tür verilerin toplanması ve çözümlenmesinin çok zaman ve emek istemesiydi. Artık günümüz teknolojileri çok miktarda veriyi toplayıp bilgisayarda depolamaya ve bu verileri otomatik veya yarı otomatik şekilde çözümlenmeye imkân tanımaktadır.

Bilgisayar destekli ilk öğrenen derlemi olan *International Corpus of Learner English* (Uluslararası İngilizce Öğrenen Derlemi) 2002 yılında CD-ROM olarak yayınlanmıştır. Farklı dilleri (Bulgarca, Çince, Çekçe, Felemenkçe, Fince, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Japonca, Norveççe, Lehçe, Rusça, İspanyolca, İsveççe, Tsvanaca, Türkçe) konuşan, İngilizceye orta ve ileri düzeyde hâkim olan öğrencilerin ortaya koyduğu tartışma türündeki yazılardan oluşan derlemin birinci sürümü, yaklaşık 2 milyon sözcük içermektedir. 2009’da çıkan derlemin ikinci sürümüne dâhili bağımlı dizin oluşturma programı eklenmiştir.

Tono’ya (2003, s.800) göre öğrenen derlemi hazırlamada kullanılacak tasarım ölçütleri dille ilgili olanlar, görevle ilgili olanlar ve öğrenenle ilgili olanlar olmak üzere üç başlık altında toplanabilmektedir:

Tablo 2-2: Öğrenen Derlemi Hazırlamada Kullanılacak Tasarım Ölçütleri

Dille İlgili Olanlar	Görevle İlgili Olanlar	Öğrenenle İlgili Olanlar
Biçim (yazılı/sözlü)	Veri toplama	İçsel-Bilişsel
Tür	(kesitsel/boylamsal)	(yaş/bilişsel tarz)
(mektup/günlük/kurgu/deneme)	Çıktı	İçsel-Duygusal
Tarz	(hazırlıksız/hazırlıklı)	(güdü/tutum)
(öyküleme/tartışma)	Referans kullanımı	L1 artalanı
Konu	(sözlük/kaynak metin)	L2 ortamı
(genel/serbest zaman vb.)	Süre kısıtlılığı	(ikinci dil/yabancı dil)/
	(sabit/serbest/ev ödevi)	(okul düzeyi)
		L2 yeterliği
		(standart test sonucu)

Öğrenen derlemleri, sıklık taraması ve dökümü gibi temel çözümlemelerin yanı sıra, gelişmiş veri çözümlemelerini de olanaklı kılan çeşitli yazılımlar ile çözümlenerek farklı ana dili artalanlarından gelen öğrencilerin aradil özelliklerini ortaya koymaktadır (Can, 2009, s. 19). Öğrenenlerden elde edilen veriler, metin dışı bilgiler (dil/görev/öğrenen değişkenleri), transkripsiyon düzeyi (yazım) ve etiketleme düzeyi (cümle sınırlarını belirleme, sözcük birimleştirme, sözcük türü etiketleme, baş sözcükleştirme, öğelere ayırma, semantik etiketleme, söylemsel etiketleme, hata etiketleme, prozodi etiketlemesi, gönderimsel etiketleme) göz önünde bulundurularak işlenmektedir (Tono, 2003, s. 801).

Öğrenen derlemleri, tek dilli/iki dilli, genel/mesleki, eşzamanlı/artzamanlı, yazılı/sözlü olmak üzere dört başlık altında incelenebilmektedir (Granger, 2002, s. 9). Bunun dışında öğrenen derlemleri global/yerel, ticari amaçlı/akademik amaçlı, büyük/küçük, İngilizce/İngilizce olmayan, ileri zamanda pedagojik amaçlı kullanılacak olanlar/hemen öğrencilerin kullanımına sunulanlar, aynı ana dili konuşan öğrencilerden / farklı ana dilleri konuşan öğrencilerden elde edilen verilerden oluşan derlemler gibi gruplara ayrılmaktadır (Granger, 2008, ss. 260-262; Gilquin, 2015, ss. 12-15).

2.5. ÖĞRENEN DERLEMİ ARAŞTIRMALARI

Öğrenen derlemi araştırmaları, ikinci ve/veya yabancı dil kullanımını ortaya koyan derlemlerin üzerine yapılan araştırmalardır (McEnery vd., 2019, s. 76). 1980'li yılların sonunda ortaya çıkan öğrenen derlemi araştırmaları, derlem dilbilim ve ikinci/yabancı dil araştırmaları olmak üzere birbirinden bağımsız olarak gelişen iki alanın arasında önemli bir köprü vazifesini üstlenmiştir. Öğrenen derlemi araştırmaları ne yeni bir dilbilim alanı ne de yeni bir dil kuramıdır ancak kullandığı veri türü onu dile yaklaşımları değiştirecek kadar etkili bir yöntem haline getirmiştir (Granger, 2002, s. 4).

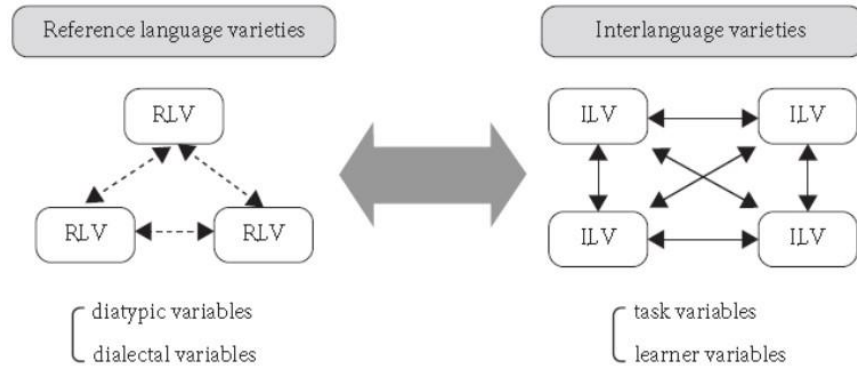
Meunier (2016, s.476), öğrenen derlemi araştırmalarının temel amaçlarını şu şekilde özetlemiştir: Kesitsel ve boylamsal yaklaşımlar aracılığıyla öğrenen dilinin kullanımını ve gelişimini daha iyi tanımlamak, ikinci dil edinim süreçlerine ışık tutmak ve pedagojik materyalleri ve veriye dayalı öğrenme etkinliklerini geliştirmek.

Genel derlem dilbilimde olduğu gibi öğrenen derlemi araştırmalarında da derleme dayalı (*corpus-informed*), derlem temelli (*corpus-based*) ve derlem çıkışlı (*corpus-driven*) olmak üzere üç yaklaşımdan bahsedilebilir. Derleme dayalı araştırmalarda derlem, araştırmacının sezgilerini doğrulamak veya belli bir dilbilimsel özelliğin var olduğunu kanıtlamak için kullanılan başlıca başvuru kaynağı olarak karşımıza çıkar. Bu yaklaşımı benimseyen araştırmacılar derlem verilerine doğrudan erişim sağlamadan derlemden elde edilen verilerle meta düzeyde çalışır. Derlem temelli araştırmalarda derlemlerin ortaya çıkmasından önceki varsayım ve kuramların doğrulanması veya çürütülmesi hedeflenir. Bunun yanı sıra “derlem temelli” ifadesinin derlem üzerine kurulan tüm çalışmaları betimlemek için geniş anlamda da kullanıldığı görülür. Tümevarımsal bir niteliğe sahip olan derlem çıkışlı araştırmalar ise mevcut varsayımları sınamaktan ziyade araştırmacının yeni sorular sorması ve elindeki verileri değerlendirip bir sonuca varması için imkân tanır (Callies, 2015, s. 36). Callies’e (2015, s.36) göre, günümüzde öğrenen derlemi araştırmalarının çoğu derlem temelli, nicel, kesitsel (*cross-sectional*) ve karşılaştırımdır.

Öğrenen derlemlerinin kullanıldığı başlıca metodolojik yaklaşımlar, Karşılaştırmalı Aradil Analizi (*Contrastive Interlanguage Analysis*) ve Bilgisayar Destekli Hata özümlemesi (*Computer-aided Error Analysis*)’dir. Karşılaştırmalı aradil analizi, Granger (1996) tarafından geliştirilen bir yöntemdir. Granger’e (1996) göre karşılaştırmalı aradil analizi iki tür karşılaştırma içerir. Ana dili konuşucuları ile ana dili konuşucusu olmayanların dil kullanımlarının karşılaştırılması öğrenenlerin yazılı ve sözlü anlatım örneklerindeki hataları tespit etmeye ve bazı kelime, ifade ve yapıların ana dili konuşucularındakiyle kıyasla daha az veya daha çok temsil edilmelerinin nedenlerini araştırmaya olanak sağlar. Farklı ana dili artalanlarından gelen öğrenenlerin aradillerinin karşılaştırılması ise hangi aradil özelliklerinin farklı öğrenen gruplarında bulunarak gelişimsel bir nitelik taşıdığını, hangilerinin ise aynı uyruğa sahip belli bir öğrenen grubuna ait olup o grubun ana diline bağlı geliştiğini ortaya koyar.

Granger’ın (2015a) geliştirdiği karşılaştırmalı aradil analizinin son versiyonu aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

Şekil 2-1: Karşılaştırmalı Aradil Analizi

Şekil 2-1’de görüldüğü üzere yöntemin yeni versiyonunda değişke kavramı ön plana çıkmaktadır. Granger’den (1996) farklı olarak Granger’de (2015a) ana dili yerine referans dil değişkeleri ifadesi kullanılmaktadır. Bu terim, “öğrenen verilerinin karşılaştırılabileceği çok sayıda farklı referans noktası olduğunu açıkça ortaya koymaktadır” (Granger, 2015a, s. 17). Tanımdaki “referans” kelimesi ise derlemin mutlaka bir normu temsil etmesi gerekmediğine işaret etmektedir. Diyalekt değişkesinin göz önünde bulundurulduğu bu tanımda dilin kesitsel özelliklerine de önem verilerek konuştuğumuz veya yazdığımız dilin bulunduğumuz duruma göre değişebileceği gerçeği göz önüne serilmektedir.

Granger’in (2015a) aradil kavramına da farklı açıdan baktığı görülmektedir. Karşılaştırmalı aradil analizinin yeni tanımında aradilin de değişkeleri olabileceği, ayrıca aradilin görev değişkenleriyle öğrenen değişkenlerinden büyük ölçüde etkilenebileceği vurgulanmaktadır (Granger, 2015a, s. 18).

Bilgisayar destekli hata çözümlemesi 1990’lı yılların başında bilgisayar destekli öğrenen derlemlerine paralel olarak geleneksel hata çözümlemesinin zayıf yönleri göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir. Bilgisayar destekli hata çözümlemesi, hata etiketleme yapan kişilerin öğrencilerin hatalarını tespit ettiği, etiketlediği ve sınıflandırdığı ve bu şekilde öğrencilerin sıklıkla yaptığı hata türlerini tespit ettiği, zaman alıcı bir süreçtir (Díez Bedmar, 2011, s. 36). Hata etiketleme işleminden sonra, istatistiksel olarak anlamlı hataların elde edilmesi için istatistiksel analizler yapılmaktadır. Elde edilen bulgular, gelecekte yapılacak nitel araştırmaların odak noktasını belirlemeye ve/veya öğretim materyallerini yeniden yapılandırarak öğrenim sürecine müdahale etmeye imkân vermektedir.

Bilgisayar Destekli Hata Çözümlemesi belli bir hata etiketleme sistemine göre etiketlenmiş öğrenen derlemine gerektirir. Hata etiketleme sistemleri dilbilimsel kategorilerinin üzerine kurulu olup biçim (örn. yazım), dil bilgisi, sözcük düzlemi, kesit (*register*), tarz, kelime (eksik veya fazla kelime kullanımı), sözcüksel dil bilgisi ve noktalama kategorilerine göre sınıflandırılmış hataların taksonomisini içerir. Ancak geleneksel hata çözümlemesi yönteminde olduğu gibi Bilgisayar Destekli Hata Çözümlemesinde de bazı sorunlar ve sınırlamalar mevcuttur. İlk olarak, bu yöntem öğrenenlerin dil kullanımını bir bütün olarak değerlendirmez, başka bir deyişle hataların üzerine odaklanarak hatalı olmayan kullanımları göz ardı eder. Oysaki öğrenen dilinin özelliklerine ışık tutması açısından hatalı olmayan kullanımlar, hatalar kadar bilgilendirici olabilir. İkinci olarak, hataların ölçünlü dil kullanımından bir sapma olduğunu varsayarsak ölçünlü kullanımın nasıl tanımlanabildiği (örn. hangi dil değişkesinin temel alınacağı, sadece dil bilgisel doğruluğun mu yoksa edimsel uygunluğun da mı göz önünde bulundurulacağı, yazılı dilin normlarının mı yoksa sözlü dilin normlarının mı standart olarak değerlendirileceği) sorunu ortaya çıkar. Üçüncü olarak, örtülü hataların saptanmasının zorluğu gelir. Açık hataların (*overt errors*) ölçünlü dilden bir sapma olduğu çıplak gözle görülürken örtülü hatalar (*covert errors*) ilk bakışta doğru gelir ama öğrenenin yüklediği anlamdan farklı bir anlam ifade eden bir nitelik taşır. Hata çözümlemesinde karşılaşılan sorunlardan sonuncusu da sistematik yapılan ve öğrenenin belli bir alandaki yetersizliğinden kaynaklanan hatalarla dikkatsizlikten meydana gelen yazım yanlışları ile dil sürçmelerini tespit etme sorunuyla ilgilidir. Öğrenen hakkında yeterince bilgi sahibi olmadan öğrencinin bir hatayı konuyu yanlış öğrendiği için mi yaptığı, yoksa dikkatsizlikten dolayı mı yaptığı arasında ayırım yapmak son derece zordur (Callies, 2015, ss. 40-41).

2.6. ÖĞRENEN DERLEMLERİNİN DİL ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI

Öğrenen derlemlerinin dil öğretimine olan katkısı çoğunlukla dolaylı olmuştur (Stubbs, 2004, Akt. Flowerdew, 2009, s. 343). Öğrenen derlemlerinin dolaylı kullanımı sonucunda derleme dayalı öğretim materyalleri ve başvuru kaynakları meydana getirilir. Bu tür derlemler daha ileriki zamanlarda kullanılmak

üzere akademisyenler ve yayıncılar tarafından oluşturulur. Ayrıca, derlem verilerini sağlayan kitleyle bu verilerden yararlanan kitle farklı olur (Granger, 2015b, s. 486).

Granger (2002) öğrenen derlemlerinin dil eğitimine dönük potansiyel kullanım alanlarını ders izlencesi hazırlama, ders materyali geliştirme ve ders içi etkinlikleri hazırlama olarak sıralar. Öğrenen derlemlerinin müfredattaki konuların seçimi ve sıralanışında önemli bir yeri vardır. Öğrenen derlemlerinden elde edilen veriler hangi sözcüklerin ve dil bilgisel yapıların öğrenciler için sorun oluşturduğuna, dolayısıyla da öğretmenlerin daha fazla zaman ve ilgi ayırmasını gerektirdiğine ışık tutar. Derlemlerin sağladığı sıklık bilgileri ise öğretilecek öğelerin önem derecesine göre, yani çok kullanılanı az kullanılanı doğru sıralanmasına imkân tanır (Granger, 2002, ss. 21-24).

Öğrenen derlemlerinin dil bilgisi kitaplarındaki kullanımının ilk örneği Carter ve arkadaşlarının (2011) *English Grammar Today* başlıklı kitabıdır. Bu kitap Cambridge Uluslararası Derlemi'nden elde edilen kullanım örneklerinin yanı sıra İngilizce öğrenenlerin yaptığı başlıca hatalarla ilgili bilgi içerir. Bu bilgi dünyanın en büyük öğrenen derlemlerinden olan Cambridge Öğrenen Derlemi'nden edinilmiştir (Meunier, 2016, s. 478).

Öğrenen derlemleri sözlükbilim alanında da özellikle öğrenen sözlüklerini hazırlarken yararlı olabilir (Meunier, 2016, s. 479). Öğrenen derlemleri bir yandan öğrencilerin yaptığı dil bilgisel ve sözcüksel yanlışlarla yazım ve üslup hatalarına dair bilgi verirken öbür yandan hedef dildeki sözcük ve ifadeleri doğru oranda kullanıp kullanmadıklarını gösterir. Bu bilgiler, dolaylı (Kullanım Notları, Dil Bilgisi, Sözcük Bilgisi, Eşdizimlilik bölümleri) ve dolaysız (Sık Rastlanan Öğrenci Yanlışları/Uyarı Notları) bir biçimde sözlüklere dâhil edilebilir.

Geleneksel başvuru kaynakları olan sözlüklerin yanı sıra, ikinci/yabancı dil öğrenenlerinin (dijital) ihtiyaçlarını karşılamak için derleme dayalı yeni nesil sözcüksel kaynakların da tasarlandığı görülmektedir. Bazı akıllı bilgisayar destekli dil öğrenim (*intelligent computer-aided language learning – ICALL*) uygulamaları, gerçek zamanlı otomatik hata çözümlemesi ve öğrencilere anında geri bildirim sağlama olanağı sunar. Öğrenen derleminin kullanıldığı ilk ICALL örneği, Akıllı Web Tabanlı Etkileşimli Dil Öğrenimi (*Intelligent Web-based Interactive Language*

Learning – IWiLL)’dir. IWiLL başlangıçta öğrencilerin yazılarını toplamak için bir öğrenme platformu olarak kullanılmıştır. Yazılar bir araya getirilip hata etiketlemesi yapıldıktan sonra İngilizce fiil ve isimlerin eşdizimsel açıdan yanlış kullanım örneklerini tespit eden otomatik bir sistem gibi birtakım CALL araçları geliştirilmiştir (Meunier, 2016, s. 479-480).

Öğrenen derlemlerinin dolaysız bir şekilde kullanılması durumunda derlemler öğretmenler tarafından hazırlanır ve hemen akabinde öğrencilerin kullanımına sunulur. Öğrenciler ise hem derlem verilerini sağlayan hem de bu verilerden faydalanan taraf olur (Granger, 2015b, s. 486).

Öğrenen derlemleri veri güdümlü öğrenme (*data driven learning – DDL*) yaklaşımının çerçevesinde doğrudan sınıfın içinde kullanılabilir. Veri güdümlü öğrenme, herhangi bir dil öğrenme probleminin öğrencilerce derlem yazılımları aracılığıyla incelenmesini ve dolayısıyla keşfe dayalı öğrenme ortamının sağlanmasını amaçlayan bir dil öğrenim yaklaşımıdır (Johns, 1990). Veri güdümlü öğrenmenin bilişsel ve üstbilişsel becerileri geliştirdiği, özgün dil kullanımına duyarlılığı arttırdığı, yapılandırmacı öğrenmeye etkileşimli bir yaklaşım sağladığı, öğrencilerin motivasyonunu artırdığı, yeniden kullanılabilir ve aktarılabilir becerilerin kullanımını teşvik ettiği, yaşam boyu öğrenme felsefesi çerçevesinde özerkliği desteklediği ve ikinci dil ediniminin güncel teorileriyle büyük ölçüde uyumlu olduğu söylenmektedir (Boulton ve Tyne, 2013, s. 99).

Granger’e (2002) göre, öğrenen derlemlerinden elde edilen verilerin sınıf içinde kullanılması tartışmalı bir konudur. Öğrencileri hata içeren verilere maruz bırakmanın sıkıntılı taraflarını kabul eden Granger (2002, s.26), öğrenen derlemlerinin aşağıdaki iki bağlamda kullanılmasını uygun görür:

(I) Yapı odaklı öğretim (*form-focused instruction*) bağlamında, özellikle fosilleşme durumunda, hedef yapıyı ana dili konuşucuları ile ana dili konuşucusu olmayanların nasıl kullandıkları arasındaki farkın gösterilmesinde öğrenen derlemlerinden yararlanılabilir.

(II) Öğrenen derlemleri veri güdümlü öğrenmeden ziyade öğrenim güdümlü veriler (*learning-driven data*) bağlamında değerlendirilebilir. Bu durumda

öğrencilerden kendi ürettikleri metinleri çözümlenmeleri istenir, böylelikle öğrenciler kendi öğrenim çıktıkları üzerinde çalışmış olur.

Meunier (2016), dil öğretiminde son derece önemli olan öğrenen derlemlerinin sınıf içi etkinlikleri arasında hâlâ yer almamasının sebeplerini şu şekilde özetlemektedir:

1. Birçok öğretmen, derlemlerin sunduğu olanakların farkında değildir çünkü üniversitedeki öğretim programlarında derlem çalışmalarına hiç (veya neredeyse hiç) zaman ayrılmamaktadır.

2. Bazı öğretmenler, derlem yöntemlerinin kullanımını savunan dilbilimcilerin öğretimden hiç anlamadıklarını düşünmektedir. Oysaki bu dilbilimcilerin bir kısmı aynı zamanda öğretmendir.

3. “Derlem” kavramı sık sık yalnızca rakam ve istatistiklerle ilişkilendirilmektedir. Derlemlerin sadece nicel araştırma yöntemlerini çağrıştırması bazı potansiyel kullanıcıların üzerinde caydırıcı bir etki yaratmaktadır.

4. Derlem kullanımının öğrenme çıktıları üzerindeki gerçek etkisinin araştırıldığı yeterince deneysel çalışma bulunmamaktadır. Mevcut çalışmalar ise sınıf içi etkinliklerde derlem kullanımının: a) bazı durumlarda önemli ölçüde destek gerektirebileceğini, b) zaman alıcı olabileceğini, c) tüm öğrencilere hitap etmediğini, d) sadece bazı beceriler ve görevler için faydalı olabileceğini iddia etmektedir.

Yukarıda bahsedilen sınırlılıklara rağmen öğrenen derlemleri yenilikçi, çok amaçlı ve sürdürülebilir bir veri kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenen derlemlerine doğal dillerin kurallı yapısının çözümlenerek anlaşılmasını veya yeniden üretilmesini sağlayan doğal dil işleme (*natural language processing – NLP*) alanında da başvurulmaktadır. Meurers (2015, ss.537-538), öğrenen derlemlerinin NLP’de üç farklı şekilde kullanılabilirliğini ileri sürer: (I) NLP araçları öğrenen derlemlerini etiketlemek ve bu etiketlemeye dayanarak dil edinim süreciyle öğrencilerin ihtiyaçları hakkında bilgi toplamak amacıyla kullanılabilir. (II) NLP araçları öğrenenlerin ana dilini veya yeterlik düzeylerini belirleme gibi öğrenen dilinin belli başlı çözümlenme tekniklerini sunar. (III) Öğrenen derlemlerine NLP

araçlarının özellikle bu araçların istatistik ve makine öğrenimi (*machine learning*) bileşenlerinin geliştirilmesi için başvurulabilir.

Öğrenen derlemleri bir dil kullanıcısının ilk dilini, o kişinin hedef dildeki üretiminden yola çıkarak otomatik olarak tanımlamayı amaçlayan yeni bir araştırma alanı olan ana dili tanımlamasında (*native language identification – NLI*) da ön saflarda yer alır. Ana dili tanımlaması; konuşma tanıma, ayrıştırma ve bilgi erişimiyle ilgili doğal dil işleme araçlarının performansını artırmakla birlikte dil aktarımı araştırmaları için büyük fırsatlar sunarak ikinci dil edinim çalışmalarına katkıda bulunur (Jarvis ve Paquot, 2015, ss.605-606).

Yukarıda anlatılanların dışında öğrenen derlemleri yabancı/ikinci dil öğretiminin ölçme ve değerlendirme sürecinde de aktif olarak kullanılabilir. Belli yeterlik düzeyindeki öğrencilerin neler yapabildiklerini gösteren öğrenen derlemleri değerlendirme ölçeklerini şekillendirmeye yardım eder. Buna ilaveten öğrenen derlemleri demografik değişkenlerin (cinsiyet, ana dili, dil öğrenme deneyimi vd.), ölçme usulü (kâğıt üzerinde/bilgisayar tabanlı) ve öğrenme ortamının öğrencilerin çıktısını ne derece etkilediğini ortaya koyarak dil sınavlarının tasarımına katkıda bulunur. Ayrıca öğrenen derlemleri otomatik değerlendirme sistemlerinin geliştirilmesinde de önemli bir yer alır (Barker vd., 2015, ss. 521-524).

2.7. TÜRKİYE’DE DERLEM ÇALIŞMALARI

Türkçe derlem çalışmalarından ilki Bilge Say başkanlığında gerçekleştirilen ODTÜ Türkçe Derlem olarak da bilinen “Bilgisayar Ortamında Bir Derlem Geliştirme Çalışması”dır. Derlemde 1990 sonrasında oluşturulmuş, sadece yazılı dili içeren metinler bulunur. Sözlü dile ait veri yoktur. Farklı türde metinlerden 2000 sözcüklü örneklerin seçilip elektronik ortama aktarılarak işaretlenmesi ile oluşturulan iki milyon sözcüklü çevrimdışı bir derlem (treebank)’dir (Say vd, 2002).

Türkçe üzerine yapılmış bir diğer derlem çalışması, 50 milyon sözcükten oluşan “Türkçe Ulusal Derlemi”dir. TÜBİTAK tarafından desteklenen bu proje Mersin Üniversitesi’nde dilbilim alanında çalışan araştırmacılar tarafından hayata geçirilmiştir. 2008 yılında başlanan bu çalışmanın tanıtım sürümü 2012’de kullanıma sunulmuştur. TUD, 20 yıllık bir dönemi kapsayan, 1990-2009 yılları arasında farklı

alan ve türlerde %95'i yazılı, %5'i sözlü örnekleri içeren bir derlemdir (Aksan vd., 2012, s. 3223).

Literatürde geçen başka bir çalışma, Boğaziçi Üniversitesi akademisyenleri tarafından hazırlanan BOUN Corpus'tur (Sak vd., 2011). Bu derlem dört alt derlemden meydana gelmektedir. Bunların üçü Türkçe gazetelerden (NewsCor), biri de Türkçe web sayfalarından (GenCor) örneklenmiştir. Derlem toplamda 423 milyon sözcükten oluşmaktadır.

Taner Sezer tarafından hazırlanan TS Corpus; toplam 491M+ birimden oluşan, tamamı sözcük türü ve biçim birimsel yapıda etiketlenmiş, CWB/CQP web altyapısıyla oluşturulmuş, internet üzerinden erişilebilen, genel amaçlı bir Türkçe derlemdir. Derlemin ilk sürümü 1 Mart 2012, ikinci sürümü 30 Ağustos 2012 tarihinde yayımlanmıştır (Sezer ve Sezer, 2013).

Hâlen ODTÜ Yabancı Diller Eğitimi Bölümünce desteklen Sözlü Türkçe Derlemi, yüz yüze ya da çeşitli iletişim araçlarıyla gerçekleşen Türkçe konuşmalardan oluşan 1 milyon sözcüklük veritabanının dilbilimsel yöntemlerle çözümlenerek günümüz Türkçesinin bilgisayar ortamında izlenebilmesini amaçlayan çevrimiçi bir derlemdir (Ruhi vd., 2010). Sözlü Türkçe Derlemi'nin tanıtım sürümünde çeşitli ses kayıtları ve Radyo ODTÜ'nün arşivinden toplam 18 konuşmadan oluşan bir seçki sunulmuştur.

Yukarıda bahsedilen derlemlerin hepsi, Türkçenin ana dili olarak kullanımını örneklemektedir. Ne var ki Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında önemli ilerlemeler kaydedilmesine rağmen; Türkçeyi ikinci dil olarak edinen veya yabancı dil olarak öğrenenlerin sözlü ve/veya yazılı dil kullanımlarını bir araya getiren herhangi bir derlem çalışması yoktur. Literatür incelendiğinde bu alanda yapılan tek kuramsal çalışmanın Çalışkan'a (2016) ait olan "Öğrenir Derlemleri: Kapsam, Tasarım ve Uygulamalar" başlıklı m akale olduğu görülmektedir. Çalışmasının amacını "Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili pek çok çalışmaya temel oluşturacak öğrenir derlemlerini tanıtmak, bunların belli başlı örneklerini sıralamak, öğrenir derlemlerinin kapsam ve tasarımına ilişkin hususlar üzerinde durarak pedagojik uygulamalarına dikkat çekmek" olarak belirten Çalışkan ileride

hazırlanacak bir Türkçe öğrenen derlemi konusunda farkındalık yaratmayı hedeflemiştir.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada, çalışma konusunun doğası gereği karma bir araştırma yöntemi olan derlem dilbilimi kullanılmıştır. Bölüm II’de belirtildiği gibi, derlem dilbilimi çeşitli açılardan ele alınarak bir araç, yöntem, metodoloji, metodolojik yaklaşım, disiplin, teori, teorik yaklaşım, teorik veya metodolojik paradigma veya bunların karışımı olarak değerlendirilebilmektedir. Bu çalışmada ise derlem dilbiliminin “dil incelemelerinde kullanılan birtakım işlem veya yöntemlerin üzerinde odaklanan bir alan” (Mc Enery ve Hardie, 2012, s. 1) olduğu görüşü benimsenmiştir.

Derlem dilbilimi, heterojen bir alan olup hem nicel hem de nitel derlem çözümleme yöntemlerini kapsamaktadır.

Nicel çözümleme, istatistiğe dayalı bir çözümleme türüdür. Nicel derlem araştırmalarında sıklık gibi temel istatistik araçlarından veya anlamlılık testi, küme analizi ya da faktör analizi gibi ileri düzey istatistik tekniklerinden yararlanılabilmektedir (Mc Enery ve Hardie, 2012, s. 249).

Hunston (2016, s.37), nicel derlem araştırmalarını üç başlık altında toplamaktadır. Birinci kategorideki araştırmalarda derlemler belli başlı dil bilgisel veya anlamsal kategorilerin göreceli sıklığının ölçülmesi yoluyla karşılaştırılmaktadır. Bu açıdan incelendiğinde derlem dilbilimi, “dilsel olayların bir dilbilimsel derlemdeki koşullu dağılımı göz önünde bulundurularak oluşturulan dilbilimsel araştırma sorularının incelenmesi” (Stefanowitsch, 2020, s. 56) olarak tanımlanabilmektedir.

Bununla birlikte derlem dilbiliminin merkezinde yer alan sıklık kavramı zaman zaman eleştirilere maruz kalmıştır. Örneğin, Chomsky sıklığın her şeyi açıklayamadığından dolayı hiçbir şeyi açıklayamadığı kanaatinde olmuştur (Menn ve Bastiaanse, 2016, s. 1169). Kullanım sıklığı *neyin* söylenebileceği hakkındaki bildiklerimizi değiştiremese de genellikle neyin hangi durumda söylendiğine dair fikir sahibi olmamızı sağlamaktadır. Ayrıca farklı derlemleri karşılaştırma imkânı verdiği için dil değişkelerinin kıyaslanması, dilde zaman içinde meydana gelen

değişikliklerin gözlenmesi ve çocuklar veya dil öğrenenlerde dil gelişiminin evrelerinin betimlenmesi için fırsat yaratmaktadır (Hunston, 2016, s. 38).

İkinci kategorideki araştırmalarda dil bilgisi ve biçim veya anlam kategorilerinden ziyade kelime bilgisine ve bireysel sözcük biçimlere öncelik verilmektedir. Bu çalışmalarda, sıklık genellikle “tipiklik” veya “merkezilik” kavramına indirgenmektedir (Hunston, 2016, s. 37).

Üçüncü kategorideki araştırmalar ise derlemleri bir “kelime torbası” olarak değerlendirerek sayısal verilerin derlemdeki bilgilerin düzenleme biçimini belirlemesine izin vermektedir (Hunston, 2016, s. 37).

Nitel çözümleme, sayısal verilere dayanmayan çözümleme yöntemidir. Örneğin, bir araştırmacının bağımlı dizin içindeki kelimenin kullanımını kendi anlayışına göre analiz etmesi nitel çözümleme türüne girmektedir (Mc Enery ve Hardie, 2012, s. 249). Çalışmalarında nitel derlem çözümlemesi yöntemine başvuran araştırmacılar, derlemi oluşturan dilsel biçimlerin anlam ve işlevlerinin, iletişim kurmak amacıyla kullanılan dilin çeşitli çevresel özellikleri (konuşmacıların yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik durumu, iletişim olayının yeri ve zamanı, konuşmacıların arasındaki ilişki, konuşma tarzı vb.) ile nasıl bir etkileşime girdiğini inceleyen deneysel araştırmalara açıklayıcı, tümevarımsal bir yaklaşım kazandırmaktadır (Hasko, 2013, s. 4758).

Nitel derlem çözümlemesi gerek geleneksel nitel araştırmalara gerekse derlem dilbilimine özgü yöntemleri içinde barındırmaktadır. Nitel derlem çözümlemesi derlemin tasarımıyla başlamaktadır. Dilbilimsel çözümlemeye tabi tutulacak derlemin kaynağı belgelenmiş, doğal olarak oluşan eksiksiz yazılı veya sözlü metinleri içermesi gerekmektedir. Metinler bir araya getirildikten sonra işaretleme (*markup*) ve etiketleme (*annotation*) yapılmaktadır. Derlem işaretlemesi ham bir derlemin belgelerinin her birine standartlaştırılmış kodlar veya etiketler eklenerek gerçekleştirilir ve kodlar kendi başına derlem verilerinden ayrı tutulur. İşaretleme, belge ile ilgili bilgilerin (belge uzunluğu, dağıtıcı, tarih vb.’nin), yapısal öğelerin (bölüm ve başlıklar) ve paragraf altı yapılarının (alıntılar, kısaltmalar, terimler) kodlanması için kullanılmaktadır. Derlemdeki metinlerin dilbilimsel özelliklerinin kodlanmasına ise etiketleme adı verilmektedir. Etiketleme; metin

parçası etiketleme (*POS tagging*), sözbirimleştirme (*lemmatization*), ayrıştırma (*parsing*), biçim bilimsel, ses bilimsel, bürünsel, edimsel, anlam bilimsel, söylemsel ve değişmeceli (metaforik) etiketlemeyi ve hata etiketlemesini kapsamaktadır (Hasko, 2013, s. 4760).

Ham veya etiketlenmiş derlemdeki verilere erişmek için WordSmith Tools, Mono Corp Pro veya XAIRA gibi çeşitli yazılım uygulamaları kullanılmaktadır. Derlem halka açık olduğu, özellikle de derlem işaretleme ve etiketlemesi yayınlanan derlemle birlikte kullanıma sunulduğu takdirde, nitel derlem çözümlemesi sırasında veriye otomatik olarak erişme imkânı sunması, araştırmacılara çalışmalarının sonuçlarını doğrulamak amacıyla aramalarını tekrar yapma olanağını vermektedir. Nitel araştırmalar sonuçlarının doğrulanmasının zor olması nedeniyle eleştirildiği için derlem kullanımının nitel metodolojiye büyük bir katkı sağladığı söylenebilmektedir (Hasko, 2013, s. 4761).

Derlem yazılımları aracılığıyla elde edilen veriler yoruma tabi tutulmaktadır. Ayrıca nitel derlem araştırmaları anlatı çözümlemesi, söylem ve konuşma analizi, karşıtsal çözümeleme, anlam çözümlemesi ve edimsel çözümeleme gibi geleneksel nitel yöntemlerle tamamlanabilmektedir (Hasko, 2013, s. 4761).

Nitel derlem çözümlemesi genellikle tespit edilen dilsel özelliklerin sıklığı ve istatistiksel sınıflandırması ile ilgili olmasa da derlem araştırmalarında nitel ve nicel yaklaşımların bir arada kullanılması son derece avantajlı olabilmektedir. Nitel derlem araştırmaları dilsel biçimlerin nicelleştirilmesine ve sınıflandırılmasına, başka bir deyişle örnekleme ilişkin bulguların evrene genellenmesine imkân tanıyan nicel araştırmaların birer öncüsü olarak hizmet edebilmektedir. Tam tersine de nicel derlem çözümlemesinin bulguları nitel metodolojinin yorumlama gücü kullanılarak açıklanıp örneklendirilebilmektedir (Hasko, 2013, s. 4761). Mc Enery ve Hardie (2012, s.249) de en iyi derlem araştırmalarının hem nitel hem de nicel analizleri barındıran derlem araştırmaları olduğunu altını çizmektedir.

Yukarıda açıklandığı gibi, bu çalışma bir karma yöntem araştırmasıdır. Karma yöntem araştırmaları; nicel ve nitel yöntemler, yaklaşımlar, teknikler veya kavramların birleştirilerek veya harmanlanarak tek bir çalışma içerisinde kullanıldığı araştırmalardır (Creswell, 2003; Creswell ve Plano Clark, 2007; Jick, 1979; Johnson

ve Christensen, 2008; Johnson ve Onwuegbuzie, 2004; Tashakkori ve Teddlie, 1998). Ancak bu tür araştırmalar, “basitçe nicel ve nitel verilerin bir araya getirilmesi değildir” (Creswell, 2017, s. 2). Karma yöntem araştırmalarında nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanımı, her iki yöntemin avantajlı taraflarını öne çıkarmaktadır. Ayrıca karma yöntem “kapsamlı, çoğulcu, tamamlayıcı ve araştırmacıya yöntem seçimi ile araştırma hakkında tasarlama yapması için seçmeci bir yaklaşım önermektedir.” (Baki ve Gökçek, 2012, s. 3).

Araştırma sorularının daha kapsamlı bir şekilde cevaplanabilmesi, tek bir yöntemin kullanıldığı bir çalışmada gözden kaçabilecek detayların açığa çıkarılması ve bir yöntemin zayıf yönlerini telafi etmek için başka bir yöntemin güçlü taraflarından yararlanılabilmesi karma yöntemin güçlü yönlerini oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra karma yöntemin birtakım sınırlılıkları da mevcuttur. Örneğin tek bir araştırmacı hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerini bir arada, özellikle aynı anda kullanmakta zorlanabilmektedir. Ayrıca karma yöntem araştırmaların maliyeti daha yüksek olabilmektedir ve bu tür araştırmaların tamamlanması çok zaman gerektirebilmektedir (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004, s. 21).

Karma yöntem araştırmaları karma yapmanın düzeyi (kısmen karma/tamamen karma), zaman boyutu (eşzamanlı/sıralı) veya yöntemlerin statüsü (eşit statü/baskı statü) gibi etkenler göz önünde bulundurularak sınıflandırılabilmektedir (Leech ve Onwuegbuzie, 2009).

Tamamen karma olan tasarımlarda nicel ve nitel yöntemler araştırmaların bütün düzeylerinde (amaç, veri toplama, veri çözümleme, yorum) bir arada kullanılmaktadır. Kısmen karma olan tasarımlarda ise veriler sadece yorum aşamasında birleştirilmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu çalışma kısmen karma araştırmalar grubuna girmektedir.

Eşzamanlı karma tasarımlarda nicel ve nitel veriler aynı zamanda toplanmaktadır. Sıralı karma tasarımlarda ise nicel veriler toplanıp analiz edildikten sonra nitel veri toplanmakta veya tam tersine önce nitel veriler elde edilmekte, ardından da nicel verilere ulaşılmaktadır. Bu çalışmada nicel ve nitel çözümlemeye tabi tutulacak veriler aynı zamanda toplandığı için eşzamanlı karma yöntemeye başvurulduğu söylenebilir.

Karma yöntem araştırmalarının statü boyutu ise hangi yönteme öncelik verildiğini göstermektedir. Çalışmanın nicel ve nitel boyutu araştırmanın soruları açısından aynı öneme sahipse eşit statü karma araştırmaları, bunlardan biri diğere göre daha fazla önceliğe sahipse baskın statü araştırmaları karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmada nicel derlem çözümleme yöntemlerinden olan kelime sıklığı çözümlemesi ve eşdizimlilik çözümlemesi ile nitel derlem çözümleme yöntemi olan hata etiketlemesi kullanılmıştır. Bu yöntemler Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yabancı öğrencilerin dilbilimsel yeterliklerinin farklı açılardan değerlendirilmesini sağlayarak araştırmamıza eşit derecede katkıda bulunmuştur.

Yukarıda anlatılanlardan hareketle bu çalışmanın araştırma deseni şu şekilde gösterilebilir:

Şekil 3-1: Çalışmanın Araştırma Deseni

3.2.EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmamızın evrenini Türkçeyi ileri düzeyde öğrenen öğrenciler, örneklemini ise Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerine bağlı Türkçe Öğretim Merkezlerinde C1 düzeyinde Türkçe öğrenen yabancı uyruklu yetişkinler oluşturmaktadır.

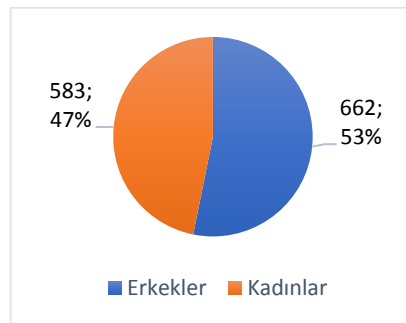
Bu araştırma kapsamından geliştirilen “İleri Düzey Türkçe Öğrenen Derlemi” tek bir kişi (araştırmacı) tarafından oluşturulduğu için küçük ölçekli bir derlem olmasına karar verilmiştir. Küçük ölçekli derlemler, 20.000-200.000 arasında sözcük içeren derlemlerdir (Aston, 1997). Türkçe Yeterlik Sınavları ile Kur Bitirme Sınavlarının yazma bölümünde öğrencilerden toplam 300-350 kelimedenden oluşan iki metin yazmaları istendiği göz önünde bulundurularak derlemin temsil gücüne sahip

olabilmesi için örneklem büyüklüğünün en az 600 olacağına, başka bir deyişle en az 600 öğrenciye ulaşılması gerektiğine karar verilmiştir.

Bu çalışmanın örnekleme iki aşamada oluşturulmuştur. İlk aşamada gönüllü örnekleme yöntemiyle (Baştürk ve Taştepe, 2013, s. 146) araştırmaya katılmak isteyen Türkçe Öğretim Merkezleri belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünden 37 üniversitenin TÖMER birimine veri paylaşımı ile ilgili 02.07.2020 tarihli ve E.33601 sayılı resmi bir yazı gönderilmiştir. Ayrıca bu yazı tarafımızca TÖMER'lerin müdürlerine e-posta yoluyla da ulaştırılmıştır. Yapılan yazışma ve görüşmelerin sonucunda Marmara Bölgesinde 4 farklı şehirde yer alan 6 üniversite (5 devlet, 1 vakıf), İç Anadolu Bölgesinde yer alan 1 üniversite (devlet) ve Karadeniz Bölgesinde yer alan 1 üniversite (devlet) olmak üzere toplam 8 üniversite çalışmamıza katılmayı kabul etmiştir.

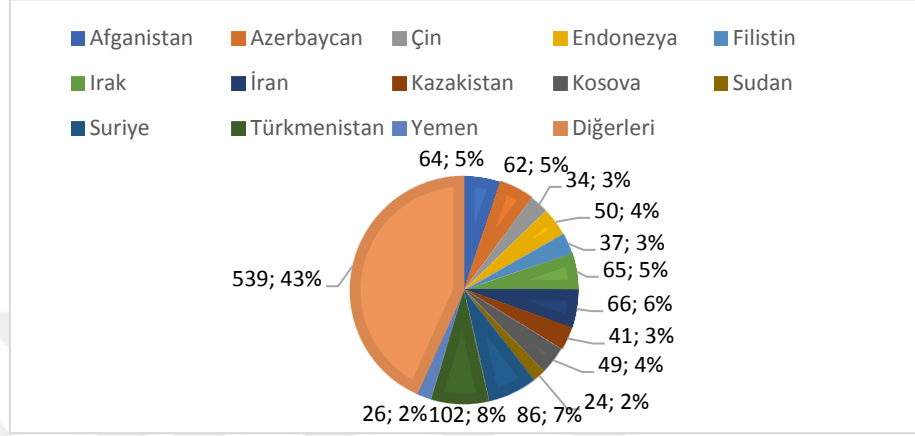
İkinci aşamada “incelenen olay veya olguyla ilişkili çok sayıda farklılığı kapsayan ana temaları keşfetmek ve tanımlamayı” amaçlayan maksimum çeşitlilik örnekleme (Neuman, 2014, Akt. Baltacı, 2018, s. 249) yoluyla; yukarıda adı geçen Türkçe Öğretim Merkezlerinde okuyan ve uyruk, ana dili, cinsiyet, yaş vb. demografik değişkenlere göre farklılık gösteren yabancı öğrencilerin yazılı dil kullanımları toplanarak İleri Düzey Türkçe Öğrenen Derlemine dâhil edilecek metinler tespit edilmiştir. Bununla beraber TÖMER'lerden toplanan bazı sınav kağıtları metinlerin eksik olması, öğrencilerin el yazısının okunabilir nitelikte olmaması veya demografik bilgilere ulaşamaması gibi sebeplerle örnekleme dâhil edilmemiştir.

Veri toplama aşaması tamamlandığında bu çalışmaya toplam 1245 kişinin katıldığı görülmüştür. Bunların %47'si kadın, %53'ü erkektir.

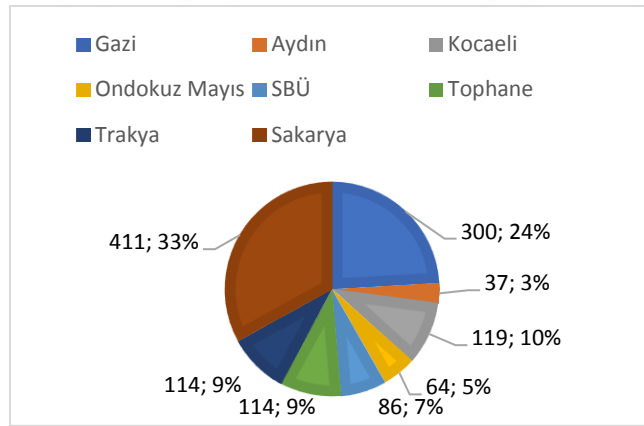
Şekil 3-2: Ana Derlemdeki Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Katılımcıların çoğu, Türkmenistan, Suriye, Afganistan ve Azerbaycan uyrukludur.

Şekil 3-3: Ana Derlemdeki Öğrencilerin Ülkelere Göre Dağılımı

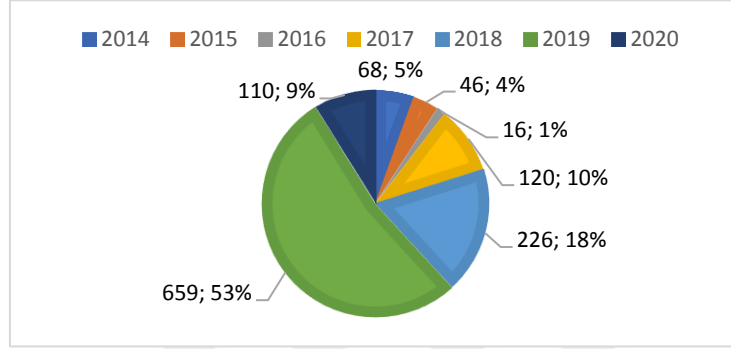
Araştırmaya katılan 1245 öğrencinin büyük çoğunluğunu Sakarya Üniversitesi TÖMER ile Gazi Üniversitesi TÖMER'in öğrencileri oluşturmaktadır.

Şekil 3-4: Ana Derlemdeki Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılımı

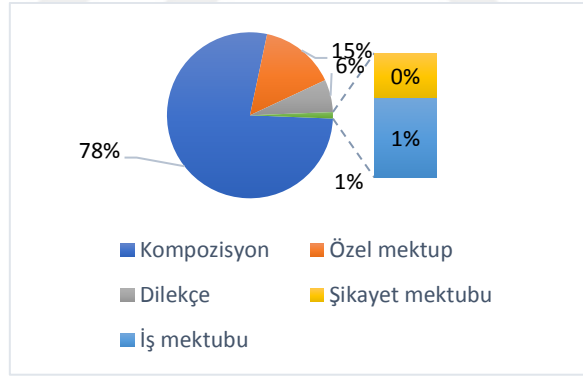
Araştırmanın veri toplama aşaması COVID-19 salgınından dolayı uygulanan karantina ve sokağa çıkma yasağı gibi kısıtlamalara denk gelmiştir. Salgın nedeniyle TÖMER'lerdeki sınavlar Mart 2020'den itibaren elektronik ortamda yapılmaya başlanmıştır ve elektronik ortamda yapılan sınavlar araştırmaya dâhil edilmemiştir. Bunun başlıca iki nedeni vardır: Birincisi, uzaktan eğitimin Türkçe öğrenenler üzerindeki etkisinin henüz incelenmemiş olması, ikincisi ise uzaktan ölçme

değerlendirme süreçlerine ilişkin sınav güvenliği mekanizmalarının henüz yeterince geliştirilmemiş olmasıdır. Nitekim 2020 yılına ait veriler sadece güz dönemindeki Türkçe Yeterlik Sınavını yüz yüze yapan iki TÖMER'den temin edilmiştir. Kalan sınav kâğıtlarının büyük çoğunluğunun 2018 ve 2019 yıllarına ait olduğu görülmektedir (bkz. Şekil 3-5)

Şekil 3-5: Ana Derlemdeki Metinlerin Yıllara Göre Dağılımı

Öğrencilerin ortaya koyduğu yazılar metin türü bakımından incelendiğinde C1 kur sonu sınavlarıyla Türkçe yeterlik sınavlarında öğrencilerden daha çok kompozisyon türünde yazı yazmaları istendiği ortaya çıkmaktadır.

Şekil 3-6: Ana Derlemdeki Yazıların Metin Türüne Göre Dağılımı

Yazıların konu dağılımına bakıldığında ise “Acı Duyabilmek” (Tolstoy’un “Acı duyabiliyorsan canlısın. Başkalarının acısını duyabiliyorsan insansın.” sözleriyle ilgili yazı yazma), “Yurtta Yaşama” (arkadaşlarının üniversitede okurken yurttan mı yoksa evde mi kalması gerektiğini sorduğu e-postaya cevap verme) ve “Sosyal Medya” (sosyal medyanın olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirme) konulu yazıların sayıca daha fazla olduğu görülmektedir.

Hedef evreni temsil edebilecek çekirdek derlemde kaç yazının yer alması gerektiğini belirlemek için örneklem büyüklüğü hesaplayıcısı kullanılmıştır. Önerilen minimum örneklem büyüklüğü 307'dir (Güven düzeyi: %95, güven aralığı: 5).

Örneklem büyüklüğü belirlendikten sonra amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak çekirdek derleme dâhil edilecek metinler seçilmiştir. Çalışmamızın amacı, farklı dilsel artalanlardan gelen öğrencilerin dilbilimsel yeterliklerini tespit etmek olduğu için maksimum çeşitlilik örnekleme araştırmanın amacına uygun olacağına karar verilmiştir.

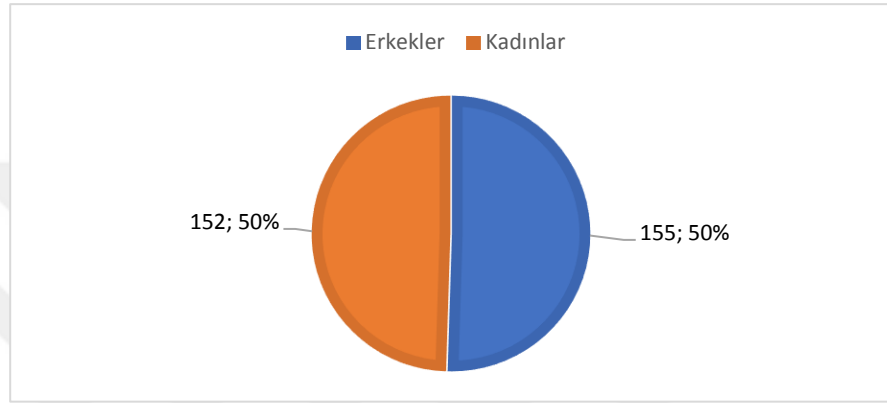
Maksimum çeşitlilik örnekleme, “problemlerle ilgili olan, kendi içinde benzeşik, değişken ve farklı durumlardan oluşacak şekilde belirlenmektedir.” (Grix, 2010, Akt. Baltacı, 2018, s. 249). Maksimum çeşitlilik örnekleme amacını, farklı olgularda rastlanabilen ve heterojen olmalarından dolayı önem kazanan ortak örüntüleri tespit etmektir (Patton, 2002). Maksimum çeşitlilik örnekleme ile “farklı durumların temsil edilmesi sağlanabilir ve çoklu bakış açısıyla durumların bütünüyle betimlenmesi gerçekleştirilebilir.” (Henwood, 2014, Akt. Baltacı, 2018, s. 265).

1245 öğrenciden toplanan 1515 metin dijital ortama aktarıldıktan sonra örneklem büyüklüğü hesaplayıcısı ile 307 metinden oluşan çekirdek derlem oluşturulmuştur. 307 metinden oluşan çekirdek derlemde her ülkeyi temsil edecek metin sayısını tespit etmek için minimum örneklem büyüklüğü, toplam ülke sayısına (95'e) bölünerek her ülkeden seçilmesi gereken sayı (yaklaşık 3 metin) elde edilmiştir. Bazı ülkeler 1 veya 2 öğrenci ile temsil edildiğinden 307'den 54 (bir, iki ve üç kişinin temsil ettiği ülkelerdeki toplam öğrenci sayısı) çıkarılarak elde edilen sayı (251) kalan ülke sayısına (60'a) bölünmüştür. Bu sonuç (4), kalan 60 ülkeden kaçar metnin örnekleme dâhil edilebileceğini göstermektedir. Bu işlemler neticesinde, ihtiyaca göre konu bakımından eşit olarak dağıtılabilecek 13 metin araştırma kapsamına alınmıştır.

Örnekleme dâhil edilecek öğelerin maksimum çeşitliliğini sağlamak için incelenen olguya ilişkin ölçütleri içeren bir matrisin oluşturulması gerektiğinden (McNabb, 2015) öğrencilerin cinsiyetleri, uyrukları ve yazma konularının belirtildiği bir dizey (matris) hazırlanmıştır. Temsilcisi az olan ülkelere gelen öğrenciler tarafından yazılan kompozisyonlar konularına bakılmaksızın çekirdek derleme dâhil

edilmiştir. Kalan kompozisyonlar, uyruk, cinsiyet ve konu etkenlerinin üçü de dikkate alınarak diğer ülkeler arasında dağıtılmıştır. Son olarak, örneğe hiç dâhil edilmemiş bazı konuların olduğu tespit edilmiş ve bu konular minimum örneklem büyüklüğüne ulaşmak için ihtiyaç duyulan 13 metnin arasında paylaştırılmıştır.

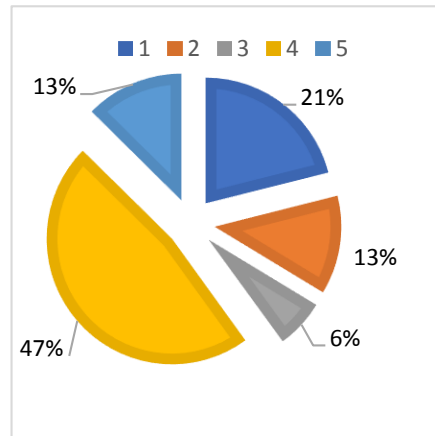
Metinler kadın erkek sayısı gözetilerek seçilmiştir. Çekirdek derlemi oluşturan metinlerin yarısı kadın öğrenciler, diğer yarısı ise erkek öğrenciler tarafından yazılmıştır.

Şekil 3-8: Çekirdek Derlemdeki Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Çekirdek derleme, ulaşılabilen tüm ülkelerin temsilcilerinin yazdığı metinler dâhil edilmiştir. Hangi ülkeden kaçar metin alındığı, Şekil 3-9’da gösterilmiştir:

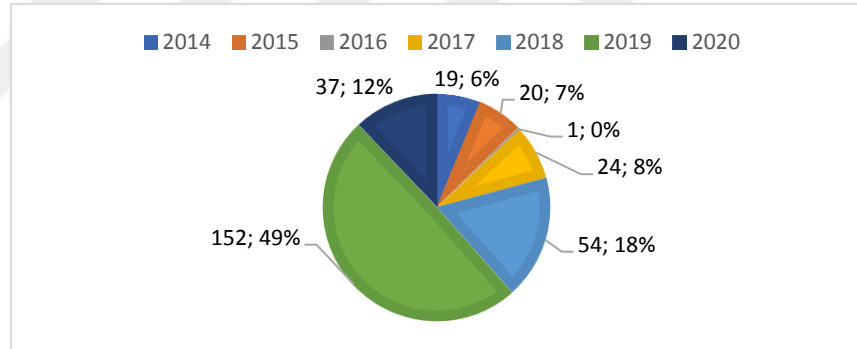
- Peru, Honduras, Kanarya Adaları, Ekvador, Libya, Kamboçya, Malavi, Kolombiya, Vietnam, Bahreyn, Romanya, Polonya, Niue, Yunanistan, Mauritius, Brunei, Lübnan, Katar, Letonya, Eritre.
- Liberya, Benin, Macaristan, Burundi, Senegal, Sierra Leone, Gambiya, Gine-Bissau, Mali, Meksika, Burkina-Faso, Nepal.
- Suudi Arabistan, Cibuti, Zambiya, Gabon, Mozambik, Kore.

- Ukrayna, Hindistan, Kırgızistan, Tayvan, Gana, Tanzanya, Pakistan, Filipinler, Fas, Kongo, Çad, Bulgaristan, Somali, Endonezya, Kosova, Tayland, Bangladeş, Makedonya, Kenya, Etiyopya, Tunus, Kazakistan, Bosna-Hersek, Ürdün, Arnavutluk, Uganda, Sudan, Filistin, Gürcistan, Malezya, Gine, Moritanya, Orta Afrika, Zimbabve, Fildişi Sahili, Cezayir, Moldova, Moğolistan, Madagaskar, Komorlar, Ruanda, Sırbistan, Karadağ, Nijerya, Çin.
- Tacikistan, Afganistan, Yemen, Azerbaycan, Irak, Mısır, Suriye, Rusya, İran, Özbekistan, Türkmenistan, Kamerun.

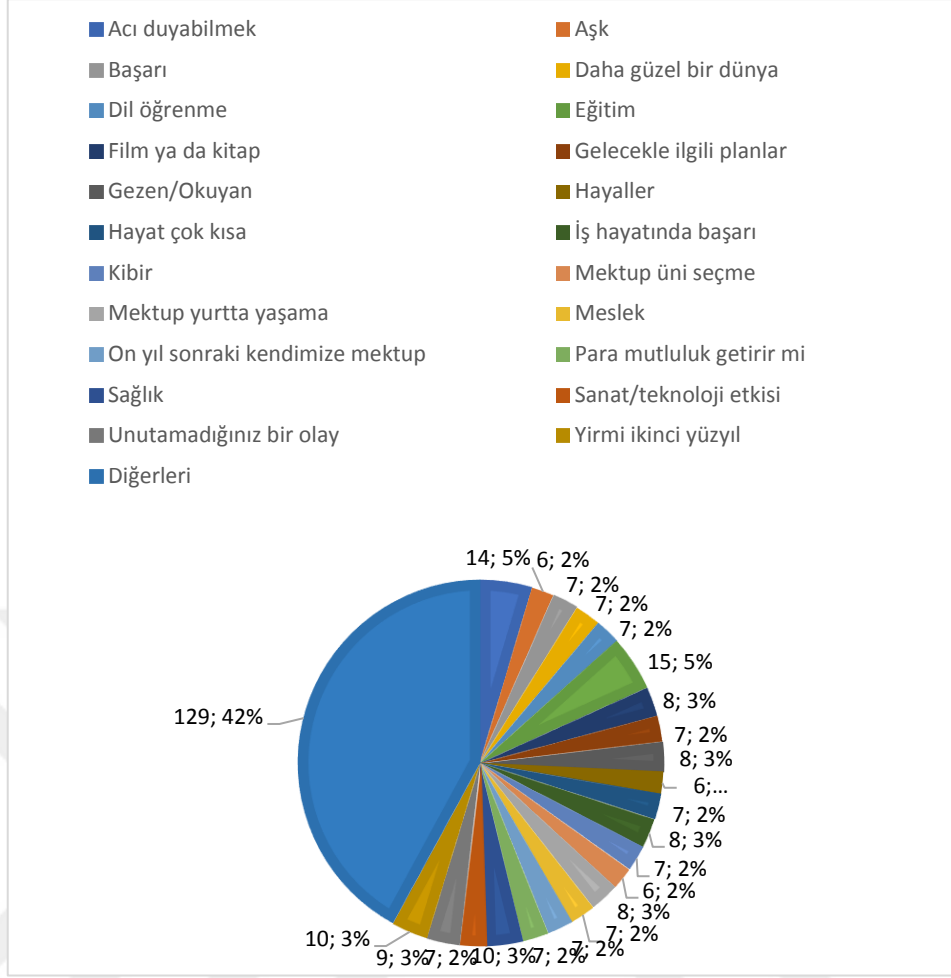
Şekil 3-9: Çekirdek Derlemdeki Metinlerin Ülkelere Göre Dağılımı

Çekirdek derlemde yer alan metinlerin %49'unu 2019 yılında yazılan metinler oluşturmaktadır. Çekirdek derlemi oluşturan metinlerin yazıldıkları yıllara göre dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir:

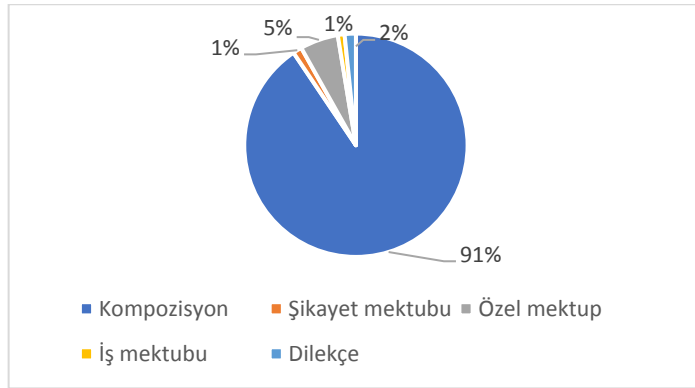
Şekil 3-10: Çekirdek Derlemdeki Metinlerin Yıllara Göre Dağılımı

Çekirdek derlemdeki metinlerin konu dağılımı değerlendirildiğinde “Acı duyabilmek” ve “Eğitim” konulu kompozisyonların sayıca daha fazla olduğu görülmektedir. Çekirdek derlemi oluşturan metinlerin konularına göre dağılımı aşağıdaki grafikte yer almaktadır:

Şekil 3-11: Çekirdek Derlemdeki Yazıların Konulara Göre Dağılımı

Çekirdek derlemdeki metinlerin türüne göre dağılımı ana derlemdekine benzerlik göstermektedir. Kompozisyon türündeki metinlerin diğer metin türlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir:

Şekil 3-12: Çekirdek Derlemdeki Yazıların Metin Türüne Göre Dağılımı

3.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu çalışmanın verileri Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin Türkçe Öğretim Merkezlerinde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin sınav kâğıtlarına erişilmesi ve sınavların yazılı anlatım bölümlerinin taranıp bilgisayara kaydedilmesi yoluyla toplanmıştır. Tüm merkezlerdeki sınav kâğıtları aynı yöntemle toplanarak bir araya getirilmiştir.

Veri toplama süreci devam ederken bir yandan da elde edilen veriler asıllarına sadık kalınarak (varsa yazım, sözcük ya da dil bilgisi hatalarıyla birlikte) elektronik ortama aktarılmıştır. Her metin ayrı bir Word dosyası olarak kaydedilmiş ve kaydedilen her metnin künyesi oluşturulmuştur. Bu künyede metni yazan kişinin uyruğu ve cinsiyeti gibi demografik bilgilerle sınav yılı, yazma konusu ve türü (kompozisyon, e-posta, dilekçe vs.) gibi bilgiler yer almaktadır.

Örnek:

```
<doc gen="E" nat="İran" year="2020" topic="Mutluluk"
genre="kompozisyon"> ... </doc>
```

Veri toplama sürecinde sınav kâğıtlarına ulaşılan çoğu öğrencinin yaş ve ana dili bilgilerine erişilememiştir. Bunun sebebi, çoğu TÖMER'in kursiyerlerin doğum tarihlerini/yaşlarını ve ana dillerini öğrenci listelerinde belirtmemeleri ve bu tür bilgilerin yer aldığı pasaport fotokopilerini haklı gerekçelerle paylaşmak istememeleridir.

Metinlerin dijitalleştirilmesi sürecinde öğrencilere ait kişisel verilerin mahremiyeti göz önünde bulundurularak ad, soyad, okuduğu üniversite, ikamet adresi, yaş vb. kişisel bilgiler anonim hâle getirilmiştir. Megyesi vd.'ye (2018) göre, kişisel verileri gizlemenin farklı yolları vardır: Bir adın yerine başka bir ad kullanma (Polonya → Yunanistan), metni genelleştirme (Polonya → Avrupa) ve metin bir bölümünü tamamen kaldırma bu yollardan bazılarıdır. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na istinaden düzenlenen, 28.10.2017 tarihli ve 30224 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hâle Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'te de değişkenleri çıkartma, bölgesel

gizleme, genelleştirme gibi kişisel verileri anonim hâle getirme yöntemlerinden bahsedilmektedir.

Oluşturduğumuz Türkçe öğrenen derlemindeki kişisel bilgilerin anonim hâle getirilmesi sürecinde, gerçek bilgiler rastgele seçilmiş isim ve sayısal verilerle değiştirilmiş, ancak kişisel verilerin yazılışında bir hata yapıldıysa muadil kelimenin aynı hatanın yapılmasını elveren bir kelime olmasına dikkat edilmiştir. Örneğin,

Ahmet'in kardeşi → Aylin'in kardeşi

19. Mayıs → 1. Ağustos

Son aşamada 1245 öğrenciden toplanan 1515 metnin bir araya getirilmesiyle ana derlem ve Bölüm 3.3.'te açıklandığı biçimde oluşturulan 307 metinlik çekirdek derlem meydana getirilmiştir.

Tablo 3-1: Ana ve Çekirdek Derlemdeki Birim ve Sözcük Sayısı

	Birim Sayısı	Sözcük Sayısı
Ana derlem	319.736	273.950
Çekirdek derlem	50.487	43.518

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırmanın 3.2. ve 3.3. bölümünde açıklanan süreçler sonunda elde edilen veriler, Sketch Engine Derlem yazılım programına yüklenmiştir. Sketch Engine, Lexical Computing Limited şirketinin 2003'ten beri bir dili inceleyen insanların (sözlükbilimciler, derlem dilbilim araştırmacıları, çevirmenler veya dil öğrenenler) kullanımına sunduğu, ticari bir derlem yönetimi ve derlem sorgulama yazılımıdır. Sketch Engine'nin çözümlene araçlarına abone olunarak erişilebilmektedir.

Sketch Engine'nin sunduğu başlıca çözümlene araçları aşağıdaki gibidir:

1. Concordance (Bağlamlı Dizin)

Bağlamlı dizin; sözcüklerin, metinde geçtikleri yeri ve kullanım sıklığını gösterecek biçimde dizilmesini mümkün kılan bir araçtır. Bu araç aranan kelimenin sağında ve solunda bulunan kelimeleri alfabetik olarak sıralama olanağı sağlamakta

ve bu suretle kelimelerin eşdizimliliklerini ve birlikte kullanımlarını incelemeye fırsat tanımaktadır.

2. Wordlist (Kelime Listesi)

Kelime listesi aracı, çeşitli türlerde sıklık listeleri oluşturmaktadır:

- isimler, fiiller, sıfatlar ve diğer kelime türlerinin listeleri;
- başında, ortasında veya sonunda belli karakterler bulunan kelimelerin listeleri;
- sözcükbiçimler, etiketler, başsözcükler listeleri vb.

3. Error Analysis (Hata Çözümlemesi)

Hata çözümlemesi sekmesi, bağlamli dizin aracının içinde bulunmaktadır. Bu sekmede hata türüne göre arama yapılabilir. Sonuçların görüntülenebilmesi için üzerinde hata etiketlemesi yapılmış derlemin sisteme yüklenmiş olması gerekmektedir. Sketch Engine’de kullanılan hata etiketleme şablonu şu şekildedir:

```
<err type="hata etiketi">hatalı kullanım</err> <corr type="hata etiketi">doğru kullanım</corr>
```

Kelime veya ifadenin birkaç hata içermesi durumunda hata etiketleri dikey çizgi (|) ile ayrılmaktadır:

```
<err type="hata etiketi|hata etiketi">hatalı kullanım</err> <corr type="hata etiketi|hata etiketi">doğru kullanım</corr>
```

Hata etiketleri derlemi oluşturan kişi tarafından belirlenmektedir. Hata etiketleme sisteminin geliştirilmesi, hataların türlerine göre sınıflandırılmasını ve öğrenen derlemine manuel olarak yerleştirilecek hata etiketlerinin oluşturulmasını gerektirmektedir (Díaz-Negrillo ve Fernández-Domínguez, 2006, s. 86). Türkçe Öğrenen Derleminde kullanılabilir etiketleri tespit etmek için Nicholls (2003) ve Dagneaux vd.’in (2005) saptadığı hata etiketleme sistemleri incelenmiş ve Türkçenin yapısına uygun bir sistem geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla 25 metinden oluşan bir pilot çalışma yapılmıştır. İlk aşamada öğrencilerin yaptığı hatalar yazım, noktalama, biçimbilim, sözdizimi ve söz varlığı olmak üzere beş başlık altında

toplanmış ve bu başlıklara uygun hata etiketleri hazırlanmıştır. Çalışma ilerledikçe yukarıda bahsi geçen beş kategoriye başka kategoriler de eklenmiş ve hata etiketlerinin toplam sayısı 61'e ulaşmıştır. Bu çalışmada yer alan hata etiketleri Tablo 3-2'de gösterilmektedir:

Tablo 3-2: Hata Etiketleri

Hata Türü	Hata Etiketi	Etiket Açılımı
Noktalama hataları	EN	Eksik noktalama
	YN	Yanlış noktalama
Yazım hataları	YBA	Yazım bitişik ayrı
	Y	Yazım
	YD	Yazım diyakritik
	YBH	Yazım büyük harf
	YUSY	Yazım ünsüz yumuşaması
	YUU	Yazım ünlü uyumu
	YUDS	Yazım ünlü düşmesi
	YKH	Yazım kaynaştırma harfi
	YUB	Yazım ünsüz benzeşmesi
	YUD	Yazım ünlü daralması
	YUT	Yazım ünlü türemesi
	YKS	Yazım kısaltma
	YUST	Yazım ünsüz türemesi
	YE	Yazım eklerin yanlış yazımı
	Biçim bilimsel hatalar	ID
IS		İsim sayı
II		İsim iyelik
IT		İsim tamlayan
FC		Fiil çatı
FZ		Fiil zaman
FSY		Fiil sayı
FO		Fiil olumsuzluk
FS		Fiil şahıs
FK		Fiil kip
FY		Yeterlik fiili
FCM		Çekimli/çekimsiz fiiller
FB		Birleşik fiil
EF		Ek-fiil
IF		İsim-fiil
SF		Sıfat-fiil
ZF		Zarf-fiil
ZMS		Zamir sayı
ZMD		Zamir durum
DZM		Dönüşlülük zamiri
ZMT	Zamir tamlayan	
ZMI	Zamir iyelik	
ILZM	İlgi zamiri	
IL	İlgeç	
KT	Kelime türü	
GE	Gereksiz ek	
SE	Soru eki	
Sözcüksel hatalar	AK	Anlaşılmayan kelime
	YK	Yanlış kelime
	EK	Eksik kelime
	GK	Gereksiz kelime

Sözdizimsel hatalar	KS	Kelime sırası
	EC	Eksik cümle
	SC	Şart cümlesi
	N	Nesne
	DA	Dolaylı anlatım
Anlam bilimsel hatalar	AB	Anlam belirsizliği
	IH	İfade hatası
	ACS	Anlamca çelişen sözcükler
Metin biçimlendirme hataları	B	Başlık
	S	Satır

Çekirdek derlemine oluşturan 307 metin etiketlendikten sonra metinler Sketch Engine yazılımına yüklenerek her hata türüne ait bağlamlı dizinler elde edilmiştir.

TYS ile C1 Kur Bitirme Sınavlarına giren yabancı uyruklu öğrencilerin dilbilimsel yeterliklerinin ADÖÇ’te; genel dil bilgisel yeterlik, dil bilgisel doğruluk, sözcük dağarcığı hakimiyeti ve yazım yeterliği parametrelerinin değerlendirilmesi için oluşturulan basamak kümelerine uygun olup olmadıklarını ortaya koymak için her hata türüyle ilgili olarak yapılan toplam hata sayısı tespit edilmiş ve elde edilen sayı örnekteki metin sayısına bölünmüştür. Bu suretle aritmetik ortalama hesaplanarak metin başı kaç hatanın yapıldığı saptanmış ve yapılan hata oranının C1 ve C2 düzeylerinde kabul edilebilir olup olmadığı tartışılmıştır. Ayrıca ADÖÇ’teki tanımlayıcılar her düzeyde yapılabilecek hata sayısı ve niteliğiyle ilgili bilgi içermediğinden Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında çalışan eğitimcilere yönelik bir anket düzenlenerek (bkz. Ek 1) elde edilen bulgular 23 alan uzmanının görüşleriyle desteklenmiştir.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların oluşturdukları metinlerin Sketch Engine programına aktarılması suretiyle elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan nitel ve nicel bulgular ele alınmaktadır. Bulguların sunumunda, araştırmanın “3.4. Verilerin Çözümlemesi” bölümünde açıklanan hata etiketleri esas alınmıştır.

4.1. NOKTALAMA HATALARI

Araştırmanın örnekleme giren yabancı uyruklu öğrencilerin yazılı anlatım kâğıtları, noktalama yönünden incelenirken TDK'nin resmî web sitesinde (<https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/noktalama-isaretleri-aciklamalar/>) yer alan noktalama işaretlerinin kullanımlarıyla ilgili kurallar dikkate alınmıştır.

Çekirdek derlemi, noktalama hatalarının bulunduğu toplam 981 bağımlı dizin içermektedir. Bazı bağımlı dizinlerde birden fazla noktalama işaretiyle ilgili hata mevcuttur. Bu hatalar “YN” (yanlış noktalama) ve “EN” (eksik noktalama) şeklinde kodlanmıştır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatım örneklerindeki noktalama hatalarının görülme sıklığı ve yüzde oranı Tablo 4-1’de verilmiştir.

Tablo 4-1: Noktalama Hatalarının Görülme Sıklıkları ve Yüzde Oranları

No	Hata Türü	Görülme Sıklığı	Yüzde Oranı (%)
1	Noktanın kullanılmaması veya yanlış kullanılması	153	15.3
2	Virgülün kullanılmaması veya yanlış kullanılması	687	68.6
3	İki noktanın kullanılmaması veya yanlış kullanılması	43	4.3
4	Tırnak işaretinin kullanılmaması veya yanlış kullanılması	36	3.6
5	Noktalı virgülün kullanılmaması veya yanlış kullanılması	10	1
6	Kesme işaretinin kullanılmaması veya yanlış kullanılması	50	5
7	Ünlem işaretinin kullanılmaması veya yanlış kullanılması	3	0.3
8	Kısa çizginin yanlış kullanılması	11	1.1
9	Ayraç işaretinin yanlış kullanılması	2	0.2
10	Soru işaretinin kullanılmaması	6	0.6
Toplam hata sayısı		1 001	100

“1” numaralı noktalama hatası, noktanın kullanılmaması veya yanlış kullanılmasını ifade etmektedir. Yapılan hatalar, (a) cümlenin sonunda noktanın eksik olmasından, (b) doğrudan anlatımlı cümlelerde noktanın tırnak işaretinden

sonra kullanılmasından veya hiç kullanılmamasından, (c) *ve benzeri* ifadesinin kısaltmasının *v.b., vb...* ya da *vb* şeklinde yazılmasından, (d) rakamla gösterilen sıra sayı sıfatlarından sonra nokta konulmamasından ve (e) başlığın sonuna nokta konulmasından kaynaklanmaktadır.

(a) Türkiye'yi Türkiye'ye geldik , bundan dolayı hayatım çok değişti çok . Çok şeyler şey farklı oldu dil dil . Dil , kültür, eğitim ve yaşam beni çok etkiledi tek tek . Tek ben değil ; kardeşlerim , hepimiz değiştik buraya gelip gelince .

Onlar ingilizce'de benimle benimle İngilizce konuştu, odamızı gösterdiler, sonra eşyalarım eşyalarımı toplanmaya toplamaya başladım onlar . Onlar bana yardım etmeye etmek istediler ama ben ihtiyacım yok dedim , .

Ve bu değerler hiç bir hiçbir zaman parayla satın satın alınamaz aynı aynen içten gelen mutluluk gibi aile . Aile ortamında değil, düzgün düzgün aile ortamında buyumek büyüme büyüme zaten en büyük mutluluktur.

(b) " anne Anne hemen gel buraya " ."

Ben , " Amerikada Amerika'da okumak nedir ki , herkes okuyabiliyor. Lakin okumalarına rağmen ülkene ülkelere katkı sağlamıyorlar ." dedim.

" güçlü Güçlü olman lazim lazim . " diye ekledi.

Teknoloji organizasyon başkanı: "... sadece bir gözlük takına ne istediğini bilgiler, gözlükten öğrenebilirsiniz bir gözlük takarak istediğiniz tüm bilgileri öğrenebilirsiniz . "

(c) Amca Ancak o kadar yeter, barış, sevgi, vb. geri yeniden bulmalıyız.

... bazen bazıları mühendislik olacak yapacaklarını düşünüyorlar veya hemşireler hemşire , diş doktoru , avukat vb. olacaklarını düşünüyorlar...

Var çünkü teknoloji ile çok yardımcı olacak oluyor . Mesela müzikler, güzel olmak için, paylaşmak için müziklerin iyi olması için, müzikleri paylaşmak için vb. teknoloji kullanıyorlar kullanıyorlar.

Biz ne yapabiliyoruz, ne yapmak istiyoruz, ülkemizdeki en gözde meslek hangisidir, bu mesleği seçtiği halde seçmemiz durumunda gelecekte ne olacağız v.b. vb.

Her şeylerde Her şeyde sabırlı olmak lazım, eğitim, yabancı dil bilgisi , zaman yönetimi , insan ilişkileri vb... vb.

meselan mesela : Dil, bilgi, telaffuz telaffuz , alışkanlığı öğretmen nasıl ders anlatıyor öğretmenin ders anlatma alışkanlığı , kurallar kurallar , stress stres vb. vb.

(d) 20 . yüzyılda yüzyılda yaşayan sovyet Sovyetler birliğinin Birliği'nin diktator diktatörü Stalin Stalin

</corr> yüzünden 20 <err> milyonu </err><corr> milyona </corr> yakın <err> insanı </err><corr> insan </corr> yok edildi.

(e) <err> " </err> İnsan olmak <err> - </err><err><corr/> hissetmektir demek </err><corr> hissetmek demektir </corr><err> ." </err><corr/>

İnsan ve Toplum <err> . </err> <err>

Daha <err> iyi bir dünya </err><corr> İyi Bir Dünya </corr> <err> . </err>

Tablo 2-1’de görülen “2” numaralı noktalama hatası, virgülün kullanılmaması veya yanlış kullanılmasıyla ilgilidir. İncelenen kâğıtlarda, noktalama işaretlerinde tespit edilen hataların büyük çoğunluğunun virgül kullanımı konusunda olduğu görülmektedir. Virgül ile ilgili hataların tüm noktalama işaretleri kaynaklı hataların toplamına oranı %68,6 olarak saptanmıştır.

Virgülün yanlış kullanıldığı örnekler şunlardır:

a) Yazım kurallarının gerektirmediği hâlde bazı cümle öğelerinden sonra virgül konması.

Eğer <err> , </err> <err> başarılı </err><corr> başarılı </corr><err> olmamasak </err><corr> olmazsak </corr> hayatımız çok zor olacak.

Ertesi gün <err>, </err> ben <err> okulla </err><corr> okula </corr> gittim...

Ancak sonra anladım ki <err>, </err><corr/> ben zaten <err> ekdiyimi </err><corr> ettiğimi </corr> <err> , </err> biçiyordum.

O <err>, </err> yüzden <err> hayatta </err><corr> hayatta </corr> ne <err> yaşarsanız-yaşayın </err><corr> yaşarsanız yaşayın </corr><err>...

Okula giden İngilterelilerin sayısı az olmasına rağmen </corr> <err> , </err> çok <err> yabancılar </err><corr> pek çok yabancı </corr><err> İngiltere'ya </err><corr> İngiltere'ye </corr> eğitim için geliyorlar.

Bu dünyada <err>, </err> kimse sıkıntısız bir hayat <err> yaşamaz </err><corr> yaşamaz </corr>.

b) *Ve, veya, yahut, hem ...hem, ya ... ya* bağlaçlarından önce ya da sonra virgül konması.

Bundan dolayı insanlar çalışmalı, sahip olduklarını iyi kullanmalı <err> , </err> ve <err> sahip olamadığına anlayışlı olmalı </err><corr> bazı şeylere sahip olamadıkları düşüncesini anlayışla karşılamalı </corr>.

Eskeden </err><corr> Eskiden </corr> mektup yazıyorduk <err/><corr>, </corr><err> gönderiyoruz </err><corr> gönderiyorduk </corr> <err> , </err> ve bir hafta <err> , </err><corr/> bazen bir ay <err> bekliyoruz </err><corr> bekliyorduk </corr>

Ailemiz, arkadaşlarımız <err> , </err> ya da <err> insanlar ki yolda her gün tanışıyoruz </err><corr> yolda her gün tanıştığımız insanlar </corr>...

... <err> onlardan biri </err><corr> bunlar </corr> ev aletleri, mobilya <err>, </err> ya da araba olabilir.

c) Şart ekinden sonra virgöl konması.

Daha basit <err> örneği </err><corr> bir örnek </corr><err> getirmek </err><corr> vermek </corr> istersek <err> , </err> ...

Bence <err> , </err><corr/> eğer sen başkalarının acılarını duyabilirsen <err>, </err> Allah sana acılarını duyan <err/><corr> birini </corr> gönderecek...

Hayatta olmak bir şansa <err> , </err> ondan yararlanmak bir farzdır.

... <err> çünkü </err><corr> çünkü </corr> tembel olursan <err> , </err> <err> sorunluluk yok başarılı olmayacak </err><corr> sorumsuz olacaksın ve başarılı olamayacaksın </corr>.

... <err> bü </err><corr> bu </corr> şekilde devam <err> edirse </err><corr> ederse </corr> <err> , </err> belki <err> gelecek </err><corr> gelecekte </corr><err> zaman </err><err><corr/> her </err><corr> bütün </corr> insanların <err> hayat </err><corr> hayatı </corr> kötü olacak.

<err> Telefon </err><corr> Telefonda </corr> , <err> bilgisayar </err><corr> bilgisayarda </corr> çok fazla zaman geçirsek <err> , </err> ...

d) Zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra virgöl konması.

... tum </err><corr> tüm </corr> insanlar <err> uzur </err><corr> huzur </corr><err> içinde </err><corr> içinde </corr> sıkıntı çekmeden <err> , </err> <err> ailesinin </err><corr> ailelerinin </corr><err> yanında </err><corr> yanında </corr> yaşarlar.

Arabadan <err> çıktık </err><corr> indik </corr> ve denize bakarken <err> , </err> babam <err> benim </err><corr> beni </corr> kollumdan tutu...

Onunla tanışıp , , konuşunca iyi ya da kötü olduğunu anlayabiliriz.

Bazen , , hayatımızdaki en önemli insanlara , , hissetmeyerek farkında olmadan , , sert sözleri deriz söyleriz .

Okula gittikçe , , daha çok şey bileceğiz öğreneceğiz .

e) Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgöl konması.

Bu kadar iş yaparsanız , , hem çalışırsanız , , hem okursanız , , hem ara sıra yurt dışına giderseniz giderseniz ...

Hem kitap okuyabilirsin , , hem video izleyebilirsin .

Hem konuşmak için , , hem internet internete girmek ve ya veya oyun oynamak oynamak için...

f) Sıralı cümlelerde virgölün kullanılmaması.

Onların arkadaşlarıyla tanıştım , beraber güzel vakıtlar vakit geçirdik.

Bütün bunlar ile ilgi çünkü onun sahip olduklarını sevmeye çalışmamış Bütün bunlar sahip olduklarıyla yetinmediği için oldu , , o yüzden bizde biz de sahip olduklarımın olduğumuz şeyler şeylerden istemeliyiz memnun olmalıyız .

Her geçen gün, insan ahlakı bozulmaktadır , , toplumumuz toplumsal diğerler değerlerimizi kaybediyoruz , , sevginin yerine yerini nefret, dürüstlüğün dürüstlüğün yerine yerini yalan dolan alıyor.

Bu teknoloji gelişmesini teknolojik gelişmeler hayatımızda her şeyi değiştirecek , herkes bundan dolayı . faydalı bir şey alacak kazanacak.

En iyi si iyisi bizim o eski mekanımıza gel , orda orada detayları konuşalım.

g) Eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına virgül konmaması.

Seni Sana mutluluk, huzur diliyorum , üstelik başarı verecek şeylere şeylerle meşgul ol.

Ülkeme döneceğim zaman döndüğüm zaman kendim için , ailem için planladığım projeleri projeleri gerçekleştirerek gerçekleştirerek herkes herkese nereden nereye ne kadar profesyonel olduğumu görsünler göstereceğim.

Her şeylerde Her şeyde sabırlı olmak lazım, eğitim, yabancı dil bilgisi , zaman yönetimi , insan ilişkileri vb... vb.

Okula gider gitmez aileler çocukları bırakmamalıydı , kontrol ederek onları büyülemeliydi büyütmeliydi.

h) Virgülle ayrılan aşırı uzun cümlelerin kurulması.

Bazen aşk en önemlidir önemli şeydir , çünkü eğer evlenmeden sizin aranızda büyük bir aşk varsa , bir başka bir şeyi önemsemezsiniz, çünkü siz bu durumda aşk sizin için her şeydir , eğer . Eğer kocan fakir olursa onunla yaşamaya razı olursan olursun , çünkü onu seviyorsan seviyorsun ve başkasını istemiyorsan istemiyorsun , ayrıca .

Günümüzde , insanlar giderek benceli olarak davranıyor bencilleşiyor , başkalarının başkalarının duygusuna duygularına artık önem vermiyor, birbirine düşman düşman gibi davranıyor , bu . Bu bağlamda suretle insanlık diğerler değerlerini kaybetmektedir...

Saberden Sabreden devriş derviş muradına ermiş her . Her şey yapabiliriz çünkü saberden sabreden her şeyi kolay olacak elde edecek , daha . Daha iyi bir dünya için herkes Allahi Allah'a itaat etmeliyiz etmeli ve namaz kılmalıyız kılmalı...

Yurt Yurda gittiğimde hiç tanımadığım iki kızla yaşacağımı yaşayacağımı duyduğumda dona kaldım donakaldım , kurkmaya korkmaya , endişelemeye endişelenmeye başladım , odam . Odam birinci kattaymış kattaydı , asansörde asansörde temizcilik temizlikçi abla benim yüzüm yüzümü gördü , sonra bir şeyler dedi o . O zamanda zaman Türkçe bilmediğim için ne dediğini anlamadım , ama galiba beni sakınlaştırıyordu sakınlaştırıyordu , odaya .

“3” numaralı noktalama hatası iki noktanın kullanılmaması veya yanlış kullanılması konusundadır. Yabancı öğrencilerin iki noktanın kullanımıyla ilgili en çok yaptığı hatalar şunlardır; (a) Kendinden sonra bir örnek verilecek ya da açıklama yapılacak cümlenin sonunda iki nokta kullanmama. (b) Bir kişiye ait bir sözün aktarıldığı “şunu söyledi / şöyle dedi” gibi ifadelerin kullanıldığı doğrudan anlatımlarda iki nokta kullanmamaları. (c) Özneye yüklemi iki noktayla ayırma. (d) Örneğin, tam tersi, demek ki gibi ifadelerden ve diğer cümle öğelerinden sonra iki nokta kullanma.

(a) Küçük şeylere gereğinden çok önem verenler, büyük işleri <err> başaramayanlardır </err><corr> başaramayanlardır </corr> sözü ile anlatılmak istenen <err/><corr> şu </corr> <corr> : ...

Ve bundan sonra şunu düşünmeli <corr> : </corr> <err> doğru mu tercih ettim </err><corr> doğru bir tercih yaptım mı </corr> , sonra pişman <err> olmayacam mı </err><corr> olmayacak mıyım </corr> ?

... <err> bunu </err><corr> bunun </corr><err> hakkında </err><corr> hakkında </corr> bir <err> atasöz </err><corr> atasözü </corr> var <corr> : ...

Dombudzo bu <err> kitap </err><corr> kitabı </corr> şöyle bitirdi <corr> :

...

10 yıl <err> sonraki </err><corr> sonraki </corr> hayallerim <err/><corr> şunlar </corr> <corr> : ...

Bir durum var <corr> : ...

(b) <err> Kardeşlar </err><corr> Kardeşler </corr> beraber <err> oturup </err><corr> oturdular </corr> ve <err/><corr> büyük kardeş </corr> şöyle dedi <corr> : ...

... ve asla <err> diyemezsin şöyle </err><corr> şöyle diyemezsin </corr> <corr> : ...

(c) Onlar <err> : </err> engelli ve fakir insanlar.

Hayatımızın en önemli şeyi <err> : </err><corr> , </corr> hayatımızdan memnun olmak!

Bana göre <err> en son yıllardan bari </err><corr> son yılların </corr> en önemli buluşu <err> : </err><corr> , </corr> İnternet.

(d) Tam tersi <err> : </err> öğrenme sürecine daha büyük bir zevk katıyor ve öğrenmekten yorulduğumuzda bir motivasyon olarak kullanılabilir.

Demek ki <err> : </err> herkes <err> başarılı </err><corr> başarılı </corr> olabilir iş hayatında...

<err> İşim </err><corr> İşimi </corr> bulduktan sonra <err> isterdiğim </err><corr> istediğim </corr> şeyleri alacağım; <err> önerğin </err><corr> örneğin </corr> <err> : </err> <err> arabam </err><corr> arabamı </corr> , <err> evim </err><corr> evimi </corr> ve <err> evim </err><corr> evimde </corr> ihtiyaç <err/><corr> duyduğum </corr><err> şeyler </err><corr> şeyleri </corr> alacağım.

Tablodaki “4” numaralı noktalama hatası, tırnak işaretinin kullanılmaması veya yanlış kullanılmasını ifade etmektedir. Bağımlı dizinlerin incelenmesi sonucunda, öğrencilerin (a) alıntı sözleri tırnak içine almadıkları, (b) kurum ve kuruluş isimlerinde, başlıklarda ve diğer ifadelerde ise gereksiz yere tırnak işaretini kullandıkları görülmektedir.

(a) ... bu yüzden Tolstoy <err> gerçek </err><corr> "Gerçek </corr> insan <err> nasıl </err><corr> nasıl </corr> olmalı? <corr> " </corr> diye sordu.

<err> peki </err><corr> "Peki </corr> bunlar olmasaydı mutlu <err> olur muydun </err><corr> olur muydun </corr> ? </s> <s><corr> " </corr> <err> diyecek </err><corr> diyecek </corr> olursanız...

... şöyle diyemezsin </corr><err/><corr> : " </corr><err> vaktim </err><corr> Vaktim </corr><err> gitti </err><corr> doldu </corr><err/><corr> , </corr> bu <err> iş </err><corr> işi </corr> yapamayacağım. <err> bu </err><corr> Bu </corr> derse gidemeyeceğim, çok yorulduğum <err> beni </err><corr> ben </corr> . <corr> " </corr>

(b) <err> Bence </err><corr> Ben </corr> bu ikinci <err> üniversite </err><corr> üniversiteyi </corr><err> : </err><corr> , </corr> <err> "Geleceğin </err><corr> Geleceğin </corr> <err> Mimarlık </err><corr> Mimarlık </corr><err> Üniversitesi" </err><corr> Üniversitesi'ni </corr><err> tercih </err><corr> tercih </corr> ederim.

Oysaki yurttta her şey var: "Kantin kantin , temizliciler temizlik görevlileri , çalışma odalar odaları , ..."

... en iyi anıların arada"hayat hakkında düşünmek gerekmiyordu"
en güzel anılarımdan biri hayat hakkında düşünmem gerekmemesiydi
...

Benim hedeflerim şöyle "İnsanlar iyi hissetmesi durumunda hayatım kazandım" özet yapabilirim
Hedeflerimi şöyle özetleyebilirim: İnsanlar kendilerini iyi hissediyorsa başarılı olmuşum demektir.

... ve ikisinde ikisi de çok önemli bir şey "nasıl daha bir insan olacak" insanın nasıl daha iyi biri olabileceğini göstermesi açısından çok önemlidir.

"Zamanın etkisi" Zamanın Etkisi

Öğrencilerin tırnak işaretini gereksiz kullandıkları örneklerin yanında, "Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır." kuralına uygun olan bazı kullanımlara da rastlanmıştır. Ancak bu cümlelerdeki tırnak işaretinin öğrencilerce bilinçli olarak kullanılıp kullanılmadığı konusu kuşkuludur.

... ama Allah'ın ona verdiği büyük hediyesi "Onun sesi" idi.

... her şeylerde şeyde başarıyı başarılı olmak için "sabırlı olmak gerekiyor." "5" numaralı noktalama hatası noktalı virgülün yanlış kullanılmasıyla ilgilidir. Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin noktalı virgülün kullanımıyla ilgili yaptıkları başlıca hatalar şunlardır: (a) Zarf-fiillerden sonra noktalı virgül kullanmaları. (b) "Ve" bağlacından önce noktalı virgül kullanmaları. (c) Şart ekinden sonra noktalı virgül kullanmaları. (d) Kendinden sonra bir örnek verilecek ya da açıklama yapılacak cümlenin sonunda iki nokta yerine noktalı virgül kullanmaları. (a) Yani başkanın başkasının problem problemini (acı acısını) görerek, ona yardım ederek, onun söyleyen

</err><corr> anlattığı </corr><err> problemini </err><corr> problemi </corr> dinleyerek <err> ; </err> insan oluyor.

(b) ... düşünmeden ya da başka <err> insanlardan </err><corr> insanların </corr><err> fikri </err><corr> fikrini </corr> almadan hareket eder <err> ; </err> ve bunun yüzünden çoğu insan <err> pişman </err><corr> pişman </corr> olur.

(c) <err> eğer </err><corr> Eğer </corr> sağlam ve rahat bir toplum istiyorsak <err> ; </err> <err> o zaman </err><corr/> eğitime çok değer vermemiz gerekiyor.

(d) Bir söz var <err> ; </err><corr> : </corr> "Para varsa, her şey olur."

Buna karşı bir söz var <err> ; </err><corr> : </corr> "Para her şey alabilir ama mutluluğu alamaz."

... ve </corr><err> böyle </err><corr> şöyle </corr> düşünür <err> ; </err><corr> : </corr> ...

“6” numaralı noktalama hatası, kesme işaretinin kullanılmaması veya yanlış kullanılmasını belirtmektedir. Bağımlı dizinlerde görüldüğü gibi, öğrenciler (a) özel adlardan sonra kesme işaretini kullanmayı gerektiren yazım kuralını bazen ihlal etmekte ve tam tersine (b) cins isimlerine getirilen ekleri yanlış olarak kesme işaretiyle ayırmaktadır.

(a) <err> Türkiyede </err><corr> Türkiye'de </corr> <corr> , </corr><err> Kanadada </err><corr> Kanada'da </corr> ve <err> Kolombiyada </err><corr> Kolombiya'da </corr><err> okuma </err><corr> eğitim </corr> farklı değildir.

<err> New Providence Adasının </err><corr> New Providence Adası'nın </corr><err> nüfüsü </err><corr> nüfusu </corr> iki <err> milyon </err><corr> milyon </corr><err/><corr> , </corr> başkenti <err> Nassaudur </err><corr> Nassau'dur </corr>.

Balkonuma <err> gitim </err><corr> gittim </corr> ve <err> cigara </err><corr> sigara </corr> içip <err> Boğaza </err><corr> Boğaz'a </corr> <err> görüp </err><corr> bakarak </corr><err>...

Komşular ise Aliye Ali'ye yardım etmek yerine polisi aradı çünkü Ali , onları rahatsız ediyor ediyordu.

(b) Günümüzde ise böyle insanla insanlar yok diyecek denecek kadar az'dır azdır.

Bir kaç Birkaç sene önce seyahat'e seyahate gittiğim Trabzon'da...

Esra 27 yaşındaymış yaşındaydı , üniversite'de üniversitede doktora yapıyormuş yapıyordu.

“7” numaralı noktalama hatası, ünlem işaretiyle ilgili yapılan hataları ifade etmektedir. Fasla Fazla bilgi öğrenmek edinmek ne demek ! ?

Gereğini bilgilerinize arz ederim ! .

“8” numaralı noktalama hatası, kısa çizginin yanlış kullanılmasını ifade etmektedir. Bu tür hatalar çoğunlukla Türkçe öğrenenlerin (a) birleşik kelimeleri, (b) pekiştirme sıfatlarını, (c) özneye yüklemi, (d) tamlayanla tamlananı ve (d) diğer kelime gruplarını kısa çizgiyle ayırmalarından kaynaklanmaktadır.

(a) Başka ülkelerle alış-veriş alışveriş yapması yapmasını...

Yanı Yani bir - birini birbirini seven ve evlenmek isteyen insanlar için samanlık da saray gibidir.

(b) Ama , gerçekten gerçekten âşık insan diğer diğer insanların arasında bam-başka bambaşka dünyada dünyada.

(c) İnsan olmak - hissetmektir demek hissetmek demektir

Ve en son büyük ustalık , en en az çalışıyor çalışmak ve çok güzel sonuç sonuçlar alıyor almak

(d) "Hayatın kendisi bir sınavdır . " - cümlesi çok klişe de olsa ...

Aşk - kelimesini düşünce duyunca veya bu kelime aklımıza gelince...

(e) Durduğu yerde kalmayıp başarıdan-başarıya başarıdan başarıya yürüyen insanlar...

O , yüzden hayatta hayatta ne yaşarsanız-yaşayın yaşarsanız yaşayın...

08.08-2019 08.08.2019 Pazar günü saat 10'da ben arkadaşlarımla Kestel'e gidiyorduk gidiyordum

“9” numaralı noktalama hatası, ayraç işaretinin yanlış kullanılmasıyla ilgilidir. Öğrenen derleminden elde edilen veriler, yabancı öğrencilerin genellikle cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlenin dışında kalan ek bilgiler için kullanılan ayraç gereksiz yere kullandıklarını göstermektedir.

(Eğitim nasıl) Eğitim nasıl ? Bu bu çok önemli bir soru.

Herkes Elon Musk , Cristiano Ronaldo, Whill Will Smith, Conor McGregor gibi başarılı ve zengin bir ömür yaşamak ister.

“10” numaralı noktalama hatası, soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonunda soru işaretinin kullanılmadığını belirtmektedir. Sınav kâğıtları

incelendiğinde öğrencilerin soru cümlelerinin sonund soru işareti kullanmayı ihmal ettikleri görülmektedir.

"Eğer ben de iyi çalışsam, iyi puan alsam nasıl oluyor olur ? " diye düşündüm .

bu . Bu yüzden aile "Aile ortamı ortamı önemlidir önemli midir ?" sorusundan ziyade...

Ve Dünyadaki dünyadaki güç dengeleri değişecek mi . ?

Dostum , eskisi gibi arkadaşlar arkadaş olmayacak mıyız . ?

Öncelikle kitap okuyan insan hakkında ne söyleyebiliriz . ?

4.2. YAZIM HATALARI

Türkçe öğrenen öğrencilerin yazım hataları 14 başlık altında değerlendirilmiştir. Yazım yanlışlarının yüzde ve frekanslarına ilişkin bilgiler Tablo 4-2’de yer almaktadır:

Tablo 4-2: Yazım Yanlışlarının Görülme Sıklıkları ve Yüzde Oranları

No	Hata Türü	Görülme Sıklığı	Yüzde Oranı (%)
1	Genel yazım hataları	625	34.4
2	Büyük/küçük harf hataları	191	10.5
3	Kelimelerin bitişik/ayrı yazımlarıyla ilgili hatalar	159	8.8
4	Diyakritik hataları	633	34.8
5	Ünlü uyumu ile ilgili hatalar	55	3
6	Ünsüz yumuşaması ile ilgili hatalar	16	0.9
7	Ünlü düşmesi ile ilgili hatalar	4	0.2
8	Ünsüz benzeşmesi ile ilgili hatalar	18	1
9	Ünlü daralması ile ilgili hatalar	7	0.4
10	Ünsüz türemesi ile ilgili hatalar	6	0.3
11	Kaynaştırma harfleri ile ilgili hatalar	12	0.7
12	Eklerin yazımı ile ilgili hatalar	89	4.9
13	Kısaltmaların yazımı ile ilgili hatalar	2	0.1
Toplam hata sayısı		1 817	100

307 metinden oluşan çekirdek derlemde 1817 yazım yanlışı bulunmaktadır. %34.8 oranla en çok yanlışın diyakritik işaretlerin kullanımıyla ilgili yapıldığı görülmüştür. En çok yanlış yapılan ikinci kategoriyi %34.4 oranla genel yazım yanlışları, en çok yanlış yapılan üçüncü kategoriyi ise %10.5 oranla büyük/küçük harf hataları oluşturmaktadır.

4.2.1. Genel Yazım Hataları

“Y” olarak kodlanan hata türü genel yazım yanlışlarını ifade etmektedir. Bunlar öğrencilerin dikkatsizliğinden veya kelimelerin doğru yazılışını bilmemelerinden kaynaklanmaktadır. Yazımı en çok karıştırılan kelimelerin başında *akıllı (akılı)*, *atasözü (atasöz)*, *aile (ayle/ile)*, *başarılı/başarısız (başarlı/başarsız)*, *eğitim (eğtim/eğetim)*, *genellikle (genelikle/genelikli)*, *hakkında (hakında/hakkından/hakkında/hakkıda)*, *mesela (mesala/mesale/meselöo/meselan/mesla/messela)* ve *orada (orda)* gelmektedir.

Sıklıkla yapılan diğer yazım hataları ise şunlardır: (a) Harf sırasının karıştırılması, (b) harf düşmesi, (c) harf türemesi, (d) ünsüz ikizleşmesi, (e) kelimelerin yabancı karakterler kullanılarak veya yabancı dilde telaffuz edildiği gibi yazılması, (f) *e* ve *i* harflerinin karıştırılması, (g) *a* ve *e* harflerinin karıştırılması, (h) *ğ* ve *y* harflerinin karıştırılması.

(a) <err> tecürbe </err><corr> tecrübe </corr> <err>

<err> Saberden </err><corr> Sabreden </corr>

<err> niketim </err><corr> nitekim </corr>

<err> önerğın </err><corr> örneğın </corr>

<err> kırılımış </err><corr> kırılmış </corr>

<err> alsa </err><corr> asla </corr>

<err> yalnızca </err><corr> yalnızca </corr>

<err> gireye </err><corr> geriye </corr>

<err> akbaram </err><corr> akrabam </corr>

<err> kabataya </err><corr> tabakaya </corr>

<err> anhatar </err><corr> anahtar </corr>

(b) <err> Yukardaki </err><corr> Yukarıdaki </corr>

<err> atasöz </err><corr> atasözü </corr>

<err> büyüük </err><corr> büyüdük </corr>

<err> geçekten </err><corr> gerçekten </corr>

<err> yaşmaz </err><corr> yaşamaz </corr>

<err> orda </err><corr> orada </corr>

<err> kavaltı </err><corr> kahvaltı </corr>

<err> nerden </err><corr> nereden </corr>

<err> baz </err><corr> bazı </corr>

<err> bil </err><corr> bile </corr>

<err> ağbeyinin </err><corr> ağabeyinin </corr>

<err> dolay </err><corr> dolayı </corr>

<err> Bi </err><corr> Bir </corr>

<err> bilgi sahip </err><corr> bilgi sahibi </corr>

<err> olum </err><corr> oğlum </corr>

(c) <err> çalışmaya </err><corr> çalışmaya </corr>

<err> güyç </err><corr> güç </corr>

<err> Evlenedikten </err><corr> Evlendikten </corr>

<err> Fransızca </err><corr> Fransızca </corr>

<err> miğdemiz </err><corr> midemiz </corr>

<err> malılarını </err><corr> mallarını </corr>

<err> televiziyonda </err><corr> televizyonda </corr>

<err> mutusuz </err><corr> mutsuz </corr> <err>

<err> ayit </err><corr> ait </corr>

<err> ebeveynlere </err><corr> ebeveynlere </corr>

<err> topaladım </err><corr> topladım </corr>

<err> hayavan </err><corr> hayvan </corr>

<err> ücürsüz </err><corr> ücretsiz </corr>

(d) <err> Üstellik </err><corr> Üstelik </corr>

<err> Mülakkatlar </err><corr> Mülakatlar </corr>

<err> mülakkatım </err><corr> mülakatım </corr>

<err> öğrenciller </err><corr> öğrenciler </corr>

<err> bittirdi </err><corr> bitirdi </corr>

<err> Millattan </err><corr> Milattan </corr>

<err> günlük </err><corr> günlük </corr>

<err> bullabilir </err><corr> bulabilir </corr>

<err> hayattimiz </err><corr> hayatımız </corr>

(e) <err> sport </err><corr> spor </corr>

<err> prodüsöre </err><corr> prodüktöre </corr>

<err> afrıca'da </err><corr> Afrika'da </corr>

<err> stress </err><corr> stres </corr>

<err> mafia </err><corr> mafya </corr>

<err> alternatif </err><corr> alternatif </corr>

<err> ansiklopediya </err><corr> ansiklopedi </corr>

<err> Profesional </err><corr> Profesyonel </corr>

<err> economic </err><corr> ekonomik </corr>

<err> cameralar </err><corr> kameralar </corr>

<err> London </err><corr> Londra </corr>

<err> çalışcan </err><corr> çalışkan </corr>

<err> dollar </err><corr> dolar </corr>

(f) <err> giziyor </err><corr> geziyor </corr>

<err> genelikli </err><corr> genellikle </corr>

<err> tehlikili </err><corr> tehlikeli </corr>

<err> Ekinci </err><corr> İkinci </corr>

<err> diğil </err><corr> değil </corr>

<err> bilmeyin </err><corr> bilmeyen </corr>

<err> yermi </err><corr> yirmi </corr>

<err> izberlemeyeceğiz </err><corr> ezberlemeyeceğiz </corr>

<err> giliyor </err><corr> geliyor </corr>

(g) <err> saçtım </err><corr> seçtim </corr>

<err> medeniyat </err><corr> medeniyet </corr>

<err> maşhur </err><corr> meşhur </corr>

<err> Nedan </err><corr> Neden </corr>

<err> Garçek </err><corr> Gerçek </corr>

<err> hadiye </err><corr> hediye </corr>

<err> yelan </err><corr> yalan </corr>

<err> cevap </err><corr> cevap </corr>

<err> cavaplamaya </err><corr> cevaplamaya </corr>

<err> ameliyet </err><corr> ameliyat </corr>

(h) <err> geleceyini </err><corr> geleceğini </corr>

<err> dileyi </err><corr> dileği </corr>

<err> bögle </err><corr> böyle </corr>

<err> verdiyi </err><corr> verdiği </corr>

<err> beyanmiyorum </err><corr> beğenmiyorum </corr>

<err> öyretilmemiş </err><corr> öğretilmemiş </corr>

<err> olmağı </err><corr> olmayı </corr>

<err> kötölüye </err><corr> kötölüğe </corr>

<err> diyerleri </err><corr> diğerleri </corr>

4.2.2. Büyük/Küçük Harf Hataları

Derlemde “YBH” ile kodlanan hata, büyük harflerin kullanımıyla ilgilidir. Bu hata sıklıkla başlıklarda görölmektedir. Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler, edatlar dışındaki tüm kelimelerin baş harflerinin büyük yazılması gerektiği kuralını sık sık ihlal edip başlıkta yer alan kelimeleri küçük harfle yazmaktadır.

<err> Türkiyede </err><corr> Türkiye’de </corr> <err> bir </err><corr> Bir </corr> <err> yıl </err><corr> Yıllık </corr><err> hayatım </err><corr> Hayatım </corr>

<err> Hayatın </err><corr> Hayat </corr> <err> dersleri </err><corr> Dersleri </corr>

Yurt <err> dışında yaşama </err><corr> Dışında Yaşama </corr>

Bir <err> dil bir insan, iki dil iki insan </err><corr> Dil Bir İnsan, İki Dil İki İnsan </corr>

İnsanların <err> duygusu </err><corr> Duyguları </corr>

Benim <err> hayallarım </err><corr> Hayallerimin </corr> <err> gerçekleşmesi </err><corr> Gerçekleşmesi </corr>

Dünyadaki <err> en büyük sorun savaş </err><corr> En Büyük Sorun Savaş </corr>

Gelecekle İlgili <err> planlarım </err><corr> Planlarım </corr> ve <err> hayallerim </err><corr> Hayallerim </corr>

Toplumun <err> gelişmesi </err><corr> Gelişmesi </corr> ve <err> ilerlemesinde aile, kadın ve öğretmenlerin </err><corr> İlerlemesinde Aile, Kadın ve Öğretmenlerin </corr> <err> önemini </err><corr> Önemi </corr>

Konuşan <err> insanlar </err><corr> İnsanlar </corr>

Daha <err> iyi bir dünya </err><corr> İyi Bir Dünya </corr>

Öğrenciler, (a) cins isimlerinin ilk harfini gereksiz yere büyük yazmakta ve tam tersine (b) büyük harfle başlaması gereken kişi, millet, devlet, dil, yer, kurum ve kuruluş adlarında büyük harf kullanmamaktadır.

(a) <err> insan </err><corr> İnsan </corr> hayatında <err> Aile </err><corr> aile </corr> ve <err> Aile </err><corr> aile </corr> ortamı çok önemli...

Kirayı ödemediğin zaman, <err> Ailene </err><corr> ailene </corr> yemek almadığın zaman...

Annem, <err> Babam </err><corr> babam </corr>, iki ablam ve ben.

Sevdiğin bir insana (<err> Baban </err><corr> baban </corr>, <err> Annen </err><corr> annen </corr> , kardeşin, ...) bir hediye aldığında nasıl hissediyorsun?

Çocukken <err> Dedem </err><corr> dedem </corr> hep derdi...

<err> Örneğini </err><corr> Örneğin </corr> benim <err> Halam </err><corr> halam </corr> <err> Pakistanda </err><corr> Pakistan'da </corr> yaşıyordu.

Bana göre <err> Para </err><corr> para </corr> mutluluk ve mutsuzluk getirir.

Bence <err> , </err> <err> Dünyada </err><corr> dünyada </corr> teknoloji şimdi çok önemli.

Ama <err> Haziran </err><corr> haziran </corr> geldi ve gitti.

<err> yirmi </err><corr> Yirmi </corr> yıl sonra hem <err> bilgi </err><corr> bilgili </corr> bir <err> Hoca </err><corr> hoca </corr> ... olacağım.

(b) Ama doktor <err> olmamak </err><corr> olmak </corr> için <err> antropoloji </err><corr> Antropoloji </corr> <err> fakültesi </err><corr> Fakültesinin </corr> doğru bir yol <err> olmamadığını </err><corr> olmadığını </corr> düşündüm.

Ama <err> hakan </err><corr> Hakan </corr> için <err> ne önemli </err><corr> önemli olan ne </corr>?

... <err> aynı </err><corr> benim gibi </corr> <err> arap </err><corr> Arap </corr> <err> olduğuna göre </err><corr> olduğu için </corr> biraz rahatladım...

Aktör ve <err> aktreslerin </err><corr> aktrislerin </corr> hepsi <err> arjantinli </err><corr> Arjantinli </corr>.

... ama <err> avrupa </err><corr> Avrupa </corr> <err> ülkelerin </err><corr> ülkelerinden </corr> birine gitmeyi çok isterim.

... ve <err> genellikle </err><corr> genellikle </corr> <err> ingilizce </err><corr> İngilizce </corr> <corr> bilmek daha avantajlı...

Sevgili <err> sevda </err><corr> Sevda </corr> , canım arkadaşım.

“YBH” hatası noktalama hatalarıyla yakında ilişkilidir. Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin bazıları (a) nokta, üç nokta, ünlem ve soru işaretlerinden sonra gelen yeni cümleyi küçük harfle başlatmakta veya (b) virgülden sonraki kelimelerin ilk harfini büyük yazmaktadır.

(a) Savaş olunca anne babalar çocuklarını kaybediyorlar, aileler yuvalarını kaybediyorlar. <err> bazen </err><corr> Bazen </corr> büyük savaşlarda...

Benim ülkemde GDO yoktu. <err> fakat </err><corr> Fakat </corr> <err> insanlar arttığı </err><corr> insanların sayısı arttığı </corr> zaman ...

Yabancı bir dil öğrenirken </corr><err> zorlukla </err><corr> zorluklarla </corr><err> karşılayabiliriz </err><corr> karşılaşabiliriz </corr> . <err> bu </err><corr> Bu </corr> zorlukları aşmak için...

İster istemez iyi ve kötü <err> şeyleri </err><corr> şeyleri </corr> biliyorlar zaten. <err> bundan </err><corr> Bundan </corr> dolayı <err> dünyadaki geleceğimiz...

... ama <err> , </err><err><corr/> ne zaman para </err><corr> parayı ne zaman </corr><err> harcayabilir miyiz </err><corr> harcayabiliriz </corr> ? <err> daha </err><corr> Daha </corr> <err> inginç </err><corr> ilginç </corr><err/><corr> bir soru...

Hiç <err> bir </err><err><corr/> merak </err><corr> merak </corr> etme! <err> eğer </err><corr> Eğer </corr> bu <err> üniversite </err><corr> üniversiteye </corr><err> gireceksan </err><corr> girersen...

Zengin olmak mıdır? </s><s> Hayır! <err> fakir </corr></err><corr> Fakir </corr> insanlar <err> nerede mutluluğu </err><corr> mutluluğu nerede </corr> buluyorlar?

(b) ... başka <err> insanlar </err><corr> insanları </corr> , <err> komşular </err><corr> komşuları </corr> , <err> Aç </err><corr> aç </corr> <err> insanlar </err><corr> insanları </corr><err> v.b </err><corr> vb.yi </corr> hissetmeli.

Mesela ailemize haber vermek, <err> Kaza </err><corr> kaza </corr> olunca <err> Polis </err><corr> polis </corr> ve <err> Ambalansa </err><corr> ambulansı </corr> bilgilendirmek için.

Bunun dışında bazı öğrenciler hiç noktalama işareti kullanmadan aşırı uzun cümleler kurmaktadır. Bunun gibi cümleler de ikiye ya da üçe ayrılarak aralarına nokta konulmuş ve içlerindeki hata "YBH|EN" olarak kodlanmıştır.

Evlerimize <err> komşularım </err><corr> komşularımız </corr> gelir <err/><corr> , </corr> bazen kendi hayatını bize anlatır <err/><corr> , </corr><err/><corr> , </corr><err> yaşadıklar </err><corr> yaşadıkları </corr><err> problemlerini </err><corr> problemleri </corr> bize söyler <err> eğer </err> <corr>. Eğer </corr> iyi bir <err> insanız </err><corr> insansak </corr><err> ...

Ve bu değerler <err> hiç bir </err><corr> hiçbir </corr> zaman parayla <err> satın </err><corr> satın </corr> alınamaz <err> aynı </err><corr> aynen </corr> içten gelen mutluluk gibi <err> aile </err> <corr> . Aile </corr> ortamında değil, <err> düzgün </err><corr> düzgün </corr> aile ortamında <err> büyümek </err><corr> büyümek </corr> zaten en büyük mutluluktur.

Bence sen <err> "mimarlık üniversitesi" </err><corr> Yaratıcı Mimarlık Üniversitesi'ni </corr> seç <err> dediğin </err> <corr> . Dediğin </corr> gibi şehrine uzakmış ama eğitim <err> ücretida </err><corr> ücreti de </corr> düşükmüş <err>...

<err> yemek </err><corr> Yemek </corr><err> yiydikten </err><corr> yedikten </corr> sonra kütüphaneye gidebiliriz ve çok <err> kitab </err><corr> kitap </corr> okuyabiliriz <err> yalnız </err> <corr> . Yalnız </corr> taş duvar olmaz.

Kimse benimle arkadaş olmayacak <err/><corr> , </corr> kimse beni sevmeyecek <err> ben </err><corr> . Ben </corr> bir <err> günde </err><corr> gün </corr><err> iş </err><corr> işimi </corr> kaybedince <err> kimseyi </err><corr> kimse </corr> bana yardım etmeyecek <err> hasta </err> <corr> . Hasta </corr> olursam ne yazık ki kimse yanımda olmayacak.

4.2.3. Kelimelerin Bitişik/Ayrı Yazımları ile İlgili Hatalar

Yabancı öğrencilerin kelimelerin bitişik ve ayrı yazımlarıyla ilgili yaptıkları hatalar derlemde “YBA” şeklinde etiketlenmiştir. Bu kategorideki hatalar birkaç başlık altında incelenebilmektedir:

a) *Da/de* bağlacının yazımıyla ilgili hatalar:

Bir insanın kişiliğinin oluşmasında akrabaların, <err> arkadaşlarında </err><corr> arkadaşların da </corr> çok etkisi var bence.

<err> Bende </err><corr> Ben de </corr> bir gün yabancı <err> ülkede </err><corr> ülkeye </corr> gittim...

...ama <err> bazende </err><corr> bazen de </corr> yan etki olarak alerjik hastalıklara yol <err> açabiliyor </err><corr> açabilir </corr>.

<err> Babalarda </err><corr> Babalar da </corr> çocukları daha küçük yaşta onlarla iyi vakit geçirirler

<err> Birde </err><corr> Bir de </corr> <err> bana </err><corr> benim için </corr> en önemli şey...

Bunlardan <err> biride </err><corr> biri de </corr> <corr> şu: ...

Aynı saatte <err> olmasada </err><corr> olmasa da </corr> her yeni günün yeni bir başlangıcı vardır.

... <err> hemde </err><corr> hem de </corr> <err> okuduktan sonra </err><corr> eğitimini tamamladıktan sonra </corr> istediğin gibi başka bir şehre de gideceksin.

<err> Çalışırsa </err><corr> Çalışırlarsa </corr> <err> evde </err><corr> ev de </corr> yapabilir, başka <err> bı </err><err><corr/> imkanlarıda </err><corr> imkanları da </corr> olur.

b) Yeterlik fiilinin yazımıyla ilgili hatalar:

... istediğimiz şeyin gerçekleşmemesine yol <err> açabilir </err><corr> açabilir </corr>.

<err> ama </err><corr> Ama </corr> şu anda o eşyaların tamamını <err> alabileceğim </err><corr> alabileceğim </corr>.

...çok başarılı bir sonuç elde <err> edilebilir </err><corr> edilebilir </corr>.

...insan karşılaştığı durum karşısında <err> gülebilmelidir </err><corr> gülebilmelidir </corr>...

Mutlu <err> olabilecekleri </err><corr> olabilecekleri </corr> yerde mutsuzluğu seçiyorlar...

<err> Suç işlemeye psikolojik sorunlarda </err><corr> sorunlar da sebep <err> olabilir </err><corr> olabilir </corr>...

Çünkü aile <err> satın alınabilecek </err><corr> satın alınabilecek </corr> bir şey <err> değil </err><corr> değil </corr>.

c) *Birbiri, birçok, birkaç, bugün, herhangi, herkes, neyse, veya* gibi bitişik yazılması gereken kelimelerle ilgili hatalar:

Hayatta insanların <err> bir birine </err><corr> birbirine </corr> saygı göstermesini, yanındaki <err> insanlardan </err><corr> insanlarla </corr> gurur duymasını isterim.

<err> bir </err><corr> . Bir </corr> <err> ata sözü </err><corr> atasözü </corr> <err> vardı...

<err> Orda </err><corr> Orada </corr> <err> bir kaç </err><corr> birkaç </corr> ay kaldı.

... dünyada her <err> insan </err><corr> insanın </corr> <err> bir kaçtane </err><corr> birkaç tane </corr> ruh ikizi var.

... harika bir gümüş satın almak istemiş ve <err> birden bire </err><corr> birdenbire </corr> <err> yanına </err><corr> etrafına </corr> bakmış...

Acı duyabilmek çok kolay ama başkalarının acılarını <err> her hangi </err><corr> herhangi </corr> <corr> bir </corr> canlı duyamaz.

Bence <err> her kes </err><corr> herkes </corr> bir kere olsa da kendi şansını denemeli...

<err> Hiç bir </err><corr> Hiçbir </corr> şey <err> göremebilirdim </err><corr> göremiyordum </corr>...

<err> Ney se </err><corr> Neyse </corr> ki <err> , </err><corr> ilk önce ev alma komşu al.

... eve gidince <err> dersim </err><corr> dersime </corr> çalışıyorum <err> ve ya </err><corr> veya </corr> ödevlerimi kontrol ediyorum.

d) *Bir şey, her şey, bir arada/bir araya, güler yüzlü, şu an, ya da, yanı sıra* gibi ayrı yazılması gereken kelimelerle ilgili hatalar:

Başarılı </corr> olmak <err> için </err><corr> çok önemli <err> birşey </err><corr> bir şey </corr>...

... çünkü eğer evlilik hayatında para ve aşk <err> biraraya </err><corr> bir araya </corr> gelirse çok mutlu bir hayat yaşayacaksınız.

Uslu, anlayışlı, dürüst, <err> güler yüzlü </err><corr> güler yüzlü </corr> olmaya çalışmak gerekli.

Çünkü her zaman istediğimiz şeylere hemen sahip olduk, istediğimiz <err> herşey </err><corr> her şey </corr> yapıldı, hiç zorluk <err> görmedik </err><corr> çekmedik </corr>.

<err> Şuan </err><corr> Şu an </corr> bir amacım bile yok.

Yabancı dil </corr> iyi bir eğitim <err> yada </err><corr> ya da </corr> <err> iyi bir ülkesini </err><corr> ülkenin iyi </corr> gelişmesi için çok önemlidir.

Bunların <err> yanısıra </err><corr> yanı sıra </corr> gelecek nesillere iyi bir örnek bırakabilir.

e) *Etmek, olmak* yardımcı fiilleriyle oluşturulan birleşik fiillerle ilgili hatalar:

Bir insan <err> kendisin </err><corr> kendisini </corr> mutlu <err> hiss ettiği </err><corr> hissettiği </corr> zaman bu mutluluğu kendi <err> ortamında </err><corr> ortamına da </corr> yansıtır.

İşte insanlar sürekli bu yüzden <err> kayb ediyorlar </err><corr> kaybediyorlar </corr>.

... <err> ö </err><corr> o </corr> kadar <err> çok </err><corr> çok </corr><err> insanları </err><corr> insan </corr><err> gördüm </err><corr> gördüm </corr> ki <err> , </err><corr> hayata <err> şükr etmeyi </err><corr> şükretmeyi </corr> bilmiyorlar.

f) *Ki* bağlacının yazımıyla ilgili hatalar:

İyi bir insan olmak <err> memnuniyetle olmalı </err><corr> birinin içinden gelmeli </corr><err><corr> , </corr><err> emirden </err><corr> emir gereği </corr><err> yapacağı </err><corr> yapılacak </corr> bir şey <err> değilki </err><corr> değil ki </corr>.

... <err> demekki </err><corr> demek ki </corr> aşk insanlar için önemli bir şeydir.

Tolstoy <err> diyorki </err><corr> diyor ki </corr>: ...

Benim insanlara olan <err> tavsiyerim </err><corr> tavsiyem </corr> <err> şuki </err><corr> şu ki </corr>...

Ama doğrusu ne <err> yazıkki </err><corr> yazık ki </corr> bazı insanlar aşkı <err> bulamıyorlar </err><corr> bulamıyorlar </corr>

... çünkü </corr> öyle <err><corr> bir </corr> aile <err> ortamında </err><corr> ortamında </corr> büyüyen çocuklar <err> varki </err><corr> var ki </corr> ...

Yukarıda verilen örneklerden de anlaşılacağı gibi, hangi Türkçe kelimelerin ayrı hangilerinin ise bitişik yazılacağı konusu Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerce tam olarak öğrenilebilmiş değildir.

4.2.4. Diyakritik Hataları

Oluşturduğumuz öğrenen derlemi incelendiğinde, sıklıkla karşılaşılan hata türlerinden birinin diyakritik işaretlerle ilgili hatalar olduğu görülmektedir. Bu hata türü derlemde “YD” harfleri ile kodlanmıştır, yani etiketlemedeki “YD” harfleri diyakritik işaretlerle ilgili hataları ifade etmektedir. Bu hatalar (a) tek nokta imi, (b) çift nokta imi, (c) düzeltme imi, (d) çengel imi veya (e) yumuşatma iminin kullanılmamasından veya tam tersine gereksiz kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

(a) <err> Afrika'nin </err><corr> Afrika'nın </corr>

<err> basıt </err><corr> basit </corr>

<err> bır </err><corr> bir </corr>

<err> dahıldır </err><corr> dahildir </corr>

<err> dıl </err><corr> dil </corr>

<err> dikkatımı </err><corr> dikkatimi </corr>

<err> gıbı </err><corr> gibi </corr>

<err> hayalın </err><corr> hayalin </corr>

<err> İnsan </err><corr> İnsan </corr>

<err> karşılaşılabılırsınız </err><corr> karşılaşılabılırsiniz </corr>

<err> sahibı </err><corr> sahibi </corr>

<err> yanı </err><corr> yani </corr>

(b) <err> ampülü </err><corr> ampülü </corr>

<err> boyle </err><corr> böyle </corr>

<err> Butun </err><corr> Bütün </corr>

<err> buyuk </err><corr> büyük </corr>

<err> bugün </err><corr> bugün </corr>

<err> dunyada </err><corr> dünyada </corr>

<err> görünce </err><corr> görünce </corr>

<err> yuzden </err><corr> yüzden </corr>

<err> yorgün </err><corr> yorgun </corr>

(c) <err> âksi </err><corr> aksi </corr>

<err> hâla </err><corr> hâlâ </corr>

(d) <err> arac </err><corr> araç </corr>

<err> basına </err><corr> başına </corr>

<err> care </err><corr> çare </corr>

<err> cünkü </err><corr> çünkü </corr>

<err> düşündüm </err><corr> düşündüm </corr>

<err> geçe </err><corr> gece </corr>

<err> ihtiyacları </err><corr> ihtiyaçları </corr>

<err> Meşlek </err><corr> Meslek </corr>

<err> seyler </err><corr> şeyler </corr>

<err> şavaşlar </err><corr> savaşlar </corr>

(e) <err> Bildigimiz </err><corr> Bildiğimiz </corr>

<err> degıl </err><corr> değil </corr>

<err> Egitim </err><corr> Eğitim </corr>

<err> götürdü </err><corr> götürdü </corr>

<err> Karşılaşacagımız </err><corr> karşılaşaçağımız </corr>

<err> kötülüğü </err><corr> kötülüğü </corr>

<err> öğrendim </err><corr> öğrendim </corr>

<err> sevği </err><corr> sevgi </corr>

Derlemdeki yazım hatalarının bir bölümü, Türkçedeki ses olayları ve onların yazı diline yansması açısından ele alınmıştır.

4.2.5. Ünlü Uyumu ile İlgili Hatalar

Ünlü uyumu, Türkçenin en önemli fonetik özelliklerinden biridir. Dolayısıyla Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin ünlü uyumuna uyan ve uymayan sözcük ve ekleri bilmeleri son derece önemlidir. Ne var ki C1 sınavına giren öğrenciler ünlü uyumuyla alakalı hatalar yapabilmektedir. Bu tür hatalar derlemde “YUU” şeklinde kodlanmıştır.

Bir önceki maddede bahsedilen diyakritik hatalarının bir kısmı (örn. *hayalım*, *alacaksın*, *çocuklarımın*, *bilmemiz*, *kötülüğü*, vs.) yabancı öğrencilerin ünlü uyumu kurallarına uymadıklarından ortaya çıkmış olabilir. Ancak bu hataların öğrencilerin dikkatsizlik ve özensizliklerinden mi yoksa bilgi eksikliklerinden mi kaynaklandığı sorusuna net bir cevap verilemediğinden “Ünlü Uyumu ile İlgili Hatalar” başlığı altında sadece ünlü uyumuna uyulmaması sonucu ortaya çıktığı belli olan hatalar toplanmıştır.

<err> asansörda </err><corr> asansörde </corr>

ülkenin </corr> <err> da </err><corr> de </corr>

<err> duyebilirim </err><corr> duyabilirim </corr>

<err> düşündüklerımı </err><corr> düşündüklerim </corr>

<err> düşünmıyor </err><corr> düşünmüyor </corr>

<err> görünüyor </err><corr> görünüyor </corr>

<err> Günümüzdeki </err><corr> Günümüzdeki </corr>

<err> hastaneya </err><corr> hastaneye </corr>

<err> hayallar </err><corr> hayaller </corr>

<err> Işıklar </err><corr> Işıklar </corr>

<err> içmamalı </err><corr> içmemeli </corr>

<err> kafeda </err><corr> kafede </corr>

<err> Kardeşlar </err><corr> Kardeşler </corr>

<err> kullanıyordu </err><corr> kullanıyordu </corr>

<err> olduğım </err><corr> olduğum </corr>

<err> olduktan </err><corr> olduktan </corr>

<err> olumsuz </err><corr> olumsuz </corr>

<err> parayle </err><corr> parayla </corr>

<err> saatlar </err><corr> saatler </corr>

<err> söylüyor </err><corr> söylüyor </corr>

<err> toplumde </err><corr> toplumda </corr>

4.2.6. Ünsüz Yumuşaması ile İlgili Hatalar

“YUSY” etiketi, ünsüz yumuşamasının olması gerektiği kelimelerde sert ünsüzlerin yazıldığı veya yumuşamanın olmadığı kelimelerde sert ünsüzlerin yerine yumuşak ünsüzlerin kullanıldığı zamanlarda ortaya çıkan hatalar için üretilmiştir.

<err> hissetiyorsan </err><corr> hissediyorsan </corr>

<err> sucun </err><corr> suçun </corr>

<err> yurtumda </err><corr> yurdumda </corr>

<err> kaybetebiliriz </err><corr> kaybedebiliriz </corr>

<err> bahseteceğim </err><corr> bahsedeceğim </corr>

<err> kağıta </err><corr> kağıda </corr>

<err> dördüncü </err><corr> dördüncü </corr>

<err> yurtunuzda </err><corr> yurdunuzda </corr>

<err> aşğın </err><corr> aşkın </corr>

<err> keşfetelim </err><corr> keşfedelim </corr>

4.2.7. Ünlü Düşmesi ile İlgili Hatalar

Ünlü düşmesi, yabancı öğrencilerin A1 kurundan itibaren karşılaştıkları bir ses olayıdır. Öğrenen derleminde ünlü düşmesi hataları YUDS” kodu ile etiketlenmiştir.

<err> akılı </err><corr> aklı </corr>

<err> kayıdı </err><corr> kaydı </corr>

<err> şehirimiz </err><corr> şehrimiz </corr>

<err> vakitimize </err><corr> vaktimize </corr>

4.2.8. Ünsüz Benzeşmesi ile İlgili Hatalar

Ünsüz benzeşmesi de yabancıların Türkçe öğrenmeye başladıkları andan itibaren karşılına sıklıkla çıkan bir ses olayıdır. Mesela isimlerin bulunma ve çıkma hâli veya belirli geçmiş zaman gibi konuların anlatımında mutlaka sert ünsüzle biten sözcüklerden sonra getirilen eklerin ilk harfinin sert ünsüz olması gerektiğinden bahsedilmektedir. Buna rağmen aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi, ileri düzeyde de ünsüz benzeşmesi ile ilgili hatalar yapılabilmektedir.

<err> "Titanic" dir </err><corr> "Titanik"tir </corr>

<err> Allah'dan </err><corr> Allah'tan </corr>

<err> biçdiriyor </err><corr> biçtiriyor </corr>

<err> hayatda </err><corr> hayatta </corr>

<err> işde </err><corr> işte </corr>

<err> kötülükden </err><corr> kötülükten </corr>

<err> okudukca </err><corr> okudukça </corr>

<err> oldukca </err><corr> oldukça </corr>

<err> rahatca </err><corr> rahatça </corr>

<err> sıfirtan </err><corr> sıfırdan </corr>

Allah <err> ta </err><corr> da </corr> sever

<corr> anlamı </corr> <err> te </err><corr> da </corr> <err> değıştirdi </err><corr> değışti </corr>

<err> uzaklaşdım </err><corr> uzaklaştım </corr>

4.2.9. Ünlü Daralması ile İlgili Hatalar

Ünlü daralması, A1 kurundaki öğrencilerin şimdiki zamanı öğrenirken veya *yemek* ve *demek* fiillerini çekimlerken karşılaştıkları bir ses olayıdır. İleri düzey öğrencilerin yazılı anlatım kâğıtlarından oluşturulan öğrenen derleminde ünlü

daralması ile ilgili hatalar “YUD” kodu ile etiketlenmiştir. Bu etikete sahip hataların oldukça az olması memnuniyet vericidir.

<err> yeyin </err><corr> yiyin </corr>

<err> deyeyim </err><corr> diyeyim </corr>

<err> isteyorum </err><corr> istiyorum </corr>

<err> söylümüş </err><corr> söylemiş </corr>

<err> yaşıyor </err><corr> yaşıyor </corr>

<err> harcırsak </err><corr> harcarsak </corr>

4.2.10. Ünsüz Türemesi ile İlgili Hatalar

Öğrenen derleminde etiket kodu “YUST” olan hatalar, öğrencilerin kelimelerin sonunda bulunan ünsüzleri gereksiz yere ikizleştirmelerinden veya tam tersine Arapça kökenli kelimelerde ikinci ünsüzün ortaya çıkması gerektiği hâlde bu kelimeleri tek ünsüzle kullanmalarından kaynaklanmaktadır.

<err> hakım </err><corr> hakkım </corr>

<err> okulla </err><corr> okula </corr>

<err> hayattı </err><corr> hayatı </corr>

<err> internettin </err><corr> internetin </corr>

<err> tıptı </err><corr> tıbbı </corr>

4.2.11. Kaynaştırma Harfleri ile İlgili Hatalar

Kaynaştırma harflerinin kullanımıyla ilgili hatalar derlemde “YKH” kodu ile etiketlenmiştir. Bu tür hatalar öğrencilerin iyelik eklerinden sonra *n* yerine *y* kaynaştırma harfini kullanmaları veya ek-fiilleri ünlü ile biten bir kelimeyle birleştirdiklerinde araya *y* harfini koymamaları sonucu ortaya çıkmaktadır.

<err> aşklarından </err><corr> aşklarından </corr>

<err> ayağıya </err><corr> ayağına </corr>

<err> bakmalıydık </err><corr> bakmalıydık </corr>

<err> canlısanız </err><corr> canlıysanız </corr>

<err> davranışyı </err><corr> davranışını </corr>

<err> gemine </err><corr> gemiye </corr>

<err> iyimiş </err><corr> iyiymiş </corr>

aşkının <err> meyveni </err><corr> meyvesi </corr>

<err> oyunlarından </err><corr> oyunlarından </corr>

<err> tarzıyı </err><corr> tarzını </corr>

<err> uykusuzydum </err><corr> uykusuzdum </corr>

<err> yoluyu </err><corr> yolunu </corr>

4.2.12. Eklerin Yazımı ile İlgili Hatalar

Hata etiketlemesi sürecinde bazı eklerin yazılışında düzenli olarak hata yapıldığı tespit edildiğinden eklerin yazımıyla ilgili hatalar ayrı bir kategoride değerlendirilerek “YE” koduyla etiketlenmiştir. Yazımında en çok hata yapılan ekler aşağıdaki gibidir:

a) *-Dik* eki

Türkçe <err> bilmedim </err><corr> bilmediğim </corr> zamanlarda

<err> büyüdünde </err><corr> büyüdüğünde </corr>

<err> dedimiz </err><corr> dediğimiz </corr>

<err> söyledini </err><corr> söylediğini </corr>

b) Geniş zaman eki

<err> davranar </err><corr> davranır </corr>

<err> dönürüm </err><corr> dönerim </corr>

<err> düzelter </err><corr> düzeltir </corr>

<err> ediriz </err><corr> ederiz </corr>

<err> hissedirler </err><corr> hissederler </corr>

<err> kaybettir </err><corr> kaybeder </corr>

<err> Sanarım </err><corr> Sanırım </corr>

<err> yapırlar </err><corr> yaparlar </corr>

c) Gelecek zaman eki

<err> çabalacağım </err><corr> çabalayacağım </corr>

<err> diyicek </err><corr> diyecek </corr>

<err> edicek </err><corr> edecek </corr>

<err> gelicek </err><corr> gelecek </corr>

<err> harcayacayım </err><corr> harcayacağım </corr>

<err> içeyecek </err><corr> içecek </corr>

<err> olacaksın </err><corr> olmayacaksın </corr>

<err> olmayacam mı </err><corr> olmayacak mıyım </corr>

<err> olmuyucağız </err><corr> olmayacağız </corr>

<err> olucak </err><corr> olacak </corr>

<err> söylecek </err><corr> söyleyecek </corr>

<err> yapayacaksın </err><corr> yapacaksın </corr>

<err> yaşacağız </err><corr> yaşayacağız </corr>

d) Tamlayan eki

<err> Allah'nın </err><corr> Allah'ın </corr>

<err> ilişkin </err><corr> ilişkinin </corr>

<err> insannın </err><corr> insanın </corr>

<err> seninin </err><corr> senin </corr>

<err> Tolstoy'nun </err><corr> Tolstoy'un </corr>

e) -An eki

<err> ilgilen </err><corr> ilgilenen </corr>

<err> oynan </err><corr> oynanan </corr>

<err> yaşan </err><corr> yaşayan </corr>

<err> zorlan </err><corr> zorlanan </corr>

f) -InçA eki

<err> duyduunca </err><corr> duyunca </corr>

<err> büyüdünde </err><corr> büyüdüğünde </corr>

<err> gidence </err><corr> gidince </corr>

<err> girdiğince </err><corr> girince </corr>

<err> gördüyünce </err><corr> görünce </corr>

4.2.13. Kısaltmaların Yazımı ile İlgili Hatalar

Günümüzde kısaltmalar özellikle dijital ortamın etkisiyle yaygınlık kazanmıştır. Öyle ki Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin sınav kâğıtlarında da Türkçe Yazım Kılavuzunda yer almayan kısaltmalara rastlanmıştır. Bunun dışında öğrencilerin yazılarında vs. gibi daha geleneksel kısaltmaların bulunduğu

görülmektedir. Derlem etiketlemesinde “YKS” kodu yabancı öğrencilerin kısaltmalarda yaptığı hataları ifade etmek için kullanılmıştır.

Plaja gidebilmek için de en az 15 <err> dk </err><corr> dakika </corr> yürümemiz gerekiyordu.

<err> vesa </err><corr> vs. </corr>

4.2.14. Satır Sonunda Kelimelerin Bölünmesi ile İlgili Hatalar

Tercih ettiğimiz örnekleme yönteminden dolayı çekirdek derleme giremeyen ama Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yazılı anlatım örneklerinde karşılaşılan bir başka hata, satır sonundaki kelimelerin bölünmesi ile ilgilidir. Sınav kâğıtlarının incelenmesi, bazı öğrencilerin Türkçenin hece yapısını bilmediklerinden olsa gerek satır sonuna sığmayan kelimeleri yanlış böldüklerini (ediniz: edin-iz; yaşamayı: yaş-amayı) ortaya koymaktadır.

4.3. BİÇİMBİLİMSEL HATALAR

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yaptığı biçimbilimsel hatalar, farklı kelime türlerinin dil bilgisi kategorileri (sayı, durum, iyelik, zaman vb.) ve eklerin kullanımı ile ilgilidir.

Çekirdek derlemindeki biçimbilimsel hataların görülme sıklığı ve yüzde oranı Tablo 4-3’te verilmiştir. Görüldüğü üzere, sınav kâğıtlarını incelediğimiz öğrencilerin en çok hata yaptığı dil bilgisel kategoriler A1’de öğrenilen hâl ve iyelik kategorileridir.

Tablo 4-3: Biçimbilimsel Hataların Görülme Sıklıkları ve Yüzde Oranları

No	Hata Türü	Görülme Sıklığı	Yüzde Oranı (%)
1	Hâl Eklerinin Kullanımıyla İlgili Hatalar	636	32,8
2	Tamlayan Ekinin Kullanımı ile İlgili Hatalar	160	8,2
3	Çoğul Ekinin Kullanımı ile İlgili Hatalar	154	7,9
4	İyelik Ekinin Kullanımı ile İlgili Hatalar	225	11,6
5	Çatı Eklerinin Kullanımı ile İlgili Hatalar	74	3,8
6	Zaman Eklerinin Kullanımı ile İlgili Hatalar	114	5,9
7	Olumsuzluk Ekinin Kullanımı ile İlgili Hatalar	10	0,5
8	Şahıs Eklerinin Kullanımı ile İlgili Hatalar	33	1,7
9	Fiil Kiplerinin Kullanımı ile İlgili Hatalar	18	1
10	Birleşik Fiillerin Kullanımı ile İlgili Hatalar	31	1,6
11	Çekimlilik Kategorisi ile İlgili Hatalar	20	1

12	Ek-Fiilin Kullanımı ile İlgili Hatalar	58	3
13	İsim-Fillerin Kullanımı ile İlgili Hatalar	121	6,2
14	Sıfat-Fillerin Kullanımı ile İlgili Hatalar	47	2,4
15	Zarf-Fillerin Kullanımı ile İlgili Hatalar	63	3,2
16	Zamir Türlerinin Kullanımı ile İlgili Hatalar	18	1
17	İlgeçlerin Kullanımı ile İlgili Hatalar	11	0,6
18	Eklerin Gereksiz Kullanımı ile İlgili Hatalar	37	1,9
19	Kelime Türleri ile İlgili Hatalar	110	5,7
Toplam hata sayısı		1940	100

4.3.1. İsim Hataları

4.3.1.1. Hâl Eklerinin Kullanımıyla İlgili Hatalar

a) Yalın Hâl ile İlgili Hatalar

Öğrencilerin yazılı anlatım örnekleri incelendiğinde yalın hâlde kullanılması gereken isimlerin genellikle doğru kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Bununla beraber bazı durumlarda yabancı öğrencilerin isimleri yalın hâlde kullanmaları gerekirken diğer hâllerle kullanarak hata yaptıkları tespit edilmiştir.

Örneğin, öğrencilerin cümlenin öznesi görevinde kullanılan isimlere diğer hâl eklerini getirdikleri saptanmıştır:

Dünyamız çökmektedir, <err> onu </err> bu problemi </corr> şimdiden çözmeliyiz yoksa geç <err> olurken </err> olur, <err> törenimizi </err> <corr> torunlarımız<corr> ve <err> çocuklarımızı </err> <corr> çocuklarımız <corr> yaptıklarımızdan acı çekecekler.

Bu hayatta bütün <err> insanlar </err><corr> insanların </corr> kendi <err> hikayelerini </err><corr> hikayeleri </corr> vardır.

<err> Devleti </err> <corr> Devlet <corr> <err> çok işi </err> çok iş imkanı yaratmalı.

Çünkü <err> dünyada </err> <corr> dünya <corr> biraz karışıktır <err/>...

<err> Hayatı </err> <corr> Hayat <corr> zannettiğim kadar kolay olmadı.

Bana göre <err> ikisine </err> <corr> ikisi <corr> de bilgili.

<err> B  </err> Bu <err>  zden </err> yüzden <err> n rmel </err> normal
bir <err> insana </err> <corr> insan <corr> olmalı <err>

Mesela, <err>  ocuklari </err><corr>  ocuklar </corr> <err>,
</err><err><corr/> biz </err><corr> bizi </corr> kitap okurken görse <err>...

Yabancı dil bilmiyorlar <err/><corr>, </corr> bence <err> de </err><corr/>
bu <err> durumda </err><corr> durum </corr>  ok kötü bir Şeydir.

<err> Dünyamıza </err><corr> Dünyamız </corr> bambaşka bir dünya
olacak.

Bunun dışında ‘‘için’’, ‘‘hakkında’’, ‘‘gibi’’ ‘‘ nce’’, ‘‘sonra’’ edatlarının yalın bir
isme bağlanması gerektiği durumlarda öğrencilerin diğer hâl eklerini kullandıkları
tespit edilmiştir:

... <err>  ocuklarımızı </err> <corr>  ocuklarımız </corr> için <err> iyi bir
eğitim ve kaliteli </err> iyi ve kaliteli bir eğitim vermeliyiz,<err>...

Bu <err> yuzden </err> yüzden gelecek <err> yüzyılın </err> <corr> yüzyıl
</corr> için bir <err> hayalim </err> hayalim olsaydı...

... yaşlı adam çocuğun <err> derdini </err> <corr> derdi </corr> hakkında
bir soru bile sormamıŐ.

 nk  kesinlikle yurt dışı <err> evde </err> <corr> ev </corr> gibi değildir...

...  nk  kibirli olursam <err> fakirlerin </err><corr> fakirler </corr> <err>
hakkında </err><corr> hakkında </corr> d Ő nmeyeceėim.

<err> Günlerden </err><corr> Günler </corr>  nce <err> baŐaran öğrenciler
yayınlaması </err><corr> sınavda başarılı olan  ğrencilerin...

Belki on, on beş <err> yıldan </err><corr> yıl </corr> sonra <err>,
</err><corr/>  zel <err> hastanelerim </err><corr> hastanelerimi </corr> açacağım.

Öğrenciler ‘‘o gün’’, ‘‘bir gün’’, ‘‘bu hafta’’, ‘‘sabah’’, ‘‘o zaman’’ gibi bulunma
hâl ekinin gelmemesi gereken zarf t mle lerinde bulunma hâl ekini kullanmışlardır:

O günde gün şehirdaki şehirdeki tüm öğrencileri öğrenciler

Ben bir günde gün iş işimi kaybedince kimseyi kimse bana yardım etmeyecek.

... hem de bu aynı haftada hafta bu bölüm bölümü izlenebilirsin izleyebilirsin.

Zamanı iyi yönet , masala mesela sabahta
 sabah erken kalk...

o . O zamanda zaman Türkçe bilmediğim için ne dediğini anlamadım...

b) Belirtme Hâli ile İlgili Hatalar

İleri düzey öğrencilerinin yazılı kâğıtlarının dijital ortama aktarılmasıyla oluşturulan öğrenen derleminde, öğrencilerin belirtme hâl ekini çoğunlukla yanlış kullandıkları tespit edilmiştir. Hataların bir kısmı belirtme hâl ekinin gereksiz kullanılmasından bir kısmı da gerekli olduğu hâlde kullanılmamasından kaynaklanmaktadır. Bu da öğrencilerin Türkçedeki belirtili nesneyle belirtisiz nesne arasındaki farkı tam olarak kavrayamadıklarını göstermektedir.

Pek çoğu çok insanları insan
 mesleği meslek
 seçmek zamanda
 seçerken...

Ama önce
 alacağın
 eğitim
 eğitimi
 seçmek önemlidir.

Şaşırdım, ama eşyalarım eşyalarımı
 topladım
 topladım ...

Onlar bütün dünyanın dünyayı kontrol
 etmeyi
 etmek
 istiyorlar ve insanlık
 insanlığı unutuyorlar.

Bu dilekçe dilekçeyi yazma amacı
amacım...

Çöplerimiz Çöplerimizi yere değil çöpe
atmalıyız.

... ama onlar sadece kitaptaki kitaptaki
detaylar detayları , olaylar olayları
veya araştırmalar araştırmaları biliyorlar
bilirler.

hergünde Her gün kendi kendime soruyorum
o bu soru soruyu.

Bu ifade ifadeyi açıklamak için...

Ben para ve aşk arasındaki fark farkı
açıklayacağım...

Yabancı öğrencilerin sıklıkla yaptıkları diğer bir hata, belirtme ekinin yerine
yönelme ya da ayrılma ekini kullanmalarıdır.

Ailemize Ailemizi özlüyoruz, eee... yapabilecek
bir şey yok

... diğer insanlar böyle insanlara insanları
sevmiyorlar...

... haline hâlini sorduğundan sorduğunda
cevap alamamış...

... şansızlık şanssızlık onların peşine
peşini bir türlü bırakamamış bırakmamış

Üniversiteye Üniversiteyi bitiktikten
bitirdikten sonra...

<err> Telefon </err><corr> Telefonun </corr> , <err> bilgisayar </err><corr> bilgisayarın </corr><err> üretilen </err><corr> yaydığı </corr> radyasyon <err> sağlığınıza </err><corr> sağlığımızı </corr> bozabilir.

... her kişi <err> kendisinin </err><corr> kendi </corr> <err> yolu </err><corr> yolunu </corr> bulmalı <err>.

... hayallerim ve <err> hedeflerimden </err><corr> hedeflerimi </corr> düşünüyorum.

Ondan sonra <err> , </err> <err> dünyada </err><corr> dünyayı </corr> gezmek istiyorum.

Belirtme hâl ekinin kullanımıyla ilgili yapılan bir başka hata türü de -şekilsel benzerliklerinden olsa gerek- öğrencilerin iyelik ekinden sonra belirtme hâl ekini kullanmamalarından kaynaklanan hatalardır.

Bana göre, <err> işi </err><corr> işini </corr> severek yapan ve <err> işi </err><corr> işini </corr><err> sevilmeyen yapan </err><corr> sevmeyerek yapan </corr> iki insan arasında büyük <err><corr> bir </corr> fark var.

...yani şans <err> oyunları </err><corr> oyunlarını </corr> sevmiyorum.

... bu <err> maçının </err><corr> maçın </corr> <err> sonucu </err><corr> sonucunu </corr> tahmin ederek para veriyorlar.

İnsanların <err> zihni </err><corr> zihnini </corr> bile değiştirmiş.

... her kişi <err> kendisinin </err><corr> kendi </corr> <err> yolu </err><corr> yolunu </corr> bulmalı <err>.

... kendi </corr> iyilik <err/><corr> yapma </corr> <err> alışkanlıkları </err><corr> alışkanlıklarını </corr> da yanında yaşayan kişi ile paylaşır.

... ve onların <err> hayatları </err><corr> hayatlarını </corr> <err> değiştireceksem </err> <corr> değiştireceksem </corr>.

c) Yönelme Hâli ile İlgili Hatalar

Yapılan hata çözümlemesi, Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin (a)yönelme hâli yerine uzaklaşma, bulunma ve belirtme hâlini kullandıklarını ya da (b) yönelme hâl ekini hiç kullanmadıklarını göstermektedir.

(a) Aynı <err> anda </err> zamanda <err> ailemden </err> <corr> aileme </corr> çok masraf çıkaracaktım.

Bundan sonra yaşlı bir <err> adam </err> adamın <err> aklından </err> <corr> aklına </corr> güzel bir fikir gelmiş.

...<err> çantalarımda </err> <corr> çantalarım </corr> ve sırt <err> çantasımda </err> <corr> çantama </corr> yedi defa baktım...

...dünya öyle bir <err> halde </err> <corr> hâle </corr> geldi ki...

İnsanlar bu <err> hayatta </err> <corr> hayata </corr> gelip...

... <err> odamda </err> <corr> odama </corr> <err> bakmak </err> bakmanız için davet ediyorum.

Genelde eğitilmiş <err> insanlar </err> insanların <err> toplumda </err> <corr> topluma </corr> zararı dokunmaz.

Ben de bir gün yabancı <err> ülkede </err> <corr> ülkeye </corr> gittim...

Bundan sonra diğer <err> ülkede </err> <corr> ülkeye </corr> <err> uğraşmalar </err> ulaşmışlar ve insanlara haber vermişler.

...<err> yolda </err> <corr> yola </corr> çöp <err> atmamız </err> atmamız lazım.

Onlar <err> sadece evlenince </err> evlenince evde <err> çocuğu </err> <corr> çocuğa </corr> bakıp ev işlerini yaparak yaşamışlar.

...<err> başkalarını </err> <corr> başkalarına </corr> önem vermeden kendi <err> menfaat </err> menfaati için yaşayan <err> insanlar...

Eğer çocuklarımı doğru yola yolu gösterirsem hayat hayatı iyi yaşadım diyeceğim.

Orada bir insan çıkıp düğmeyi düğmeye basıyor.

Türkiye'ye eğitimi eğitime devamlı devam etmek amacıyla geldim

İnsanlar bütün işleri işlere başlarken çiraklıktan başlar.

Adam kaç bir süre sonra tabağı tabağa baktı...

Keşke bu zamanı zamana dönseydim...

Âşık bir güneşe benzer, âşık olmayan gönül katı taş taş benzer...

(b) Gerçek anlamı anlamına örnek verelim...

Araştırma araştırmaya göre en mutlu ülkeler Latin Amerika'dadır.

... sınıf arkadaşlarım arkadaşlarıma yardım ettim ettim...

... eve gidince dersim derslerime çalışıyorum...

Eğitim ülkenin gelişmesi gelişmesine yardımcı oluyor.

Bir ülkede yeni hayat hayata başlamak...

Şimdi YÖS sınavı sınavına zar zor hazırlanıyor hazırlanıyorum...

...yoldaşlarımızın <err> yolu </err> <corr> yoluna </corr> <err> taşı </err>
taş koymamalıyız.

Her <err> gecenin </err> gece <err> yatağım </err> <corr> yatağıma
</corr> <err> yattığı zaman </err> yattığım zaman...

d) Ayrılma Hâli ile İlgili Hatalar

Ayrılma hâliyle yapılan hatalar öğrencilerin (a) ayrılma hâlinin kullanılması gereken yerlerde yalın hâli kullanmaları veya (b) ayrılma hâliyle bulunma hâlini birbiriyle karıştırmaları sonucu ortaya çıkmaktadır.

(a) ... <err> maşhur </err> meşhur <err> adamlar </err> <corr> adamlardan
</corr> ders alıyorsun...

Ayrıca kendimi <err> başkaları </err> <corr> başkalarından </corr> üstün görmemekteyim...

Ardından eğitim ve iş <err> alandaki </err> alanındaki <err> gelişim </err>
<corr> gelişimden </corr> <err> bahseteceğim </err> bahsedeceğim.

<err> Sabah </err> <corr> Sabahtan </corr> akşama kadar...

(b) ... <err> arabamızda </err> <corr> arabamızdan </corr> memnum olmaya çalışmamız lazım...

... ve <err> babasında </err> <corr> babasından </corr> kalan mirası...

Örneğin <err/> , bir dersten iyi not alıp <err> , </err> <err> öğretmeninde
</err> <corr> öğretmeninden </corr> övgüler duyarsan...

... okulun son <err> günlerdeki </err> günlerindeki <err> sınavlarda </err>
<corr> sınavlardan </corr> <err> iyi </err> yüksek puan aldım.

Diğer <err> tarafta </err> <corr> taraftan </corr> bazıları <err> söylecek
</err> söyleyecek ki...

... herhangi bir <err> yerde </err> <corr> yerden </corr> haber alabilirsin...

Ben de bu <err> insanlar </err> <corr> insanlardan </corr> biriyim.

Avrupa <err> ülkelerin </err> <corr> ülkelerinden </corr> birine gitmeyi çok isterim.

e) Bulunma Hâli ile İlgili Hatalar

Öğrenen derlemindeki bulunma hâliyle ilgili hatalı kullanımlar incelendiğinde bu hataların (a) bulunma ekinin kullanılmaması ya da (b) yerine başka bir hâl ekinin kullanılması şeklinde olduğu görülmektedir.

(a) ... çünkü her zaman, <err> her şey, </err> her <err> yer </err> <corr> yerde </corr> ders çalışıyoruz.

Telefonda, <err> bilgisayar </err> <corr> bilgisayarda </corr> çok fazla zaman geçirse <err>...

... yani insanlar şahane bir <err> dünya </err> <corr> dünyada </corr> yaşamak istemektedir.

Yirmi ikinci yüzyıl <err> dünyası </err> <corr> dünyasında </corr> daha fazla <err> insanlar </err> insan <err> derse katılacak </err> eğitim görecektir.

... <err> evim </err> <corr> evimde </corr> ihtiyaç <err> duyduğum <err> şeyler </err> şeyleri alacağım.

İşte <err> okul </err> <corr> okulda </corr> <err> öğretilmediği </err> öğretilmeyen şeyler...

Benim <err> sınıfım </err> <corr> sınıfımda </corr> daha on dört öğrenci var.

(b) İlk girdiğim <err> derse </err> <corr> derste </corr> <err> bana öğrenme kolay </err> öğrenmek bana kolay <err> geldim </err> geldi.

Ayrıca kimse <err> ailesi ile </err> ailesinden <err> uzaktan </err> <corr> uzakta </corr> yaşamak istemiyor.

... kimse bu problemin nedenini <err> yüzden </err> <corr> yüzde </corr> yüz <err> bilmiyor </err> bilmiyor.

... her <err> yerden </err> <corr> yerde </corr> diğer insanlar böyle <err> insanlara </err> insanları sevmiyorlar.

Mesela bu <err> hayatı </err> <corr> hayatta </corr> <err> başarılı </err> başarılı olmak için...

<err> Antalya </err> Antalya'yı gezmek için bu <err> oteli </err> <corr> otelde </corr> <err> rezervasyon </err> rezervasyon yapmadan önce...

Bundan sonra kendime <err> tavsiyeleri </err> <corr> tavsiyelerde </corr> bulunacağım.

4.3.1.2. Tamlayan Ekinin Kullanımı ile İlgili Hatalar

Bazı dilbilimciler (Bilgegil, 1963; Buran, 2011; Çotuksöken, 2011, Gencan, 2001; Gülsevin, 2004; Karahan, 1999; Önlere, 2012) tamlayan ekini ad durum eki olarak kabul etmediği için tamlayan eki ile ilgili hatalar ayrı bir kategoride değerlendirilmiştir.

Öğrenen derleminden elde edilen veriler incelendiğinde, Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerden bazılarının tamlayan ekini tamlama oluştururken gereksiz yere kullandıkları, bazılarının ise gerektiği hâlde tamlayan ekini kullanmadıkları tespit edilmiştir.

Tamlayan ekinin yanlış kullanımı belirtili isim tamlamalarında görülmektedir:

Bir <err> Ginenin </err> <corr> Gine </corr> atasözü diyor ki...

<err> LC Waikiki Ümraniye'nin </err> <corr> LC Waikiki Ümraniye </corr> şubesinde <err> bir çalışan </err> çalışan bir adam vardır.

Bir diğer hata ise “-Dik” ile yardımcı cümle oluştururken özneye tamlayan ekinin getirilmesinden kaynaklanmaktadır. Bazı yapılarda “-mA” ve “-Dik” ile yan cümle oluştururken yan cümleyi oluşturan özne tamlama eki aldığından öğrencilerin bu yapıları karıştırdıkları düşünülmektedir.

Sizin <err> geldiğinizin </err> <corr> geldiğiniz </corr> <err> aynı </err><err> günde </err> gün restoranımızda bir elektrik <err> kazası </err> arızası <err> olmuş </err> oldu...

... bir <err> insanın </err> <corr> insan </corr> kötü bir <err> durum </err> şey yaşadığı zaman...

Tamlayan eki ile ilgili hataların büyük çoğunluğu, öğrencilerin (a) belirtili tamlamalar veya (b) “-mA” ve “-DIk” ile yan cümleler kurarken tamlayan ekini kullanmadıklarından ortaya çıkmaktadır.

(a) Bu <err> görüntü </err> görsel <err> internet </err> <corr> internetin </corr> <err> olumsuzun </err> olumsuz taraflarını <err> bahset ediyor </err> gösteriyor.

Televizyon günümüz şartlarında <err> hayatımız </err> <corr> hayatımızın </corr> bir parçası hâline geldi.

Bizim yaşlarımızda olan <err> gençlerimiz </err> <corr> gençlerimizin </corr> ileriye dönük pek çok <err> hayalleri </err> hayali vardır.

Eski Nokia <err> modelleri </err> <corr> modellerinin </corr> sadece konuşma ve mesaj gönderme özelliği vardı.

(b) ...<err> dünya </err> <corr> dünyanın </corr> <err> gelişmesini </err> geliştiğini düşünüyorum .

...<err> çevremizi </err> <corr> çevremizin </corr> iyi ve temiz olması lazım.

... bu <err> kelime </err> <corr> kelimenin </corr> ne demek olduğu bile önemli değil, diye düşünüyoruz.

Atatürk öyle düşünmemiş, <err> kadınlar </err> <corr> kadınların </corr> yani <err> anneler </err> annelerin önemli olduğunu düşünmüş.

... <err> insanlara </err> <corr> insanların </corr> temiz, sağlıklı yaşamaları için çevremizi kirletmemeliyiz.

<err> Babam </err> <corr> Babamın </corr> bana <err> neler söylediğini </err> aşağıdaki </err> aşağıdaki paragraflarda açıklayacağım.

<err> Gemi </err> <corr> Geminin </corr> <err> kırmasına </err> kırılmasına rağmen <err> herkese </err> kimse hiç korkmamış.

Bu yazıda <err> eğitim </err> <corr> eğitimin </corr> önemli olup <err> olmadığına </err> olmadığı sorusuna cevap vereceğim.

4.3.1.3. İyelik Eklerinin Kullanımı ile İlgili Hatalar

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin iyelik eklerinin kullanımıyla ilgili yaptıkları hatalar aşağıdaki şekilde değerlendirilebilir:

a) Öğrencilerin kullandıkları isimlerin kime veya neye ait olduklarını belirtmemelerinden ortaya çıkan hatalar.

Mesela, benim bir <err> arkadaş </err><corr> arkadaşım </corr> kitap okumayı çok seviyor.

<err> Durum </err><corr> Durumum </corr> olsa parasız bile çalışabilirim.

Eğer <err> karın </err><corr> karnı </corr> <err> acıksa </err><corr> acıkırsa </corr> yemek bulmaya çalışır.

Fakat <err> otelimin </err><corr> otelin </corr> hiçbir hizmetinden memnun kalmadık.

b) Öğrencilerin kullandıkları isimlere gereksiz yere iyelik eklerini getirmelerinden kaynaklanan hatalar.

Üstelik, belki sahip <err> olan </err><corr> olduğumuz </corr><err> eşyalarımız </err><corr> eşyalar </corr> sahip <err> olmayan </err><corr> olmadığımız </corr> <err> eşyalarımızdan </err><corr> eşyalardan </corr> daha iyidir.

Bence yurt <err> evinden </err><corr> evden </corr> daha <err> ucuz </err><corr> ucuz </corr>.

<err> Kararınız </err><corr> Karar </corr> sizde, benim tavsiyem, mesleği severek seçmektir.

Ama gerçek hayatta <err> ise </err><corr/> ben insanı <err> gözlemeyen </err><corr> gözlemleyen </corr> , insanı araştıran bir <err> psikolojisi </err><corr> psikoloji </corr> öğrencisiyim.

<err> Üzüntüsüne </err><corr> Üzüntüye </corr> ayıracak zamanımız yok.

c) Öğrencilerin kullandığı iyelik eklerinin yanlış kişi ve sayı bilgisini kodlamasından kaynaklanan hatalar.

... birbirimizin <err> acılarımızı </err><corr> acılarını </corr> duymalıyız...

<err> Üniversitesini </err><corr> Üniversitenin </corr> <err> adın </err><corr> adı </corr>...

<err> Sevdığınız </err><corr> Sevdiğiniz </corr> ülkede ve <err> ailemizle </err><corr> ailenizle </corr> güzel yaşam sürmenizi dilerim...

<err> Arkadaşlarıyla </err><corr> Arkadaşlarınla </corr> <err> zevk alıp </err><corr> eğlenip </corr> zevk alıp iyi vakit geçirebilirsin.

<err> Hayallarımızı </err><corr> Hayallerimizi </corr> gerçekleştirmek için canımızı <err> dişine </err><corr> dişimize </corr> takmalıyız.

<err> Bende </err><corr> Ben de </corr> önce <err> seninki </err><corr> senin </corr> gibi <err> hayatımızda </err><corr> hayatımda </corr> zor bir karar <err> kesmem </err><corr> vermek </corr> zorundaydım.

<err> İsteklerini </err><corr> İsteklerimizi </corr> <err> tutabilmemiz </err><corr> bastırabilmemiz </corr><err> gerekiyormu </err><corr> gerektiğini </corr><err> söylüyor </err><corr> söylüyor </corr>.

Evlerimize <err> komşularım </err><corr> komşularımız </corr> gelir...

Lakin okumalarına rağmen <err> ÷lkene </err><corr> ÷lkelerine </corr> katkı sağlamıyorlar <err/>...

d) Öğrencilerin belirtili ve belirtisiz isim tamlamalarını oluştururken tamlanan ögesinde iyelik ekini kullanmamaları sonucu ortaya çıkan hatalar.

Bilim <err> adamlara </err><corr> adamlarına </corr> göre...

Öncelikle ulaşım, haberleşme ve iletişim <err> alandaki </err><corr> alanındaki </corr>...

İnternet mesala en sık kullanılan iletişim <err> araç </err><corr> aracı </corr>...

... bu neden ile kendimi cep telefonu <err> bağımlı </err><corr> bağımlısı </corr> <corr> gibi </corr> hissediyorum.

</corr> kredi <err> kartle </err><corr> kartıyla </corr> uçak, otobüs, gemi <err> bilet </err><corr> bileti </corr> alabilirsin.

<err> Herkes </err><corr> Herkesin </corr> farklı <err> düşünceler </err><corr> düşünceleri </corr> var.

<err> Bunu </err><corr> Bu </corr><err> en dünyanın </err><corr> dünyanın en </corr><err/><corr> büyük </corr> <err> problem </err><corr> problemi </corr>.

Ve onu şirketin yeni <err> şarkıcı </err><corr> şarkıcısı </corr> olarak seçti.

... ancak bazı <err> başka </err><err><corr/> ülkeleri </err><corr> ülkelerin </corr> <err> teknoloji </err><corr> teknolojisi </corr> çok az <err/><corr> gelişmiştir </corr>.

e) Öğrencilerin sıfat tamlamalarını oluştururken tamlanan ögesinde iyelik ekini kullanmalarından kaynaklanan hatalar.

Başka <err> açısında </err><corr> açıdan </corr>...

Onlara bir <err> ailesi </err><corr> aile </corr> vereceğim...

Neden <err> internette </err><corr> internetteki </corr> <err> bilgisi </err><corr> bilgi </corr>...

...bu <err> bölümü </err><corr> bölüm </corr> sana <err> benziyor </err><corr> uygun </corr>.

Kısaca, her <err> çağında </err><corr> çağda </corr>...

Resmi eğitim <err> dil </err><corr> dili </corr> <err> İngilizce'dir </err><corr> İngilizcedir </corr>.

İnsanlar güvenli bir <err> dünyasında </err><corr> dünyada </corr> <err> yaşacaktır </err><corr> yaşayacaktır </corr>.

Ama <err> birı </err><corr> bazı </corr> <err> insanları </err><corr> insanlar </corr> para ve <err> zenginlik </err><corr> zenginlik </corr> istiyor.

O <err> günde </err><corr> gün </corr><err> şehirdaki </err><corr> şehirdeki </corr> tüm <err> öğrencileri </err><corr> öğrenciler </corr> en büyük lisede <err> yayınlama katırlıyordu </err><corr> sınav sonucu açıklama etkinliğine katılıyordu </corr>.

4.3.1.4. Çoğul Ekinin Kullanımı ile İlgili Hatalar

Yabancı öğrenciler ana dillerinden ya da bildikleri diğer yabancı dillerden edindikleri alışkanlık gereği, çoğul olarak kullanılmayan veya cümlenin gidişatına göre çoğul eki alması gerekmeyen isimlere çoğul ekini getirmektedirler.

Şimdi <err> ahlaklar </err><corr> ahlak </corr> nedir?

İnsanlar çok fazla sosyal <err> medyalar </err><corr> medya </corr> kullanıyor.

<err> onlara </err><corr> Onlara </corr> <err> ahlakları </err><corr> ahlakı </corr> <err> hem </err><corr> ve </corr> bütün önemli şeyleri anlatmalıydı.

Benim için <err> politik </err><corr> politika </corr> , <err> tarihler </err><corr> tarih </corr> ve sanat çok ilginç.

<err> Zamanlar </err><corr> Zaman </corr> akıp gittikçe...

... ben, Ahmet, benim <err> annelerim </err><corr> annem </corr> ve Uğur'un <err> anneleri </err><corr> annesi </corr>...

Öğle <err> yemeye </err><corr> yemeğinde </corr> <err> balıklar, etler ve sebzeler </err><corr> balık, et ve sebze </corr> yiyordu </err><corr>.

...<err> her hangi </err><corr> herhangi </corr> başka bir <err> işlerde </err><corr> işte </corr> <err> çalışıyorlar...

Ayrıca öğrenciler sayılardan sonra veya “birkaç, az, biraz, çok, birçok, çoğu, her, herhangi bir, hiç, hiçbir, bir sürü, çok sayıda” gibi anlamında çoğulluk bulunan ifadelerden sonra gelen isimleri çoğul olarak kullanma eğilimi göstermektedir.

... hayatın her <err> alanlarında </err><corr> alanında </corr>...

... çoğu <err> değerleri </err><corr> değeri </corr> ve <err> alışkanlıkları </err><corr> alışkanlığı </corr> kaybediyoruz.

... üstelik orada çok <err> arkadaşlar </err><corr> arkadaş </corr> <err> tanıştım </err><corr> edindim </corr>...

... internette bir <err> süre </err><corr> sürü </corr> <err> bilgiler </err><corr> bilgi </corr> <err> var...

Binlerce <err> çocuklar </err><corr> çocuk </corr> var.

... <err> milyonlara </err><corr> milyonlarca </corr> <err> diziler </err><corr> dizi </corr> <err> ve </err><corr> filmler </err><corr> film </err><corr> izleyebilir </err><corr> izleyebiliriz </corr>...

...onlarca <err> yıllar </err><corr> yıl </corr> sonra <err>...

...çok az <err> insanlar </err><corr> insan </corr> <err> zengin </err><corr> zengin </corr> oluyor...

...ve acı <err> olan </err><corr> çeken </corr> çok fazla <err> insanlar </err><corr> insan </corr> yaşıyor...

...iş bulmak için çok sayıda mülakatlara mülakata katılacaksın...

On yıl önce birçok öğrenciler öğrenci telefon kullanıyordu.

Bununla beraber Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler çokluk anlamı taşıyan isimleri kullanmaları gerektiren durumlarda çoğul ekini getirmeyi unutmaktadır.

İnsanlar farklı amaç amaçlar için yabancı dil öğrenir.

Yani çeşitli araştırma araştırmalar yapabiliriz.

... başkaların başkalarının duygusuna duygularına artık önem vermiyor...

Sonuç olarak, fikri fikirleri tartışırsak ülkelerimiz için çok faydalı olur.

Bazen sosyal medyalarda medyadaki haber haberler yanlıştır yanlıştır...

Ama tüm kurduğumuz kurduğumuz tüm hayal hayaller...

...ülkemde meslek lisesinin liselerinin sayısı biraz oldukça az...

...çok acı acılı yemek yemekler yememeliyiz...

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin çoğul eki alan bir yüklemle çoğul eki almayan bir özne kullanmalarının özne-yüklem uyumsuzluğuna yol açtığı görülmüştür.

Çünkü insan insanlar öğrenmeyince bilmiyorlar.

<err> Canlı </err><corr> Canlılar </corr> , <err> her </err><corr/> nefes <err> edebilen </err><corr> alabilen </corr> ve hareket edebilen <err> şeylerdir </err><corr> varlıklardır </corr>.

<err> Benim </err><corr> Benim </corr> <err> arkadaşım </err><corr> arkadaşlarım </corr> bana <err> tebrikler </err><corr> “Tebrikler!” </corr> <err> diyorlardı </err><corr> diyorlardı </corr>.

4.3.2. Fiil Hataları

Öğrenen derlemi üzerinde yapılan çözümlenelerde fiil hataları, “zaman eklerinin kullanımı ile ilgili hatalar, fiil çatılarının kullanımıyla ilgili hatalar, kiplerin kullanımıyla ilgili hatalar, çekimli ve çekimsiz fiillerin kullanımıyla ilgili hatalar, yüklem tekilik-çoğulluk durumuyla ilgili hatalar, fiillerle şahıs eklerinin kullanımlarıyla ilgili hatalar, fiillerle olumsuzluk ekinin kullanımıyla ilgili hatalar, birleşik fiillerin kullanımıyla ilgili hatalar ve ek fiilin kullanımıyla ilgili hatalar” olmak üzere dokuz başlık altında değerlendirilmiştir.

4.3.2.1. Zaman Eklerinin Kullanımı ile İlgili Hatalar

Öğrencilerin zaman eklerinin kullanımı konusunda yaptıkları hataları aşağıdaki şekilde gruplamak mümkündür:

a) Zaman Eklerinin Kullanımındaki Tutarsızlıktan Kaynaklanan Hatalar

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yazılı anlatım örneklerindeki hataların bir kısmı, zaman eklerinin kullanımındaki tutarsızlıktan kaynaklanmaktadır. Öğrenciler anlatımlarını sürdürürken lüzumsuz olarak bir zaman düzleminden başka birine atlayıp paragrafın akışını bozabilmektedir.

Bazen bu yöntemler bağışıklık sistemini destekleyip faydasını *gösterebilir*, ama <err> bazende </err><corr> bazen de </corr> yan etki olarak alerjik hastalıklara yol <err> açabiliyor </err><corr> açabilir </corr>.

... bilgi ve tecrübe sahibi olduğumuz zaman </corr> başka insanları da *anlayabiliriz* <err/><corr> , </corr> onların düşüncelerini <err> *anlayabileceğiz* </err><corr> *anlayabiliriz* </corr>.

Fakat bazı bazıları başarılı olduğunda kendisinin yükselmektedir kendilerini diğerlerinden daha üstün görmektedir . Demek ki Yani kibirli olmaya başlamaktadır. İnsanlardan uzaklaşıyor ve yalnız olmaya başlıyor başlamaktadır.

geneldi Genelde eğitimli insanlar insanların toplumda topluma zararı dokunmaz. çünkü Çünkü o keşi kişiler sorumluklarını biliyor bilir ve , başkalar için sorun çıkarmaz , ve Tüm tüm insanları insanlara saygı duyar.

... suç işleyen insanlar insanların insaları öldürür ve eşyaları alıyor çalar.

Ailen seni senin her kesden kimseden eksik etmemeye kalmamanı , her kesin herkesin sahip olduklarının olduklarına seninde senin de sahip olmanı ister. Ortaokula gönderecek gönderir , lise okumanı sağlayacak sağlar.

Ayrıca bazen de insan çok çalışır bir şeye oysaki ancak bir şeye sahip olamayacak olamaz.

Eskeden Eskiden mektup yazıyorduk , gönderiyoruz gönderiyorduk , , ve bir hafta , bazen bir ay bekliyoruz bekliyorduk .

b) Yanlış Zaman Eklerinin Kullanımından Kaynaklanan Hatalar

Bu çalışmanın katılımcılarını oluşturan ileri düzeyde Türkçe öğrenen öğrenciler Türkçedeki çeşitli zamanlar arasındaki farkı kavrayamadıklarını gösteren hatalar yapmaktadır. Öğrencilerin sıklıkla karıştırdıkları zamanlar aşağıdaki gibidir:

1) Şimdiki Zaman ↔ Geniş Zaman

... insan kibirli olursa iyi bir eğitim almıyor almaz.

Ama Türkiye'ye geldiğimde zamanım zamanımı boşa boşa boşu boşuna harcamaya başladım. Bütün zamanım Gün boyu derslerimi derslerime çalışırım çalışıyorum ye ya da uyurum uyuyorum.

Sağlıklı bir yaşam için, vücüdümüz vücut temizliği yapmak lazım, yoksa her zaman hasta oluyoruz oluruz.

Önümüzdeki zamanda , , hepsileri hepsini öğreniyorsun öğrenirsin...

Ayrıca bir Bir insan bu hayatı hayatta kibirli olursa insanlar onu sevmiyor sevmez...

Günümüzdeki insanlar rahatsızlıkte sıkıntı içinde yaşırlar yaşıyorlar.

Eğer ben de iyi çalışsam, iyi puan alsam nasıl oluyor olur ?

2) Şimdiki Zaman ↔ Gelecek Zaman

Gelecekte güzel ve iyi bir dünya için barış çok önemlidir, hiç kimse birbirine dolap çevirmiyor çevirmeyecek.

Biz her şey onlar için şu an şu an onlar için her şeyi yapacağız yapıyoruz.

Evet, sanatının sanatın gelişmesinde teknolojinin rolü rolü vardır. Var çünkü teknoloji ile çok yardımcı olacak oluyor.

Hayatımda sadece 4 çocuğum olsun isteyeceğim istiyorum.

3) Şimdiki Zaman ↔ Şimdiki Zamanın Hikayesi

... ne yazık ki orada oradaki dil dili ne konuşup konuşuyor ne de anlıyorum anlıyordum.

Eskeden Eskiden mektup yazıyorduk, gönderiyoruz gönderiyorduk, ve bir hafta, bazen bir ay bekliyoruz bekliyorduk.

Komşular ise Aliye Ali'ye yardım etmek yerine polisi aradı çünkü Ali, onları rahatsız ediyor ediyordu.

Son iki cep telefonum Samsung'du. Daha çok internet, uygulamalar ve oyun oynamak için kullanıyorum kullanıyordum.

4) Belirli Geçmiş Zaman ↔ Şimdiki Zamanın Hikâyesi

Yıllar Yıllar önce bir film çekmek çekmek için uzun zaman aldı alıyordu.

Birkaç Birkaç saat bekliyorduk
bekledik.

... sonra mezon mezun oldular ve iş buldular.
Onlarının Onların etekleri zil çaldı
çalışıyordu.

... o tarafa doğru gittim .
Sonra ben bir kazak almak istiyordum
istedim.

Bir gün YTB'nin sayfada sayfasında bir ilan
gördüm , ' Mülakkatlar Mülakatlar
bitti' diye yazdı yazıyordu

5) Belirli Geçmiş Zaman ↔ Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Sadece onlarla nasıl yaşacağımı yaşayacağımı
düşünüyordum , derken . Derken annem bana
yazmıştı yazdı...

...ama maalesef bugünlerin bugünlerde
hemen çabuk yoruluyoruz. Çok özlemiştim
özledim çocuğunuz çocukluk zamanı zamanını...

6) Gelecek Zaman ↔ Geniş Zaman

Ama bir kişi, bu yöntemler yöntemleri birlikte
kullanırsa daha bilgili olacak olur.

... onunla bu kötü durumu paylaşırsak , o kişi bizi
unutamayak unutamaz ve her zaman bizim hakkında iyilik söyler iyi konuşur.

5) Bileşik Zamanlar

Mağazalarda çok az şeyler şey vardı
varmış ve insanlar neyin neye

ihtiyacı </err><corr> ihtiyaçları </corr> varsa sadece onu <err> almışlar </err><corr> alıyorlarmış </corr>.

Tam <err> bavulum </err><corr> bavulumu </corr><err> toplamaya </err><corr> toplamayı </corr> <err> bitirecektim </err><corr> bitiriyordum </corr>, bir soru <err> kafamda </err><corr> aklıma </corr> <err> girdi </err><corr> geldi </corr>.

Bana göre, <err> kendileri </err><corr> kendilerini </corr><err> eğer </err><err><corr/> onlar </err><corr> onların </corr> yerine <err> koydysalar </err><corr> koysalardı </corr><err> , </err><corr/> gerçekten <err> böyle hiç </err><corr> hiç böyle </corr> <err> davranamazler </err><corr> davranamazlardı </corr>.

... gelen arkadaşlarım ağlıyordu. </s><s> Çünkü <err> o </err><corr> onlar </corr> <err> kazanmıyordu </err><corr> kazanmamıştı </corr>.

En <err> azından </err><corr> azından </corr><err> çoğunlüğümüz </err><corr> çoğumuz </corr> mutlu <err> yaşıyor </err><corr> yaşıyor </corr> <err> olacaktık </err><corr> olurduk </corr>.

Bu </corr><err> cameralar </err><corr> kameralar </corr><err/><corr> ile </corr><err> eğer bir fotoğraf cektim </err><corr> fotoğraf çektiğimde </corr><err/><corr> fotorafılar </corr><err> renksiz </err><corr> renksiz </corr> <err> olmuşdu </err><corr> oluyordu </corr>.

Çok <err> özlemiştim </err><corr> özledim </corr><err> çocuğunuz </err><corr> çocukluk </corr><err> zamanı </err><corr> zamanını </corr> , keşke <err/><corr> çocukluk yıllarımı </corr><err> bir daha </err><corr> yeniden </corr> yaşasaydım, <err/><corr> o zaman </corr> hiç <err> uyumayacaktım </err><corr> uyumazdım </corr>.

c) Zaman Eki ile Bildirme Ekinin Yerine Diğer Zaman Eklerinin Kullanımından Kaynaklanan Hatalar

Yani herkes bu <err> dünyada </err><corr> dünyada </corr> bir gün acı <err> duydu </err><corr> duymuştur </corr>.

<err> Günümüze kadar </err><corr> Geçmişten günümüze kadar </corr> insanlar, hükümetler ve ülkeler <err> , </err><corr/> bu dünyayı <err> gelişmesi </err><corr> nasıl geliştirebileceklerini </corr> <err> düşünüyorlar </err><corr> düşünmüştür </corr>.

... insanlar <err> eskiden </err><corr> geçmişten </corr> bugüne <err> degin </err><corr> değin </corr> yeni <err/><corr> bir </corr> şeyler <err> istiyorlardı </err><corr> istemişlerdir </corr>.

Tüm hayatımda belki 10 film <err> izledim </err><corr> izlemiştir </corr>.

Belki sen şaka yaparak arkadaşının kalbini <err> kırdın </err><corr> kırmışsındır </corr>.

Dünyaya geldiğimizden beri </corr><err> , </err><corr/> hepimiz bir defa <err> barı </err><corr> bari </corr> hayal <err> kurduk </err><corr> kurmuşuzdur </corr>.

4.3.2.2. Fiil Çatılarının Kullanımı ile İlgili Hatalar

Gerek di lbilgisel gerekse anlamsal açıdan büyük önem arz eden çatı kategorisi, Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için ayrı bir zorluk oluşturmaktadır. Öğrencilerin kurduğu cümlelerdeki çatı uyumsuzluğu, anlatım bozukluklarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yapılan hata çözümlemesi, öğrencilerin çatı eklerinin fiillerin anlamını değiştirdiğinin ve onlara farklı dil bilgisel özellikler kazandırdığının farkında olmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin fiil çatılarının kullanımıyla ilgili yaptıkları hatalar şu başlıklar altında incelenmiştir: (a) Edilgen çatıyla ilgili hatalar, (b) işteş çatıyla ilgili hatalar, (c) ettirgen çatıyla ilgili hatalar, (d) dönüşlü çatıyla ilgili hatalar.

a) Edilgen Çatıyla İlgili Hatalar

Eğer çok para varsa çok <err> şeyler </err><corr> şey </corr> <err> alabilir </err><corr> alınabilir </corr>.

... çünkü Meksika'da yeni bir hayata <err> başlanmak </err><corr> başlamak </corr> <err> istiyor </err><corr> istiyordu </corr>.

Küçük bir şeyden <err> başlayabilir </err><corr> başlanabilir </corr>.

Günümüzde ise böyle <err> insanla </err><corr> insanlar </corr> yok <err> diyecek </err><corr> denecek </corr> kadar <err> az'dır </err><corr> azdır </corr>.

Bu <err> galıba </err><corr> galiba </corr> herkes <err> butun </err><corr> tarafından <err> duymuştu </err><corr> duyulmuştu </corr>.

Odamda pencere <err> kapatmıyor </err><corr> kapanmıyor </corr>.

... <err> şüpheli </err><corr> şüpheli </corr> insanlar tarafından <err> kullanabilir </err><corr> kullanılabilir </corr>.

Başkalarının acılarını duyarak insan <err> olabilir </err><corr> olunabilir </corr>.

Benim ülkemde en çok <err> oynayan </err><corr> oynanan </corr> şans <err> oyunu </err><corr> oyunları </corr>...

Belli bir <err> yaş </err><corr> yaştan </corr> sonra yabancı dil ana <err> dil </err><corr> dili </corr> gibi <err> öğrenebilir </err><corr> öğrenilebilir </corr> mi?

Bazen <err> ailenin </err><corr> aileni </corr> çok <err> özlenebilirsin </err><corr> özleyebilirsin </corr>.

b) İşteş Çatıyla İlgili Hatalar

Öğrencilerin işteş çatıların kullanımında diğer çatı eklerinin kullanımına oranla daha az hata yaptıkları görülmüştür.

Yabancı bir dil öğrenirken </corr><err> zorlukla </err><corr> zorluklarla </corr> <err> karşılayabiliriz </err><corr> karşılaşabiliriz </corr>.

c) Ettirgen Çatıyla İlgili Hatalar

Şu anda Tömer <err> bitirmek </err><corr> bitmek </corr> üzere.

Spor insanın kaslarını geliştiriyor, <err> kalbi </err><corr> kalbini </corr> düzenli <err> çalışıyor </err><corr> çalıştırıyor </corr>.

... bavulumdan bütün <err> giyisemi </err><corr> giysilerimi </corr><err> dışarıda </err><corr> dışarı </corr> <err> çıktım </err><corr> çıkardım </corr>.

... <err> ev klimayı </err><corr> evdeki klimanızı </corr> tekrar <err> değiştirebilirsiniz </err><corr> değiştirebilirsiniz </corr>...

... <err> yalnız günleri </err><corr> günlerini yalnız </corr> <err> geçerler </err><corr> geçirirler </corr>.

Teknoloji <err> geliştirmesine </err><corr> gelişmesine </corr> rağmen zararlı olacaktır.

... <err> hayallerim </err><corr> hayallerimi </corr> <err> gerçekleşmek </err><corr> gerçekleştirmek </corr> için başarılı olmak zorundayım.

Yani çok az para <err> kazandırırılar </err><corr> kazanırlar </corr> ama onlar için <err> yetirli </err><corr> yeterli </corr>.

Hatta bu insanlar <err> bu </err><err><corr/> borç </err><corr> borçları </corr> olduğundan dolayı kendini <err> ölüyorlar </err><corr> öldürüyorlar </corr>

d) Dönüştü Çatıyla İlgili Hatalar

... ama sevgi zamanla <err> besler </err><corr> beslenir </corr>.

<err> Kıtıp </err><corr> Kıtıp </corr><err> okumak </err><corr> okuma </corr> alışkanlığı hayatımızda bizi çok <err> etkilenir </err><corr> etkiler </corr>.

... TYT gibi bir sınav var. </s><s><err> Bunu </err><corr> Ona </corr> <err> hazırlamak </err><corr> hazırlanmak </corr> için lise <err> öğrenciler </err><corr> öğrencileri </corr>...

Çünkü <err> başkasın </err><corr> başkasının </corr> başarılı olduğunu çok merak ettiğimizde kendimizi sadece <err> üzüyoruz </err><corr> üzüyoruz </corr>.

Çocuklar doğal olarak, <err> zorlamadan </err><corr> zorlanmadan </corr> ana <err> dil </err><corr> dilini </corr> öğrenir.

4.3.2.3. Kiplerin Kullanımı ile İlgili Hatalar

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin sınav kâğıtlarında fiil kiplerinin kullanımıyla ilgili hatlara da rastlanmıştır. Özellikle şimdiki zaman ya da geniş zaman 2. tekil kişi ile çekimlenmiş fiiller ile şart kipi 2. tekil kişi ile çekimlenmiş fiiller öğrenciler tarafından karıştırılabilmektedir.

Eğer </corr> kocan fakir olursa onunla yaşamaya razı <err> olursan </err><corr> olursun </corr>, çünkü onu <err> seviyorsan </err><corr> seviyorsun </corr> ve başkasını <err> istemiyorsan </err><corr> istemiyorsun </corr>.

Ondan sonra <err> kalfalık </err><corr> kalfa </corr> olursunuz <err></corr>, </corr> ne kadar çalışırsanız o kadar sonuç <err> alırsanız </err><corr> alırsınız </corr>.

Bunun için <err> şimdiden biz düşünmeliyiz ne bize gerçekten önemli </err><corr> bizim için neyin gerçekten önemli olduğunu şimdiden düşünmeliyiz </corr> ve buna <err> onu </err><corr> zaman </corr> <err> harcayalım </err><corr> harcamalıyız </corr>.

Biraz kendimden <err> bahsederim </err><corr> bahsedeyim </corr>.

<err> Nasıl sorarsanız </err><corr> İsterseniz </corr><err> , </err><corr>/> size <err> bir kaç </err><corr> birkaç </corr> örnekle <err> anlatacağım </err><corr> anlatayım </corr>.

4.3.2.4. Çekimli ve Çekimsiz Fiillerin Kullanımı ile İlgili Hatalar

Yabancı öğrencilerin kurdukları bazı fiil cümlelerinde (a) çekimsiz fiiller yüklem işlevini görmekte ve tam tersine (b) çekimli fiiller isim ve zarf görevinde kullanılmaktadır.

(a) Zor durumlarda insanlık insanlar arasındaki ilişkiyi <err> güvelendirir </err><corr> kuvvetlendirir </corr> . </s><s> Sevgi ve merhamet <err> üretendir </err><corr> üretir </corr>.

Hayatımızda bir kişinin başına <err> gelen bir kötülük ya da bir afet </err><corr> bir kötülük ya da bir afet gelirse </corr>...

... ne yazık ki <err> orada </err><corr> oradaki </corr><err> dil </err><corr> dili </corr> ne <err> konuşup </err><corr> konuşuyor </corr> ne de <err> anlıyorum </err><corr> anlıyordum </corr>.

<err> Kardeşlar </err><corr> Kardeşler </corr> beraber <err> oturup </err><corr> oturdular </corr> ve <err><corr> büyük kardeş </corr> şöyle dedi...

İnsan başka <err> insanlarını </err><corr> insanları </corr> <err> hissetmek </err><corr> hissetmeli </corr>.

Sonra gördüm ki <err>, </err><corr> insanlar <err> bu durumumu </err><corr> iyi niyetimi </corr> suistimal <err> ederek </err><corr> ediyordu </corr> , benim <err> biçdiyimden </err><corr> elde ettiklerimden </corr> benden başka <err> her kes </err><corr> herkes </corr> yararlanıyordu.

Çünkü " <err> Sebreden </err><corr> Sabreden </corr> derviş muradına ermiş" <err> diye </err><corr> derler </corr>.

(b) En önemli sorun çok para <err> gerekiyor </err><corr> gerekmesi </corr>.

İyi ve mutlu yaşamak için herkes başarılı <err> olmalı </err><corr> olmak </corr> <err> isitiyor </err><corr> istiyor </corr>.

Çünkü hayatımızın sonunda en önemli olan bu <err> dünyaya </err><corr> dünya için </corr><err> ne yararlı ne yapabildin </err><corr> yararlı ne yapabildiğimiz </corr> , <err> insanlara </err><corr> insanlar için yararlı ne </corr> <err> yapabildin </err><corr> yapabildiğimizdir </corr>.

Ve en <err> son </err><corr> büyük </corr> ustalık <err> - </err><corr> , </corr><err> en </err><corr> az <err> çalışıyor </err><corr> çalışmak </corr> ve

çok güzel <err> sonuç </err><corr> sonuçlar </corr><err> alıyor </err><corr>
almak </corr>.

... kötü ve kibirli bir <err> insan </err><corr> insanın </corr> başarılı <err>
olmalı </err><corr> olması </corr> çok zordur.

Bu sene Türkiye'ye <err> gidemiyorum </err><corr> gidemeyeceğime
</corr> karar verdim.

... <err> mülakkat </err><corr> mülakatın </corr> iyi <err> olacaktı
</err><corr> olacağını </corr> biliyorduk.

4.3.2.5. Yüklemin tekillik-çoğulluk durumuyla ilgili hatalar

Bu kategorideki hataların başlıca iki nedeni vardır. Birinci nedeni, “çoğu, çoğu insan, herkes, çok insan, birçok kişi” gibi çoğulluk bildiren ama çoğul eki almayan öznenin bulunduğu cümlelerin yüklemine çoğul ekinin getirilmesidir. Bu hatayı yapan öğrenciler Bölüm 1.4.’te bahsedilen hatayı da yapmakta, yani “birkaç, az, biraz, çok, birçok, çoğu, her, herhangi bir, hiç, hiçbir” sıfatlarından sonra gelen isimleri çoğul olarak kullanmaktadır.

Çoğu insan zamanlarını boşa <err> harcıyorlar </err><corr> harcıyor </corr>
ve daha sonra zamansızlıktan şikayet etmeye <err> başlıyorlar </err><corr> başlıyor
</corr>.

Keşke <err> her kes </err><corr> herkes </corr> ellerindeki imkanları ile
yetinmeyi <err> bilseler </err><corr> bilse </corr> <corr>.

... aynı zamanda çok <err> insanları </err><corr> insan </corr><err> gün
gece </err><corr> gece gündüz </corr> <err> çalışırlar </err><corr> çalışır
</corr>...

<err> hatta </err><corr> Hatta </corr> kimisi zor şartlarda, fabrikada <err>
ve ya </err><corr> veya </corr><err> her hangi </err><corr> herhangi </corr>
başka bir <err> işlerde </err><corr> işte </corr> <err> çalışıyorlar </err><corr>
çalışıyor </corr>.

İyi bir komşu çocuklara örnek <err> verebilirler </err><corr> olabilir</corr>.

... ama herkes öyle yapıyorlar yapıyor...

Aslında, birçok kişi eğitim almak istiyorlar istiyor.

... çok az insan gerçek bir mutluluk, ve aşk, hissediyorlar hissediyor.

Yabancı öğrencilerin yüklem tekliği-çoğulluğu konusunda yanlış yapılarının ikinci nedeni, çoğul eki alan öznenin bulunduğu cümlede 3. çoğul kişi ile çekimlenmiş fiille bildirilen yüklemde -lar/-ler ekinin kullanımının zorunlu olmadığı kuralıyla ilgilidir. Aşağıdaki cümlelerde görüldüğü gibi, Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler genelleme yaparak gizli öznel cümlelerde de çoğul ekini kullanmayarak metindilbilimsel bağdaşıklığı bozmaktadır.

Bu yüzden yüzden insanların çalışması gerekir. Çalışırsa Çalışırlarsa evde ev de yapabilir, başka bı imkanları da imkânları da olur.

Bazen insanlar cenazaya cenazeye gidince ağlıyorlar ağlarlar, ölmüş kişi kişinin ailesine hep bakar, onlar için bol bol dua eder ederler.

Yurttayken Yurtta beş oda arkadaşım var. Şöyle ki üç üçü Yeni Zelandalı, bir biri İngiltereli ve, bir biri de Brezilyalı. Benden benimle alay ederken ederlerken duymamış gibi duruyorum yapıyorum.

Onların Hangi neye ihtiyaç ihtiyaçları var, hangi problemler onları hayatta

</err><corr> hayatlarında hangi problemler </corr> olabilir. </s><s><err> Kime </err><corr> Kimi </corr><err> özlüyor </err><corr> özlüyorlar </corr> ya da <err> kime </err><corr> kimi </corr> <err> kaybetmiş </err><corr> kaybetmişler </corr>...

Bazı insanların dili baldan tatlı oluyor, dil dökmeyi çok iyi <err> biliyor </err><corr> biliyorlar </corr>.

Öğrenen derlemindeki hatalar incelendiğinde, bazı öğrencilerin öznesi bitki, hayvan, cansız varlık ya da soyut bir kavram olan cümlelerdeki yüklemeleri çoğul olarak kullandıkları görülmüştür.

Bu abur cuburlar <err> küçükten daha </err><corr> daha küçüklükten </corr> mide hastalıklarına yol <err> açıyorlar </err><corr> açıyor </corr>.

Ama <err> turizm </err><corr> turizm </corr> sektöründe <err> çalışıyorsun </err><corr> çalışıyorsan </corr><err> yabancı </err><corr> yabancı </corr><err> diller </err><corr> </corr> <err> hayatın </err><corr> geçim kaynağın </corr> <err> olacaklar </err><corr> olacak </corr>.

Bazı insanlar da <err> başkanın </err><corr> başkasının </corr><err> acını </err><corr> acısını </corr><err><corr> duyunca </corr> etekleri zil <err> çalıyorlar </err><corr> çalıyor </corr>.

İyi olduğunu düşündüğümüz bazı şeyler </corr> bize zarar <err> verebilirler </err><corr> verebilir </corr>.

4.3.2.6. Fiillerde Şahıs Eklerinin Kullanımı ile İlgili Hatalar

Öğrenen derlemindeki hatalar incelendiğinde, bazı öğrencilerin yanlış şahıs eklerini kullanarak özne ile yüklemın şahıs yönünden uyumunu bozdukları; dolayısıyla da dil bilgisi bakımından hatalı cümleler oluşturdukları görülmüştür.

... bu konu </corr> aklıma <err> aklıma yattım </err><corr> aklıma yattı </corr>.

... kendime nasıl bir tavsiye <err> verebileceği </err><corr> verebileceğimi </corr> <err> anlatalım </err><corr> anlatayım </corr>.

Sonuç olarak güzel bir hayat için insanlar, diğer insanların davranışlarına bakmalıyız bakmalı...

Enteresan çünkü biz onun hakkında hakkında hiçbir hiçbir şey bilmiyorum bilmiyoruz.

Başkalarımın Başkalarına alışmaya çalışıyor çalışıyorum ama çok zor. Zira ben yaramaz biri değilim.

... herkes çalışmalıyız çalışmalı...

Çünkü eğer ders çalışmazsa çalışmazsanız dil öğrenemeyebilirsiniz öğrenemeyebilirsiniz.

Daha iyi bir dünya için herkes Allahı Allah'a itaat etmeliyiz etmeli...

Mesela bir toplam toplantı yapabiliriz ve herkes geliriz gelir.

Pazar günü saat 10'da ben arkadaşlarımla Kestel'e gidiyorduk gidiyordum.

Eğer ülkem'in ülkem'in başkanı olsaydı olsaydım...

... fırsat fırsatım olsaydım olsaydım...

Eğer hayalimdaki istediklerimi hayallerim gerçek olursa olursa...

4.3.2.7. Olumsuzluk Ekinin Kullanımı ile İlgili Hatalar

Çok nadir de olsa C1 kur bitirme sınavıyla yeterlik sınavına giren yabancı öğrenciler, cümlenin anlamı gereği olumlu olması gereken çekimli ve çekimsiz

fiillere olumsuzluk ekini getirmekte veya tam tersine olumsuzluk kavramı veren fiil ve fiilimsilerde -ma/-me ekini kullanmayı unutmaktadır.

... <err> bir kişi dünyamızda her şeye sahip olamaz ve <err> zamanlarımız </err><corr> hayattayken </corr> her şeye <err> sahip </err><corr> sahip </corr> olmaya <err> çalışmalıyız </err><corr> çalışmamalıyız </corr>...

Ama doktor <err> olmamak </err><corr> olmak </corr> için <err> antropoloji </err><corr> Antropoloji </corr><err> fakültesi </err><corr> Fakültesinin </corr> doğru bir yol <err> olmamadığını </err><corr> olmadığını </corr> düşündüm.

<err> Bir daha çok </err><corr> Başka </corr> büyük bir sorun çocukların doğru <err> beslenmesi </err><corr> beslenmemesi </corr>.

Bu kısa hayatımızı pişmanlıkla ve üzülecek <err> geçirmemeyelim </err><corr> geçirmeyelim </corr>.

<err> Yoldaşlarımızı </err><corr> Yoldaşlarımızın </corr><err> asla damarlarına </err><corr> damarlarına asla </corr> <err> basmalıyız </err><corr> basmamalıyız </corr>...

Sonunda <err> kitap </err><corr> kitap </corr> <err> okumayan </err><corr> okuyan </corr> insanlar çok akıllı...

Sağlıklı </corr> bir hayat için bol bol su içmeliyiz <err><corr> , </corr> temiz bir ortamda yaşamalıyız, şişman <err> olmamız </err><corr> olmamamız </corr> gerekiyor...

Sadece kendi acılarımıza <err> bakmalıyız </err><corr> bakmamalıyız </corr> çünkü bu şekilde sadece canlı olarak <err> yaşacağız </err><corr> yaşayacağız </corr> ama bence bu boş ve anlamsız bir hayat.

...<corr> hiçbir </corr> zaman <err> unutacağım </err><corr> unutmayacağım </corr>.

4.3.2.8. Birleşik Fiillerin Kullanımı ile İlgili Hatalar

Yabancı öğrencilerin en çok kullandığı birleşik fiillerin başında yeterlik fiili gelmektedir. Ancak ileri düzey Türkçe kurlarını tamamlayan öğrencilerin bile yeterlik fiilini yanlış kullandığı görülmektedir. Bazı öğrencilerin (a) yeterlik fiilinin kullanılmasının uygun olabileceği cümlelerde yeterlik fiilini kullanmadıkları (b) sonu ünlü harfle biten fiillerden sonra yeterlik fiilini “Abil...” yerine sadece “bil...” biçiminde getirdikleri saptanmıştır.

(a) Çok <err> istediğim </err><corr> istedim </corr> ama ne yazık <err/><corr> ki </corr> <err> bulmadım </err><corr> bulamadım </corr>.

... daha doğrusu ne yapabilirim? </s><s> Zamanı geri <err> çevirmem </err><corr> çeviremem </corr>...

21. <err> yüz yılında </err><corr> yüzyılda </corr> yaşayanlar İngilizce, bilgisayar ve internetin ne olduğunu öğrenmekten <err> kaçınmaz </err><corr> kaçınamaz </corr>...

... pek çok insan aşkın <err> belli </err><corr/> anlamını <err> açıklaması </err><corr> açıklamakta </corr> hâlâ başarılı <err> olmuyor </err><corr> olamıyor </corr>.

... bu <err> kişinin </err><corr> kişinin </corr><err> hayatını </err><corr> hayatını </corr><err> görmesini </err><corr> yaşadığı </corr> <err> söylenmez </err><corr> söylenemez </corr>.

(b) <err> anlabilmek </err><corr> anlayabilmek </corr>

<err> başlabılıriz </err><corr> başlayabiliriz </corr>

<err> harcabilirsın </err><corr> harcayabilirsin </corr>

<err> söylebilirler </err><corr> söyleyebilirler </corr>

<err> yaşamayız </err><corr> yaşayamayız </corr>

<err> yaşabilirsiniz </err><corr> yaşayabilirsiniz </corr>

<err> ilerleyebilir </err><corr> ilerleyebilir </corr>

<err> yebilirsin </err><corr> yiyebilirsin </corr>

4.3.2.9. Ek-Fiilin Kullanımı ile İlgili Hatalar

Öğrencilerin ek-fiilin kullanımıyla ilgili olarak yaptıkları hatalar, aşağıdaki başlıklar altında değerlendirilebilir:

a) Ek-Fiilin Gereksiz Kullanımından Kaynaklanan Hatalar

Bazı öğrenciler yüklem görevinde kullanılmayan isimler ve isim soylu sözcüklerle beraber ek-fiili kullanmaktadır:

Canlılar <err> gibidir </err> <corr> gibi </corr> <err> rutine göre yaşıyor </err> rutin bir hayat sürüyor...

... <err> bunu gerçek hayatıdan uzaklaştırıyoruz </err><corr> bu bizi gerçek hayattan uzaklaştırır </corr> ama en önemli tehlike ya da zarar <err> bu </err><corr> şu </corr> : kimlik hırsızlığı ve dolandırıcılık <err> riskidir </err><corr> riski </corr>.

Bazıları da zaman anlamı taşımayan bir cümle ögesine zarf-fiil eki almış ek-fiili getirerek bozuk cümleler kurmaktadır:

<err> Lisedeyken </err> <corr> Lisede </corr> 'su-ning' diye TYT gibi bir sınav var.

<err> Yurttayken </err> <corr> Yurtta </corr> beş oda arkadaşım var.

b) Ek-Fiilin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

Dünyadaki en büyük ve ciddi sorun <err> savaş </err><corr> savaştır </corr>...

Sonuç olarak <err> kitap okumak ve yer gizmek ikisinde </err><corr> gerek kitap okumak gerekse gezmek </corr> çok <err> faydalı </err><corr> faydalıdır </corr> ve bilgi vermektedir.

c) Ek-Fiile Yanlış Şahıs Eklerinin Getirilmesinden Ortaya Çıkan Hatalar

Ben Türkiye'ye gelmeden önce Arjantin'de bir <err> gazeteciydi </err>
<corr> gazeteciydim </corr>...

... o günlerde sen de <err> vardı </err> <corr> vardın </corr>...

d) Ek-Fiile Yanlış Zaman ve Kıp Eklerinin Getirilmesinden Ortaya Çıkan Hatalar

" <err> Tarih'ten </err> Tarihten ders al" <err/> diye ekledi. En son tavsiyesi
<err> bu </err> <corr> buydu </corr>.

<err> Aralık'ta </err> Aralıkta benim Türkçem iyi <err> değil </err> <corr>
değildi </corr> ...

Hayattım çok <err> rahatsaydı </err> <corr> rahattı </corr>...

O <err> sabahta </err> sabah çok erken kalktım çünkü <err> sınıvım </err>
sınavım <err> vardır </err> <corr> vardı </corr>.

<err> Eskiden </err><corr> Geçmişten </corr><err> bugüne </err><corr>
bugüne </corr> kadar acı ve insan <err/><corr> birbiriyle </corr> <err> bağlantılı
</err><corr> bağlantılıydı </corr>.

Ayrıca <corr> 10 <err> yıl </err><corr> yıl </corr><err> önce </err><corr>
önce </corr> kameralar çok iyi <err> degilise </err><corr> değildi </corr>.

Sizin <err> geldiğinizin </err><corr> geldiğiniz </corr><err> aynı
</err><err><corr/> günde </err><corr> gün </corr> restoranımızda bir elektrik
kazası olmuş </err><corr> oldu </corr> ve o kazadan dolayı üç garsonumuz
yaralandı ve <err> hastanedeymişler </err><corr> hastanedeydiler </corr>.

...<err> endişelemeye </err><corr> endişelenmeye </corr> başladım <err> ,
odam </err><corr> . Odam </corr> birinci <err> kattaymış </err><corr> kattaydı
</corr>...

e) Ek-Fiil ile “Olmak” Fiilinin Kullanım Alanlarının Karıştırılmasından Kaynaklanan Hatalar

... hayatımda hayatımdaki belki en korkunç ve unutmaz unutulmaz gün oldu gündü.

Bugün O gün , meğersa meğerse , çok önemli bir gün oldu günmüş...

Neyse ki bana ben çok çalışkan oldum çalışkandım.

Doğum yapan kadının can güvencesi çok düşük olmuş düşükmüş.

Geçmişte milatan milattan önce dünya hayatı güzel ve rahat olmuştur rahattı.

... çünkü herşey her şey eğitime bağlı olur bağlıdır.

4.3.3. Fiilimsi Hataları

Öğrencilerin fiilimsilerin kullanımıyla ilgili olarak yaptıkları hatalar, isim fiiller, sıfat fiiller ve zarf fiiller için ayrı ayrı incelenmiştir.

4.3.3.1. İsim-Fiillerin Kullanımıyla İlgili Hatalar

Öğrencilerin isim-fiillerin kullanımı konusunda yaptıkları hatalar aşağıdaki maddeler hâlinde değerlendirilebilir:

a) İsim-Fiillerin Yerine Çekimli Fiillerin Kullanılması Sonucu Ortaya Çıkan Hatalar

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin çekimli fiilleri isim görevinde kullanmaları, dil bilgisel açıdan bozuk cümleler kurmalarına neden olmaktadır.

Bunun sebebi ise kitaplar kitapların çok az okunuyor okunması , insanların sosyal medyada çok vakit

geçiriyor </err> <corr> geçirmesi </corr>, <err> eğitim </err> eğitimin satın <err> alınıyor </err> <corr> alınması </corr> ...

Yani <err> bu hayatta </err> eğer mutlu bir <err> hayatı </err> hayat yaşamak <err> istersek </err> istiyorsak <err> başarılarında </err> başarılarımızda kibirli <err> olmamalıyız </err> <corr> olmamaya </corr> özen göstermemiz lazım.

b) İsim-Fiillerin Yerine Diğer Fiilimsilerin Kullanılması Sonucu Ortaya Çıkan Hatalar

Türkçe öğrenen derleminden elde edilen veriler, bazı öğrencilerin isim-fiillerin kullanım alanlarıyla sıfat-fiil ve zarf-fiillerin kullanım alanları arasında ayırım yapamadıklarını göstermektedir.

Aşağıda <err> , </err> buna <err> katıldığının </err> <corr> katılmamın </corr> sebeplerini <err> , </err><err> açıklamak </err> açıklamayı <err> deneyim </err> deneyeyim.

Neden kibirli <err> olan </err> <corr> olmak </corr> başarıların en büyük düşmanı olabilir?

Çocuk <err> olarak </err> <corr> olmak </corr> serbest, <err> huzur </err> huzurlu <err/> olmak demektir.

Onların güçlü <err> olduğu </err> <corr> olması </corr> için <err> başkasına dil öğrenmek lazım </err> günümüz insanların yabancı dil öğrenmesi lazım <err/>.

<err> Böyle </err> Bunları <err> yazarsam </err> yazarak iyi bir insan <err> olmadığını </err> <corr> olmayı </corr> <err> emir veriyorum </err> emrediyormuşum <err> , </err> gibi ...

Bence <err> de </err> yabancı bir dil <err> öğrenirken </err> <corr> öğrenmek </corr> çok zor değil <err>...

c) Çekimli Fiillerle Beraber Kullanılan İsim-Fiillerde -mA ve -mAk Eklerinin Yanlış Kullanımıyla İlgili Hatalar

C1 sınavıyla yeterlik sınavına giren birçok öğrenci -mA isim-fiil ekiyle beraber yönelme ve belirtme durum eklerinin, -mAk isim-fiil ekiyle beraber ayrılma, bulunma ve vasıta durum eklerinin kullanıldığı, “istemek” fiilinden önce gelen isim-fiillerin ise durum eki almayıp sadece -mAk ekini aldığı kuralını göz ardı etmektedir.

Ailelerimize her zaman neler oluyor olduğunu bilmeyi bilmek istiyoruz.

Hiç bir Hiçbir şey göremebilirdim göremiyordum ama denemeye denemekten vageçmedim vazgeçmedim.

Onlarla gidecektim ama sınavlarım olduğunu için olduğu için evde kalmak kalmayı tercih ettim.

Bazi Bazı insanlar kitap okumayı okumakla ilgilenmiyor ilgilenmiyor...

İş yapmağı yapmaktan hiçbir zaman sıkılmıyorsun...

Şimdi Konya'da imam hatip okulda okulunda derseler dersler veriyor ve kendi kitaplar kitaplarını yazmak yazmaya başladı.

Tecrübenimde Tecrübeme dayanarak yalnızca yalnız yaşamak yaşamayı tercih ediyorum.

d) Belirtisiz İsim Tamlamalarında Tamlayan Durumdaki İsim-Fiillerde -mAk Ekinin Kullanımıyla İlgili Hatalar

Öğrenen derleminden elde edilen veriler, öğrencilerin -mak/-mek ekini alan isim-fiilleri belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan görevinde kullandıklarını göstermektedir.

...bu sebeple boşanmak boşanma oranı çok yükseldi.

O zaman <err> vaktin </err> vaktin çok <err> kotu </err> kötü geçecek, <err> arkadaşlar </err> arkadaşlarını <err> kaybetmek </err> <corr> kaybetme </corr> <err> de imkan </err> ihtimalin var...

<err> Kıtıp </err> Kıtıp <err> okumak </err> <corr> okuma </corr> alışkanlığı hayatımızda bizi çok <err> etkilenir </err> etkiler.

Benim doktor <err> olmak </err> <corr> olma </corr> <err> büyük </err><err> hayalim </err> hayalim vardı.

Bilgi <err> almak </err><corr> alma </corr> tutkusu...

e) -ma/-me Eki ile İyelik Eklerini Alan İsim-Fiillerin Yerine -mak/-mek Ekiyle Türetilen İsim-Fiillerinin Kullanılması Sonucu Ortaya Çıkan Hatalar

Türkçe öğrenen bazı yabancı öğrenciler, cümlede hangi kişiye göndermede bulunduğu göstermek için iyelik ekleriyle -ma/-me ekini alan isim-fiilleri kullanmaları gereken durumlarda -mak/-mek ekiyle türetilen isim-fiilleri kullanmışlardır.

İnsanların farkı ise <err> kendine </err> kendilerine hedef <err> koymak </err> <corr> koymaları </corr> <err> (hedeflendirmek) </err> , her zaman <err> kendini </err> kendilerini <err> geliştirmektir </err> geliştirmeleri.

Her şey bir gün son bulacak <err/> , bu sonların güzel <err> olmak </err> <corr> olması </corr> yalnızca insanların <err> kendi </err><err> ellerindedir </err> elindedir.

<err> Her </err> Hiçbir <err> insan </err> insanın bütün <err> hayatlarında </err> hayatı boyunca yalnız <err> yaşamak </err> <corr> yaşaması </corr> mümkün değildir.

<err> Sanarım </err><corr> Sanırım </corr> her <err> insan </err><corr> insanın </corr> kitap <err> okumak </err><corr> okuması </corr> gerekiyor <err/>.

<err> bir </err><corr> Bir </corr><err> toplum </err><corr> toplumun </corr> da rahat <err> yaşamak </err><corr> yaşaması </corr> için insanlar eğitim almalıdırlar.

Hocam eğer bir zaman varsanız zamanınız varsa, odamda odama bakmak bakmanız için davet ediyorum.

f) İsim-Fiillere Gereksiz Yere İyelik Eklerinin Getirilmesinden Kaynaklanan Hatalar

Bu tür hatalar, yukarıda anlatılanların tam aksine, sahiplik/aitlik anlamının belirtilmesi gerekmeyen durumlarda iyelik ekleriyle -ma/-me ekini alan isim-fiillerin kullanılması sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bence yurttan kalması evden evde kalmaktan daha uygun...

Diktatör için bir ülkenin başkanı olmak ve nüfusun vatandaşların mutluluk mutluluğu ve güvenlilik güvenliğini sağlamanı sağlamak yeterli değil.

Peki, bir kişi bunun bunu açıklaması açıklamak isteyebilir ve anlamayabilir.

İnsanlar daha fazla güç kazanmak için kardeşlerinin kardeşlerini ve dünyanın dünyayı yok etmesi etmeye bile başladılar.

İnsanlar yüzyıllardan yüzyıllardan beri bu konuyu açıklamasına açıklamaya çalışır.

Mesela odada yemek yemek yazak yasak ve saat 11:00'den önce yurda dönmesi dönmek gerekir.

g) Gereklilik Bildiren Yapılarda -mA ve -mAk Eklerinin Yanlış Kullanımıyla İlgili Hatalar

İsim-fiillerin gereklilik bildiren yapılarda kullanımı şu şekilde formüleleştirilebilmektedir:

fiil + -ma/-me + iyelik eki lazım/gerek/gerekmek (belli bir kişiye gönderme varsa)

fiil + -mak/-mek lazım/gerek/gerekmek (belli bir kişiye gönderme yoksa)

fiil + -mak/-mek zorunda + kişi eki

fiil + -ma/-me + y + -a/-e mecbur + kişi eki

fiil + -ma/-me + iyelik eki + n + -a/-e gerek yok (belli bir kişiye gönderme varsa)

fiil + -ma/-me + y + -a/-e gerek yok (belli bir kişiye gönderme yoksa)

Yazılı anlatım örneklerini incelediğimiz öğrencilerin bu kurallara uymaması, hatalı kullanımlara yol açmaktadır.

<err> Bizi </err> Bizim otelin <err> müdürünü </err> müdürünü <err> bulmak </err> <corr> bulmamız </corr> gerekiyordu.

Yani <err> biz </err> bizim her zaman <err> kendilerimizi </err> kendimizi <err> güçlendirmek </err> <corr> güçlendirmemiz </corr>, <err> mükkemel </err> mükemmel <err> şeylere </err> şeylerle uğraşmamız lazım.

Hayal kurmak <err> , </err> için zengin, <err> güçlü </err> büyük <err/> bir bilim <err> adam </err> adamı, <err> , </err> ya da yönetici <err> olması </err> <corr> olmaya </corr> gerek yok.

Ayrıca <err/> annem <err> aile şeyler </err> ailedeki görevlerini yerine getirmek <err/> <corr> getirmeye </corr>, bizimle <err> oyna </err> oyun <err> oynamak </err> oynamaya <err> mecbur </err>...

... her <err> şeyim </err> şeyimi <err> toplamaya </err> <corr> toplamak </corr> zorundaydım.

Öncelikle başarılı olmak için <err> yapılacak </err><corr> yapılması </corr> gereken şeylerden biri...

h) Dolaylı Anlatımlı Cümlelerde -mA ve -mAk Eklerinin Yanlış Kullanımıyla İlgili Hatalar

Öğrencilerin; emir, rica ve istek bildiren dolaylı anlatım cümlelerinde isim-fiil eklerini hatalı kullanmaları bu konuya da tam olarak hâkim olmadıklarını göstermektedir.

Onu aradım ve <err> şu </err> o evden beni <err> götü </err> <corr> götürmesini </corr> rica ettim.

Eşim her gün bir <err> filmde </err> film <err> izlemde </err> <corr> izlememi </corr> istiyor.

Başarılı <err/> olmak çok önemli <err> birşey </err> bir şey çünkü <err> hayat </err> yaşamak için herkes <err> kendisini </err> kendisinin gelişmiş <err> olmak </err> <corr> olmasını </corr> istiyor.

i) Amaç Bildiren Yan Cümlelerde, “-mAk için” ve “-mA+iyelik eki için” Yapılarının Yanlış Kullanımıyla İlgili Hatalar

Yabancı öğrenciler, amaç bildiren yan cümlenin öznesiyle ana cümlenin öznesinin farklı olduğu durumlarda veya ana cümlenin yüklemi “-mA+I lazım/gerek/gerekmek” yapısıyla ifade edildiğinde -mAk ekini kullanarak hata yapmaktadırlar. Bazen de tam tersine -mAk ekini kullanmaları gerekiyorken -mA ekini kullanmaktadırlar.

Her gün kendisine uyarı yapan <err> kişi </err> kişinin <err> hayat </err> hayata <err> devam </err> devam <err> etmek </err> <corr> etmesi </corr> için derse gitmesi lazım <err/>.

Aslında hayal, hayatımızı devam <err> ettirmek </err> <corr> ettirmemiz </corr> için bize enerji veriyor.

Çünkü gelecekte <err> son hem </err> ailen gibi <err> olman </err> <corr> olmak </corr> için bir mesleğe sahip olmak zorundasın.

<err> Annem babama</err><corr> Anne babama </corr> <err> Mekaya </err><corr> Mekke'ye </corr> <err> gitmek </err><corr> gitmeleri </corr> için bilet satın almalıyım.

Güzel, mutlu, huzurlu bir yaşam <err> geçirmesi </err><corr> geçirmek </corr> için ikisi de lazım.

Bundan dolayı <err> , </err><err><corr/> insanlar </err><corr> insanların </corr> ihtiyaçlarını <err> tamamlayabilmek </err><corr> tamamlayabilmeleri

</corr> için <err/><corr> kendi </corr><err> arasındaki </err><corr> aralarında </corr> iletişim <err> kurmak </err><corr> kurmaları </corr><err> gerektir </err><corr> gereklidir </corr>.

4.3.3.2. Sıfat-Fiillerin Kullanımıyla İlgili Hatalar

Öğrencilerin sıfat-fiillerin kullanımı konusunda yaptıkları hatalar aşağıdaki maddeler hâlinde değerlendirilebilir:

a) -An Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiillerin -Dik Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiillerle Karıştırılması Sonucu Ortaya Çıkan Hatalar

Sınav kâğıtlarını incelediğimiz öğrencilerin -An ekiyle oluşturulan sıfat-fiillerle -Dik ekiyle oluşturulan sıfat-fiilleri birbiriyle karıştırması, aralarındaki farkı kavrayamadıklarını göstermektedir.

Conor 24 <err> yaşa </err> yaşına kadar <err> doğan </err> <corr> doğduğu </corr> küçük şehirde, bir lokantada çalışıyordu...

<err> Çevirisindeki </err> Çevresindeki her şeyden hoşlanır, <err> okuyan </err> <corr> okuduğu </corr> <err> kitapları </err> kitaplar, <err> izleyen </err> <corr> izlediği </corr> <err> filmleri </err> filmler <err> tam </err> her şey <err> , </err> onun aşkını etkiler.

Ne yazık ki para <err> kazandığı </err> <corr> kazanan </corr> bazı insanlar kibirli olduğu <err/> için dünyamıza zarar vermiştir.

Dünyanın en zengin kişilerinden birisi, Microsoft şirketini <err> kurduğu </err> <corr> kuran </corr> Bill <err> Geits </err> Gates <err> dedi ki...

İşte <err> okul </err> okulda <err> öğretilmediği </err> <corr> öğretilmeyen </corr> şeyler hayat <err/> tarafından öğretilir.

b) Çekimli Fiillerin veya İsim-Fiillerin Girişik Birleşik Cümlelerin Yan Cümlesinde -Dik/-AcAk Ekleriyle Yapılan Sıfat-Fiil Görevinde Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar

Öğrenen derleminden elde edilen veriler değerlendirildiğinde öğrencilerin -DIK/-AcAk eklerini kullanarak birleşik cümleler kuramadıkları ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler -DIK/-AcAk eki alan sıfat-fiilleri kullanmaları gereken durumlarda çekimli fiilleri veya isim-fiilleri hatalı olarak kullanmaktadır.

Tabii ki de <err> başkardan </err> başkalarından nasihat alabiliriz ama <err> ilerde </err> ileride <err> ne yaşacağız o </err> <corr> yaşayacağımız </corr> herkesin <err/> kendi <err> sorumluluğudur </err> sorumluluğundadır/corr>.

En <err> önemli </err> önemlisi <err> nasıl </err> nasıl <err> davranıyoruz </err> <corr> davrandığımız </corr>.

Kafamda <err> bir çok </err> birçok <err> hayallerim </err> hayal var, bu parayı nasıl <err> harcamağım la </err> <corr> harcayacağım la </corr> ilgili.

... <err> yanı </err> yani <err> dünya </err> dünyanın <err> gelişmesini </err> <corr> geliştiğini </corr> düşünüyorum...

... aile <err> bireyleri </err> bireylerinin çocuklarına hangi değerleri <err> aşılması </err> <corr> aşıladığı </corr> önemlidir.

Bu <err> olaydan </err><corr> olayın </corr> kendimi <err> değiştirmemi </err><corr> değiştirdiğini </corr> <err> hissetim </err><corr> hissettim </corr>...

c) Sıfat Görevinde Kullanılan Sıfat-Fiillere Belirtme Durum Ekinin Getirilmesi Sonucu Ortaya Çıkan Hatalar

Bazı öğrencilerin isimden önce gelerek ismi niteleyen sıfat-fiillere, dolaylı anlatımlı cümlelerde olduğu gibi belirtme ekini getirmeleri hata yapmalarına neden olmuştur.

Yapmak <err> istediğini </err> <corr> istediği </corr> her <err> şey </err> şeyi <err> yapıyor </err> yaparlar.

4.3.3.3. Zarf-Fiillerin Kullanımıyla İlgili Hatalar

Bu kategorideki hatalar çok çeşitli olmakla birlikte şu ana başlıklar altında toplanabilir:

a) Öğrencilerin Yanlış Zarf-Fiil Eklerini Kullanmalarından Kaynaklanan Hatalar

Eve dönünce , dedem ve babannem babaannem çıkıyordu çıkıyordu...

... her gün mücadele ederken ederek , yaşmalıyız yaşamak.

Ama günler geçerken geçtikçe Türk arkadaşlar arkadaşlarım her zaman her bir yerde de bana yardımcı oldu oluyordu.

Arabaları kullanınca kullanırken özen göstermemiz, dikkat etmemiz lazım...

O anda çok soğuk olduğu zaman olduğu için ben arkadaşlarımla LC Wikiki'ye giriyorduk girdim.

Bunu merak ede ede merak ettiğim için isteye isteye geldim.

b) Öğrencilerin Zarf-Fiil Ekleri Yerine Başka Ekleri Kullanmalarından Kaynaklanan Hatalar

Bazı öğrencilerin zarf-fiilleri kullanmaları gereken cümlelerde çekimli fiilleri, isim-fiilleri, sıfat-fiilleri ve dil bilgisel olmayan birtakım yapıları kullandıkları görülmüştür.

Bu arada eğitim ile ilgili eğitimden bahsedersen bahsetmişken Türkler Türklerin şöyle bir atasözü vardı...

Birkaç gün geçer geçince küçük kardeş kendine gelmeye başlamış.

<err> Müzelerin </err> Müzelere giderek <err> herşey </err> her şeyi <err> kendi kendine </err> kendin <err> göreceksin </err> <corr> görüp </corr> anlayacaksın.

<err> Ne zaman yeni bir dil öğreniyoruz </err> <corr> Yeni bir dil öğrendiğimiz zaman </corr> <err> başka yeni fikir düşünüyoruz </err> yeni fikirler ediniyoruz.

Sadece destek <err> olabilir </err> olabirler ve <err> ne zaman yanlış düşünüyoruz </err> <corr> yanlış düşündüğümüzde </corr> bize nasihat verebilirler.

Çünkü sadece kitap <err> okumada </err> <corr> okuyarak </corr> belki gerçek <err> ortamına </err> ortamında, gerçek sorunları ile baş edemez.

Zengin bir kadın <err> olduğuma </err> <corr> olduğumda </corr> bile kocama saygı göstermeliyim.

Başarılı <err> olmaktan </err> <corr> olduğunuzdan </corr> herkes <err> sizi </err> size <err> hayranıyor </err> hayran oluyor.

Günümüzde her yerde <err> inslar </err> insanlar <err> savaşmakta </err> <corr> savaşarak </corr> yaşıyorlar.

c) -Dlk Ekiyle Oluşturulan Zarf-Fiillere Belirtme Durumu Ekinin Getirilmesi Sonucu Ortaya Çıkan Hatalar

<err> Başladıklarını zaman </err> <corr> Başladıkları zaman </corr> <err> bilimsel bölümü </err> ? <err> yapan </err> kazanan <err> öğrencilerinin </err> öğrencilerin isimlerini <err> bağlıyorduk </err> bağırıyorduk.

<err> Türkiye </err> Türkiye'de <err> olduğunu gibi </err> <corr> olduğu gibi </corr> aşamaları var.

Onlarla gidecektim ama sınavlarım <err> olduğunu için </err> <corr> olduğu için </corr> evde <err> kalmak </err> kalmayı tercih ettim.

Hem kendi işleri iyileşiyor iyi gidiyor hem de etrafındaki etrafındaki kişiler mutlu olduklarını için oldukları için her şeyi yapıyor başarıyor.

Söylediklerini gibi söyledikleri gibi "keskin sirke küpüne zarardır".

Yukarıdaki Yukarıda söylediğimi gibi söylediğim gibi bir hayat acı olmadan mümkün mümkün değil.

d) Amaç ve Sebep Bildiren Yan Cümlelerde, “-mA için”, “-mA+iyelik eki için” ve “-Dik+iyelik eki için” Bulunan Yapıların Birbiriyle Karıştırılmasından Kaynaklanan Hatalar

Öğrenen derlemi üzerinde yapılan incelemede çoğu öğrencinin ana cümledeki yüklemde gerçekleşme amacını gösteren yan cümlelerde *-Dik+iyelik eki için* yapısını; yüklemde ifade edilen eylemin sebebinin belirtildiği cümlelerde ise *-mA için* ve *-mA+iyelik eki için* yapılarını hatalı olarak kullandıkları görülmüştür.

Çalışmam için Çalıştığım için sınavda başarılı oldum ve ondan sonra burs kazandım.

Ayrıca, bu planların gerçek olduğu için olması için kendini kontrol etmeli...

... güçlü olduğu olmaları için başkasına dil öğrenmek lazım günümüz insanların yabancı dil öğrenmeleri lazım.

Hayat, biz bizim daha tecrübeli, daha akıllı olduğumuz olmamız için...

4.3.4. Zamirlerin Kullanımıyla İlgili Hatalar

Zamirlerin kullanımıyla ilgili hatalar “zamirlerin tekillik-çoğulluk durumuyla ilgili hatalar, zamirlerin hâl ekleriyle kullanımında yapılan hatalar, zamirlerin iyelik ekleriyle kullanımında yapılan hatalar, zamirlerin tamlayan ekiyle kullanımında

yapılan hatalar, dönüşlülük zamirinin kullanımıyla ilgili hatalar ve ilgi zamirinin kullanımıyla ilgili hatalar” olmak üzere altı grupta incelenmiştir.

a) Zamirlerin Tekillik-Çoğulluk Durumuyla İlgili Hatalar

Öğrenen derleminden elde edilen veriler, isimlerde olduğu gibi zamirlerde de “çok, birçok, az, birkaç, her, fazla” gibi kelimelerden sonra çoğul ekinin hatalı olarak kullanıldığını göstermektedir.

Mağazalarda çok az <err> şeyler </err> <corr> şey </corr> <err> vardı </err> varmış...

<err> Mademki hayatta </err> Hayatta birçok <err> şeylere </err> <corr> şeye </corr> sahip olabiliriz <err/> ama bazen de birkaç <err> şeylere </err> şeye sahip olamayabiliriz...

Eğer çok para varsa çok <err> şeyler </err> <corr> şey </corr> <err> alabilir </err> alınabilir.

İş hayatında, <err> dersleri </err> derslerde <err/>, her <err> şeylerde </err> <corr> şeyde </corr> <err> başarıyı </err> başarılı olmak için <err> "sabırlı olmak gerekiyor" </err> sabırlı olmak gerekiyor.

Günümüzde, <err> tam olarak </err> net olarak bu <err> yüzyılda </err> yüzyılda çok fazla kötü <err> şeyler </err> <corr> şey </corr> gördünüz.

b) Zamirlerin Hâl Ekleriyle Kullanımında Yapılan Hatalar

Aşağıda yer verilen örneklerde görüldüğü üzere, Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler (a) cümle içinde kullanılan zamirlere gereken hâl eklerini getirmemekte veya (b) yanlış hâl eklerini getirmektedir.

(a) ... eğer <err> bunlar </err> <corr> bunları </corr> yaparsanız <err> mutlaka zorlukları karşılamayabilirsiniz </err> zorluklarla karşılaşmazsınız <err> diyorlarmış </err><err/>.

<err> Bu </err> <corr> Bundan </corr> dolayı <err> olduğu zaman </err> çok üzuldüm.

Onlar hayatta zorluk çekmesin, kendime <err> bu </err> <corr> bunu </corr> tavsiye ediyorum <err/>...

Mesela, <err> çocuklari </err> çocuklar <err> , </err> <err> biz </err> <corr> bizi </corr> kitap okurken görürse <err> , </err> onlar da bu <err> alışkanlığa katılabilir </err> alışkanlığı edinebilir...

... benim <err> işim </err> işimle ilgili <err> her şey </err> <corr> her şeyi </corr> <err> bilgisayarım </err> bilgisayarımda yaparım...

10 yıl <err> sonraki </err> sonraki <err> hayatımdan </err> hayatımda da <err> şunlar </err> <corr> şunları </corr> tavsiye ederim.

(b) Neyse ki <err> bana </err> <corr> ben </corr> çok <err> çalışkan oldum </err> çalışkandım.

Bazı insanlar için para mutluluk getirebilir, <err> bazıları </err> <corr> bazılarına </corr> ise getirmeyebilir.

Dedem <err> beni </err> <corr> bana </corr> <err> Tarih olayları </err> tarihi olayları <err> öğretti </err> anlattı.

Ne yazık ki <err> bunu </err> <corr> bu </corr> <err> hayatta </err> hayattaki bir gerçektir.

Biraz <err> üzülmiştım </err> üzülmiştüm çünkü <err> burada </err> <corr> buraya </corr> <err> çok </err> uzun zaman <err> geri </err> geri dönmeyecektim...

<err> kibirli </err> Kibirli olandan <err> herkesi </err> <corr> herkes </corr> nefret ediyor.

<err> Seni </err> <corr> Sana </corr> mutluluk, huzur <err/> , <err> üstelik </err> başarı verecek <err> şeylere </err> şeylerle meşgul ol.

<err> Sizi </err> <corr> Size </corr> daha iyi hizmet <err> vermek </err> verebilmemiz için yine <err> gelmenize umuyoruz </err> gelmenizi umuyoruz.

c) Zamirlerin İyelik Ekleriyle Kullanımında Yapılan Hatalar

İyelik eklerinin yanlış kullanımı “şey” belgisiz zamiri ile “kendi” dönüşlülük zahirinde görülmektedir. Bu kategorideki hatalar, iyelik eklerinin gereksiz kullanılması veya hiç kullanılmaması sonucu ortaya çıktığı gibi zamirle yüklem arasındaki kişi uyumsuzluğundan da kaynaklanabilmektedir.

Bize akıl verdi ve <err> akılı </err> aklımızı kullanarak iyi <err> şeyler </err> şeyleri kötü <err> şeylerinden </err> <corr> şeylerden </corr> ayırabiliriz.

... onların hayatta başarılı ve ünlü <err> olmak </err> olmaları için her <err> şey </err> <corr> şeyi </corr> <err> oldu </err> vardı...

Dünyanın eğitim sistemi çok kötü olduğu için seçtiğiniz bölümde <err> kendi kendine </err> <corr> kendi kendinize </corr> çalışmalısınız.

Yani <err> kendisini </err><corr> kendinizi </corr> başka <err> kişilerde </err><corr> kişilerin </corr> yerine koyuyorsunuz.

d) Zamirlerin Tamlayan Ekiyle Kullanımında Yapılan Hatalar

Aşağıdaki örneklerde görüldüğü üzere, Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler (a) sıfat-fiiller veya isim-fiiller aracılığıyla kurulan cümlelerde sıfat-fiiller ve isim-fiillerin birlikte kullanıldığı zamirlere tamlayan ekini getirmemekte veya (b) yanlış olarak belirtme ekini getirmektedir.

(a) <err> Ben </err> <corr> Benim </corr> yaşadığım <err> Hayat </err> hayatı benim çocuklarım yaşamasın.

Neyse ki <err> ben </err> <corr> benim </corr> kötü bir kişi olduğumu bazıları biliyorlar.

<err> Yeni </err> Yani <err> biz </err> <corr> bizim </corr> her zaman <err> kendilerimizi </err> kendimizi <err> güçlendirmek </err> güçlendirmemiz, <err> mükkemel </err> mükemmel <err> şeylere </err> şeylerle uğraşmamız lazım.

... <err> herkes </err> <corr> herkesin </corr> <err> ona </err> onlara hayran kalacağını... düşünüyorlar.

Alternatif tıp'la tıpla uğraşan kimseler kimselerin yaptıkları için yaptıklarının ne kadarını bilip ne kadarını bilemediğini kimse bilmez.

(b) Bizi Bizim böyle insalara insanları topluma kazanmamız kazandırmamız gerekiyor.

... bizi bizim de eğer başarılı olmak istersek birlilik birlik olmamız gerekir.

Başarılı olmak çok önemli birşey bir şey çünkü hayat yaşamak için herkes kendisini kendisinin gelişmiş olmak olmasını istiyor.

Ailen seni senin her kesden kimseden eksik etmemeye kalmamanı, her kesin herkesin sahip olduklarının olduklarına seninde senin de sahip olmanı ister.

Öğrencilerin sıklıkla yaptığı bir başka hata, “gibi”, “için”, “hakkında” edatlarından önce gelen zamirlere tamlayan ekini getirmemeleri veya tam tersine tamlayan ekini gereksiz yere kullanmalarıyla ilgilidir.

Hatta bu bunun gibi bir insan onların kendi iyilik yapma alışkanlıkları alışkanlıklarını da yanında yaşayan kişi ile paylaşır.

ya Ya işimizi ya da aşkımızı ve bunu bunun gibi şeyler şeyleri almamızı bulmamız gerekiyor.

Bazen düşünüyorum eğer keşke ben ona onun gibi oluyorsam olsam.

... nicketim nitelim onların onlar için parası para, başarılı olmak için önemli bir şey...

Üstelik bütün insanlar onların onlar için mutlu olmuşlar.

<err> Üneritelerde </err> Ünerisitelerde <err> bunu </err> <corr> bunun </corr> için çok farklı programlar var.

<err> bu </err> Bu insanlar <err> bu </err> <corr> bunun </corr> <err> hakkında düşünmalısaydi </err> düşünmeliydi.

e) Dönüşlülük Zamirinin Kullanımıyla İlgili Hatalar

Öğrencilerin sınav kâğıtları incelendiğinde, “kendi” dönüşlülük zamirinin cümle içindeki kullanımının öğrencilerin zorluk yaşadıkları bir konu olduğu görülmektedir. Bu kategorideki hataların çoğu, dönüşlülük zamiriyle birlikte gerekli iyelik ve durum eklerinin kullanılmaması veya yanlış kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

<err> Kendine </err> <corr> Kendinize </corr> bir hedef koyun, bunun için uğraşın.

Bana göre insan olmak için insanları sevmeli, hayvanları da sevmeli, insanları <err> hessıtmeli </err> hissetmeli, sadece <err> kendinsi </err> <corr> kendini </corr> <err> düşünmeme </err> düşünmemeli.

<err> Eşi </err> eşleri <err> sınırdığı </err> sinirlendiği zaman <err> kendinize </err> <corr> kendilerine </corr> <err> benimle </err> "Benimle param için evlendin, param olmazsa aç <err> kalırdır </err> kalırsın <err/> ." diye <err> ağır </err> ağır <err> sözlerini kişiyi çok üzeleceğini balırtmıştır </err> sözlerin kişiyi çok üzeceğini balırtmıştır.

Ama <err> şimdi </err> şimdi ben <err> biraz biraz </err> yavaş yavaş kitabın <err> söyledinin </err> söylediği şeyleri <err> kendimi </err> <corr> kendim </corr> <err> kullanıyorum </err> uyguluyorum.

Yabancı öğrencilerin sıfat görevinde kullanılan “kendi” sözcüğüne iyelik ve durum eklerini getirmeleri de dil yanlışlarına yol açabilmektedir.

... orada yeni teknoloji <err> ile </err> kullanarak <err> öğrenebilirsin </err> okuyabilirsin ve <err> tecrüben </err> tecrübeni <err> kendın </err> <corr> kendi </corr> ülkene <err> aktaracaksın </err> aktarabilirsin <err/> .

Hayattaki her şey gibi , başarıya giden tek yol yok ve her kişi kendisinin kendi yolu yolunu bulmalı...

Çünkü başarılı olmak için öğrenciler öğrenciler başarılı olmak için , başkasından daha iyi çok bilmek için kendinin kendi kendi hayatını öğrenerek geçiriyor .

... her bir insanın insanın kendinin kendi kendi evi olması , huzurlu , mutlulu mutlu yaşaması her insanın hakidir hakıdır.

Bunun dışında Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin “o”, “onlar” ve “kendi” zamirlerinin kullanım alanlarını karıştırdıkları görülmektedir:

... çünkü çünkü öyle bir aile ortamında ortamında büyüyen çocuklar var ki var ki onlara kendilerine aile bireyleri bireyleri tarafından hiç bir hiçbir değer öyretilmemiş öğretilmemiş.

... eviler evleri , çocukları da var. Onların kendi çocukları çocuklarını pahalı okullara gönderiyorlar.

Hatta bu bunun gibi bir insan onların kendi iyilik yapma alışkanlıkları alışkanlıklarını da yanında yaşayan kişi ile paylaşır.

Eğer bir kişi onun kendi iş işini sevmiyor sevmiyorsa zaman geçmiyor...

Konuştuğumuz zaman o bana para iadesi yapmak istemiyordu istemedi. Ayrıca onun kendisinin bana böyle şey söylemediğini söyledi.

f) İlgili Zamirinin Kullanımıyla İlgili Hatalar

Öğrenen derlemi üzerinde yaptığımız incelemelerde, bazı öğrencilerin ilgili zamirinin belirtili isim tamlamalarında tamlananın yerine geçtiğini unutarak ilgili zamirinden sonra tamlanan ekini kullandıkları veya tam tersine -ki'nin cümlede daha önce geçmiş bir ismin ya da isim tamlamalarında tamlananın yerini tuttuğunu göz ardı ederek herhangi bir isim veya isim tamlamasına göndermede bulunmadan ilgili zamirini kullandıkları tespit edilmiştir.

<err> Bizimki </err> Bizim eğitim sistemimiz , <err> Türkiyedeki'den </err> Türkiye'dekinden biraz farklıdır.

Çünkü <err> hayallar </err><corr> hayaller </corr> bazen <err> doğru </err><corr> gerçek </corr> oluyor ve <err> benim </err><corr> benimki </corr> <err> doğru </err><corr> gerçek </corr> oldu.

4.3.5. İlgeçlerin Kullanımıyla İlgili Hatalar

Öğrenen derleminden elde edilen veriler öğrencilerin (a) ilgeçlerin yerine hâl eklerini, (b) hâl eklerinin yerine ise ilgeçleri kullandıklarını göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin hâl eklerinin kullanım alanlarıyla ilgeçlerin kullanım alanları arasında tam olarak ayırım yapamadıklarına işaret etmektedir.

(a) O gün <err> hayatımı </err><corr> hayatımın </corr> en önemli <err/><corr> günü </corr> değil ama <err> bana </err><corr> benim için </corr> çok önemli.

Ülkemizde yararlı ve <err> akıllı </err> akıllı <err> insanlarla </err> <corr> insanlara karşı </corr> bazen <err> hattamız </err> hata yapıyoruz...

...kötü <err> arkadaşları </err> arkadaşları sevmezler çünkü çocukları <err> onlara </err> <corr> onlar için </corr> çok önemlidir.

...çünkü onlar çocuklarını koruyup kolluyorlar ve her şeyin en iyisini <err> çocuklarına </err> <corr> çocukları için </corr> istiyorlar.

(b) ...bazen çok merak ediyorum <err> bu hakkında </err> <corr> bunu </corr>...

Bunun için o yere <err> gitmek için </err> <corr> gitmeye </corr> karar vermişler.

<err> Diğerleri için</err> <corr> Diğerlerine </corr> <err> bir türlü da </err> de bir şekilde yardım edeceğim.

4.4. SÖZCÜKSEL HATALAR

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yaptığı sözcüksel hatalar dört başlık altında değerlendirilmiştir. Çekirdek derlemdeki sözcüksel hataların görülme sıklığı ve yüzde oranı Tablo 4-4'te verilmiştir.

Tablo 4-4: Sözcüksel Hataların Görülme Sıklıkları ve Yüzde Oranları

№	Hata Türü	Görülme Sıklığı	Yüzde Oranı (%)
1	“Anlaşılmayan Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar	14	1
2	“Yanlış Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar	692	46
3	“Eksik Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar	468	31,1
4	“Gereksiz Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar	329	21,9
	Toplam hata sayısı	1503	100

4.4.1. “Anlaşılmayan Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar

Bu tür hatalar, öğrencilerin Türkçede mevcut olmayan kelimeleri kullanmalarından ya da Türkçe kelimeleri kullanmalarına rağmen bu kelimeleri kullanma amaçlarının anlaşılmasından kaynaklanmaktadır.

Bunun için <err> arkadaşlarımızla </err><corr> arkadaşlarımızla </corr> <err> birlipe </err><corr> ? </corr> beraber çalışmalıyız.

Sosyal medya hastalıklarına neden olur. </s><s> Bütün <err> noktalar </err><corr> ? </corr> iyi ve doğru kullanmamız lazım.

Günümüzde bazı insanlar çok <err> stress </err><corr> stres </corr> yaşıyorlar çünkü en önemli problem <err> dünyayı </err><corr> dünya </corr> hakkında <err> kavuun </err><corr> ? </corr>...

<err> Her ders </err><corr> Bütün dersler </corr> <err> dortokluğu </err><corr> ? </corr> daha kolay...

<err> Hayi </err><corr> ? </corr> <err> grub </err><corr> grup </corr> iş birliği göstermiyorsa ceza vermeli.

Bir gün futbol oynarken ayağıma kötü bir şey oldu, sahaya babamı <err> çağırıldı </err><corr> çağırıldılar </corr> , bir <err> zan </err><corr> ? </corr> koşu koşu bize geldi ve beni <err> hastaneya </err><corr> hastaneye </corr><err> götürdü </err><corr> götürdü </corr>.

Uzun zaman önce teknoloji <err> değildi </err><corr> yoktu </corr><err/><corr> , </corr> bu sebeple <err> çoğu </err><corr> çoğu </corr><err> insanlar </err><corr> insan </corr> <err> enejetik </err><corr> ? </corr> <err> kullanıyordu </err><corr> kullanıyordu </corr>.

Yeni </corr> bir dil öğrendim, yeni kültür, farklı <err> ve çeşitli </err><corr/> arkadaşlar buldum, yeni şeyler <err/><corr> , </corr> <err> birini </err><corr> ? </corr> yerler keşfettim.

Bazı siteler <err> çocukları </err><corr> çocuklar </corr> için çok <err> tehlikeli </err><corr> tehlikeli </corr><err/><corr> , </corr><err> elektronik </err><corr> elektronik </corr><err> oynalar </err><corr> oyunlar </corr> <err> iza </err><corr> ? </corr> ediyorlar, <err> bunu şiddet öğreniyor </err><corr> çocuklar bu oyunlardan şiddeti öğreniyor </corr>.

4.4.2. “Yanlış Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar

4.4.2.1. Kelimelerin Ses Benzerliği Nedeniyle Karıştırılması Sonucu Otaya Çıkan Hatalar

Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler, aynı kökten türeyip anlamları farklı olan veya etimolojik olarak hiç bağlantılı olmayan ama fonetik açıdan birbirine benzeyen kelimeleri yanlış olarak kullanabilmektedir.

<err> Yemekhane </err> Yemekhanede <err> hakkında </err> pek çok yemem çünkü ülkemdeki <err> yemekleri </err> yemekler çok farklıdır. O yüzden çok <err> acıyorum </err> <corr> acıkıyorum </corr>.

Ağar Eğer hayatım hayatımda çok sevmek sevgi varsa olursa ben çok mutlu alacağım olacağım.

Aylarca aylarca kendilerine kendilerine vakit vakit ayarlayamıyorlar ayıramıyorlar...

İlk olarak her insanın bir çevirisi çevresi olması gerekir...

Büyük hedeflerimize uğraşmak ulaşmak için ekmek emek hacarmalıyız harcamalıyız.

Sonuç olarak bir şey söyleyeceğim: tek bir el alkış tutmaz ve damlaya damlaya gül göl olur...

Düşüğünüz zaman, kalmanız kalkmanız lazımdır.

Şimdilik Şimdi bir süre sürü programlar program var...

Büyük hedeflerimize uğraşmak ulaşmak için ekmek emek hacarmalıyız harcamalıyız.

4.4.2.2. Eşdizim Hataları

Yabancı öğrenciler, dildeki bazı kelimelerin bir bağlam içinde birlikte görülme eğilimi gösterme şeklinde tanımlanan eşdizim kurallarını göz ardı edebilmektedir. Bunun sonucunda eşdizimli kelimelerin yapısal ve anlamsal birlikteliğini bozan kullanımlar ortaya çıkmaktadır.

Orada kısa süre çalışacağım ve tecrübe de alacağım kazanacağım.

Çok stres aldım strese girdim ve odamdaki odamı aramaya başladım.

Diğer taraftan güzel, insan pek çok bilgi alıyor ediniyor seyahat edince.

İnsanın hayatta hayatında bazı şeyler önemli yer alıyor tutuyor...

...ve orda orada senin iş için yüksek lisans alıyorsun yapıyorsun.

Saygıdan güven çıkabilir doğabilir.

...yurt dışında yaşamak istersen dikkatli iyi düşünmen gerekiyor...

Bela her yerde, her anda başımıza bir şey düşebilir gelebilir.

Canlı Canlılar, her nefes edebilen alabilen ve hareket edebilen şeylerdir varlıklardır.

Tam beş yıl sonra küçük kardeş iyice olgunlaşmış ve bu arada geçirdiği yaşadığı bütün acılar acıları...

... ama zaman gittikçe geçtikçe her şey yolunda olacaktı yoluna girecek.

...onun maddi ve manavi ihtiyaçları ihtiyaçları gerektiğinden çok olmamak şartıyla ödenerse karşılanırsa çok başarılı bir sonuç elde edilebilir.

Orada mutluluğu mutluluğa varmak ulaşmak, zengin olmak yerine olmaktan daha önemli.

...ben çok az zaman kendi çocuklarıma kendi çocuklarıma çok az zaman verdim ayırdım.

4.4.2.3. Yakın Anlamli veya Aynı Semantik Alana Ait Kelimelerin Yanliş Kullanımıyla İlgili Hatalar

Eş ve yakın anlamli kelimeler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde önemli bir yer tutmaktadır. Ancak kelimeler arasındaki edimsel ve anlamsal farklılıklara pek değinilmediğinden olsa gerek, yabancı öğrenciler yakın anlamli kelimeleri kullanırken hatalar yapabilmektedir.

Aynı <err> anda </err> <corr> zamanda </corr> <err> ailemden </err> aileme çok masraf çıkaracaktım.

Hayatımız çok kısa bir hikâyedir, dünyada bizim günleriniz <err> apar topar </err> <corr> hızlı </corr> geçiyor...

<err> Sanarım </err> Sanırım her <err> insan </err> insanın kitap <err> okumak </err> okuması gerekiyor <err/> , <err> bile </err> <corr> hatta </corr> alışkanlık kazanması lazım.

Bir <err> makalaya </err> makaleye göre <err> bilginler </err> <corr> bilim insanları </corr> <err> zaki bir </err> bir akıllı kulaklık <err> hakkında </err> üzerinde çalışıyorlar...

Açıķçası böyle bir davranış doğru değil, insanların karakter özellikleri <err> büyüdükçe </err> <corr> yaşlandıkça </corr> değişir.

Çünkü iyi bir insan <err> büyötmek </err> <corr> yetiştirmek </corr> için <err> çevremi </err> çevremiz de iyi olmalı.

Ama <err> şimdi </err> şimdi ben <err> biraz biraz </err> yavaş yavaş kitabın <err> söyledinin </err> söylediği şeyleri <err> kendimi </err> kendim <err> kullanıyorum </err> <corr> uyguluyorum </corr>.

İyisini yaparken <err> rahatlamak </err> <corr> rehavete kapılmak </corr> yerine daha iyisini yapmak için elimizden ne geliyorsa yapmalıyız.

Bu yüzden odam her zaman soğuk ve ben <err> yatamıyorum </err> <corr> uyuyamıyorum </corr>.

...çünkü dünyanın nüfüsü nüfusu günden güne yükseliyor artıyor...

4.4.2.4. “Bu/Şu/O” ve “Böyle/Şöyle/Öyle” Kelimelerinin Yanlış Kullanımıyla İlgili Hatalar

Hazırladığımız öğrenen derlemi üzerinde yapılan incelemeler, öğrencilerin genellikle yakınlık/uzaklık bağlamında öğretilen bu/şu/o zamirleriyle bu zamirlerden türeyen böyle/şöyle/öyle sıfatlarının arasındaki farkı kavrayamadıklarını göstermektedir.

Bazı insanlar eğer bir hasta görürse o günde gün hiç bir hiçbir şeyi şey yapamaz ve böyle böyle düşünür ; :

Günlerin Günlerden bir günü gün böyle böyle şöyle bir hayal kurdum.

Benim tavsiyem böyle şu :

Bu Böyle bir gibi arkadaşlık çok güçlü...

Bu O sabahta sabah çok erken kalktım...

Neden böyle konuşuyorum sorarsanız dediğimi sorarsanız cevabım bu şu :

Bence en kötü şey budur şudur :

Bugün O gün , meğersa meğerse , çok önemli bir gün oldu günmüş...

Gerçek anlamı anlamına örnek verelim: 25 kuruş bozuk parası para. O Bu , hem ücrete göre hem de fiziksele göre hem maddi olarak hem de fiziki olarak küçük küçük bir şeydir.

Hayatım nasıl olacak , ? Hergünde Her gün kendi kendime soruyorum o bu soru soruyu...

Küçükken , doktor olmak istedim ve okulda onun için çalıştım.

29 ya da 30 yaşında olduğumda evlenmek istiyorum. Ama onunla ilgili plan yapamam...

Hafta sonlarında sonlarında hiç erken uyumuyorduk, bol bol sohbet ediyorduk, yeşil çay içiyorduk, her şey güzeldi. Cumartesi 12. Mayıs 2016 12 Mayıs 2016 Cumartesi de öyle böyle güzel bir akşam geçiriyorduk.

Şu O günden beri başarılı olacağımı olacağıma dair kendime söz verdim...

... mesela ailede bir kişi ölürse ölürse beni beni de şu bu haberi haber çok üzülebilir üzebilir...

...çünkü insanın yüzü değişiyor , ve alışkanlıklara bakarsak hemen anlayacağız anlarız şunu bunu.

4.4.2.5. Anlamları Birbirine Karıştırılan Kelimelerin Yanlış Kullanımıyla İlgili Hatalar

Öğrenen derleminden elde edilen veriler, Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin anlam nedeniyle bazı kelimeleri birbirine karıştırdıklarını ortaya çıkarmaktadır.

Gibi-olarak:

...tekrar okul okul birincisi gibi olarak Üniversitesi üniversiteyi bittirdi bitirdi.

Kur'an kursuna kursunda hoca gibi olarak çalışmaya başladı.

Üstelik Üstelik Fransızca Fransızca , İspanyolca, Arapça ve Almanca ikinci diller dil gibi olarak seçilebilir.

Her-bütün:

Her Bütün yabancılarla yardım edebiliriz...

... her bütün insanların hayat hayatı kötü olacak.

... her bütün bakimli bakımlı ve kaliteli şeylere sahip olmaya çalışıyormuş.

O yüzden o gün her bütün halklar insanlar...

Bundan dolayı dolayı her bütün engellerin çözümleri ve çarelerin çareleri için çalışıyorum.

Yoksa-veya/ya da/yahut:

... değerli zamanımı neye harçayım harçayayım: işime mi, ayleme aileme mi, arkadaşlarıma mı veya yoksa kendime mi?

bu kötülük yapan Kötülük yapan bu kişi başkanını başkasını düşünmüyor düşünmüyor mu ya da yoksa sadece kendini mi bitiyor bitiriyor?

Bü Bu üzden yüzden nörmel normal bir insana insan olmalı yada yoksa her şeyi kaybedecek.

Gezen insan <err/> mı <err> yahut </err> <corr> yoksa </corr> kitap okuyan insan <err/> mı <err/> , <err> kim </err> hangisi daha bilgilidir?

4.4.3. “Eksik Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar

4.4.3.1. Niteleme Sıfatları ile İsimlerin Arasında “Bir” Kelimesinin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

...uzun <corr> bir </corr> <err> yaşamı </err><corr> yaşam </corr> istiyor.

... eğer yeni <corr> bir </corr> ev almak <err> isterse </err><corr> isterlerse </corr>...

Sen çok akıllı <corr> bir </corr> <err> insan </err><corr> insansın </corr>...

Zira herhangi <corr> bir </corr> <err> hasta </err><corr> hastalığa </corr>...

... ve önemli <corr> bir </corr> şey yapabilirim.

Aşk <err> biyolojik </err><corr> biyolojik </corr> <corr> bir </corr> <err> ihtiyacı </err><corr> ihtiyaç </corr><err> degildir </err><corr> değildir </corr>...

... <err> yüzsüz </err><corr> meçhul </corr> <corr> bir </corr> şarkıcıydı.

Ama bu <err> halklarından </err><corr> insanlardan saklanan </corr> çok büyük <corr> bir </corr> sırdı.

4.4.3.2. “En”, “Ne Kadar”, “Daha” Gibi Kelimelerden Sonra “Çok” Kelimesinin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

... en <corr> çok </corr> kullanılan sözcük <err> savaşımıştır </err><corr> savaştır </corr>.

Daha büyük yaşta daha <corr> çok </corr> emek vermek gerekir.

Böyle insanlar ne kadar <corr> çok </corr> dil konuşuyor olursa olsun...

4.4.3.3. “da” Bağlacının Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

Ama sosyal medyanın bir çok olumsuz taraflar tarafı da var.

... ve daha da uzman olacak uzmanlaşacak.

... karşımızdaki insanlara iyilik yaparsak onlar da bize iyilik yapacaklar.

"O da kim ? burda Burada en akıllı akıllı insan ben benim ." diye düşünüyorlar.

Şöyle ki üç üçü Yeni Zelandalı , bir biri İngiltereli ve , bir biri de Brezilyalı.

Bana göre ikisine ikisi de bilgili.

Doğrusunu söylemek gerekirse az kalsın ben de ağlıyordum.

4.4.3.4. Doğrudan Anlatımlı Cümlelerde “Diye” Kelimesinin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

O kadınla konuşayım mı konuşmayım konuşmayayım mı diye düşünüyor...

... ve onları nasıl koruyabilirim diye düşünmeliyiz.

Her zaman kendime " başarmak Başarmak zorundayım" diye söylerim.

" Tarih'ten Tarihten ders al" diye ekledi.

"Araba kazası <err/><corr> . </corr> " <corr> diye </corr> söyledi.

Tüm hayatım <err> eskiden </err><corr/> nasıl <err> geçti </err><corr> geçtiyse </corr> öyle geçecek <corr> diye </corr> düşünüyorum.

"Evet" <corr> diye </corr> <err> cevap </err><corr> cevap </corr> verdim.

"Anne" <corr> diye </corr> bağırdım.

4.4.3.5. "İçin" Edatının Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

Unutmayın bu dünyaya sevmek ve <err> sevilmek </err><corr> sevilmek </corr> <corr> için </corr> geldik...

Ne yazık ki para <err> kazandığı </err><corr> kazanan </corr> bazı insanlar kibirli olduğu <corr> için </corr> dünyamıza zarar vermiştir.

... ve <err> çocuklar </err><corr> çocukları </corr> <corr> için </corr> faydalı <err> olmacağını </err><corr> olmayacağı </corr><err> kanatine </err><corr> kanaatine </corr><err> veriyor </err><corr> varıyor </corr>.

Bazı <err> insanları </err><corr> insanlar </corr> <corr> için </corr> mutluluk <err> zengindir </err><corr> zenginliktir </corr>.

Bazıları <corr> için </corr> aşk daha iyi bir insan <err> olmak nedenlerdir </err><corr> olmalarının nedenidir </corr>.

4.4.3.6. "İle" Edatının Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

Bazen <err> , </err><corr/> yeni insanlar <corr> ile </corr> aynı yeri paylaşmak biraz <err> zordu </err><corr> zordur </corr>.

... bana göre <err> bütün dünyadaki </err><corr> dünyadaki bütün </corr><err> problemleri </err><corr> problemler </corr> bu konu <corr> ile </corr> ilgilidir...

Sevdiğim adam, çocuklarım <corr> ile </corr> birlikte güzel bir evde yaşamalıyım.

... yurt dışında yaşamının olumlu ve olumsuz yöntemleri yönleri ile karşılaşıyor karşılaşıyoruz.

... çoğu insanlar insan kitaplar kitaplar ile çok ilgilenmiştiler ilgilenmişti.

Bu cameralar kameralar ile eğer bir fotoğraf çektim fotoğraf çektiğimde...

Bir şey unuttum, yabancı bir kız ile evlenmek istiyorum...

4.4.3.7. “Olarak” Kelimesinin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

... tekrar en iyi bir öğrenci olarak okulu bittirdi bitirdi.

... ve buna paralel olarak her gün antrenman, ekzersiz egzersiz yapıyordu.

Hepimiz iyi bir insan olarak yaşarken yaşarsak...

Üçüncü olarak teknoloji çok önemli...

4.4.3.8. “Olmak” Kelimesinin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

...veya hemşireler hemşire , diş doktoru doktoru , avukat vb . olacaklarını düşünüyorlar.

Benim ülkem olan Yeni zelanda'daki Yeni Zelanda'daki eğitim sistemi...

...ama bazen bazı insanları insanlar kötü olduğunu soyluyorlar soyluyorlar.

Çocuk olarak olmak serbest, huzur huzurlu olmak demektir.

... başarılı olmak mutlu olmanın yolu yolu bulmaktır.

... cerrha cerrah dökter olması mümkün degil değil.

... üniversitede öğretmen olmayı çok istiyorum...

4.4.3.9. “Ve” Bağlacının Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

... milyonlara milyonlarca diziler dizi ve filmler film izleyebiliir izleyebiliriz.

... hiç bir hiçbir şeyi şey yapamaz ve böyle şöyle düşünür...

Yeşil, temiz ve bütün canlıların kendini özgür ve mutlu hissettiği bir çevre isterdim.

... giyinip en baştan ve kahvaltı hazırlayıp başlarız güne...

... aile bireyleri bireylerinin daha bilgili ve bilinçli olmaları gerekmektedir.

... çocuklarımın çocuklarıımın ihtiyaçlar ihtiyaçları ve istedikleri istekleri karşılanmazsa karşılanmazsa...

4.4.3.10. Öznenin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

Bu oyuna her hafta oldukça <err> bir </err><corr/> çok insan katılıyor ve <corr> bahsettiğim program </corr> televizyonda çok fazla <err> seyrediliyor </err><corr> seyrediliyor </corr>.

Bazı öğrenciler <err> onlar </err><err><corr/> akabalarıyla </err><corr> akrabalarıyla </corr> geliyordu ama <corr> ben </corr> <err> akrabalarımla </err><corr> akrabalarımın </corr><err> gelmesine </err><corr> gelmesini </corr> istemiyordum.

Aşk <err> - </err><corr/> kelimesini <err> düşünce </err><corr> duyunca </corr> veya <corr> bu kelime </corr> aklımıza gelince...

Ve </corr> çocuklara <err> yön </err><corr> yol </corr> gösterirler <err> , </err><corr/> ki <corr> çocuklar </corr> bu <err> yönlerde </err><corr> sayede </corr> iyi bir yerlere ulaşır.

Para yoksa aşk olsun <err> diyorlar </err><corr> diyorlar </corr> ama <corr> dünya </corr> öyle bir <err> halde </err><corr> hale </corr> geldi ki...

... savaşlarda binlerce <corr> insan </corr> birbirini öldürüyor...

Onlar </corr> bana yardım <err> etmeye </err><corr> etmek </corr> istediler ama <corr> ben ihtiyacım yok dedim <err> , </err><corr> . </corr> <corr> İşim </corr> bittikten sonra <err> yatakta </err><corr> yatağa </corr> oturdum <err>...

Ama günümüzde herkes büyük bir <err> apartemanda </err><corr> apartmanda </corr> yaşamak istiyor, <corr> kimse </corr> insanlarla <err> iletişim </err><corr> iletişim </corr> kurmak istemiyor.

...onlarla <err> bağıra </err><corr> bağıra bağıra </corr> konuşurlar. </s><s> Açıkçası <corr> böyle bir davranış </corr> doğru değil...

4.4.3.11. Nesnelerin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

... <err> ne size </err><corr> size ne </corr> iyi geliyorsa <corr> onu </corr> yapın...

Satış danışmanına para iadesi almaya geldiğimi söyledim.
Sonunda da Ama o bana paramı vermedi.

Severek İşini severek yapanların hayatı...

Hepimiz vaktimize dikkat etmeliyiz, zamanımızı yönetmeliyiz, boşa boşa boşa boşuna harcamamalıyız.

Başarıyı yakalamak için dil önemlidir...

...osman dili Osmanlıca okumak öğrenmek istiyorum ve bu dili çok merak ediyorum.

Belçika'da bu oyunu gençler daha fazla gençler daha fazla gençler oynuyorlar.

Yani onlar hayal ediyor hayal kuruyor ama hayallerini gerçekleştiriyor.

4.4.3.12. Yüklemin Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

Orda Orada beş sene okudu...

Mesela senin bilmediklerini onlar biliyor , onların bilmediklerini sen biliyorsun.

... bizden sonra var olacak gelecek nesiller de rahat davranacaklar ve boş bakacaktır bakacaklardır olaylara.

... oradan orada verilen eğitim eğitimin iyi olduğunu düşünüyorum.

Çünkü insanlar kahvaltı için sadece bitki çaylar çayları ya da kahveler kahve içiyordu ve yumurta her zaman her zaman yumurta içiyordu yiyordu.

Bir insan ömrü boyunca aynı *kalmayacak* ve sabit durumda yaşamayacak.

Hem kitap *okuyabilirsin* , hem videoizleyebilirsin...

4.4.3.13. Dolaylı Tümlecın Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

En önemlisi bir insan hayatında başarılı olmak için *başka insanlara* çok yardım *yapmalı* *etmeli*.

...Allah bana *her* *hiçbir* işte yardım etmeyecek . *ve benden* *razi* *razi* olmayacak.

Geleceğin dünyasında *insanlar birbirlerini sevecekler ve birbirlerine* saygı duyacaklar.

Çocuğun evinin ortasına girdirip *Çocuğu evine alıp* *ona* *Duş* *duş* yaptırıp temiz kıyafet verdikten sonra...

Bizi *Bizim* böyle *insalara* *insanları* *topluma* *kazanmamız* *kazandırmamız* gerekiyor.

4.4.3.14. Tamlayanın Kullanılmamasından Kaynaklanan Hatalar

Ama *sosyal medyanın* çok olumsuz *taraf* *tarafı* da *var*.

... yabancı *dil* *dil* öğrenmek zordur ve *yabancı dil öğrenmenin* hayatımızda hiç *önemli değil* *önemi yoktur*.

Google arama motoru gibi *araçların* yardımıyla...

... sonra *yılana* *yılan* *adamın* oğlunu *zehirlendi* *zehirledi*...

4.4.4. “Gereksiz Kelime” Olarak Kodlanan Hatalar

4.4.4.1. Bağlaçların Gereksiz Kullanımından Kaynaklanan Hatalar

Ama *da* bazıları sadece kendisini düşünür...

Ama benim öğrenen öğrendiğim dil türkçe Türkçe , o bu dil dili bence *de* bütün yabancılar çok zor bir dil olarak görüyorlar.

... ama şimdi şimdi hem *de* 1 bölüm bölüm birkaç gündür günde yapıyor çekiliyor hem de bu aynı haftada hafta bu bölüm bölümü izlenebilirsin izleyebilirsin.

Genellikle ben her zaman molada arkadaşlarım ile *hem* pratik pratik yapıyorum ya da tartışma ediyoruz yapıyoruz...

Çünkü Çünkü en sevdiğini ve yetenekli en sevdiği ve yetenekli olduğu iş işi yaparsa *hem de* daha fazla para kazanacak ve rahat edecek.

Ne zaman düşünüyorsun ki düşacaktısın, dünyada daha büyük problemler olur Dünyada daha büyük problemlerin olduğunu düşündüğün zaman, ki düşüneceksin, unutma ve senin problemleri problemlerin için *de* *oysaki* bir çöz çözüm vardır.

Yurtta beş oda arkadaşım var. *Şöyle ki* üç üçü Yeni Zelandalı , bir biri İngiltereli ve , bir biri *de* Brezilyalı.

...bir soru kafamda aklıma geldi : "Pasaportum nerede? Hiç görmedim! " *Şöyle ki, çok* Çok stres aldım strese girdim.

Ailem için, *üstelik* *kardeşlerim* *kardeşlerim* için yaşadım...

Ayrıca sevdiğiniz insanla *yaşabilirsiniz* *yaşayabilirsiniz* *ve* *fakir* *fakir* *olsada* *olsa da...*

Bence, *internettin* *internetin* *faydalı* *faydalı* yönlerinden istifade edip *ve* *zararlı* yönlerinden uzak durmak lazımdır.

Sabah *Sabahtan akşama kadar* *ve* *yemek yerken* bile cep telefonumu kullanıyorum.

4.4.4.2. Kelime Tekrarından Kaynaklanan Hatalar

Resipşiyonda *Resepsiyonda* *bana* *yardımcı* *yardımcı* *olması* *olmaları* *geriktikçe* *gerektiğinde* *bana* *yardımcı* *yardımcı* olmadılar.

Bazen aşk en *önemlidir* *önemli* şeydir, çünkü eğer evlenmeden sizin aranızda büyük bir aşk varsa *,* *bir* *başka bir* şeyi önemsemezsiniz.

Her insan sağlıklı *bir yaşamı* *ve uzun* *bir* *yaşamı* *yaşam* istiyor.

4.4.4.3. Zamirlerin Gereksiz Kullanımından Kaynaklanan Hatalar

Sadece *biz* *istediğimiz* *bölümler* *bölümleri* seçmeyip daha geniş olan bilgiler almamız lazım.

Şimdi *biz* *her şey* ellerimizde *elimizde* *her şey* var ama kalplerimiz boştur.

Ancak *olumsuzlar* *olumsuz* taraflar da var, mesela *senin* *ailenden uzak* *olacaksın* *olacaksın...*

Bazen aşk en *önemlidir* *önemli* şeydir, çünkü eğer evlenmeden sizin aranızda büyük bir aşk varsa *,* *bir* *başka bir* şeyi

önemsemezsiniz, çünkü *siz* bu durumda aşk sizin için her şeydir.

Bu insan konuşurken tabii ki *o* akıllı görünüyor ama hiç deneme deneyimi yok.

Üstelik *o* bazı güzel bir şeyler şeyleri *onu* kaçıyor kaçırıyor...

Bazı öğrenciler *onlar* akabalarıyla akrabalarıyla geliyordu...

Ailesiyle, akrabalarıyla, arkadaşlarıyla arkadaşlarıyla hayatının en önemli ve en değerli vakitlerini *onlarla* paylaşmalıdır ve geçirmelidir.

Her gece *onun* hayali ile uyuduğum arabayı ala bileceyim alabileceğim.

Ekonomi olsa Ekonomiye gelince *kendi* insanları kendi memleketinde çalışabilecek iş bulabilecek derecede insanların kendi memleketinde iş bulup çalışmasını sağlayacak kadar güçlü olmasını isteyorum istiyorum.

Seni *kendimin* yeni evimde ağırlamaktan çok mutlu olacağım...

Her sabah veya her yemekten sonra dişlerimiz dişlerimizi fırçalamalıyız çünkü dünyada çok *insan, onların insanın* dişleri bozuktur.

Bu görüntünden görseldeki bir *kişi onun kişinin* elleri ve ayakları önemli sosyal medyalara medya sitelerine bağladı bağlandı.

Ama bazı *garsonlar garsonların onları* kimlik hayat sigortası sigortası yok.

4.4.4.4. “Bir” kelimesinin Gereksiz Kullanımından Kaynaklanan Hatalar

... ve <err><corr/> güzel <err> bir </err> <err> üniversiteler </err><corr> üniversiteler </corr><err> kurabilirdim </err><corr> kurabilirdim </corr>.

Hiç <err> bir </err> <err> merak </err><corr> merak </corr> etme!

... <err> bir </err> <err> Güney </err><corr> Güney </corr><err> afrikada </err><corr> Afrika'da </corr><err> yaşan </err><corr> yaşayan </corr> bir cerrah...

Ama günler <err> geçerken </err><corr> geçtikçe </corr> Türk <err> arkadaşlar </err><corr> arkadaşlarım </corr> her zaman her <err> bir </err> yerde <err> de </err><corr/> bana yardımcı <err> oldu </err><corr> oluyordu </corr>.

Hiç <err> kimseden </err><corr> kimseye </corr> <err> bir </err> <err> feryad </err><corr> sitem </corr> etmiyoruz.

Dünyadaki </corr> en ünlü <err> bir </err> <err> şirketi </err><corr> şirket </corr>...

... insanlar bir ülkenin temeli <err/><corr>, </corr> <err> bir </err> geleceğin yaratıcılarıdır.

Güzel <err> bir </err> sokaklarda insanların gezmesi...

Hocam eğer <err> bir </err> <err> zaman varsanız </err><corr> zamanınız varsa </corr>...

4.4.4.5. İlgeçlerin Gereksiz Kullanımından Kaynaklanan Hatalar

Bazen kendilerinin <err> hakkında </err> insan <err> olduğu </err> olduğunu düşünüyorlar...

Bana göre yabancı dil <err> hakkında </err> insan ya da <err> toplum için can alıcıdır.

<err> Yemekhane </err> Yemekhanede <err> hakkında </err> pek çok yemem...

Günümüzde bütün insanlar teknoloji hakkında kullandığından dolayı...

Zengin olduktan sonra öğrencilere için fazla çok sayıda kurs kuracağım.

Biliyorum ki Eğitim eğitim sayesinde iş bulmak için daha kolay olacak.

Çünkü yaşamak için şimdi çok tehlikeli...

İnsanları anlamak için kolay bir iş değildir.

Evet, sanatının sanatın gelişmesinde teknolojinin rolü rolü vardır. Var çünkü teknoloji ile çok yardımcı olacak oluyor.

4.5. SÖZDİZİMSEL HATALAR

Yabancı öğrenciler Türkçe sözdizimini öğrenirken ana dillerindeki sözdiziminin etkisinde kalarak hatalar yapabilmektedir. Türkçe eklemeli bir dil olduğu için Türkçenin sözdizimi özelliklerini incelemek sadece cümle öğelerinin sıralamasıyla değil aynı zamanda bu kelimelerin aldığı eklerle de ilgilidir. Çünkü kelimelere cümle içinde farklı sözdizimsel işlevler kazandıran, eklerdir. Dolayısıyla Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yaptıkları sözdizimsel hatalar biçimbilimsel hatalarıyla yakından ilişkilidir.

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yaptıkları sözdizimsel hataların görülme sıklığı ve yüzde oranı Tablo 4-5'te verilmiştir.

Tablo 4-5: Sözdizimsel Hataların Görülme Sıklığı ve Yüzde Oranı

No	Hata Türü	Görülme Sıklığı	Yüzde Oranı (%)
1	Kelime Sırası Hataları	78	52,3
2	Şart Cümlelerinde Yapılan Hatalar	36	24,2
3	Dolaylı Anlatım Hataları	13	8,7
4	Eksik Cümle Hataları	17	11,4
5	Nesne Hataları	5	3,4
Toplam hata sayısı		149	

4.5.1. Kelime Sırası Hataları

Yabancı öğrenciler, ana dillerinden Türkçeye doğrudan çeviri mantığıyla mantığıyla düşündükleri için kelime sırası açısından bozuk cümleler kurmaktadırlar. Öğrencilerin kelime sıralamasına ilişkin yaptıkları hatalar aşağıdaki başlıklar altında değerlendirilebilmektedir:

4.5.1.1. Tamlananın Yanlış Yerde Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar

Bizim evlilik ~~şolonumuz~~ salonumuzun ~~şolonumuzun~~ "Sinema Salonu" adı ~~şolonumuzun~~ adı "Sinema Salonu" .

~~%90~~ insan ~~%90~~ İnsanların ~~%90~~'ı hastalanırsa en ~~büyük~~ büyük hastanelere en ~~deneyimli~~ deneyimli ~~prof doktorlara~~ profesörlere giderler.

Bundan ~~4 yıl süresi~~ , ortaokul ortaokulun ~~4 yıl süresi~~ .

Lise ~~sınavı bitirme~~ bitirme sınavı ~~sınavı bitirme~~ günde ~~sınavı bitirme~~ günüydü .

4.5.1.2. “Bir” Kelimesinin Yanlış Yerde Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar

~~Bir fazla kilolu~~ Fazla kilolu bir kız vardı.

~~Bir tek~~ Tek bir kelime, bir tek ~~tek bir~~ davranış ~~birisinin~~ etekleri zil çalabilir eteklerini zil çaldırabilir ya da kara kara düşündürebilir.

Her canlı ~~bir acı~~ acı bir durumda olabilir.

LC Waikiki Ümraniye'nin LC Waikiki Ümraniye şubesinde ~~bir çalışan~~ çalışan bir adam vardır.

<err> Bu </err><corr> Böyle </corr> bir <err> gibi </err><corr/> arkadaşlık çok güçlü çünkü <err> bir güçlü </err><corr> güçlü bir </corr> temel üzerine kurulur.

4.5.1.3. Aynı Kelimeyi Niteleyen Sıfatlar veya Sıfat-Fillerin Yanlış Yerde Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar

<err> Ben </err><corr> Benim </corr> <err> bütün yazdığım </err><corr> yazdığım bütün </corr> <err> kompozisyonlar </err><corr> kompozisyonların arasında </corr> en enteresan konu <err> bu </err><corr> budur </corr>.

Sonuç olarak, bana göre <err> bütün dünyadaki </err><corr> dünyadaki bütün </corr> <err> problemleri </err><corr> problemler </corr> bu konu <err/><corr> ile </corr> ilgilidir...

<err> Diğer memnun kalmadığınız </err><corr> Memnun kalmadığınız diğer </corr> <err> ayrıntılar da </err><corr> şeyler de...

Günümüzdeki insanların <err> en önemli kaybettiği </err><corr> kaybettiği en önemli </corr> şey <err> başkaların </err><corr> başkalarını </corr> hissetmek...

... çünkü insanlar <err> her yaptığı </err><corr> yaptığı her </corr> şeyde (yardım etmek, sohbet etmek, şaka yapmak...) <err> yeterli zamanda </err><corr> zamanında </corr> durmayı biliyorlar.

<err> İkinci söylemek istediğim </err><corr> Söylemek istediğim ikinci </corr> şey şudur...

Sağlıklı bir yaşam için <err> ikinci önemli olan </err><corr> önemli olan ikinci </corr> <corr> şey </corr><err> bu </err><corr/> spordur.

Ama <err> tüm kurduğumuz </err><corr> kurduğumuz tüm </corr> <err> hayal </err><corr> hayaller </corr><err> , </err><err><corr/> mutlaka gerçekleşmedi </err><corr> gerçekleşmeyebiliyordu </corr> .

4.5.1.4. Doğrudan Anlatımlı Cümlelerin Kelimelerin Yanlış Yerde Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar

Keşke Eğer fark etselerdi demezlerdi "Keşke ..." "Keşke..." demezlerdi , kaybetmezlerdi o altın zamanlarını.

... ve asla diyemezsin şöyle şöyle diyemezsin : " vaktim Vaktim gitti oldu..."

Hayat çok kısa. " Mina Urgan dedi dedi Mina Urgan.

4.5.1.5. Bilgi Yapısıyla İlgili Hatalar²

Her insan bir toplumda yaşıyor, o toplumdaki insanlar ile birlikte her zaman her zaman birlikte olur.

Bence bu dünyada cennet cennet bu dünyada bulunur.

Hayatta genellikle genellikle çok insan bizim yanımızda bizim yanımızda çok insan vardır.

Mesela dersten sonra lokantaya yabancılarla yabancılarla lokantaya gidebiliriz ve yemek yiyebiliriz.

Bebekken baba anne babaannem onun yanına beni beni yanına almıştı.

Üstünde Üstelik bu üniversiteden mezun olacaksan olursan yurt dışına çalışmak için çalışmak için yurt dışına gidebilirsin.

Nasıl bunu Bunu nasıl yapabilirsiniz?

² Bilgi yapısı, bağlam ya da söylem içerisine bilginin nasıl yerleştirildiği ile ilgilidir.

... nasıl hayatımız boyunca hayatımız boyunca nasıl sağlıklı yaşıyoruz?

Ne bizim sağlığımızı Bizim sağlığımızı ne etkiliyor?

... ne size size ne iyi geliyorsa onu yapın...

Neden benim hayatım benim hayatım neden bu kadar zor?

fakir Fakir insanlar nerede mutluluğu mutluluğu nerede buluyorlar?

4.5.1.6. Diğer Kelime Sırası Hataları

Avrupa batı bu bir ülkesidir Bu bir Batı Avrupa ülkesidir...

Ayrıca Ayrıca insanlar güzel hayat ve mutlu ve mutlu bir hayat yaşacak yaşayacak.

... ben çok az zaman kendi çocuklarıma kendi çocuklarıma çok az zaman verdim ayırdım.

Biz her şey onlar için şu an şu an onlar için her şeyi yapacağız yapıyoruz

... farklı bir bakış açısı görmek istiyorum ve daha önemli bundan öğrenmek ve bundan daha önemlisi öğrenmek istiyorum...

... çocuklarımızı çocuklarımıza iyi bir eğitim ve kaliteli iyi ve kaliteli bir eğitim vermeliyiz...

<err> Tekrar mağazamızdan alışveriş yaptığınız için size </err><corr> Mağazamızdan alışveriş yaptığınız için size tekrar </corr> teşekkür <err> ederip </err><corr> ederiz </corr>.

4.5.2. Şart Cümlelerinde Yapılan Hatalar

Türkçenin yapısı gereği, yabancı öğrencilerin yaptığı sözdizimsel hatalarla biçimbilimsel hataların birbiriyle bağlantılı olduğuna bir önceki bölümde değinilmişti. Öğrenen derleminden elde edilen veriler, öğrencilerin -sA ekini kullanamamaları sonucu şart cümlelerini kuramadıklarını göstermektedir. Bağımlı dizin analizinin ortaya koyduğu gibi, yabancı öğrenciler (a) ya şart ekini getirmeyi ihmal etmekte ya da (b) şart ekini yanlış zaman ekiyle beraber kullanmaktadır.

(a) Eğer bir kişi <err> hasta </err><corr> hastaysa </corr> <err> rastlıyor </err><corr> bütün insanlar hasta <err> olacak </err><corr> olur </corr>...

<err> sonuç </err><corr> Sonuç </corr> olarak bu bahsettiğim <err> noktal </err><corr> noktalara </corr> <err> eğer dikkat etmelisiniz </err><corr> dikkat ederseniz </corr>...

Eğer </corr> iyi bir <err> insanız </err><corr> insansak </corr> mutlaka onları hissedebiliriz.

Bunu <err> yaparken </err><corr> yaparsak </corr> <err> rahatca </err><corr> rahatça </corr><err> yaşabiliriz </err><corr> yaşayabiliriz </corr>.

Eğer bir kişi <err> onun </err><corr> kendi </corr><err> iş </err><corr> işini </corr> <err> sevmiyor </err><corr> sevmiyorsa </corr> zaman geçmiyor...

... eğer çok <err> çalıştınız </err><corr> çalışırsanız </corr> sonra <err> sıklıyorsunuz </err><corr> sıkılırsınız </corr>...

(b) <err> Üstünde </err><corr> Üstelik </corr> bu üniversiteden mezun <err> olacaksan </err><corr> olursan </corr> <err> yurt dışına çalışmak için </err><corr> çalışmak için yurt dışına </corr> gidebilirsin.

... eğer özen <err> göstermek </err> göstererek <corr/ <err> kullanıyoruz </err><corr> kullanırsak </corr>...

Bundan dolayı , ebeveynler çocuklarını çocuklarının her zaman mutlu olması ve başarılı olması olmasını isterlerse çocuklarını çocuklarını yardım seven yardım sever olmasına olarak yetiştirmeliler.

Yeni bir ülkede ülke kurma imkanım imkanım olursa olsaydı böyle olmasını olmasını çok isterdim.

Yani bu hayatta eğer mutlu bir hayatı hayat yaşamak istersek başarılarında başarılarımızda kibirli olmamalıyız olmamaya özen göstermemiz lazım.

Hepimiz iyi bir insan olarak yaşarken yaşarsak hayatımız hayatımızda her zaman başarılı başarılı olur oluruz.

“Var” ve “yok” kelimelerini içeren şart cümleleri de Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için ayrı bir zorluk oluşturmaktadır. Öğrenciler, cümlenin anlamına bakmaksızın “olmak” fiilinin kullanılmasının uygun olacağı cümlelerde, -sA ekini “var” ve “yok” kelimelerine getirmektedir.

Hatta akrabalarım akrabalarımı da götürmek götürme mümkün imkanım varsa olursa onlara bilet alacağım.

Bugün teknoloji yoksa olmasaydı çeşitli alanlarda (ulaşım, haberleşme, iletişim, eğitim ve iş) insanlar fazla zorlukla zorluk yaşarlar yaşarlardı.

Eğer bu alanlarda teknoloji gelişimi yoksa olmasaydı dünyadaki olaydan olaylardan haberleri

</err><corr> haber </corr> alana kadar fazla <err> bekliyoruz </err><corr> beklerdik </corr>.

Eğitim alanında daha <err/><corr> fazla </corr> teknoloji <err> varsa </err><corr> olursa </corr> eğitim daha kolay <err> olacak </err><corr> olur </corr>.

şimdiki cep telefonum <err> yoksa </err><corr> olmasaydı </corr> <err> herşeyi </err><corr> her şeyi </corr><err> kaybedeceğim </err><corr> kaybederdim </corr>.

<err> Ağar </err><corr> Eğer </corr><err> hayatım </err><corr> hayatımda </corr> çok <err> sevmek </err><corr> sevgi </corr> <err> varsa </err><corr> olursa </corr> ben çok mutlu <err> alacağım </err><corr> olurum </corr>.

4.5.3. Dolaylı Anlatım Hataları

Dolaylı anlatım cümleleri kurabilmek, Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin sözdizimsel yeterliklerinin önemli bir parçasıdır. Aynı zamanda, kuruluşunda çeşitli dil bilgisi yapıları gerektirdiğinden dolayı öğrencilere karmaşık gelen ve öğrenilmesinde güçlük yaşanan bir konudur. Dolaylı anlatım cümlelerinin kurulabilmesi için öğrencilerin; tamlayan ekini, iyelik ve durum eklerini, sıfat-fiil ve isim-fiil eklerini doğru kullanmaları, ad cümlelerine hangi fiillerin eklendiğini, zamirlerin nasıl değiştirildiğini, cümle yapısının değişmesine bağlı olarak öğelerin hangi ekleri aldığını bilmeleri gerekmektedir. Ne var ki aşağıdaki örneklerde görüldüğü üzere, öğrenen derleminden elde ettiğiniz veriler, öğrencilerin dolaylı anlatım cümlelerini kurmakta başarılı olmadıklarını göstermektedir.

... daha iyi bir dünya bırakmak için <err/><corr> neler </corr> <err> yapmak </err><corr> yaptığımızı </err><corr> yapmamız gerektiğini </corr> <err> ilerleriz </err><corr> açıklarız </corr>...

... </err><err><corr/> bana </err><corr/> neden <err> gülüyordum </err><corr> güldüğümü </corr> soruyordu...

İnsanlar dünyada nereye <err> gidiyor </err><corr> gittiklerini </corr> ve <err> neden </err><corr> nereden </corr><err> geliyor </err><corr> geldiklerini </corr> bilmiyorlar.

Bir sonraki </corr> paragrafta geleceğimize daha iyi bir dünya bırakmak için neler <err> yapmalıyız ve çevremiz daha güzel nasıl yapabiliriz onun hakkında </err><corr> yapmamız gerektiğinden ve çevremizi nasıl daha güzel yapabileceğimizden </corr> <err> konuşacağım </err><corr> bahsedeceğim </corr>.

Mesleğimde kendimi o kadar rahat hissediyorum ki <err>, </err> <err> maaşım ne kadar olacak </err><corr> maaşımın ne kadar olacağını </corr> bazen hiç düşünmüyorum.

<err> Onunları </err><corr> Onlar </corr> <err> bilmiyorlar gerçek mutluluk ne demek </err><corr> gerçek mutluluğun ne demek olduğunu bilmiyorlar </corr>.

<err> Bu </err><corr> Bunun </corr> aslında dil öğrenme sürecini zorlaştıran bir şey <err> değil fikrindeyim </err><corr> olmadığı fikrindeyim </corr>.

<err> İsteklerini </err><corr> İsteklerimizi </corr><err> tutabilmemiz </err><corr> bastırabilmemiz </corr> <err> gerekiyormuş </err><corr> gerektiğini </corr> <err> söylüyor </err><corr> söylüyor </corr>.

Ben <err> kendimi </err><corr> kendimin </corr> cep telefonu <err> bağımlı </err><corr> bağımlısı </corr> <err> olarak </err><corr> olduğumu </corr> düşünüyorum.

<err> İspanyolca </err><corr> İspanyol </corr><err> konsulatosu </err><corr> Konsolosluğu'na </corr> gitmek <err> zorundayıma </err><corr> zorunda olduğumu </corr> biliyordum.

<err> Gerginlik </err><corr> Ergenlik </corr><err> dönemde </err><corr> döneminde </corr> çocuklar bazen <err> anlamıyor ne kadar yabancı dil gerekli olabilir </err><corr> yabancı dilin ne kadar gerekli olabildiğini anlamıyor </corr>.

4.5.4. Cümlenin Önemli Bir Kısımının Eksik Bırakılmasından Kaynaklanan Hatalar

Karşılıklı konuşmalarda, sanatlı söyleyişlerde ya da atasözlerinde kullanılan eksilteli cümlelerden farklı olarak yabancı öğrencilerin kurduğu cümlelerde bir ya da birden çok ögenin eksik bırakılması sonucu anlatım bozuklukları veya yazı diline has olmayan kullanımlar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca öğrenen derleminde, okuyan kişinin metnin akışı gereği eksik kalan kısmı zihninde tamamlayamadığı cümlelere de rastlanabilmektedir.

<err> Dünya'ya başlana kadar her şeyi değiştiriyor </err><corr> ? </corr> ve teknoloji baş döndürücü <corr> bir hızla gelişiyor </corr>...

Çocukken insanlar <err> birbirimde </err><corr> birbiriyle </corr> oyun <err> oynuyorlar </err><corr> oynuyorlar </corr> ; gelecekte ne olmak <err> istiyor </err><corr> istediklerini birbiriyle paylaşıyorlar </corr>...

<err> Öğrencilerin çalışmalarını </err><corr> ? </corr> .

<err> Tüm söz edilmiştir sonra </err><corr> Anlattıklarımızı özetleyecek olursak </corr> ; dürüstlük, <err> sevgi </err><corr> sevgi </corr> , özen.... <err> olabilir </err><corr> ? </corr> .

Bu <err> dilekçe </err><corr> dilekçeyi </corr> yazma <err> amacı </err><corr> amacım </corr> <corr> kaldığım odayla ilgili sorunları anlatmak </corr> <err> odanın </err><corr> . </corr><err> Odanın yatak </err><corr> Yatak </corr><err> odası </err><corr> odasında </corr><err> nemli </err><corr> nem </corr><err> bir </err><corr>/> kokusu var...

Geçmişte insanlar bir evi alırken komşuların durumuna ve davranışlarına bakıyordu çünkü ev alma komşu al <corr> diye bir söz var </corr>.

<err> Babam beni </err><corr> ? </corr> <corr>.

Bu <err> müdüne </err><corr> müdür </corr> her <err> şey </err><corr> şeyi </corr> anladı, ama <err> fikir yok </err><corr> durumu nasıl düzeltereğine dair hiçbir fikri yoktu </corr>.

İnsanlar farklı amaç amaçlar için yabancı dil öğrenir. Daha iyi bir iş bulmak, gezmek, okul okulu bitirmek için yabancı dil öğrenmek gerekir.

Ve eğer farklı dil biliyorsan daha iyi olacak ve genellikle İngilizce İngilizce bilmek daha avantajlı...

Belki sizin amaçlar "Nasıl bunu Bunu nasıl yapabilirsiniz?" diye sorarsınız.

4.5.5. Nesne Hataları

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin belirtili nesnelere belirtisiz nesnelere arasındaki farkı kavrayamamaları gerek biçimbilimsel gerekse sözdizimsel düzeyde hata yapmalarına neden olmaktadır.

Her insan sağlıklı bir yaşamı ve uzun bir yaşamı istiyor.

Her sabah , duş almalıyız çünkü vücut vücut oksijeni oksijen istiyor.

Ayrıca Ayrıca , yabancı dili bir dil öğreniyor öğrenmek çünkü çünkü ne zaman başka dil öğreniyorsa başka bir dil öğrenildiğinde ulaşım iletişim daha iyi olacak.

Ben oraya Oraya girdiğim zaman bir kazağı kazak ilgili ilgimi çektiği için daha yakın olarak gidiyordum o tarafa doğru gittim .
Sonra ben bir kazak bu kazağı almak istiyordum istedim.

33 yaşındayken iyi işi bir iş bulmalıyım.

4.6. ANLAMBİLİMSEL HATALAR

Anlamsal hatalar, çoklu hata içermesi veya Türkçeye has olmayan ifade biçimlerinin kullanılması sonucu cümlelerin tamamında veya büyük bir bölümünde meydana gelen anlam belirsizliklerinden kaynaklanan hatalardır. Öğrenen derleminde hata etiketlemesi yapılırken bozuk olmasına rağmen cümlelerin anlamının bağlamdan çıkarılabildiği durumlarda “IF” (ifade hataları) etiketi, cümlelerin anlamının bağlamdan çıkarılamadığı veya çıkarılan anlamın doğru olup olmadığından emin olunmadığı durumlarda “AB” (anlam belirsizliği) etiketi kullanılmıştır.

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yaptıkları anlambilimsel hataların görülme sıklığı ve yüzde oranı Tablo 4-6’da verilmiştir.

Tablo 4-6: Anlambilimsel Hataların Görülme Sıklığı ve Yüzde Oranı

No	Hata Türü	Görülme Sıklığı	Yüzde Oranı (%)
1	İfade Hataları	578	77,2
2	Anlam Belirsizliğinden Kaynaklanan Hatalar	169	22,6
3	Anlamca Çelişen Kelimelerin Birlikte Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar	2	0,2
Toplam hata sayısı		749	100

4.6.1. İfade Hataları

Öğrenen derleminde “IF” (İfade Hataları) koduyla etiketlenen hataların çoğu, öğrencilerin dil bilgisel yeterliklerinin oldukça sınırlı olmasından, özellikle fiilimsileri kullanmaları gereken birleşik cümleleri kuramamalarından ve Türkçe sözdiziminin temel mantığını kavrayamamalarından kaynaklanmaktadır.

<err> Kadınlardan kötü maddi durumları yaşamak </err><corr> Kadınlar arasında, maddi sıkıntı çekmek </corr> isteyen yok sanırım.

<err> Sosyal medya kullanırken bizim dünyamız köy gibi görünüyor </err><corr> Sosyal medya dünyamızı küresel bir köye dönüştürüyor </corr>.

Sağlıklı bir yaşam için iyi beslenmeliyiz çünkü <err> yeter ve doğal yemekler lazım </err><corr> doğal gıdaları yeterli miktarda tüketmek lazım </corr>...

Bu yağlı ve şekerli <err> yemek </err><corr> yemekleri </corr> yedikçe <err> vücut şişman oluyor </err><corr> kilo alıyoruz </corr>.

Bu ülkelerde insan temiz su içmiyor, <err> temiz su pişirmek için yok </err><corr> yemek pişirecek temiz su yok </corr>.

<err> Bence bu insanın türü canlı değil, cansız </err><corr> Bence bu tür insanlar yaşamıyorlar </corr>.

<err> Ne zaman yeni bir dil öğreniyoruz </err><corr> Yeni bir dil öğrendiğimiz zaman </corr> <err> başka yeni fikir düşünüyoruz </err><corr> yeni fikirler ediniyoruz </corr>.

Günümüzde <err> dünyada ülkeleri teknoloji arasında büyük farklı </err><corr> dünyadaki ülkelerin arasında teknoloji açısından büyük bir fark </corr> vardır.

Bana göre gelişme için en önemli <err> şeyler; birinci demokrasidir </err><corr> şeylerin başında demokrasi gelir </corr>.

<err> Bırak varsa </err><corr> İnsan pes ederse </corr> başarılı olmaz.

<err> Bunu en önemli bir yol, başarılı olmak için </err><corr> Bu, başarılı olmanın en önemli yolu </corr>.

Aileler veya <err> yakılarımız </corr><err><corr> yakınlarımız </corr><err> hiç bir </err><corr> hiçbir </corr> zaman <err> bize seçenek yapmamalı </err><corr> bizi seçim yapmaya zorlamamalı </corr>.

... <err> yalnızca senin için hangi daha önemli biliyorsun </err><corr> hangisinin senin için daha önemli olduğunu yalnızca sen biliyorsun </corr>.

<err> Benim hedeflerim şöyle "İnsanlar iyi hissetmesi durumunda hayatım kazandım" özet yapabilirim </err><corr> Hedeflerimi şöyle özetleyebilirim: İnsanlar kendilerini iyi hissediyorsa başarılı olmuşum demektir.

<err> Nasıl yukardaki konuda yazılmıştır </err><corr> Yukarıda yazıldığı gibi </corr>...

Bunun için <err> şimdiden biz düşünmeliyiz ne bize gerçekten önemli </err><corr> bizim için neyin gerçekten önemli olduğunu şimdiden düşünmeliyiz </corr>...

<err> Bugün, dünden başarılı olması insanın sevilip de mutlu olmasını sağlıyor sanıyorlar </err><corr> İnsanların bugün dünden daha başarılı olmalarını sevilip de mutlu olmalarına bağlıyorlar </corr>.

Çünkü <err> tadını çıkaracak sahip olanları bile elinden uzaklaşmış olacak </err><corr> daha önceden sahip olduklarının tadını çıkaracağı yere onları kaybetmiş olacak </corr>.

<err> Ne zaman düşünüyorsun ki düşücektisün, dünyada daha büyük problemler olur </err><corr> Dünyada daha büyük problemlerin var olduğunu düşündüğün zaman, ki düşüneceksün </corr> , unutma...

<err> Paragraftaki bu soru ifade etmeye çalışıyorum </err><corr> Bir sonraki paragrafta bu soruya cevap vermeye çalışacağım </corr>.

Bu <err> teknoloji </err><corr> teknoloji </corr> <err> hayatımızdaki gelecek olana kadar fazla ve şahane bir teknoloji olacaktır </err><corr> gelecekte daha da gelişecek ve mükemmel bir hâl alacaktır </corr>...

... <err> en iyi anların arada"hayat hakkında düşünmek gerekmiyordu" </err><corr> en güzel anlarımdan biri hayat hakkında düşünmem gerekmemesiydi </corr>...

... <err> bu konu şöyle bir plan yaptım </err><corr> bu konuyu şöyle anlatmayı planladım </corr>...

Ayrıca ikinci <err> hayalim </err><corr> hayalim </corr> <err> gelecek yüzyili için insanlar teknoloji hakkında daha az kullanacaktı </err><corr> gelecek yüzyılda insanların teknolojiyi daha az kullanması </corr>...

Bu yüzden <err> mesleği sadece çok para kazanacak düşünmemeliyiz ama o iş nasıl yapacak en önemli </err><corr> mesleği seçerken sadece çok para kazanacağımızı düşünmemeliyiz, o işi nasıl yapacağımız da önemli </corr>.

<err> Gezerken bilgi daha doğru görünebilir </err><corr> Gezerken daha doğru bilgiler edinebiliriz </corr>.

<err> Bu alışkanlığıyla dünyamızı çok büyük gelişmesi olacaktır </err><corr> Bu alışkanlık sayesinde dünyamız çok gelişecektir </corr>.

Ne yazık ki <err> geçirdiği günlerde adeta on yıl gibi geçirmiş oldu </err><corr> geçirdiği zor günler sonucunda on yıl yaşlanmış gibi oldu </corr>.

Çünkü <err> elektrik şeyleri hiç kes montaja kadar bilmiyor ki çalışır ya da bozuktur </err><corr> elektrikli aletleri monte edene kadar kimse onların çalışıp çalışmayacaklarını bilemez </corr>.

tüm yaşadığımız hayat nasıl ve nerde harcadığımız onu Allah'a cevap vermeliyiz </err><corr> hayatımızı nasıl ve nerede harcadığımızın hesabını Allah'a vermeliyiz </corr>.

... <err> ana dilim olarak da böyle bir sözle ilgili var </err><corr> ana dilimde de böyle bir söz var </corr>.

Örneğin, bazen insan <err> birkaç </err><corr> hasta olduğunda <err> ne kadar parayı ve diğer metotleri kullanırsa halbuki </err><corr> çok para harcayıp çeşitli tedavi yöntemlerini kullanmasına rağmen </corr> sağlığa <err> sahip olamayak </err><corr> kavuşamaz </corr>.

...<err> maden planlama ve tünel sayesinde açma konusunda uzmanlaşmayı planladığım yer </err><corr> burada maden planlama ve tünel açma alanında uzmanlaşmayı düşünüyorum </corr>.

<err> Önemli de yeni yabancı dil ana dilden çok mu farklı </err><corr> Yabancı dilin ana dilinden farklı olup olmadığı da önemli </corr>.

... bu yüzden <err> insan her zaman özellikle hakkında farklı kültür ve toplumların bilgileri farklı yerlere gitmek lazım </err><corr> insanın özellikle farklı kültür ve toplumlar hakkında bilgi edinebilmesi için farklı yerlere gitmesi lazım </corr>.

Sonra <err> okul hayatı bitirdik </err><corr> okul hayatımız bitti </corr><corr> , </corr> üniversiteye başvurduk...

Bu </corr> yüzden en önemli şey <err> ne kadar bilgiler insanın fikrinin yöntemleri yansıyor ve etkiliyor </err><corr> bilgilerin insanın düşünce tarzına ne kadar yansdığı ve insanı ne kadar etkilediğidir </corr>.

<err> Sabırla oldukça Türk bursları gelmiş ve ilk defa hayalımı gerçekleştirmiş </err><corr> Sabırla bekledim, Türkiye burslarını kazandım ve hayallerimi gerçekleştirdim </corr>.

<err> nasıl insanlar davranıyor ve çok pozitifler öğrenmek yada bilmek imkan var </err><corr> insanların nasıl davrandığını, pozitif olup olmadıklarını öğrenme imkanı var </corr>.

Şans oyunlarının <err> faydaları insanların hayatları değişiyor </err><corr> faydalarından biri insanların hayatlarını değiştirmesi </corr>.

<err> Doğru ki kitap okuyan insanlar çok bilgilidir </err><corr> Kitap okuyan insanların çok bilgili oldukları doğrudur </corr>.

... <err> onu düşünüyor bütün insanlar o üstündür </err><corr> bütün insanlardan üstün olduğunu düşünüyor </corr>.

Hayatlarında gerçekten mutlular mı? </s><s> <err> Onların çoğu "Hayır" değiller </err><corr>Hayır, onların çoğu mutlu değil</corr>.

... <err> yurt ve evin ikisi de </err><corr> hem yurttta hem de evde kalmanın </corr> olumlu ve olumsuz yönleri vardır.

<err> Bu doğru interneti kullanması </err><corr> Doğru internet kullanımı </corr>...

<err> Her hangi gittiklerimiz yerler </err><corr> Gittiğimiz herhangi bir yerde </corr>...

<err> Her hangi ülkede, aynı zamanda Meksika'da </err><corr> Meksika dâhil bütün ülkelerde </corr> kötü insanlar var...

<err> Bu dilekçi aslı amacı beni mazum durumda bırakan kuruma gerekli çözümleri yapılması için az öderim </err><corr> Bu dilekçenin asıl amacı beni mağdur eden kurumdan gerekli çözümleri üretmelerini talep etmektir </corr>.

<err> Ekonomi olsa </err><corr> Ekonomiye gelince </corr><err> kendi </err> <err> insanları kendi memleketinde çalışabilecek iş bulabilecek derecede </err><corr> insanların kendi memleketinde iş bulup çalışmasını sağlayacak kadar güçlü </corr> <err> olmasını </err><corr> olmasını </corr><err> isteyorum </err><corr> istiyorum </corr>.

<err> Öncikle </err><corr> Öncelikle </corr> bazı kişiler her istediklerinin parayla mümkün olma olasılığı yüksek olduğundan dolayı </err><corr> bazı kişiler her istediklerini parayla elde etme olasılığının yüksek olduğunu düşündüğünden dolayı </corr> parayı tercih ederken...

4.6.2. Anlam Belirsizliğinden Kaynaklanan Hatalar

Sınav kâğıtlarını incelediğimiz öğrenciler, günlük hayattaki konuşmaların dışına çıkan konularda görüşlerini ifade etmeleri gerektiğinde düşüncelerini dile getirmekte zorlanmaktadırlar. Her ne kadar ileri seviyedeki kelime ve dil bilgisi yapılarını kullanmaya çalışsalar da dil düzeylerinin yetersizliğinden dolayı anlaşılması güç olan veya hiç anlaşılamayan cümleler kurmaktadırlar.

...<err> günümüzde her kişi hatta yalnız yapacak şey her zaman uğraşma ile yapmalısaydı yani işleyen demir pas tutmaz yapıyor ve bundan dolayı hem kisten kişiye gelişecek hem de dünyamıza gelecek </err><corr> ? </corr>

<err> Savaş, felaketler insanlar için insanlar savaş duracak </err><corr> Savaşlar, felaketler olmayacak </corr>

<err> İnternet </err><corr> İnternet </corr>, <err> bunu en kolay teknoloji şimdi doğru başka var </err><corr> ? </corr>

<err> Yani insan şekiline yapacakken hep her şey olur </err><corr> ? </corr>

... <err> ne yaptığını ama hangi kötülük düştüğünü, cesaret vermemiz lazım </err><corr> ? </corr>

<err> Teknolojini geliştirmesini dũnyayı sanki cannete doğru kaderine
izirmiş </err><corr> ? </corr>

...<err> bu eğitim tarafından her insan farkındayacak olundu </err><corr>
bũtũn insanlar eğitimin gerekliliğinin farkına vardı </corr><err> yanı </err><corr>
yani </corr> <err> altın ۆlũmũn çarpan olmayacaklar </err><corr> ? </corr>.

Öte yandan <err> kişiden kısı her zaman araştırma yapıyor dũnyadaki
</err><corr> ? </corr>

Bũtũn insanlar <err> yapar yapmaz saygıla davranlaşıyorlar </err><corr> ?
</corr>

<err> Teknoloji için gelişmelin boyutlu olacagim </err><corr> ? </corr>

Bir ۆlkeye gidince <err> ve onun diline, ۆdetlerine aslı o sulile ۆęrenince
</err><corr> ? </corr>

Son olarak bence <err> her şey insan için birçok faktör olan temeli olarak
vardır </err><corr> insanı etkileyen birçok faktör vardır </corr>.

<err> Hangi çeşit yemekler kullanıyorsa ve her zaman iyi hissediyorsun
</err><corr> ? </corr>

<err> Öylese </err><corr> Öyleyse </corr><err> , </err> <err> hayatımızda
yapanlar etekleri zil alıyorlar </err><corr> ? </corr>

<err> Birbirimize hangi çabaları kibirli olanlara, kibir olmadığı ya da kibir
durduğu için vermekteyiz </err><corr> ? </corr>

Kitap okumayan insanlar, <err> bilim adamlardan <corr> bilim adamları bir
kaç deneme yaptı ve okumayan insanlar çok akıllı ve çok bilgi var bulundur, kitap
okurken sadece sıkılım çıkarabilir, bir de çok yaşamı yetenekleri </err><corr> ?
</corr> ۆęrenebilir.

<err> Onun tavsiye için benim aklına bۆyle dũřdũm </err><corr> ?
</corr>

<err> Sanki bir şeyi anlatmaya çalışmışken çığır açabiliriz </err><corr> ?
</corr>

... ama <err> gelişmede bahsedeceğim konuyu her dikkat etmelisiniz şu zorlukları aşmak için bitecekmiş </err><corr> yazımın gelişme bölümünde bahsedeceğim hususlara dikkat ederseniz zorlukları aşabilirsiniz </corr>

Sanatın gelişmesinde teknolojinin rolü var çünkü mesela sanat <err> ailer yeni madeler deneliyorlar </err><corr> ? </corr>

Bu </corr> zorlukları aşmak için <err> çoğu yönlere de yapabilirsiniz </err><corr> ? </corr>

<corr> Para </corr> <err> yönlerimizi geliştirebilir </err><corr> Para bazı yönlerimizi geliştirebilir?? </corr>

<err> Tadını çıkarmayı genellikle sıkıcı yüzünden geliştirebilir </err><corr> ? </corr>

<err> Çözümünü bulursa daha iyi oluyor </err><corr> Çözüm bulursak daha iyi olur </corr>

Hayatımız hem sıcak hem de soğuk, <err> aynı zamanlarımızda ve bu şeyi değişmez </err><corr> Bu şey hiçbir zaman değişmez. </corr>

<err> teknolojinin gelmedi asla sanatın hayatıda değiştirmede </err><corr> Teknoloji ortaya çıkmasaydı sanat da gelişmezdi </corr>

Ne var ki <err> , </err><corr> acı olduğu için <err> yaşayana kadar ölimeliyiz </err><corr> ? </corr>

Hayatımızdaki en önemli şey <err> var mı </err><corr> nedir </corr> ?
</s><s><err> Yalan her zaman söyleyebilir </err><corr> Asla yalan söylememek </corr> ! </s> <s><err> Asla oteli gelememiz, Elbette </err><corr> ? </corr> !

<err> kendilerine gösteren saygı ve sevdiklerine önem verdikleri umarım ailemizin mutluluğudur </err><corr> ? </corr>

Yani bana göre şans talih, baht değil , , başarısız nasibimize ulaşabilmenin ikinci imkan deneyimidir ?

Mesela çok okullar okul açmalıyız ve çok lokantalar lokanta açmalıyız, yapıtlarında hem konu hemde yapabiliriz ?

... biz güçlü bir ülkemizde hem çalışmalıyız ve yapmalıyız ve hemda para almalıyız, olduktan sora daha bir zengin ve çok iyi bir dünya ülkemizin güçlü olması için çalışmalıyız, para kazanmalıyız, daha zengin olup dünyayı daha iyi bir hâle getirmeliyiz

Biz bu dünyada dünyada küç etten geldik ?

Her Bütün yabancılara yardım edebiliriz çünkü çok konuşmak istiyoruz ve işçi insanlardan çok ilgiler alabiliriz ?

Yani ben şimdi çok güçlüyüm. sıradan etkiler aileden, akrabadan ve arkadaşlardan ?

Bundan sonra yaşlı bir adam adamın aklından aklına güzel bir fikir gelmiş. Yani gemiden ağaç küçük tus geminin tahtalarından küçük bir sal yapabilmişler.

Öncesi okul Okul öncesi eğitime , , 3 ile 5 yaş arasındaki ? 6 yaş yaşında başlarız.

Zengin o kadar önemli olduğumuzda parayı duduğu çalar Zenginlik çok önemlidir, yani parayı veren düdüğü çalar

Benim yeni evlendi arkadaşlarım çok istedi ? .
Zira en yakın arkadaşım ve ben beraber geldik.

<err> İnsanlar </err><corr> İnsanların </corr> bir <err> sözleri </err><corr> sözü </corr> var. </s> <s><err> "Başarılı'nın kaybetmesi" </err><corr> ? </corr>

4.6.3. Anlamca Çelişen Kelimelerin Birlikte Kullanılmasından Kaynaklanan Hatalar

Öğrenen derlemi üzerinde yapılan incelemelerde, yabancı öğrencilerin aynı yargıya bağlı olarak kesinlik ve olasılık anlamı taşıyan kelimeleri bir arada kullandıkları cümlelere rastlanmıştır. Anlam bakımından birbiriyle çelişen bu kelimelerin cümlede bir arada kullanılmış olması, anlatım bozukluklarının ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Eğer </corr> iyi bir <err> insanız </err><corr> insansak </corr> <err> mutlaka onları hissedebiliriz </err><corr> onları hissederiz </corr>...

...</corr><err> burda </err><corr> Burada </corr> <err> belki çok altın olmamalı </err><corr> çok altın vardır </corr> <corr>, </corr> hepsini alacağım.

4.7. METİN BİÇİMLENDİRME HATALARI

Metin biçimlendirme hataları, yabancı öğrencilerin yazdıkları metinleri kâğıt üzerinde düzenlemeleri ve kompozisyon yazım kuralları ile ilgilidir. Başlık için ayrılan ve diğerlerine göre daha kısa bir çizgiyle gösterilen satıra başlığın yerine kompozisyonun birinci paragrafının ilk cümlesinin yazılması "B" (Başlık Hataları) şeklinde kodlanmıştır (bkz. Ek 2).

Dikkat çeken başka bir metin biçimlendirme hatası, öğrencilerden birinin her satırın başındaki kelimeyi sistematik bir şekilde büyük harfle yazmasından kaynaklanmaktadır. Bu hata, öğrencinin hem Türkçede büyük harflerin kullanıldığı yerleri bilmediğini hem de satır kavramına aşina olmadığını göstermektedir. Bu sebeple bu tür yanlış kullanımlar hem "S" (Satır Hatası) hem de "YBH" (Yazım/Büyük Harf Hatası) olarak etiketlenmiştir (bkz. Ek 3).

Önceki bölümlerde de belirtildiği gibi, 50487 sözcükbirim içeren 307 metinden oluşan çekirdek derlemde kelime düzeyinde 1817 yazım yanlışı, 1940 biçimbilimsel hata ve 1503 sözcüksel hata; cümle düzeyinde ise 1001 noktalama

hatası, 149 sözdizimsel hata ve 749 anlambilimsel hata olmak üzere toplam 7159 hata bulunmaktadır.

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yaptıkları hata türlerinin sayısı ve yüzde oranı Tablo 4-7’de verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere yazılı anlatım örneklerini incelediğimiz C1 seviyesindeki öğrencilerin en sık yaptığı hata türleri, biçimbilimsel hatalar ile yazım hatalarıdır.

Tablo 4-7: C1 ata Türlerinin Sayıları ve Yüzde Oranları

No	Hata Türü	Hata Sayısı	Yüzde Oranı (%)
1	Noktalama hataları	1001	13,98
2	Yazım hataları	1817	25,38
3	Biçimbilimsel hatalar	1940	27,1
4	Sözcüksel hatalar	1503	20,99
5	Sözdizimsel hatalar	149	2,08
6	Anlambilimsel hatalar	749	10,46
	Toplam hata sayısı	7159	100

Örnekleme dâhil edilen ve her biri yaklaşık olarak 165 kelimedenden oluşan tüm yazılı anlatım örneklerindeki hata sayısının aşağı yukarı aynı olduğu sayılı göz önünde bulundurulduğunda metinlerdeki ortalama hata sayısı ile ilgili aşağıdaki tablo ile karşılaşmaktayız³ (bkz. Tablo 4-8).

Tablo 4-8: C1 Metinlerdeki Ortalama Hata Sayısı

No	Hata Türü	Her Metindeki Ortalama Hata Sayısı
1	Noktalama hataları	3
2	Yazım hataları	6
3	Biçimbilimsel hatalar	6
4	Sözcüksel hatalar	5
5	Sözdizimsel hatalar	0,5
6	Anlambilimsel hatalar	2,5
	Her metindeki ortalama hata sayısı	23

Yabancılara Türkçe eğitimi alanında çalışan öğretim elemanlarına uyguladığımız ankette, “165 kelimelik bir metinde 6 yazım ile 3 noktalama hatası yapan bir öğrencinin C1 seviyesinde olup olamayacağı” sorusu sorulduğunda

³ Metin biçimlendirme hatalarına sadece 3 öğrencinin sınav kâğıdında rastlandığı için bu hatalar hariç tutulmuştur.

katılımcıların %91'i "Hayır" cevabını vererek bu öğrencinin A1, A2 ya da B1 seviyesinde olabileceğini belirtmişlerdir. Sınav kâğıtlarını incelediğimiz öğrencilerin yazma yeterliğinin ADÖÇ'te C1 seviyesi için belirtilen "Sayfa düzeni, paragraflara bölme ve noktalama işaretleri tutarlı ve yararlıdır. Seyrek yapılan hatalar dışında yazım doğrudur." tanımlayıcılarına uygun olmadığı görülmektedir.

Yabancılara Türkçe eğitimi alanında çalışan öğretim elemanlarına uyguladığımız ankette, "165 kelimelik bir metinde 6 biçimbilimsel ve 1 sözdizimsel hata yapan bir öğrencinin C1 seviyesinde olup olamayacağı" sorulduğunda katılımcıların %26'sı bu öğrencinin C1 seviyesinde olabileceğini belirtmiştir. Bu öğrencinin ADÖÇ'te "Dil bilgisi kurallarına büyük ölçüde uyar; nadir olarak pek fark edilmeyecek hatalar yaparlar." şeklinde ifade edilen dil bilgisel doğruluk tanımlayıcısına uygun olduğunu ifade etmiştir.

C1 sınavına giren öğrencilerin yaptıkları sözcüksel hataların değerlendirilmesi gereken soruda ise eğitimcilerin büyük çoğunluğu (%86) örneğini verdiğimiz hataların C1 seviyesinde kabul edilebilir nitelikte olmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla yazılı anlatım örneklerini incelediğimiz öğrencilerin sözcük dağarcığı hâkimiyetinin "Kullanımı daha az yaygın olan kelimeleri, ana dilleri gibi ve bağlama uygun bir şekilde kullanırlar. Kelime kullanımı sırasında bazı küçük engellerle karşılaşmalarına rağmen önemli kelime hataları olmaz." tanımlayıcısı kullanılarak betimlenemeyeceği sonucu ortaya çıkmıştır.

Ankete katılıp "İfade Hatası" ve "Anlam Belirsizliği" olarak kodladığımız cümleleri inceleyen öğretim elemanlarından sadece biri, bu tür cümlelerin C1 öğrencisi tarafından yazılmış olabileceğini düşünmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak eğitimi alanında deneyim sahibi olan eğitimcilere her hata kategorisiyle ilgili sorular sorulduğunda bazı katılımcılar, örneğini verdiğimiz hataların C1 öğrencileri tarafından yapılabileceğini kabul etse de katılımcıların hepsi "ADÖÇ'teki seviye tanımlayıcılarından yola çıkarak, 165 kelimelik bir metinde biçimbilimsel, sözdizimsel, sözcüksel, yazımsal ve anlamsal olarak ortalama 23 hata yapan bir öğrenci C1 düzeyinde olabilir mi?" sorusuna "Hayır" cevabı vermişler ve bu öğrencinin A1-A2-B1 veya B2 seviyesinde olabileceğini ifade etmişlerdir.

BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen ve farklı ana dillerine sahip ileri düzey öğrencilerin yazılı anlatım örneklerinin toplanması suretiyle bir öğrenen derlemi oluşturularak bu öğrencilerin dilbilimsel yeterliklerinin değerlendirilmesinin amaçlandığı bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmanın IV. Bölümünde de görüldüğü gibi, üzerinde hata etiketlemesi yapılan 307 metinlik çekirdek derlemde biçimbilimsel, sözdizimsel, sözcüksel, yazımsal ve anlamsal olmak üzere toplamda 7159 hata bulunmaktadır.

Araştırmanın Türkçeyi ileri düzeyde öğrenenlerin yaptığı noktalama ve yazım yanlışlarının incelenmesini amaçlayan birinci alt problemi doğrultusunda, yazım yanlışlarının öğrencilerin en sık yaptığı hata türü olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yazım yeterliğinin ADÖÇ’te “Sayfa düzeni, paragraflara bölme ve noktalama işaretleri tutarlı ve yararlıdır.” ve “Seyrek yapılan hatalar dışında yazım doğrudur.” tanımlayıcılarına uygun olmadığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin yaptıkları hata türleri ve sayıları yabancılara Türkçe öğreten 23 öğretim elemanına bir anket aracılığıyla iletilmiş ve bu ankete katılan öğretim elemanlarının %91’i bu kadar çok hata yapan öğrencilerin C1 düzeyinde olamayacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Yazım yanlışları sayısının çok olması; öğrencilerin yazmanın önemini kavrayamadıklarından, konuşma becerisine daha fazla odaklandıklarından, yazı yazarken dikkatsiz davrandıklarından, yazdıklarını okuyup kontrol etme alışkanlığına sahip olmadıklarından, gerek derste gerekse günlük hayatlarında yeterince çok yazı yazmadıklarından kaynaklanabilir. Ayrıca öğrencilerin yaptığı yazım yanlışlarının bir kısmı Türkçenin ses olaylarına hâkim olmadıklarını veya yazarken dikkat etmediklerini göstermektedir. Türkçe kelimelerin büyük çoğunluğunun okunduğu gibi yazılması, Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimini kolay kılan yönlerinden biridir. Buna rağmen yabancı öğrencilerin çok sayıda yazım yanlışı yapmaları, A1 kurunun başında Türkçe fonemleri edinemediklerini göstermektedir.

Öğrencilerin sınav kâğıtlarındaki noktalama hatalarının çok olması ise öğrencilerin ana dillerinden olumsuz aktarım yapımlarıyla açıklanabilir. Ayrıca

yabancı dil olarak Türkçe ders kitapları, noktalama işaretleriyle ilgili kurallar ve etkinlikler içermemektedir. Dolayısıyla yabancı öğrenciler, noktalama işaretlerini kaynaktaki bilgilerin doğru olup olmadığını bilmeksizin hocalarının verdikleri örnekler, kitaplar, sosyal medyadaki kullanımlar vs.'den öğrenmekte veya hiç öğrenmemektedir. TDK'nin Yazım Kılavuzu (<https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/noktalama-isaretleri-aciklamalar/>) da noktalama işaretlerinin kullanımı konusunda tam anlamıyla yol gösterici olamamaktadır. Noktalama hatalarının etiketlenme sürecinde de bu konuda zorluk yaşandığı dikkat çekmektedir. Mesela bazı yabancı öğrencilerin “ayrıca” kelimesinden sonra virgöl kullandıkları gözlemlenmiştir. TDK'nin Yazım Kılavuzu'nda bu kelimedden sonra virgöl kullanmanın gerekli olup olmadığıyla ilgili net bir bilgi mevcut değildir. “Ayrıca” kelimesi Türkçe Ulusal Derlemi'nde aratıldığında ise arama sonuçlarının yarısında bu kelimedden sonra virgölün bulunduğu, diğer yarısında ise virgölün konmadığı görülmektedir. TDK'nin Yazım Kılavuzu'ndaki Noktalama İşaretleri üzerine inceleme yapan Sülükçü (2017) de noktalama işaretleri üzerine yeterince çalışma yapılmadığını, hem TDK'nin hem de diğer yayınevlerinin kılavuzlarında kullanıcılara yardımcı olabilecek çok fazla bilgi bulunmadığını dile getirmiştir. Dolayısıyla açık, anlaşılır, anlatım açısından doğru ve herkes tarafından kabul edilebilir kuralların ortaya konulması Türkçenin hem ana dili hem de yabancı dil olarak öğretilmesi açısından önem arz etmektedir.

Çalışmanın ikinci alt problemi kapsamında yapılan incelemelerde, durum eklerinin kullanımıyla ilgili hataların C1 sınavına giren yabancı öğrencilerin yaptığı biçimbilimsel hataların başında geldiği belirlenmiştir. Alanyazında da Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin durum eklerinin kullanım yerlerini, işlevlerini ve kurdukları anlamsal ilişkileri tam olarak kavrayamadıklarından ve uygulama aşamasında yeterli başarıyı gösteremediklerinden söz edilmektedir (Açık, 2008; Ak Başoğul ve Can, 2014; Boylu, 2014; Çetintaş, 2017; Güler ve Eyüp, 2016; Güven, 2007; İslıoğlu, 2014; Kara, 2010; Karababa, 2009; Melanlıoğlu, 2012; Yağmur Şahin, 2013; Yılmaz ve Temiz, 2015). Yabancı öğrencilerin durum eklerinin kullanımındaki başarısızlığının muhtemel nedenlerinin bazıları şunlardır: Durum eklerinin öğretilmesine ayrılan ders saatlerinin az olması, durum eklerinin sadece A1 kurunda gösterilip daha üst düzeylerde yeni öğrenilen dil bilgisi yapılarının bağlamında bu konuya geri dönülmemesi, öğrencilerin ana dillerindeki isim soylu

sözcüklerin durum eki almaması vs. Ayrıca oluşturduğumuz öğrenen derleminde durum ekleriyle ilgili yapılan hataların sayıca çok olması, öğrencilerin isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil ve birleşik zamanlı fiilleri kullanmaktan kaçınarak olabildiğince basit cümleler kurmalarından kaynaklanabilmektedir. Ne var ki yukarıda bahsi geçen dil bilgisi yapılarının yabancı öğrencilerce yeterince kullanılmadığını (*underuse*) veya gerektiğinden fazla kullanıldığını (*overuse*) tespit edilebilmek için benzer özelliklere sahip bir ana dili derleminin hazırlanması gerekmektedir.

Araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin sıklıkla hata yaptığı diğer dil bilgisi kategorileri, zaman ve çatıdır. Yabancı öğrencilerin yazılı anlatım örneklerinde fiil eklerinin kullanımındaki tutarsızlık göze çarpmaktadır. Öğrenciler bir olay zincirinden bahsederken veya belli bir kavramı açıklamaya çalışırken gereksiz yere zamandan zamana atlama eğilimi göstermektedir. Bunun sonucunda, “Bir gün pikniğe gittik. Eşyaları topluyoruz ve arabaya biniyoruz.” veya “Sağlıklı olmak için insanlar spor yapar, sağlıklı besleniyor, sigara içmez.” gibi kullanımlar ortaya çıkmaktadır. Bunun dışında Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler zamanların kullanım alanlarını karıştırmakta ve çatı eki alan fiiller arasında ayırım yapamamaktadır. Bu durumun yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarıyla çalışma kitaplarındaki dil bilgisel yapıların sadece bir ünite kapsamında işlenmesinden, daha sonraki ünitelerde eski konularla yeni konular arasında bağlantı kurulmamasından, öğrencilerin karşılaştırma, analiz, sentez, saklama ve geri çağırma gibi bilişsel süreçlerini aktifleştirecek yeterli sayıda etkinlik olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Üçüncü alt problemde öğrencilerin ne tür sözcüksel hatalar yaptığı sorusuna cevap aranmış ve şu bulgular tespit edilmiştir: C1 sınavına giren yabancı öğrenciler kullanımı yaygın olan kelimeleri bile bağlama uygun bir şekilde kullanamamakta, ayrıca anlamsal, işlevsel veya biçimsel açıdan benzerlik gösteren kelimeleri birbiriyle karıştırmaktadır. Bunun dışında özne, yüklem, nesne ve dolaylı tümleç görevindeki kelimeleri ve diğer kelime/kelime gruplarını gerektiği gibi kullanmayarak sözdizimsel açıdan eksik olan cümleler oluşturmaktadır. Bazen de cümlenin akışını bozan ve/veya cümledeki diğer kelimelerle alakası olmayan kelimeleri kullanmaktadır. Kelime hatalarını anlatım bozuklukları başlığı altında inceleyen Özarlan (2018) da yabancı öğrencilerin kelimeleri yanlış anlamda veya gereksiz olarak kullanmaları sonucu ortaya çıkan hatalardan bahsederek kelimelerin

doğru seçilmesi ve yerinde kullanılmasının önemini dile getirmektedir. Kelime düzeyinde yapılan hataları sözlüksel anlamsal yanlışlar olarak değerlendiren Atalan (2017) yanlış sözcük seçimi ile gereksiz sözcük kullanımından kaynaklanan hataların yanı sıra Batı kökenli kelimelerin kullanımı ile ilgili yanlışlardan da söz etmektedir. Atalan'dan (2017) farklı olarak, bizim çalışmamızda kelimelerin yabancı karakterler kullanılarak veya yabancı dilde telaffuz edildiği gibi yazılması sonucu ortaya çıkan hatalar yazım yanlışları başlığı altında yer almaktadır. Esawi'nin (2015) alışmasında ise yukarıda bahsedilenlerden farklı bir yaklaşım benimsenerek leksikolojik hatalar ait olduğu sözcük türüne göre sınıflandırılmaktadır.

İleri düzey Türkçe ğrencilerinin yaptığı sözdizimsel hatalar üzerine odaklanan dördüncü alt probleme ilişkin yapılan incelemeler doğrultusunda, bu kategorideki hataların yarısının cümle ögelerinin dizilişiyle ilgili olduğu belirlenmiştir. Türkçe ğrenen yabancı öğrencilerin cümle ögelerinin sıralanışında sorun yaşadığı, diğer araştırmacılar tarafından da dile getirilerek bu sorunların ana dili kaynaklı olduğu tespit edilmiştir (Bayazıt, 2019; angal ve Hattatipoğlu, 2016; Gökçebağ, 2018; İpek, 2016; Karaçoban ve Kayhan, 2016; Karazeybek, 2016; Karlıdağ ve Demir, 2016; zdemir, Yazıcı ve Shiha, 2016; şahin, 2013). Türkçe cümlelerdeki ge dizilişi ve bilgi yapısı konusunun ders kitaplarında ve müfredatta ayrı bir konu olarak yer almaması ve açık (explicit) bir şekilde öğretilmemesi de yabancı öğrencilerin başarı düzeylerinin düşük olmasının sebeplerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Alanyazında Türkçe cümle yapısındaki ge dizilişi üzerine yapılan birtakım çalışmalar bulunmaktadır. Göksel ve Kerslake'in (2005) "Turkish: A Comprehensive Grammar" başlıklı kitabında "Kelime Sırası" diye ayrı bir bölüm bulunmaktadır. İşsever (2000) bilgi yapısının Türkçedeki görünümlerini detaylı bir şekilde açıklamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe ğretimi kitaplarında soru cümlelerinin ne lde yer aldığını irdeleyen zgen (2010) "Türkçenin sözdizimsel oynaklığının bilgi yapısı ile birebir ilintili olmasının soru tümcelerinin en azından klasik betimlemeler aracılığıyla ğretilmeyeceğine yönelik bir gösterge" olduğu kanısına varmaktadır. Aydoğdu (2019) Türkçe ğrenenlerin cümle kurma becerilerinde ögelerin dizilişlerini doğru kullanmalarını geliştirmek için "cümle piramidi" tekniğine başvurmayı önermektedir. Mete ve Ceylan (2015) Türkçenin matematiksel

yapısını kullanmanın önemini vurgulamakta ve kurallı cümle yapısını bir graf çizim hâline getirip görselleştirmektedir. Mete, Ceylan ve Keskin (2017) ise Türkçe cümle yapılarını matematik alanındaki kümeler konusuyla ilişkilendirerek görsel bir hâle getirmekte ve bu yolla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilecek görsel materyallerin oluşturulabileceğinden bahsetmektedir. Ne var ki yapılan bu kuramsal çalışmaların Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği derslere yansımaması, ileri düzey öğrencilerinin bile öge dizilişiyle ilgili ciddi hatalar yapmalarına yol açmaktadır. Öğrenen derleminde “AB” koduyla etiketlenen ve öğrencilerin Türkçenin dil bilgisel ve sözdizimsel kurallarına uymadan kelimeleri sadece yan yana dizerek kurdukları cümlelerin sayısı göz önünde bulundurulduğunda, öge sıralanışı konusunun önemi daha da artmaktadır.

Araştırmanın beşinci alt problemi doğrultusunda Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yazılı anlatım örneklerindeki ifade ediliş biçimlerinden ve/veya anlam belirsizliklerinden kaynaklanan hatalar irdelenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin kelimelerin anlamlarını veya sözdizimi kurallarını kavrayamadıklarından cümlelerini anlamsız, karmaşık bir biçimde kurdukları tespit edilmiştir. Anlambilimsel hatalar, yukarıda bahsettiğimiz biçimbilimsel, sözcüksel, sözdizimsel hatalarla noktalama ve yazım yanlışlarının bir arada bulunması sonucu ortaya çıkmakta, dolayısıyla da Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin birçok alanda yetersiz olduklarına işaret etmektedir.

Araştırmamızın altıncı alt problemi kapsamında, Türkçeyi ileri düzeyde öğrenen yabancı öğrencilerin yaptığı hataların ADÖÇ’te; genel dilbilimsel yeterlik, dil bilgisel doğruluk, sözcük dağarcığı hâkimiyeti ve yazım yeterliği göstergelerinin değerlendirilmesi için oluşturulan basamak kümelerine uygun olup olmadığının tespit edilmesi planlanmıştır. Ne var ki ADÖÇ’teki tanımlayıcılar her düzeyde kabul edilebilir hata sayısı ve niteliğiyle ilgili bilgi içermemektedir. Oysaki her düzeyde sıklıkla görülen hatalar hakkında bilgi verilmesi, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini gözden geçirip eksiklerini gidermeleri konusunda son derece faydalıdır (Díez-Bedmar, 2017, s. 200).

ADÖÇ’te; C1 düzeyinde genel dilbilimsel yeterlik, dil bilgisel doğruluk, sözcük dağarcığı hâkimiyeti ve yazım yeterliği parametrelerinin değerlendirilmesi

için oluşturulan tanımlayıcılar (CEFR, 2018, ss. 130-137) ve araştırmaya katılan öğrencilerce yazılan her bir metindeki ortalama hata sayısı aşağıda gösterilmektedir:

Tablo 5-1: ADÖÇ'teki Tanımlayıcılar ve Metinlerdeki Ortalama Hata Sayısı

Parametre	Tanımlayıcı	Hata türü ve ortalama hata sayısı
Genel dilbilimsel yeterlik	Çok çeşitli, karmaşık dil bilgisi yapılarını uygun şekilde ve oldukça esnek bir şekilde kullanabilirler. Söylemek istediklerini kısıtlamak zorunda kalmadan kendilerini açıkça ifade etmek için kapsamlı dil dağarcığından uygun ifadeler seçebilirler.	2,5 anlambilimsel hata
Dil bilgisel doğruluk	Dil bilgisi kurallarına büyük ölçüde uyar; nadir olarak pek fark edilmeyecek hatalar yaparlar.	6 biçimbilimsel hata 0,5 sözdizimsel hata
Sözcük dağarcığı hâkimiyeti	Kullanımı daha az yaygın olan kelimeleri, ana dilleri gibi ve bağlama uygun bir şekilde kullanırlar. Kelime kullanımı sırasında bazı küçük engellerle karşılaşmalarına rağmen önemli kelime hataları olmaz.	5 sözcüksel hata
Yazım yeterliği	Sayfa düzeni, paragraflara bölme ve noktalama işaretleri tutarlı ve yararlıdır. Seyrek yapılan hatalar dışında yazım doğrudur.	6 yazım yanlışı 3 noktalama yanlışı

165 kelimelik bir metinde Bölüm IV'te örnekleri verilen 23 hatanın yapılmış olması, bu metni ortaya koyan öğrencinin C1 düzeyinde olmadığını gösterdiği kanaatindeyiz. Anketimize katılan ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında çalışan öğretim elemanları da öğrenen derleminde hata olarak etiketlenen kullanımların A2, B1 ya da B2 öğrencilerine özgü olduğunu, bu tür hataları yapan öğrencilerin C1 öğrencisi olamayacağını belirtmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, Türkçeyi C1 düzeyinde öğrenen yabancı öğrencilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları hatalar üzerine hazırlanan diğer çalışmaları desteklemektedir. Bu çalışmalardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

Yazılı anlatım örneklerini incelediğimiz öğrencilerin en sık yaptığı hatalar, daha düşük düzeylerde öğretilen konuların (durum, zaman, iyelik ekleri, kişi ekleri vd.'nin) özümsemediğini göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin C1 sınavı yazma becerisindeki dil bilgisi hatalarının seviyelere göre dağılımını yapan İltar (2021) da A1 seviyesindeki dil bilgisi yapılarının kullanımında hata oranının belirgin bir şekilde yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Öğrenen derleminden elde edilen veriler, Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin en sık yaptığı hata türlerinin biçimbilimsel hatalar ile yazım hataları olduğunu göstermektedir. A1 düzeyinde öğrenime başlayıp C1 düzeyinde sertifika alarak öğrenimini tamamlamış 14 yabancı öğrencinin kur atlama sınavlarındaki yazılı anlatımlarını inceleyen Çerçi, Derman ve Bardakçı (2016) da C1 düzeyinde yapılan hataların ezici çoğunluğunu dil bilgisel hatalar ile yazım ve noktalama yanlışlarının oluşturduğu kanısına varmışlardır.

Araştırmanın sonuçları Özarıslan'ın (2018), ileri düzey Türkçe öğrenen Suriyelilerin karşılaştıkları yazma sorunlarını tespit etmek amacıyla yaptığı tez çalışmasının sonuçlarıyla örtüşmektedir. Özarıslan (2018) C1 düzeyinde Türkçe öğrenen Suriyeli öğrencilerin yaptıkları hataların %34'ünü biçimbilgisi, %24'ünü yazım, %15'ini sesbilgisi, %15'ini sözdizimi, %12'sini ise anlatım bozuklukları ile ilgili yapılan hataların teşkil ettiğini ortaya koymuştur.

Türkçe öğrenen C1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki hataları ele alan Atalan (2017) da hataların büyük kısmını biçimbilimsel hataların oluşturduğunu, biçimbilimsel hataları takiben en çok hata yapılan ikinci alanın yazım ve noktalama olduğunu, daha sonra ise sözlüksel ve anlamsal hataların geldiğini tespit etmiştir.

Esawi'nin (2015) C1 düzeyinde öğrenim gören yabancı öğrencilerin kompozisyonlarını yazım ve dil hataları açısından çözümlediği tez çalışmasında da öğrenen hataları yazım, sözcükbilimi, biçimbilgisi ve söz dizimi başlıkları altında değerlendirilmiştir. Esawi (2015) çalışmasında, yapılan tasnifin ileride hazırlanması muhtemel Türkçe öğrenen derlemi için geliştirilecek hata etiketleme sisteminin temelini oluşturabileceğinden söz etmiştir.

Farklı yıllarda ve çeşitli ana dili konuşucularıyla yapılan araştırmaların sonuçları, Türkçeyi C1 düzeyinde öğrenen öğrencilerin yazılı anlatım örneklerinin çok sayıda hata içerdiğini göstermektedir. Ayrıca bu hataların büyük bir kısmının temel ve orta düzeyde öğrenilen konularla ilgili olduğu ortaya çıkmaktadır. C1 düzeyinde görülen bu tablonun nedenleri çok farklı olabilir zira yabancı dil öğretiminde öğrenci başarısını etkileyen değişkenler çeşitlilik göstermektedir. Bu değişkenlerden bazıları şunlardır:

- 1) Öğrenenlerin motivasyonu;
- 2) Öğrenenlerin tutumu;
- 3) Öğrenenlerin yaşı;
- 4) Öğrenenlerin ana dili;
- 5) (çoklu zekâ kuramına göre) Öğrenenlerin zekâ türü;
- 6) Öğrenenlerin dil öğrenmeye yatkınlığı;
- 7) Öğrenme stili;
- 8) Öz güven, endişe vs. gibi öğrenenlerin kişisel özellikleri;
- 9) Öğrenenlerin bilişsel ve metabilşsel süreçleri;
- 10) Öğrenenlerin sosyoekonomik durumu;
- 11) Öğrenenlerin dil öğrenme hedefleri;
- 12) Öğretmenlerin dilsel yeterliği;
- 13) Öğretmenlerin öğretmenlik bilgi ve becerisi;
- 14) Öğretmenlerin öğretme isteği ve hevesi;
- 15) Öğretmenlerin kullandığı yöntemler;
- 16) Dil öğrenme ortamı (yüz yüze, çevrimiçi);
- 17) Dil öğrenme yeri (öğrenimin dilin konuşulduğu ülkede gerçekleşip gerçekleşmemesi);
- 18) Çevrenin uygunluğu (sınıftaki öğrenci sayısı, ışık, ısı, renk, gürültü, oturma yerleri, temizlik, görünüm, teknik donanım);
- 19) Müfredat;
- 20) Kullanılan ders kitapları ve diğer referans kaynaklarının kalitesi vd. (Sun, 2019; Şahin, 2009)

Ne var ki alan yazında neredeyse hiç bahsedilmeyen bir etken daha vardır; o da zaman etkenidir. Ana dili edinimi söz konusu olduğunda normal dil ve konuşma gelişimi gösteren çocuklar ancak 5 yaşına gelince bir yetişkinin dil bilgisel kullanım kapasitesine yakın dil kullanım kapasitesine sahip olmaktadır (Kol, 2011). Her ne kadar ana dili ediniminden farklı olsa da yabancı dil öğreniminin de zaman alıcı bir süreç olduğu inkâr edilemez. İngilizcenin yabancı dil olarak öğrenimi alanında yapılan araştırmalar konuşma yeterliğinin 3-5 yılda, akademik dil yeterliğinin ise 4-7 yılda kazanıldığını göstermektedir (Hakuta, Butler ve Witt, 2000). TÖMER’lerde öğrenim gören yabancı öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türkçeyi akademik amaçlı öğrendiği göz önünde bulundurulduğunda, 9 ay gibi kısa bir sürede öğrencilerin birer

“ileri düzey dil kullanıcısı” olmalarını beklemek, pek gerçekçi bir yaklaşım değildir. Dolayısıyla yabancı öğrencilerin 9 ay gibi kısa bir sürede kurdan kura geçirilerek C1 sertifikasıyla mezun olmaları, gerçek dil durumlarını yansıtmamaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde birtakım sorunlar olduğu bir gerçektir. Bu sorunlar şu şekilde özetlenebilir:

- 1) Yabancılara Türkçe öğretecek öğretmenlerin yetiştirileceği bir lisans programının olmaması;
- 2) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programının yetersizliği;
- 3) Nitelikli öğretim elemanı sorunu;
- 4) Öğretimde kullanılan yöntem ve tekniklerin yeterince etkili olmaması;
- 5) Kurumların fiziki ve teknolojik imkânlarının kısıtlı olması;
- 6) Öğretim materyallerinin yetersiz olması;
- 7) Homojen sınıfların oluşturulamaması;
- 8) Türkçe öğretim uygulamalarında belirli bir standart olmaması;
- 9) İlgisizlik, dile karşı olumsuz tutum, uyum sorunu gibi öğrencilerden kaynaklı sorunlar vs. (Altunkaya, 2021; Durmuş, 2013; Göçer ve Kılıç, 2021; İşcan, 2020; Özdemir, 2020).

Yukarıda söz edilen tüm sorunların giderilmiş olduğunu ve yabancı dil öğretiminde öğrenci başarısını etkileyen tüm faktörlerin öğrenenlerin lehine işlediğini varsaysak bile yabancı dil yeterliğinin kısa zamanda kazanılamayacağını unutmamak gerekir. Ne var ki TÖMER’lerdeki kur saatlerine bakılacak olursa Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerden neredeyse her gün yeni bir dil bilgisel yapıyı görüp onu öğrenmeleri ve aynı gün üniteye dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerileriyle ilgili diğer etkinliklerin bir kısmını tamamlamaları, ayrıca bu tempoyla öğrenilen dil bilgisi yapılarıyla kelimeleri doğru kullanarak sınavdan geçmeleri beklenmektedir.

Günümüzde Türkiye’deki üniversitelere bağlı TÖMER’lerde en çok kullanılan 2 ders kitabını örnek verelim. İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi’nde İstanbul Yabancı Dil Olarak Türkçe seti kullanılmaktadır. Bu setteki kitaplar 3’er alt bölümden oluşan 6 üniteyi içermektedir. Her alt bölümde yeni bir ya da birkaç dil bilgisel yapı işlenmektedir. İstanbul Üniversitesi Dilmer’de 140 saatlik kurlar

uygulandığından (Özdemir, 2020) her alt bölümün işlenmesine aşağı yukarı 7,8 saat ayrılabilirdi ortaya çıkmaktadır. Ankara Üniversitesi TÖMER’de kullanılan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinin yapısı İstanbul Yabancı Dil Olarak Türkçe setininkiyle aynıdır. Ankara Üniversitesi TÖMER’deki kurlar 192’şer saatten oluşmaktadır (Özdemir, 2020). Bu, kurun tamamlanması için her alt bölümün yaklaşık olarak 10,7 saatte bitirilmesi gerektiği anlamına gelmektedir.

Yukarıdaki örneklerden görüldüğü üzere, ders saatlerinin kısıtlı olmasından ve kurların yoğunluğundan dolayı dilin yapı taşları olan dil bilgisi konularının öğretilip pekiştirilmesine olsa olsa 3-4 saat ayrılabilir. Böyle bir müfredat öğrencilerin öğrendikleri yapıları içselleştirmelerine, farklı bağlamlarda uygulamalarına, önce bildikleri kelimeleri kullanarak yeni dil bilgilere yapıyı pekiştirip sonra da pekiştirmiş oldukları bu yapıyı kullanarak yeni kelimeleri öğrenmelerine, böylece bilinen-bilinmeyen dengesinin korunmasına ve bilgi akışının devam etmesine imkân tanımamaktadır. Dolayısıyla kurların, belli dil bilgi konuları öğrenildikten sonra yeni konulara ara verilip eski konuların pekiştirilmesine ve bilinen dil bilgilere araçların yardımıyla kelime hazinesinin geliştirilmesine izin verecek kadar ders saati içermesi gerekmektedir.

Çoğu araştırmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yeterince çalışma yapılmadığından bahsedilmektedir. Bu görüşe aykırı olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin yaygınlık kazandığı 1980’li yıllardan beri bu alanda önemli mesafeler kat edildiğini düşünmekteyiz. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılabilir birçok yöntem ve teknik ileri sürülmüş, okuma kitapları ve diğer öğretim materyalleri geliştirilmiş, bu alanda yaşanan sorunlar tespit edilerek çözüm önerileri ortaya atılmıştır. Ne var ki tüm bunların uygulanıp test edilebilmesi için zaman gerekmektedir.

5.2. ÖNERİLER

1. Türkiye'deki üniversitelere bağlı TÖMER'lerde uygulanan kur süreleri, günlük görülen ders saati sayısı arttırılmadan uzatılmalıdır. Her kur iki veya üç alt kurdan oluşmalıdır.

2. Kur saatleri uzatılsa da yabancı dil öğrenenlerin konuşma yeterliği ile akademik dil yeterliğini ancak 3-7 yıllık bir süreçte kazanabildikleri göz önünde bulundurularak TÖMER'den mezun olduktan sonra Türkiye'deki üniversitelere devam edecek öğrencilerden sadece "Eşik Düzey" olarak kabul edilen B1 seviyesi sertifikası talep edilebilir ki bu daha gerçekçi bir yaklaşım olacaktır. Ancak B1 sertifikası 4-5 ay süren kısa bir kursun tamamlanmasından sonra değil, öğrencilerin kapsamlı müfredata sahip 9-12 aylık bir kurs gördükten ve sıkı bir elemeden geçtikten sonra verilmelidir.

3. Bir başka alternatif olarak Türkçeyi genel amaçlı öğrenen yabancılara genel dil yeterliği sertifikası verilirken Türkiye'deki üniversitelere devam edecek öğrencilere her dil becerisinin ayrı olarak değerlendirildiği bir sertifika verilebilir. Ayrıca algısal becerilerin üretimsel becerilerden daha kolay edinildiği gerçeğinden yola çıkılarak Türkiye'deki üniversitelerde eğitime devam edebilmeleri için öğrencilerin okuma ve dinlemede B2 veya C1 düzeyine ulaşmaları, konuşma ve yazmada ise en az B1 düzeyinde olmaları şartı koyulabilir.

4. Mevcut öğretim setleri pedagojik dil bilgisi, kelime bilgisi ve diğer alıştırmaya kitaplarıyla desteklenmelidir. Söz konusu kitaplar özellikle B2 ve C1 öğrencilerine yönelik hazırlanmalı ve öğrenilen dilin incelikleri üzerine odaklanmalıdır.

5. Pedagojik dil bilgisi kitapları, yabancı öğrencilere aralarında benzerlik olan dil bilgisel yapıları karşılaştırma ve farklı konular arasında bağlantı kurma imkânı veren etkinlikler içermelidir (etkinlik örnekleri için bkz. Ek 4).

6. Şart cümleleri veya yeterlik fiili gibi hâlen tek derste öğretilen kapsamlı dil bilgisi konularının öğretimi birkaç derse yayılmalıdır.

7. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, özellikle dil bilgisi öğretimi sürecine ana dili konuşucusu merceğinden bakılmamalıdır. Ana dil konuşucuları için aşikâr olan birçok konu yabancı dil öğrenenlerde soru işareti uyandırmaktadır. Bu yüzden hangi yöntemle (doğrudan, sezdirilerek vs.) öğretilirse öğretilsin her dil bilgisi yapısının kullanım kuralları açık ve kesin bir biçimde ifade edilerek ortaya konmalıdır.

Birkaç örnek verelim:

a) Şart cümlelerinde geniş zaman eki mi yoksa gelecek zaman eki mi kullanılmalı? “Üstünü güzel örtmezsen hasta olursun.” ve “Bu işi biraz daha ertelersen sonuçlarına katlanacaksın.” cümlelerinde ek tercihi nasıl açıklanabilir?

b) “Bu akşam gelemem.” ve “Bu akşam gelemeyeceğim.”, “Dans edebiliyorum.” ve “Dans edebilirim.”, “Hiç araba kullanmadım.” ve “Hiç araba kullanmıyordum.” cümlelerinin söylendiği durumlar aynı mıdır?

8. Öğrenen gözüyle bakılarak öğrenciler için sorun teşkil edebilecek yapılar tespit edilmeli ve bu yapılarla ilgili kuramsal çalışmalar yapılmalıdır. Kuramsal çalışmaların sonuçları, ders kitaplarında yer alacak net kurallar şekline dönüştürmelidir.

8. Dil bilgisi yapılarının öğretildiği kurallar edimsel dil kullanımıyla ilgili bilgiler ve bağlama uygun örnekler içermelidir.

9. Yazma ödevleri, dil öğrenenlerin genel kültürünü, muhakeme kabiliyetini veya yaratıcı düşünme yeteneğini ölçmektense söylemek istediklerini yabancı dile döküp dökemediğini ölçmelidir (mevcut ders kitaplarındaki yazma etkinlikleri ve alternatifleri için Bkz. Ek 5). Belli bir konuda bilgi sahibi olmayı veya soyut düşünmeyi gerektiren etkinlikler ikinci veya üçüncü seçenek olarak, görsel, işitsel vb. girdinin sağlandığı etkinliklerden sonra gelmelidir.

11. Kelime bilgisi kitapları; sessel ve anlamsal açıdan benzerlik gösteren kelimeler arasındaki farklar, kavram alanları, eşdizimlilikler, deyimler, kalıplaşmış sözler, argo kelimeler üzerine odaklanmalı ve bunlarla ilgili çeşitli etkinlikler içermelidir (örnek çalışma kâğıdı için bkz. Ek 6).

12. ADÖÇ'teki seviye tanımlayıcılarına alternatif olarak ACTFL'nin (Amerika Yabancı Dil Öğretim Konseyinin) Yeterlik Kılavuzunda sınırları daha net olarak belirtilen tanımlayıcıların (Başlangıç Alt, Başlangıç Ara, Başlangıç Üst, Orta Alt, Orta Ara, Orta Üst, İleri Alt, İleri Ara, İleri Üst, Üstün, Seçkin) kullanılması, ölçme ve değerlendirme sürecini ve öğrencilerin seviyelerini belirlemeyi kolaylaştıracaktır. ACTFL'deki tanımlayıcılar, özellikle ileri seviye öğrencilerinin değerlendirilmesi ve öğrenenlerin gerçek dil durumlarının tespit edilmesi açısından daha avantajlı olabilir.

KAYNAKLAR

1. Aarts, J. ve Meijs, W. (1984). *Corpus Linguistics: recent developments in the use of computer corpora in English language research*. Amsterdam: Rodopi.
2. Açık, F. (2008). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm nerileri. *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve ğretimi Sempozyumu*, 27-28 Mart, Gazimağusa/ Kuzey Kıbrıs. Erişim tarihi: 03.04.2022, http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/fatma_acik_yabancilara_turkce_ogretimi.pdf
3. Adolphs, S. ve Knight, D. (2010). Building a spoken corpus: what are the basics? *The Routledge handbook of corpus linguistics* (ss. 38-52). London: Routledge.
4. Ağan, C. ve Diri, B. (2016). Türkçe derlemler için söz dizimsel görselleştirme ve sorgulama aracı. *Türkiye Bilişim Vakfı Bilgisayar Bilimleri ve Mühendisliği Dergisi*, 9(1), 1-10.
5. Ak Başoğul D. ve Can, F.S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe ğrenen Balkanlı ğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hatalar üzerine tespitler. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 10, 100-119.
6. Akın, L. (2015). Konuşma dili grameri ve sözlü derlemlerden yararlanarak konuşma dili özelliklerinin tespiti. *Türkiyat Mecmuası*, 25, 1-27.
7. Aksan D. (2011). Derlem dilbilim ve dil eğitimi. *Türkçenin eğitimi- ğretiminde kuramsal ve uygulamalı araştırmalar* (ss. 349-343). Essen: Verlag Die Blaue Eule.
8. Aksan, Y. vd. (2012). Construction of the Turkish National Corpus (TNC). *Proceedings of the 8th International Conference on Language Resources and Evaluation* (ss. 3223-3227). İstanbul, Türkiye.
9. Aksan, Y. vd. (2016). Web Tabanlı Türkçe Ulusal Derlemi (TUD). *Akademik Bilişim’14- XVI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 5-7 şubat, 2014 (ss. 723-730). Mersin: Mersin Üniversitesi.
10. Albayrak, F. (2010). Türkçe ğrenen Moğol ğrencilerin yazılı anlatım yanlışlarının dil bilgisi açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

11. Altunkaya, H. (2021). Yurt dışında yabancı dil olarak Türkçe öğretmek: sorunlar ve çözüm önerileri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(Özel Sayı), 1-33.
12. Alyılmaz, C. (2010). Türkçe öğretiminin sorunları. *Turkish Studies*, 5(3), 728-749.
13. Aston, G. (1997). Small and large corpora in language learning. Erişim tarihi: 26.04.2020, <https://www.sslmit.unibo.it/~guy/wudj1.htm>
14. Atalan, G. (2017). Yabancı dil olarak Türkçede yazılı anlatımlarda yanlış analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
15. Atkins, B.T. ve Rundell, M. (2008). *The Oxford guide to practical lexicography*. Oxford: Oxford University Press.
16. Atkins, S., Clear, J. ve Ostler, N. (2011). *Corpus design criteria*. Erişim tarihi: 05.04.2020, https://www.researchgate.net/publication/242692098_Corpus_Design_Criteria
17. Aydoğdu, İ. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde cümle piramidi tekniğinin yazma eğitiminde kullanımı. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
18. Aytan, T. ve Güney, N. (2015). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarında karşılaşılan sorunlar (Yıldız Tömer örnekleme). *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3(2), 275- 288.
19. Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (42), 1-21.
20. Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 231-274.
21. Barın, E. ve Başar, U. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ölçme değerlendirme süreci: Türkçe yeterlik sınavı (TYS) İran örneği. *Route Educational and Social Science Journal*, 3(2), 45-56.
22. Barker, F., Salamoura, A. ve Saville, N. (2015). Learner corpora and language testing. *The Cambridge handbook of learner corpus research* (ss. 511-533). Cambridge: Cambridge University Press.

23. Başol, G. (2018). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
24. Baştürk, S. ve Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (ss. 129-159). Ankara: Vize Yayıncılık.
25. Bayazıt, Z. Z. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin yaptıkları sözdizimi hatalarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 130-140.
26. Biber, D. (1993). Representativeness in corpus design. *Literary and Linguistic Computing*, 8 (4), 243–257.
27. Biber, D., Conrad, S. ve Reppen, R. (1998). *Corpus linguistics. Investigating Language Structure and Use*. Cambridge: Cambridge University Press.
28. Bilgegil, M. K. (1963). *Türkçe dilbilgisi*. Ankara: Güzel İstanbul Matbaası.
29. Bley-Vroman, R. (1983). The comparative fallacy in interlanguage studies: the case of systematicity. *Language Learning*, 33, 1-17.
30. Boulton, A. ve Tyne, H. (2013). Corpus linguistics and data-driven learning: A critical overview. *Bulletin Suisse de Linguistique Appliquee*, 97, 97-118.
31. Boylu, E. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen temel seviyedeki İranlı öğrencilerin yazma problemleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, VI(2), 335-349.
32. Boylu, E. (2019). *Kuramdan uygulamaya yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
33. Bölükbaş Kaya, F. ve Yusufoglu, S. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük bilgisini ölçme. *Türkçenin sözcük öğretimi* (ss. 551-572). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
34. Buran, A. (2011). Türkçede isim çekimi ekleri. *Türk gramerinin sorunları* (ss. 375-389). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
35. Büyükkız, K.K. ve Hasırcı, S. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarının yanlış çözümlene yaklaşımına göre değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(4), 51-62.
36. Callies, M. (2015). Learner corpus methodology. *The Cambridge handbook of learner corpus research* (ss. 35-56). Cambridge: Cambridge University Press.

37. Can, C. (2009). İkinci dil edinimi çalışmalarında bilgisayar destekli bir Türk öğrenci İngilizcesi derlemi ICLE*'nin bir altderlemi olarak TICLE. *Dil Dergisi*, 144, 16-34.
38. Candaş Karababa, C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, XLII (2), 265-277.
39. Centre for English Corpus Linguistics. (2020). Learner Corpora around the World. Louvain-la-Neuve: Université catholique de Louvain. Erişim tarihi: 26.04.2020, <https://uclouvain.be/en/research-institutes/ilc/cecl/learner-corpora-around-the-world.html>
40. Chambers, A. (2015). The learner corpus as a pedagogic corpus. *The Cambridge handbook of learner corpus research* (ss. 445-464). Cambridge: Cambridge University Press.
41. Chomsky, N. (2004). The master and his performance: An interview with Noam Chomsky. *Intercultural Pragmatics*, 1(1), 93-111.
42. Council of Europe. (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge, U.K: Press Syndicate of the University of Cambridge.
43. Creswell, J. ve Plano Clark, V. L. (2007). Understanding mixed methods research. *Designing and conducting mixed methods research* (ss. 1-19). Thousand Oaks, CA: Sage.
44. Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.
45. Çalışkan, N. (2016). Öğrenir derlemleri: Kapsam, tasarım ve uygulamalar. *Turkophone*, 1 (1), 40-53.
46. Çangal, Ö. ve Hattatioğlu, A. (2016). Bosna-Hersek'te Türkçe öğretimi, karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri. *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem ve Uygulamalar* (ss. 71-112). İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
47. Çerçi, A., Derman, S. ve Bardakçı, M. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarına yönelik yanlış çözümlemesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 695-715.

48. Çetinkaya, G. (2015). Yanlış çözümlemesi: yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B2 düzeyindeki öğrencilerin yazılı metinlerine ilişkin görünüm. *International Journal of Language's Education and Teaching*, 3(1), 164-178.
49. Çetintaş, D. (2017). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki isim çekim ekleriyle ilgili hatalar üzerine bir değerlendirme. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
50. Çotuksöken, Y. (2011). *Yapı ve işlevlerine göre Türkiye Türkçesi'nin ekleri*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
51. Dagneaux, E., Denness, S., Granger, S., Meunier, F., Neff, J. ve Thewissen J. (Eds.) (2005). *UCL error-tagging manual*, Version 1.2. Louvain-la-Neuve: Centre for English Corpus Linguistics, Université Catholique de Louvain.
52. Díaz-Negrillo, A. ve Fernández-Domínguez, J. (2006). Error tagging systems for learner corpora. *Revista española de lingüística aplicada*, 19, 83-102.
53. Díez Bedmar, M. B. (2011). Detecting learning disorders in students' written production in the foreign language: Are learner corpora of any help? *Porta Linguarum*, 15, 35-54.
54. Díez-Bedmar, M.B. (2017). Fine-tuning descriptors for CEFR B1 level: Insights from learner corpora. *ELT Journal*, 72(2), 199-209.
55. Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılara öğretimi: sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılara Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 207-228.
56. Ellis, R. ve Barkhuizen, G. (2005). *Analysing learner language*. Oxford: Oxford University Press.
57. Emiroğlu, S. (2014). Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yazılı anlatımlarında Türkçenin dil bilgisi ve yazım özellikleriyle ilgili karşılaştığı zorluklar. *International Journal of Language Academy*, 2(3), 99-119.
58. Ersoy, Ş. (1997). Türkçe öğrenen yabancıların yazılı anlatım yanlışlarının dil bilgisi açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
59. Esawi, W. (2015). C1 düzeyindeki Türkçe öğrenenlerinin yazılı anlatımları üzerine bir hata analizi. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

60. Evison, J. (2010). What are the basics of analysing a corpus? *The Routledge handbook of corpus linguistics* (ss. 122-135). London: Routledge.
61. Flowerdew, J. (2009). Corpora in Language Teaching. *The Handbook of Language Teaching* (ss. 327-350). Oxford: Wiley-Blackwell.
62. Gedik, E. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe Öğretiminde ölçme ve Değerlendirme. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
63. Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
64. Göçer, A. (2018). *Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
65. Göçer, A. (2019). Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirmenin işlevselliğine etki eden önemli bir uygulama tekniği olarak geribildirim kullanımı. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 111-126.
66. Göçer, A. ve Kılıç, B. S. (2021). Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretimi programları ile programlarla ilgili yapılan çalışmalara genel bakış. *Çukurova Araştırmaları*, 7(2), 238-261.
67. Gökçebağ, D. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Yunanlıların yaptıkları dil bilgisel hataların incelenmesi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 1 (2) , 100-116.
68. Göksel, A. ve Kerslake, C. (2005). *Turkish: A comprehensive grammar*. New York: Routledge.
69. Granger, S. (2002). A bird's-eye view of computer learner corpus research. *Computer Learner Corpora, Second Language Acquisition and Foreign Language Teaching* (ss. 3-33). Amsterdam and Philadelphia: Benjamins.
70. Granger, S. (2008). Learner corpora. *Corpus linguistics: An international handbook* (ss. 259-275). Berlin: Mouton de Gruyter.
71. Granger, S. (2015a). Contrastive interlanguage analysis: A reappraisal. *International Journal of Learner Corpus Research*, 1(1), 7-24.
72. Granger, S. (2015b). The contribution of learner corpora to reference and instructional materials design. *The Cambridge handbook of learner corpus research* (ss. 485-510). Cambridge: Cambridge University Press.

73. Guilquin, G. (2015). From design to collection of learner corpora. *The Cambridge handbook of learner corpus research* (ss. 9-34). Cambridge: Cambridge University Press.
74. Güler, E.B. ve Eyüp B. (2016). Hâl eklerinin ikinci dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler tarafından kullanılması. *Turkish Studies*, 11(14), 295-312.
75. Gülsevin, G. (2004). Türkçede “sıra dışı ekler” ve eklerin tasnif-tanımlama sorunu üzerine. *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I* (ss. 1267-1284). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
76. Gümüş, B. (1976). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Erzurum: (Basım yeri belirtilmemiş).
77. Güven, E. (2007). Yabancıların Türkçe öğrenirken ad durum eklerinde yaptıkları hataların çözümlenmesi ve bu hataların giderilmesine yönelik öneriler. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
78. Hakuta, K., Butler, Y.G. ve Witt, D. (2000). *How long does it take English language learners to develop oral proficiency and academic proficiency in English?* Stanford, CA: University of California Linguistic Minority Research Institute.
79. Hasko, V. (2013). Qualitative corpus analysis. *The Encyclopedia of Applied Linguistics* (ss. 4758-4763).
80. Hunston, S. (2002). *Corpora in applied linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
81. Hunston, S. (2010). *Corpora in applied linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
82. Hunston, S. (2016). Interpreting Quantitative Data in Corpus Linguistics. *Proceedings of the 13th international conference on statistical analysis of textual data* (ss. 37-48). Nice: University Nice Sophia Antipolis.
83. İslıoğlu, S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde nesne durum ekinin kullanımı ile ilgili yanlışlar ve çözüm önerileri. *Route Educational and Social Science Journal*, 1(2), 101-115.
84. Işıkoğlu, M. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan yeterlik sınavlarının madde yazımı bakımından incelenmesi: Mersin ve Sakarya

Üniversiteleri örneği. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erzurum.

85. İltar, L. (2021). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin c1 yazma sınavındaki dil bilgisi hatalarının düzeylere göre dağılımı. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(Özel Sayı), 129-147.

86. İnal, E. (2020). Yabancı dil öğretiminde konuşma becerisinin geliştirilmesi ve ölçme değerlendirme süreçlerine yönelik düşünceler: Öğretici yeterlikleri. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 5(2), 189-204.

87. İnan, K. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen İranlıların yazılı anlatımlarının hata analizi bağlamında değerlendirilmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(9), 619-649.

88. İpek, S. (2016). Polonya'da Türkçe öğretimi, karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri. *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem ve Uygulamalar* (ss. 383-424). İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

89. İşcan, A. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin sorunlarına ilişkin bir değerlendirme. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 5 (1) , 119-138.

90. İşsever, S. (2000). Türkçede bilgi yapısı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

91. Jarvis, S. ve Paquot, M. (2015). Native language identification. *The Cambridge handbook of learner corpus research* (ss. 605-627). Cambridge: Cambridge University Press.

92. Jick, T. D. (1979). Mixing qualitative and quantitative methods: Triangulation in action. *Administrative Science Quarterly*, 24, 602-611.

93. Johns, T. (1990). From printout to handout: Grammar and Vocabulary Teaching in the context of data-driven learning. *CALL Austria*, 10, 4-34.

94. Johnson, B. ve Christensen, L. (2004). *Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches*. Needham Heights, MA: Allyn ve Bacon.

95. Johnson, R. ve Onwuegbuzie, A. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33(7), 14-26.

96. Kara, M. (2010). Gazi Üniversitesi TÖMER öğrencilerinin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar ve bunların çözümüne yönelik öneriler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, VIII(3), 661-696.

97. Karahan, L. (1999). Yükleme (accusative) ve ilgi (genetive) hâli ekleri üzerine bazı düşünceler. 3. *Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı* (ss. 605-611). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
98. Karazeybek, A. (2016). Arnavutluk'ta Türkçe öğretimi, karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri (İşkodra örneği). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem ve Uygulamalar* (ss. 11-42). İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
99. Karlıdağ, S. ve Demir, O. (2016). Romanya'da Türkçe öğretimi, karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri. *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem ve Uygulamalar* (ss. 451-480). İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
100. Kennedy, G. (2001). Corpus linguistics. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (ss. 2816-2820). New York: Elsevier. Erişim tarihi: 01.05.2020, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B0080430767030564>
101. Kıvrak, D. (2019). Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen öğrencilerin Türkçe yeterlik algı düzeyleri ve Türkçe yazılı anlatımlarındaki yazım yanlışları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
102. Kol, S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-21.
103. Küçükahmet, L. (2008). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın & Dağıtım.
104. Laurence, A. (2013). A critical look at software tools in corpus linguistics. *Linguistic Research* 30(2), 141-161.
105. Lee, D. Y.W. (2010). What corpora are available? *The Routledge handbook of corpus linguistics* (ss. 107-121). London: Routledge.
106. Leech, G. (1992). Corpora and theories of linguistic performance. *Directions in corpus linguistics* (ss. 105-122). Berlin: Mouton de Gruyter.
107. Leech, N. L. ve Onwuegbuzie, A. J. (2009). A typology of mixed methods research designs. *Quality & Quantity: International Journal of Methodology*, 43(2), 265-275.
108. Lüdeling, A., Walter, M., Kroymann, E. ve Adolphs, P. (2005). Multi-level error annotation in learner corpora. Erişim tarihi: 10.08.2021, <https://www.linguistik.hu-berlin.de/de/institut/professuren/korpuslinguistik/forschung/falko/pdf/FALKO-CL2005.pdf>

109. Mark, K.L. (1998). The significance of learner corpus data in relation to the problems of language teaching, *Bulletin of General Education* 312, 77-90.
110. McCarthy, M. ve O’Keeffe, A. (2010). Historical perspective: what are corpora and how have they evolved? *The Routledge handbook of corpus linguistics* (ss. 3-13). London: Routledge.
111. McEnery, T. vd. (2019). Corpus linguistics, learner corpora, and SLA: Employing technology to analyze language use. *Annual Review of Applied Linguistics*, 39, 74–92.
112. McEnery, T. ve Wilson, A. (2001). *Corpus linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
113. McEnery, T. ve Hardie, A. (2012). *Corpus linguistics: Method, theory and practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
114. McEnery, T., Xiao, R.Z. ve Tono, Y. (2006). *Corpus-based language studies: An advanced resource book*. London: Routledge.
115. McNabb, D. E. (2015). *Research methods for political science: Quantitative and qualitative methods*. London: Routledge.
116. Megyesi, B., Granstedt, L., Johansson, S., Prentice, J., Rosén, D., Schenström, C.-J., Sundberg, G., Wirén, M. ve Volodina, E. (2018). Learner corpus anonymization in the age of GDPR: Insights from the creation of a learner corpus of Swedish. *Proceedings of the 7th Workshop on NLP for Computer Assisted Language Learning at SLTC 2018* (ss. 47-56). Erişim tarihi: 10.08.2021, <https://aclanthology.org/W18-7106.pdf>
117. Melanlıoğlu, D. (2012). Yabancılara Türkçe öğretmenlerin hâl eklerinin öğretimine ilişkin görüşleri: nitel bir araştırma. *Turkish Studies*, VII(4), 2401-2411.
118. Menn, L. ve Bastiaanse, R. (2016). Beyond Chomsky versus Skinner: frequency, language processing and aphasia. *Aphasiology*, 30(11), 1169-1173.
119. Mete, F. ve Ceylan, İ. (2015). Türkçe kurallı cümle yapısının graf teori ile gösterilmesi. *Turkish Studies*, 10(16), 953-968.
120. Mete, F., Ceylan, İ. ve Keskin H. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yapısına göre cümle türlerinin matematikteki kümeler ile ilişkilendirilmesi. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 9 (2), 17-38.

121. Meunier, F. (2016). Learner corpora and pedagogic applications. *The Routledge Handbook of Language Learning and Technology* (ss. 376-387). London: Routledge.
122. Meurers, D. (2015). Learner corpora and natural language processing. *The Cambridge handbook of learner corpus research* (ss. 537-565). Cambridge: Cambridge University Press.
123. Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2007). Program geliştirme ve ölçme değerlendirme birimi. Ankara. Erişim tarihi: 26.04.2020, <http://talimterbiye.mebnet.net/program-gel-birimi/olc-deg-birimi.htm>
124. Nelson, M. (2010). Building a written corpus: what are the basics? *The Routledge handbook of corpus linguistics* (ss. 53-65). London: Routledge.
125. Nicholls, D. (2003). The Cambridge Learner Corpus error coding and analysis for lexicography and ELT. *Proceedings of the Corpus Linguistics 2003 Conference* (572-581). Erişim tarihi: 10.08.2021, <http://ucrel.lanacs.ac.uk/publications/cl2003/papers/nicholls.pdf>
126. Onan, B. (2010). Söz varlığı terminolojisi üzerine bir analiz çalışması. *Millî Eğitim*, 2010, 11-29.
127. Öncü, H. (1994). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Master Basım Sanayi.
128. Önlü, Z. (2012). Türkiye Türkçesinde ad durum kategorisi. Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu Bildirileri (ss. 706-710). Erişim tarihi: 06.04.2021, http://turkoloji.cu.edu.tr/mine_mengi_sempozyum/zafer_onlu_turkiye_turkcesi_ad_durumu_kategorisi.pdf
129. Özarlan, A. (2018). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Suriyelilerin yazma becerileri üzerine bir araştırma. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
130. Özdemir, S. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğreten üniversitelerin kur uygulamaları. *4. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS2020)* (ss. 277-283). Ankara, Türkiye.
131. Özdemir, V., Yazıcı, M. H. ve Shiha, M. (2016). Mısır'da Türkçe öğretimi, karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri (Kahire örneği). *Türkçenin*

Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem ve Uygulamalar (ss. 259-296). İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

132. Özgen, M. (2010). Türkçe soru tümcesi türleri ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi materyallerindeki yeri. *Dil Dergisi*, 150, 50-69.

133. Özkan, B. (2013). Yöntem ve uygulama açısından “Türkiye Türkçesi Söz Varlığının Derlem Tabanlı Sözlüğü”. *Bilig*, 66, 149-178.

134. Patton M.Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.

135. Rea-Dickins, P., Germaine, K. (1998). *Evaluation. Language teaching – a scheme for teacher education*. Oxford: Oxford University Press.

136. Reppen, R. (2010). Building a corpus: what are the key considerations? *The Routledge handbook of corpus linguistics* (ss. 31-37). London: Routledge.

137. Ruhi, Ş. vd. (2010). Sustaining a corpus for spoken Turkish discourse: Accessibility and corpus management issues. *Language Resources: From Storyboard to Sustainability and LR Lifecycle Management*, LREC May 17-24, 44-48.

138. Ruhi, Ş., Aksan, M. ve Aksan, Y. (2014). Derlem dilbilim yöntemlerinin etkin olarak araştırmalarda kullanımı: Uygulamalar. *Proceedings of the 27th National Linguistics Conference* (ss. 264-270). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

139. Sak, H., Güngör, T. ve Saraçlar, M. (2011). Resources for Turkish morphological processing, *Language Resources and Evaluation*, 45(2), 249-261.

140. Sarıca, N. ve Od, Ç. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tamlama algısı sorunları. *International Journal of Language Academy*, 3(1), 389-398.

141. Say, B. vd. (2002). Development of a corpus and a treebank for present-day written Turkish. *11th International Conference of Turkish Linguistics*. Erişim tarihi: 06.04.2020,

https://www.academia.edu/876127/Development_of_a_Corpus_and_a_Treebank_for_Present-day_Written_Turkish

142. Selinker, L. (1972). Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 10(3), 209-231.

143. Sezer, T. ve Sezer, B.S. (2013). TS Corpus: Herkes için Türkçe Derlem. Proceedings of 27th National Linguistics Conference (ss. 217-255). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
144. Shohamy, E. ve Hornberger, N. (eds) (2008). Language testing and assessment. *Encyclopedia of language and education*, Vol. 7. New York: Springer.
145. Stefanowitsch, A. (2020). *Corpus linguistics: A guide to the methodology*. Berlin: Language Science Press.
146. Sterkenburg, P. van (Ed.). *A Practical Guide to Lexicography*. Amsterdam: John Benjamins.
147. Stubbs, M. (1993). British traditions in text analysis: From Firth to Sinclair. *Text and technology: In honour of John Sinclair* (ss.1-36). Amsterdam: John Benjamins.
148. Stubbs, M. (2001). *Words and phrases: Corpus studies of lexical semantics*. Oxford: Blackwell.
149. Subaşı Adalar, D. (2010). Tömer’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Arap öğrencilerin kompozisyonlarında hata analizi. *Dil Dergisi*, 148, 6-16.
150. Sun, Y. (2019). An analysis on the factors affecting second language acquisition and its implications for teaching and learning. *Journal of Language Teaching and Research*, 10 (5), 1018-1022.
151. Şahin, E. Y. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki ek yanlışları. *Tarih Okulu Dergisi*, 6 (15), 433-449.
152. Şahin, Y. (2009). Yabancı dil öğretiminde öğrenci başarısını olumsuz yönde etkileyen unsurlar. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), 149-158.
153. Şahin, Y. (2019). *Yabancı dilde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
154. Tanrıkulu, L. ve İşler, L. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe yeterlik sınavı (TYS): PICTES Örneği. *International Journal of Language Academy*, 7 (3), 180-189.
155. Tarvin, L. (2015). Communicative competence: its definition, connection to teaching, and relationship with interactional competence. Erişim tarihi: 01.05.2020,
https://www.researchgate.net/publication/283711223_Communicative_Competence

[Its Definition Connection to Teaching and Relationship with Interactional Competence](#)

156. Tashakkori, A. ve Teddlie, C. (2003). The past and future of mixed methods research: From data triangulation to mixed model designs. *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research* (ss. 671-701). Thousand Oaks, CA: Sage.
157. Taylor, C. (2008). What is corpus linguistics? What the data says. *ICAME Journal*, 32, 179-200.
158. Teubert, W. (2005). My version of corpus linguistics. *International Journal of Corpus Linguistics*, 10(1), 1-13.
159. Teubert, W. ve Krishnamurthy, R. (2007). General introduction to corpus linguistics. *Critical concepts in linguistics* (1-37). London and New York: Routledge.
160. Thompson, G. ve Hunston, S. (Eds.). (2006). *System and corpus: Exploring connections*. London: Equinox.
161. Tognini Bonelli E. (2010). Theoretical overview of the evolution of corpus linguistics. *The Routledge handbook of corpus linguistics* (ss. 14-27). London: Routledge.
162. Tognini Bonelli, E. ve Sinclair, J. (2006). Corpora. *Encyclopedia of language and linguistics* (ss. 206-219). Amsterdam: Elsevier.
163. Tono, Y. (2003). Learner corpora: Design, development and applications. *Proceedings of the 2003 Corpus Conference* (ss. 800-809). Erişim tarihi: 06.04.2020, <http://ucrel.lancs.ac.uk/publications/cl2003/papers/tono.pdf>
164. Turgut, M.F. (1987). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metotları*. Ankara: Saydam Matbaacılık.
165. Walter, E. (2010). Using corpora to write dictionaries. *The Routledge handbook of corpus linguistics* (ss. 428-443). London: Routledge.
166. Yağmur Şahin, E. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki ek yanlışları. *Tarih Okulu Dergisi*, 6(15), 433-449.
167. Yaşar, M. (2010). Ölçme ve değerlendirme ile ilgili kavramlar. *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (ss. 9-41). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

168. Yılmaz, F. ve Bircan, D. (2015). Türkçe öğretim merkezinde okuyan yabancı öğrencilerin yazılı kompozisyonlarının yanlış çözümleme yöntemine göre değerlendirilmesi. *International Journal of Language Academy*, 3(1), 113-126.

169. Yılmaz, F. ve Temiz Ç. (2015). İsim hâl eklerinin yabancı öğrencilere etkinliklerle öğretimi. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*, 36, 139-155.

EKLER

Ek 1. Anket Formu

Türkçeyi İleri Düzeyde Öğrenenlerin Dilbilimsel Yeterlikleri

Sayın Hocalarım,

"Türkçeyi İleri Düzeyde Öğrenenlerin Dilbilimsel Yeterlikleri: Derlem Tabanlı Bir Araştırma" konulu doktora araştırmasına katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz. Çalışmamızın amacı, Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin hatalarının, ADÖÇ'te; genel dilbilimsel yeterlik, dil bilimsel doğruluk, sözcük dağarcığı hakimiyeti ve yazım yeterliği parametrelerinin değerlendirilmesi için oluşturulan basamak kümelerine uygun olup olmadıklarının ortaya koymaktır. Anketteki sorulara vereceğiniz yanıtlar yalnızca bu çalışma için kullanılacaktır. Vereceğiniz samimi cevaplar araştırmamız için son derece önemlidir.

Destekleriniz için şimdiden çok teşekkür ederiz.

Öğr. Gör. Anna Golynskaia

1. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanındaki iş deneyiminiz

- 1-12 ay
- 1-5 yıl
- 6-10 yıl
- 11-15 yıl
- 16-20 yıl
- 21-25 yıl
- 25-30 yıl
- 31-35 yıl
- 36-40 yıl

2. ADÖÇ'teki seviye tanımlayıcılarından yola çıkarak, 165 kelimelik bir metinde aşağıdakilere benzer 6 yazım yanlış ile 3 noktalama yanlış yapan bir öğrenci C1 düzeyinde olabilir mi?

- Savaş olunca anne babalar çocuklarını kaybediyorlar, aileler yuvalarını kaybediyorlar. bazen büyük savaşlarda...
- Bende bir gün yabancı ülkede gittim...
- Türkey'yi geldik bundan dolayı hayatım çok değişti çok şeyler farklı oldu dil, kültür, eğitim ve yaşam beni çok etkiledi tek ben değil kardeşlerim hepimiz değiştik buraya gelip.
- Onunla tanışıp, konuşunca iyi ya da kötü olduğunu anlayabiliriz.
- tecürbe, saberden, önergin, gireye, akbaram, anhatar
- geçekten, kavalıtı, yaşmaz, dolay, bilgi sahip
- çalışmaya, miğdemiz, mutusuz, ayit, ücretsiz
- bittirdi, bullabilir, öğrenciller, hayattimiz
- giziyor, diğil, maşhur, garçek, olmağı, verdiyi
- hakan, avrupa, ingilizce, sevda
- aça bilir, güle bilmelidir, hiss ettiği

- demekki, değilki, diyorki
- bır, dıl, insan, butun, buyuk, seyler, care, cunku
- hastaneya, olduğım, soyliyor, tuplumde
- bahseteceğim, ađđın, keşfetelim
- şehirimiz, akılı, kayıdı
- hayatda, oldukca, sıfırtan
- yeyin, deyeyim, isteyorum, yaşayor
- aşklarıdan, davranışıyı, iyimiş, yoluyu
- büyüdünde, düzelter, edice

Evet

Hayır

3. Cevabımız hayır ise hangi düzeyde olabileceğini yazınız.

4. ADÖÇ'teki seviye tanımlayıcılarından yola çıkarak, 165 kelimelik bir metinde aşağıdakilere benzer 5 biçimbilimsel ve 1 sözdizimsel hata yapan bir öğrenci C1 düzeyinde olabilir mi?

- Ne bizim sağlığımızı etkiliyor.
- Çünkü dünyada biraz karışıktır.
- ... yaşlı adam çocuğun derdini hakkında bir soru bile sormamış.
- şaşırdım, ama eşyalarım topladım...
- ... odamda bakmak için davet ediyorum.
- Keşke bu zamanı dönseydim.
- Bir Ginenin atasözü diyor ki...
- Benim bir arkadaş kitap okumayı çok seviyor.
- Onlara bir ailesi vereceğim....
- ... üstelik orada çok arkadaşlar tanıştım ...
- Birkaç saat bekliyorduk.
- ... çünkü Meksika'da yeni bir hayata başlanmak istiyor.
- .. hayallerim gerçekleşmek için...
- Çocuklar doğal olarak, zorlamadan ana dil öğrenir.
- İnsan başka insanların hissetmek.
- En önemli sorun çok para gerekiyor.
- ... ama herkes öyle yapıyorlar.
- ... herkes çalışmalıyız.
- Bu kısa hayatımızı pişmanlıkla ve üzülererek geçirmemeyelim.
- Hayattım çok rahatsaydı...
- Çocuk olarak, serbest, huzur olmak demektir.
- ... bu sebeple boşanmak oranı çok yükseldi.
- ... her şeyim toplamaya zorundaydım.
- En önemli nasıl davranıyoruz.
- Mağazalarda çok az şeyler vardı.
- Pişman nedir?
- Mesela, benim bir arkadaşım, onun adısı...

- Evet
 Hayır

5. Cevabımız hayır ise hangi düzeyde olabileceğini yazınız.

6. ADÖÇ'teki seviye tanımlayıcılarından yola çıkarak, 165 kelimelik bir metinde aşağıdakilere benzer 5 sözcüksel hata yapan bir öğrenci C1 düzeyinde olabilir mi?

- Yemekhane hakkında pek çok yemem çünkü ülkemdeki yemekleri çok farklıdır. O yüzden çok acıyorum.
- İlk olarak her insanın bir çevirisi olması gerekir...
- Büyük hedeflerimize uğraşmak için ekmek hacarmalıyız.
- Çok stres aldım ve odamdaki aramaya başladım.
- Saygıdan güven çıkabilir.
- ... dünyada bizim günlerimiz apar topar geçiyor....
- .. dünyanın nüfüsü günden güne yükseliyor...
- Neden böyle konuşuyorum sorarsanız cevabım bu: ...
- Her yabancılara yardım edebiliriz.
- Daha büyük yaşta daha ekmek vermek gerekir.
- ... ve nasıl koruyabilirim düşünmeliyiz.
- Sevdiğim adam, çocuklarım birlikte güzel bir evde yaşamalıyım.
- Aşk - kelimesini düşünce veya aklımıza gelince....
- Hep kitaplar, hem video izleyebilirsiniz....
- Genellikle ben her zaman molada arkadaşlarım ile yapıyorum ya da tartışma ediyoruz....
- Bazı öğrenciler onlar akabalarıyla geliyordu...
- Bana göre yabancı dil hakkında insanlık yada toplumda için can alıcıdır.

7. Cevabımız hayır ise hangi düzeyde olabileceğini yazınız.

8. ADÖÇ'teki seviye tanımlayıcılarından yola çıkarak, 165 kelimelik bir metinde yukarıdakilere benzer 23 biçimbilimsel, sözdizimsel, sözcüksel, yazımsal ve anlamsal hata yapan bir öğrenci C1 düzeyinde olabilir mi?

- Evet
 Hayır

9. Cevabımız hayır ise hangi düzeyde olabileceğini yazınız.

10. ADÖÇ'teki seviye tanımlayıcılarından yola çıkarak, aşağıdakilere benzer cümleler kuran bir öğrenci C1 düzeyinde olabilir mi?

- Tadını çıkarmayı genellikle sıkıcı yüzünden geliştirebilir.
- ... ama gelişmede bahsedeceğim konuyu her dikkat etmelisiniz şu zorlukları aşmak için bitecekmiş.
- Sanki bir şeyi anlatmaya çalışmışken çığır açabiliriz.
- Birbirimize hangi çabaları kibirli olanlara, kibir olmadığı ya da kibir durduğu için vermekteyiz.
- ... bu eğitim tarafından her insan farkındayacak olundu.
- ...ne yaptığımı ama hangi kötülük düştüğünü, cesaret vermemiz lazım.
- Günümüzde her kişi hatta yalnız yapacak şey her zaman uğraşma ile yapmalısaydı yani işleyen demir pas tutmaz yapıyor ve bundan dolayı hem kisten kisiye gelişecek hem de dünyamıza gelecek.
- Öncelikle bazı kişiler her istediklerinin parayla mümkün olma olası yüksek olduğundan dolayı...
- Bu dilekçi aslı amacı beni mazum durumda bırakan kuruma gerekli çözümleri yapılması için az ederim.
- Sabırla oldukça Türk bursları gelmiş ve ilk defa hayalımı gerçekleştirmiş.
- Örneğin, bazen insan birkaç hasta olduğunda ne kadar parayı ve diğer metotleri kullanırsa halbuki sağlığa sahip olamayak.

Evet

Hayır

11. Cevabınız hayır ise hangi düzeyde olabileceğini yazınız.

Ek 2. Başlık Hatası Örneği

Tablodaki bilgilerden birini seçerek en az 200 kelimedenden oluşan bir yazı yazınız. Lütfen tablodaki bilgilere dikkat ediniz. (70 Puan)

- ✓ Geleceğimize daha iyi bir dünya bırakmak için neler yapmalıyız ve çevremizi daha güzel nasıl yapabiliriz? Anlatınız.
- ✓ Yirmi yıl sonra olmak istediğin, hayal ettiğin yer neresidir? Yazınız.

Yazının en az 200 kelimedenden oluşması	10 puan	10
Yazının okunabilir, anlaşılır olması	5 puan	4
Yazım ve noktalama işaretlerinin doğru kullanılması	5 puan	3
Dilin kullanımı (kalıp ifade, deyim, atasözlerinden yararlanma)	10 puan	0
Anlatımın planlı olması ve yazının anlam bütünlüğü taşıması	10 puan	4
Düzeinden beklenen dilbilgisi kurallarının yeteri kadar kullanılması	15 puan	6
C1 düzeyinden beklenen kelimelerin yeteri kadar kullanılması	15 puan	7
	Toplam: 70 puan	34

Yirmi yıl sonra Büyük bir ticaret olmak istiyordum. çittığım hayal yer ülkiyedeki İstanbulda olması lazım çünkü İstanbulda güzel bir şehir olmamasına rağmen ticaret yapmak için iyi ve büyük bir şehirdir bundan dolayı orada olması lazım.

Ben Türkiye uluslararası ticaret okuyacağım ve Türkiye bursula rimin kazanmadan önce hayalim her zaman İstanbul gelmeyi düşünürdüm ama burs kazandı çünkü zili çaldı dedim ki tam istediğim şey oldu ve Ben nasıl bir ticaret olacağım ve yapacaklarımı gelişmede açıklayacağım.

Ben çocuk olduktan beri büyük bir ticaret olmak istirdim ama umardım ki yirmi yıldan önce istediklerimi ve yapacaklarımı olabilirdim.

YAZMA SINAVI

- Aşağıdaki konulardan birini seçip (en az 250 sözcükten oluşan) kompozisyon kurallarına uygun bir metin yazınız. (100 p.)
- Ülkemize yararlı bir insan olmak için neler yapmalıyız? Konusuyla ilgili bir kompozisyon yazınız.
 - “Küçük insanlar kişileri, normal insanlar olayları, büyük insanlar fikirleri tartışırlar” sözü ile ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.
 - “Başarılarında gururlu olma; bil ki gurur, gelecekteki başarıların en büyük düşmanıdır.” sözü ile ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.
 - “İnsanoğlu elindekiyle yetinmeyi bilmez, hep daha fazlasını ister.” sözü hakkındaki düşüncelerinizi örneklerle açıklayınız.

Dil Bilgisi	Kelime Bilgisi	İçerik	Anlatım	Yazım ve Noktalama	Toplam
25/ 20	25/ 22	15/ 10	15/ 12	20/ 12	100/ 76

Başım ön dükkazda

ama ö kadar çok insanları gördüm ki, hayata şükretmeyi bilmiyorlar. Ellerindeki varlığın kıymetini bilmiyorlar diğer insanların kötü hayatlarından maalesef örnek alamıyorlar. İste insanlar sürekli bu yüzden kayboluyorlar. Hayat çok kısa ne zaman öleceğimizi bilmiyoruz. Keşke bunu herkes bilse. Mesela, benim bir akbaram şu anda çok kötü durumda, açıkçası ona acıyorum. Çünkü ö kadar zeki, ö kadar her şeyi çok bilen birisiydi ona hayrandım. Hayalî tek istediği kendi kariyerini kurmak ve düzenli

Ek 3. Satır Hatası Örneği

YAZMA SINAVI SORULARI

Aşağıdaki sorulardan bir tanesini seçiniz.

1. Para mutluluk getirir mi?
2. Eğitim gerekli midir? Neden? Ülkenizdeki eğitim sistemi için ne düşünüyorsunuz?
3. Sizce televizyonun yararları ve zararları nelerdir?
4. İzlediğiniz bir filmi veya okuduğunuz bir kitabı anlatınız.

19

Eğitim gerekli midir Neden Ülkenizdeki eğitim sistemi için ne düşünüyorsunuz

Benim Ülkemdeki eğitim sistemi 6 yıl da değişiyor diye

Benim Ülkemdeki eğitim sistemi 7 yaşında okula başlıyor

Başlıyor ilköğretim 6 yıl sonra orta okul 3 yıl sonra lise 4 yıl oluyor sonra üniversite başlıyor. Devlet okulları eğitim

sistemine ve özel okulların eğitim sistemi çok farklı. Çünkü

Devlet okulları eğitim sistemi refah var ve kaliteli ve güzel oluyor

Elektrik yokken ve çok kötüydü bütçeden herkes özel okulları

Gidiyorlar Çünkü çok güzeldi ki herkes beğeniyor. Eğitim sistemi

çok önemlidir ve gereklidir. Eğitim sistemi doğru kararlar vermesine ve

Yatırım kararları uzak. Eğitim sistemi olmasıdır, doktor, mühendis

Yönetici, eczacı, bilim adamı, öğretmenler vardır. Eğitim sistemi gerekli

Hem kendisi ne de ailesi için yararlı. Eğitim sistemi başka

güzel. Çünkü insan her şey biliyor ve yatırım kararları yapıyorlar ve

özel bir şey ve biliyorlar bu iyi bir karar. Burada yardım çünkü

Burada eğitim sistemi de her işi ve güzel.

Ek 4. Pedagojik Dil Bilgisi Etkinlik Örnekleri

A. 1. Örnekteki gibi cümleler kurun.

	+		Banyo yaparken telefonum çaldı.
	+		
	+		
	+		
	+		

	+		
	+		
	+		
	+		
	+		

2. Cümlelerin hangi şemaya uygun olduğunu tespit edin.

a)

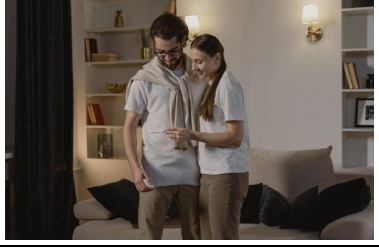

b)

3) Fiillere farklı zaman eklerini getirmeyi deneyin. Ne değişiyor bakın.

B. 1. Örnekteki gibi cümleler kurun.

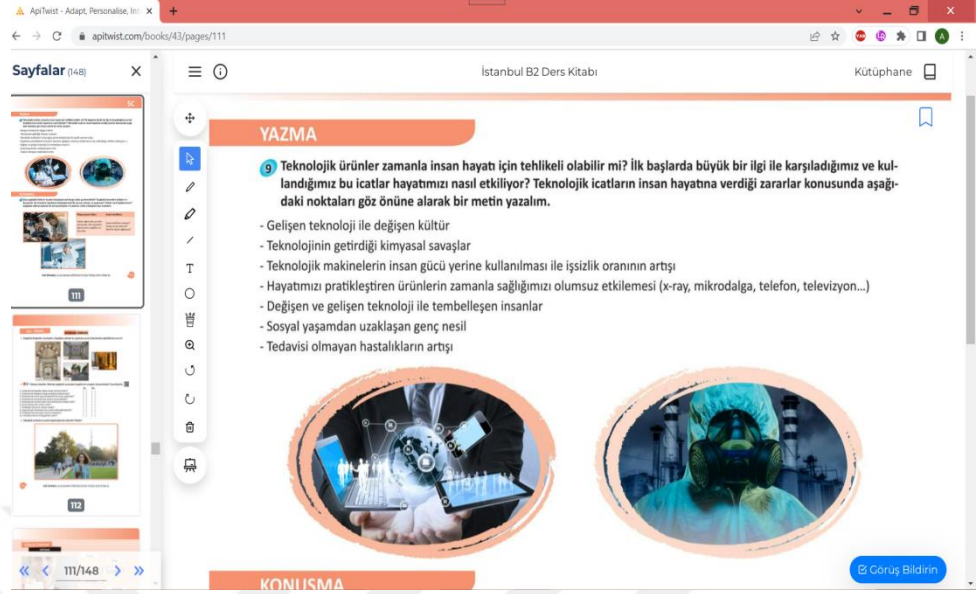
ESKİDEN	SONRA	ŞİMDİ
		
<p>Bekarken kardeşimle birlikte ev kiraliyorduk. Sonra evlendim. Artık eşimle beraber kalıyorum.</p>		
		
		

Cümle önerileri: Saçım uzunken hep topuz yapıyordum. Sonra saçımı kestirdim. Artık saçımı açık bırakıyorum.

Arabam yokken pek seyahat etmiyordum. Sonra araba aldım. Artık arabamla her yeri geziyorum.

Yukarıdaki örnek etkinlikler öğrencilere görsel veri sağlayarak cümleleri kendileri kurmalarına imkân tanır. Farklı dil bilgisel yapıları karşılaştırma veya aynı bağlamın içinde kullanma fırsatı verir. Ayrıca öğrencilerin öğrenmiş oldukları kelimeleri hatırlamalarını veya yeni kelimeleri öğrenmelerini sağlar.

Ek 5. Mevcut Ders Kitaplarındaki Yazma Etkinlikleri ve Alternatifleri

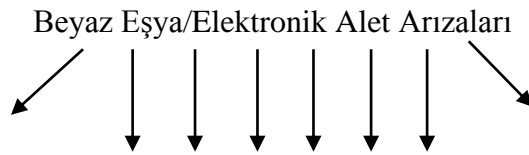

Bu tür etkinlikler yabancı öğrencilerin düşüncelerini yazılı olarak Türkçe ifade etme becerisinden ziyade kanıtlayıcı ya da açıklayıcı anlatım türünü kullanarak kompozisyon yazma becerilerine odaklanmaktadır. Ana dillerinde dahi kompozisyon yazmakta zorlanan bazı yabancı öğrenciler yukarıdakine benzer etkinliklerle karşılaştıkça motivasyonlarını kaybetmekte ve yazı yazmaya karşı soğumaktadır. Dolayısıyla kompozisyon yazma çalışmaları yazma etkinliklerine ikinci veya üçüncü seçenek olarak dahil edilmeli ve gerçek hayattan alınan veya gerçek hayatta yaşanabilecek olayların ele alındığı etkinlikleri takip etmelidir.

Örnek etkinlik

1. Yazma Öncesi

a) Beyin Fırtınası

b) Bu sorunlardan hangilerini yaşadınız? Beyaz eşyalarınız arızalandığında ne yaptınız? Bu tür sorunları yaşamadıysanız yaşadığınızı varsayın. Ne yaptınız?

c) Aşağıdaki müşteri şikâyetlerini inceleyin. Müşteriler sorunları, memnuniyetsizlikleri ve taleplerinden bahsederken hangi ifadeleri kullanıyorlar?

- Sorunları:
- Memnuniyetsizlikleri:
- Talepleri:

A. 14.04.2022 tarihinde Arçelik Marka Çamaşır Makinemizin çalışırken hareket etmesi ve sonucunda su borusunun kırılması neticesinde yetkili servisten aynı gün 15:00-17:00 arasında randevu verilmiştir. Ancak gün içerisinde tekrar tekrar aramamıza rağmen ne bir dönüş ne de gelen olmuştur ve maalesef tüm gün evde beklemek durumunda kaldık. 3 kez arayıp konuyu dile getirmemize rağmen herhangi bir çözüm bulunamamıştır. Randevu saatlerindeki tutarsızlık ve uyumsuzluk hiç yakışmadı.

B. Arçelik markasına duyduğum güvenden dolayı diğer markaları es geçip Arçelik bku 9928 model buhar kazanlı ütü aldım ve Arçelik'in en üst ve en pahalı ütüsüydü almışken en iyisi olsun istedim. Fakat bir iki kullanımdan sonra ütü kazanı buhar üretmemeye başladı ütü çalışıyor ısıtmaya üretmeye çalışıyor buharı ama buhar atımı gerçekleşiyor. Servis gelip ütüme baktı ben ürünümün daha birkaç kez kullanımda arıza vermesi sebebiyle sonrasında da tekrarlayacağını düşündüğümünden değişimi veya iadesini talep ettim ama servis parça değişimi ile beni ikna etti. Yazmış olduğum buhar atmama sorununu tekrar yaşıyorum. (tahminimde yanılmadım).

Ben servisin parça değişimi ile sorunumu kısa süreli çözmesini istemiyorum garantisi dolduktan sonra ben bu sorunlarla uğraşmakta istemiyorum. Üretim hatası da olabilir sonuçta araç üretiminde bile üretim sıkıntısı var diye üretimi durdurup markalarının arkasında duruyorlar. Arçelik markası büyük bir marka ürününün arkasında durmalı ve benim markaya güvenimi tazelemelidir. Değişim ya da iade talebimi dikkate almalı.

C. Arçelik prosmartinverter buzdolabımı alalı 1 sene oluyor ama aldığımdan beri sürekli sorun yaşıyorum. 5 /6 defa servis çağırdım fakat doğru düzgün bir çözüm alamadım gelen her servis başka bir şey söyleyip gittiler. İlk şikayetim mavi ® ışık denilen sebze ve meyve yerinde koyduklarım 2/3 günde bozuluyordu yenilmez hale geliyorlardı bu şikayetim üzerine gelen yetkililer birincisi poşete koyup kullanın dediler öyle yaptık yine bozuldu bir sonraki gelen poşetsiz kullanın dedi onu da yaptık yine olmadı, daha sonra gelen yetkili birbirine değmeden yerleştirin dedi onu da yaptık bir çözüme varamadık tekrar geldiklerinde cihazın soğutmasını ölçtüler normal dediler ama ben aynı sıkıntıyı yaşamaya devam ettim ve cihaz değişimi istediğimi söyledim tekrar bir servis geldi yine soğutma ölçümü yaptılar onlar normal dediler ve ben bıktım artık aramaktan yoruldum ve evet Arçelik kazandı ben pes ettim. Dolabın meyve yerini kullanmadan devam ettim başka çarem kalmadığı için fakat şimdi yeni bir sorunumuz var buzdolabının kapağını açtığımda koku geldi ve soğutmadığı fark ettik ve biraz kontrol ettikten sonra dolabın içinde bulunan bütün etlerim yağlarım dondurucu kısmında ve normal soğutma yerindeki her şeyimin eridiğini fark ettim yazık günah bazılarını çöpe atmak zorunda kaldım hepsinin resimlerini çektim ve bu sefer sonuna kadar uğraşacağım gerekli tüm yerlere şikayetlerimi ileticeğim o kadar para verip aldığım cihazımı doğru düzgün kullanamadım hiçbir zaman yazıklar olsun verdiğim paraya hiçbir şekilde tamir vs istemiyorum her ne pahasına olursa olsun ben bu cihazın değişimini istiyorum ben her gün rezillik çekeyim diye almadım bu buzdolabını uzatılmış garanti bile

yaptırdım cihazlarıma ama hiç biri bir işe yaramıyor gördüğüm kadarıyla bir daha Arçelik marka hiçbir cihazı evime sokmam.

d) Son metinde olduğu gibi internet ortamında yazı yazan insanlar bazen yazım ve noktalama kurallarına dikkat etmiyorlar. Metni tekrar okuyun ve mevcut hataları düzeltin.

2) Yazma

Yeni bir beyaz eşya veya elektronik alet aldınız ama aldığınız ürün devamlı arızalanıyor. Üstelik teknik servis size bir türlü yardım edemiyor. Çok sinirleniyorsunuz ve internette bir şikâyet yazıyorsunuz.

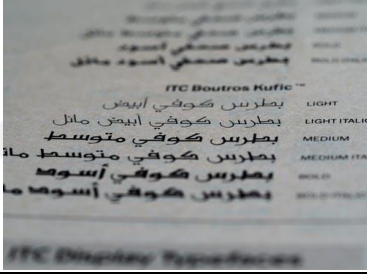

3) Yazma sonrası

Sınıf arkadaşlarınıza yazdığınız şikâyeti okutun. Arkadaşlarınız “beğendim” ve “beğenmedim” emojiilerini kullanarak şikâyetinizi değerlendirsin.

	👍	👎
1. Sorunun ne olduğunu anladım.		
2. Müşterinin neden memnun olmadığını anladım.		
3. Müşterinin taleplerini anladım.		

Ek 6. Ses Benzerlikleri Nedeniyle Karıştırılan Kelimelerle İlgili Etkinlik Örnekleri

A. Resimlere bakın ve kelimeleri tamamlayın.

	
g...l	g...l
	
u...şmak	u...şmak
	
çev...r....	çev...r...
	
ac...mak	ac...mak
	
S...r...	S...r...

B. Aşağıdaki bağımlı dizinlere bakın. Neyi/kimi edinebiliriz? Neyi/kimi kazanabiliriz?

şimdi çalıştığı yerden de arkadaşlar	edindi.	Hep onun muhitinde oluyorum, bu
şeye benzemedi. Cumhurbaşkanı Evren konuyu	edindi.	Bürokrasiye film çekilecek talimatını verdi.
şekilde büyük bir tiryaki kitlesi	edindi.	Kahvehaneler açılmaya başladı. Halkın kahvehanelere
ünlü sanatçılarından oluşan bir çevre	edindi.	Bu sıralarda Maya Deren kendini
ülkücüler arasında kendine bir yer	edindi.	Kâğıthane Ülkü Ocakları başkanlığına kadar
öğrenci olan bir başka arkadaş	edindi.	Alev Güran, kolejin mühendis mektebinde
özgü bir kız olduğu izlenimi	edindi.	En belirgin ve bunaltıcı baskının,
özelliği yüzünden ikili bir yapı	edindi.	burjuvazi Bir yandan artık aristokrasiye
çıkarmayı düşündüğümüz dergi hakkında bilgi	edindi,	dergi çıkarma teklifini yönetim kuruluna
çıkarmaya başladı, yeni yeni huylar	edindi.	Sözcük-işlem programı için gerekli olduğu
çok alıştım herkes birer yer	edindi.	kalbimde bende bitmesin istiyorum arkadaşlığımız
Çinli bir kız bebeği evlat	edindi.	Ryan'ın sözcüsü Stephen Huvane, bir
zamanda değişti, başka bir karakter	edindi.	Türkler göçebelik geleneğinden geliyorlardı; kırsal
yok. Zaman ayırdı bana, dert	edindi.	beni. O gece çok istediğim
yerlerde yemekler yedi. Kötü arkadaşlar	edindi.	Bu büyük masrafların faturasını biz
yaşlarında Tus şehrinde doğduğu için	edindi.	Tus şehri bugün İran topraklarında

Özer yaralandı. Mahkum, Bilgi Üniversitesi'ni	kazandı	Mahkum olarak bulunduğu Çanakkale E
özellikle kentlerde yeraltı kabloları yaygınlık	kazandı.	Verici ile alıcı arasındaki uzaklık
özel şirketlere açıldı, "milletlerarası" boyut	kazandı.	Gazeteleri açtığımız, televizyona baktığımız zaman;
Önlem Paketi" adlı karikatürüyle ödül	kazandı.	Renkli fotoğraf dalında Sabah'tan Yalçın
önemli değişiklikler son yıllarda ivme	kazandı.	idarenin inisiyatifinde bulunan kanun tasarısı
öne çıkıyor. Avustralya'da seçimi iktidar	kazandı	Howard zafer ilan etti ABD'nin
öne geçen Türkiye, karşılaşmayı 9-8	kazandı.	İtalya'nın 8-6 üstünlüğüyle tamamlanan önceki
önceki yıllara oranla oldukça hız	kazandı.	Transferin en hızlı takımları ise
önce gelip yerini alarak takdirimi	kazandı.	Diğer defilelere katılan tüm ünlülerin
çıkıyordu Sevilay. iyi de para	kazandı.	Annesinin de desteğiyle kendine bir
çıkarmaya başladılar. Biliyorsunuz büyük başarı	kazandı	gazete. Ancak soruşturmalar, kovuşturmalar da
Çok sayıda sevap kazandı, ün	kazandı...	Ardından, önünden; Yahu ne dini
çok ciddi bir şekilde önem	kazandı.	Çünkü bu kanal İngiltere'nin Doğudaki

Kaynak: Türkçe Ulusal Derlemi <https://v3.tnc.org.tr>